

Ügyiratszám: PS/21406-37/2024.

Tárgy: Piacmeghatározás, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása (1/2020. piac)

Ügyintéző: Zágonyi László

Függelék: Fogalmak, rövidítések, szolgáltatás leírások

HATÁROZAT

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (a továbbiakban: **Hatóság**) Elnöke (a továbbiakban: **Elnök**) a „Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása” megnevezésű nagykereskedelmi piac azonosítására, az érintett piacon fennálló verseny hatékonyságának elemzésére, az érintett piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítására hivatalból indított eljárás során

megállapította,

hogy a fenti piacon a következő hat elkülönült piac azonosítható:

1.a számú piac: Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása Magyarország területének – az elektronikus hírközlő hálózatok azonosítóinak nemzeti felosztási tervéről és az azonosítógazdálkodás rendjéről szóló 14/2020. (XII.15.) NMHH rendelet (a továbbiakban: **ANFT**) 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott – 1, 22, 23, 26, 34, 35, 36, 37, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 56, 59, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 92, 93, 94, 96, 99 hívószámú számozási területein, kivéve az 1.b és 1.c piacok részeként azonosított településeket és fővárosi kerületeket.

1.b számú piac: Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása Adács, Andornaktálya, Apc, Atkár, Baja, Balaton, Bátmonostor, Bátor, Bodmér, Budapest 02. ker., Budapest 16. ker., Budapest 17. ker., Budapest 18. ker., Budapest 20. ker., Budapest 22. ker., Bükkzsérc, Cegléd, Csákvár, Csátalja, Cserépfalu, Csókakő, Demjén, Domoszló, Dozmat, Ebes, Edelény, Egerbocs, Egercsehi, Egerszalók, Érd, Erk, Farnos, Fegyvernek, Füzesabony, Gánt, Gencsapáti, Hercegszántó, Heréd, Hort, Kerecsend, Laskod, Maklár, Martonvásár, Mezőkeresztes, Moha, Nagykozár, Nagyvarsány, Nagyvisnyó, Nógrád, Noszvaj, Pilisjászfalu, Pilisszentiván, Pilisszentlászló, Polgárdi, Rákócziújfalú, Sajószöged, Sárkeresztes, Solymár, Szentistván, Szigetmonostor, Tápíószele, Tarnaörs, Telki, Tinnye, Tiszaújváros, Tordas, Torony, Újszilvás, Úrhida, Vaskút, Vécs településeken, illetve fővárosi kerületekben.

1.c számú piac: Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása Alsóörs, Alsóvadász, Anarcs, Aszaló, Bácsalmás, Balatonfüred, Báránd, Bekölce, Bélapátfalva, Berente, Berettyóújfalu, Berkenye, Besenyőd, Besenyszög, Bogács, Boldva, Borsodnádásd, Bucusu, Budaörs, Budapest 01. ker., Budapest 04. ker., Budapest 05. ker., Budapest 06. ker., Budapest 07. ker., Budapest 08. ker., Budapest 09. ker., Budapest 10. ker., Budapest 11. ker., Budapest 13. ker., Budapest 14. ker., Budapest 15. ker., Budapest 19. ker., Budapest 21. ker., Bükkmogyorósd, Bükkszentkereszt, Bükkszentmárton, Csobánka, Csopak, Debrecen, Detk, Ecséd, Eger, Egerbakta, Egerszólát, Farkaslyuk, Fehérgyarmat, Fehérvárcsurgó, Felsőörs, Felsőtárkány, Felsőzsolca, Gárdony, Gyöngyös, Gyöngyösfalu, Gyöngyössolymos, Gyulaháza, Gyúró, Hajdúböszörmény, Hajdúszoboszló, Halmajugra, Hangács, Hatvan, Hevesaranyos, Hosszúhetény, Iszkaszentgyörgy, Isztimér, Jánoshalma, Jenő, Kajászó, Kántorjánosi, Kazincbarcika, Kelebia, Kincsesbánya, Kiskunhalas, Kisvarsány, Kisszállás, Komló, Kőszárhegy, Kőtelek, Lénárdaróc, Lovas, Lőrinci, Ludas, Magyaralmás, Mélykút, Mikófalva, Miskolc, Mónosbél, Mór, Nagyfüged, Nagykálló, Nagykanizsa, Nagytálya, Nárai, Novaj, Nyírgyulaj, Nyírpazony, Nyírtét, Nyomár, Ófehértó, Onga, Ostoros, Paloznak, Pécs, Perenye, Petőfibánya, Pilisvörösvár, Pilisszántó, Pilisszentkereszt, Püspökladány, Romonya, Sajóörs, Sárszentmihály, Sopron, Söpte, Szárliget, Szarvaskő, Százhalombatta, Székesfehérvár, Szendehely, Szikszó, Szilvásvárad, Szombathely, Szomolya, Szúcs, Táplánszentkereszt, Tard, Tarnasadány, Tárnok, Tatabánya, Tizzasüly, Tompa, Törökszentmiklós, Újfehértó, Velence, Zagyvaszántó, Ziliz településeken, illetve fővárosi kerületekben.

2.a piac: Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása Magyarország területének – az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott – 24, 25, 27, 28, 29, 32, 33, 57, 62, 63, 66, 68, 88, 89, 95 hívószámú számozási területein, kivéve a 2.b és 2.c piacok részeként azonosított településeket.

2.b piac: Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása Békés, Békéscsaba, Bénye, Dömös, Esztergom, Etes, Gomba, Göd, Jászárokszallás, Jászfelsőszentgyörgy, Kiskunlacháza, Mátraszele, Mende, Monor, Nagybörzsöny, Nagykáta, Nagymaros, Perkáta, Szentmártonkáta, Szokolya, Tura, Üllő, Vácszentlászló, Vecsés településeken.

2.c piac: Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása Adony, Ajka, Almáskamarás, Alsónémedi, Annavölgy, Apátfalva, Bag, Bajna, Bajót, Balatonfőkajár, Baracs, Békésszentandrás, Bernecebaráti, Besnyő, Bordány, Bugyi, Csabacsúd, Csajág, Csanádpalota, Csolnok, Csongrád, Dabas, Dág, Dány, Délegyháza, Deszk, Dévaványa, Doboz, Dombiratos, Dömsöd, Dunaharaszti, Dunakeszi, Dunavarsány, Egyházasgerge, Epöl, Ercsi, Felsőpakony, Ferencszállás, Forráskút, Füzeggyarmat, Galgahévíz, Gyál, Gyula, Hernád, Hévízgyörk, Hódmezővásárhely, Iklad, Inárcs, Ipolydamásd, Ipolytárnóc, Ipolytölgyes, Iváncsa, Jászapati, Jászfényszaru, Jászfákóhalma, Jászkisér, Kakucs, Karancsság, Kartal, Kemence, Kesztlóc, Kevermes, Kisapostag, Kisbárkány, Kishartyán, Kislőd, Kistelek, Kiszombor, Klárafalva, Kóka, Kondoros, Kosd, Kóspallag, Körösladány, Köröstarcsa, Kunágota, Kübekháza, Küngös, Leányvár, Letkés, Litke, Lucfalva, Magyarbánhegyes, Magyarcsanád, Magyarpolány, Makó, Márianosztra, Márkháza, Mártély, Mezőberény, Mezőfalva, Mezőhegyes, Mezőkomárom, Mezőkovácsháza, Mihálygerge, Mindszent, Mogyorósbánya, Mórahalom, Nagybánhegyes, Nagybárkány, Nagykamarás, Nagykarácsony, Nagykeresztúr, Nagylak, Nagyszénás, Nagyvenyim, Noszlop, Ócsa, Orosháza, Örkény, Örménykút, Öttömös, Perőcsény, Pilis, Piliscsév, Pusztaföldvár, Pusztamérgecs, Pusztamonostor, Pusztaszer, Ráckeve, Ságújfalu, Sámsonháza, Sándorfalva, Sárísáp, Sarkad, Sárosd, Sárszentágota, Sóshartyán, Szabadegyháza, Szabadhidvég, Szarvas, Szeged, Szegvár, Székkutas, Szentlőrincváta, Szigethalom, Szilaspogony, Szob, Táborfalva, Tápióbicske, Tápióság, Tápiószentmárton, Tát, Telekgerendás, Tésa, Tiszasziget, Tokod, Tokodaltáró, Újhartyán, Újszentiván, Úny, Üllés, Vámosmikola, Veresegyház, Zabar, Zebegény, Zsámbok, Zsombó településeken.

Az Elnök az 1.a és a 2.a piacokat érintett piacként azonosította.

Az Elnök az érintett piacokon a fennálló verseny hatékonyságát elemezte és jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként azonosította az alábbi szolgáltatókat (a továbbiakban együtt: **Szolgáltató**):

Az 1.a számú érintett piacon

- a Magyar Telekom Távközlési Nyilvánosan Működő Részvénytársaságot (székhelye: 1097 Budapest, Könyves Kálmán körút 36.; cégjegyzékszám: 01-10-041928, a továbbiakban: **Magyar Telekom** vagy **MT**) és a
- KalászNet Kábel TV Korlátolt Felelősségű Társaságot (székhelye: 1097 Budapest, Könyves Kálmán körút 36.; cégjegyzékszám: 01-09-997095, a továbbiakban: **Kalásznet**)

A 2.a számú érintett piacon

- az AH Infrastruktúra Szolgáltató Zártkörűen Működő Részvénytársaságot (székhelye: 1013 Budapest, Krisztina körút 39.; cégjegyzékszám: 01-10-142900),
- az AH Média Kereskedelmi Zártkörűen Működő Részvénytársaságot (székhelye: 1013 Budapest, Krisztina körút 39.; cégjegyzékszám: 01-10-142899),
- a D-Infrastruktúra Távközlési Korlátolt Felelősségű Társaságot (székhelye: 1013 Budapest, Krisztina körút 39.; cégjegyzékszám: 01-09-430652),
- a DIGI Távközlési és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaságot (székhelye: 1013 Budapest, Krisztina körút 39.; cégjegyzékszám: 01-09-667975, a továbbiakban: **Digi**),
- az Invitech ICT Infrastructure Korlátolt Felelősségű Társaságot (székhelye: 1013 Budapest, Krisztina körút 39.; cégjegyzékszám: 01-09-430651)
- az Invitech ICT Services Korlátolt Felelősségű Társaságot (székhelye: 1013 Budapest, Krisztina körút 39.; cégjegyzékszám: 01-09-414291)
- az InviTechnocom Korlátolt Felelősségű Társaságot (székhelye: 1013 Budapest, Krisztina körút 39.; cégjegyzékszám: 01-09-414628) és
- a Vodafone Magyarország Távközlési Zártkörűen Működő Részvénytársaságot (székhelye: 1112 Budapest, Boldizsár utca 2.; cégjegyzékszám: 01-10-044159, a továbbiakban: **Vodafone**).

Az 1.b, 1.c, 2b és 2.c számú piacokat az Elnök nem azonosította érintett piacként. Ennek megfelelően az Elnök a PC/17915-63/2017. számú határozatban a „Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása” elnevezésű piacok érintett piacként való azonosítását és a Magyar Telekom, a Digi és a Vodafone jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként való azonosítását az 1.b, 1.c, 2.b és 2.c számú piacok tekintetében megszünteti.

Az Elnök a PC/17915-63/2017. számú határozat rendelkező részének I. A)-D) pontja szerinti kötelezettségek alkalmazását a jelen határozat szerinti 1.b, 1.c, 2.b és 2.c számú piacokhoz tartozó földrajzi területek vonatkozásában – a kötelezettség alábbiak szerint szabályozott átmeneti hatályban tartásával – megszünteti:

A PC/17915-63/2017. számú határozat szerinti kötelezett szolgáltató, illetve annak jogutódja a jelen határozat szerinti 1.b, 1.c, 2.b és 2.c számú piacokon továbbra is köteles megfelelni a PC/17915-63/2017. számú határozat rendelkező része I. A)-D) pontjában foglalt kötelezettségeknek az ott foglalt feltételek szerint és területi hatállyal a kötelezettségek előírása, fenntartásáról vagy módosítása tárgyában meghozandó határozatban meghatározott időpontig.

A jelen határozat szerinti 1.b, 1.c, 2.b és 2.c számú piacok érintett piacként történő azonosításának megszüntetése és e piacok tekintetében a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként való azonosítás megszüntetése nem érinti a PC/17915-63/2017. számú határozat szerinti további érintett piacokon a kötelezettségek ott foglalt feltételek szerint és területi hatállyal történő alkalmazását.

I.

Amennyiben jelen határozat véglegessé válását követően a határozat időbeli hatálya alatt a Szolgáltató tekintetében jogutódlás következik be, akkor a kieső ügyfél helyébe a jogutódja lép. Jelen véglegessé vált határozat esetén a Szolgáltató jogutódjának minősül az a harmadik személy is, akire az eredeti (jogelőd) kötelezett ügyfél a tevékenysége végzésének feltételeit megállapodás alapján átruházta.

Az Elnök határozata ellen fellebbezésnek helye nincs. Az Elnök határozatával szemben közigazgatási per kezdeményezhető, a Fővárosi Törvényszékhez címzett keresetlevelet a határozat közlésétől számított harminc napon belül kell az Elnökhöz benyújtani. A tárgyalás tartását a felperes a keresetlevélben kérheti. A keresetlevelet az elektronikus ügyintézés és bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi. CCXXII. törvény (a továbbiakban: **E-ügyintézési tv.**) 9. § (1) bekezdése szerinti felperes és jogi képviselő kizárólag elektronikus úton, a jogszabályban meghatározott módon terjesztheti elő.

A keresetlevél benyújtásának a határozat hatályosulására halasztó hatálya nincs. Akinek jogát, jogos érdekét a közigazgatási tevékenység vagy az azzal előidézett helyzet fenntartása sérti, a közvetlenül fenyegető hátrány elhárítása, a vitássá tett jogviszony ideiglenes rendezése, illetve a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása érdekében a bíróságtól az eljárás során bármikor azonnali jogvédelmet kérhet.

Indokolás

Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: **Eht.**) 10. § (2) bekezdése alapján, az Eht. 10. § (1) bekezdésének 5. pontjában foglalt hatáskörben eljárva ismételtelen lefolytattam az Eht. 62-65. §-a szerinti, a piacmeghatározásra, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató azonosítására irányuló eljárást.

A piacmeghatározás és a jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosítása során az Eht. 62. § (2) bekezdésére, valamint az Eht. 24. § (2) bekezdésére tekintettel, az Európai Elektronikus Hírközlési Kódex létrehozásáról szóló 2018. december 11-i (EU) 2018/1972 európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: **Kódex**) 38. cikk (1) bekezdése alapján az Európai Unió Bizottsága (a továbbiakban: **Bizottság**) által kiadott ajánlások, így különösen az Európai Elektronikus Hírközlési Kódex létrehozásáról szóló (EU) 2018/1972 európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján előzetes szabályozás alá vonható érintett elektronikus hírközlési ágazatbeli termék- és szolgáltatáspiacokról szóló, 2020. december 18-i (EU) 2020/2245. számú Ajánlás (a továbbiakban: **2020/2245/EU Ajánlás**), valamint a Bizottság által kiadott iránymutatások, így különösen a 2018/C 159/01. számú iránymutatás (a továbbiakban: **Iránymutatások**) által a piacmeghatározás és a piacelemzés körében meghatározott jogalkalmazói elvek és szempontok, valamint az ott rögzített módszertan, eljárásjogi intézmények, eszközök, fogalmak, meghatározások, a versenyjog vonatkozó szabályai, a korábbi piacelemzési eljárások során kialakult jogalkalmazói gyakorlat (így főként a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.418/2008/11 és 2.Kf.27.139/2010/6. számú, valamint a Legfelsőbb Bíróság Kfv.IV.37.230/2007/7. és Kfv.IV.38.118/2010. számú ítéletei) és a magyar elektronikus hírközlési piac sajátosságainak figyelembevételével jártam el. Az eljárás során figyelembe vettem továbbá a piacelemzéssel és a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók önkéntes kötelezettségvállalásával kapcsolatos szabályokról szóló 16/2020. (XII. 17.) NMHH rendeletben (a továbbiakban: **16/2020. NMHH rendelet**) foglaltakat.

A tárgyban meghatározása, elemzése, azokon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása iránti eljárás lefolytatása érdekében, valamint az érintett piacok azonosítása, az érintett piacokon fennálló verseny és a verseny hatékonyságának elemzése tárgyában az Eht. 47. § (1) bekezdése a) pontja alapján, a 2016-2022. tárgyévек tekintetében a lenti táblázatban felsorolt határozataimmal, 30 illetve 60 napos határidő tűzésével – az Eht. 47. § (4) bekezdése szerinti figyelmeztetés mellett – adatszolgáltatásra köteleztem a Hatóság által nyilvántartott, a jelen határozatban vizsgált piacon, vagy a jelen határozatban vizsgált piachoz tartozó kiskereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtó szolgáltatókat (a továbbiakban jelen részben: **Adatszolgáltatók**). A határozatot nem-, vagy nem megfelelően teljesítő Adatszolgáltatókat a lenti táblázatban felsorolt határozatokkal köteleztem adatszolgáltatásra. (A lenti táblázatban felsorolt adatszolgáltatási felhívások és határozatok alapján benyújtott adatok, valamint a korábbi, PC/17915-63/2017. számú piacelemzési határozathoz kapcsolódóan hasonlóképpen benyújtott adatok a továbbiakban: **NMHH piacelemzési adatbekérés.**)

Helyhez kötött internet 2017. (2016. évi adatok)	Helyhez kötött internet 2018. (2017. évi adatok)	Helyhez kötött internet 2019. (2018. évi adatok)	Helyhez kötött internet 2020. (2019. évi adatok)	Helyhez kötött internet 2021. (2020. évi adatok)	Helyhez kötött internet 2022. (2021. évi adatok)	Helyhez kötött internet 2023. (2022. évi adatok)
PC/19493/2017.	PC/17750/2018.	PC/16857/2019.	PC/9846/2020.	PP/7002/2021.	PP/12744/2022.	PP/9526/2023.
PC/32057/2017.	PC/13665/2019.	PC/24797/2019.	PC/6749/2021.	PP/15675/2021.	PP/26554/2022.	PP/24421/2023.
PC/14363/2018.	PC/24449/2019.	PC/24798/2019.	PC/5016/2021.	PP/23615/2021.	PP/26239/2023.	PP/23459/2023.
PC/27659/2018.	PC/14002/2020.	PC/32157/2019.	PC/15673/2021.	PP/6587/2022.		PP/22880/2023.
PC/3310/2019.	PC/7163/2020.	PC/7168/2020.	PC/19683/2021.	PP/1153/2022.		PP/26242/2023.
PC/4953/2019.	PC/7165/2020.	PC/7930/2020.	PC/6003/2022.			

PC/10312/2019.	PC/7928/2020.	PC/19327/2020.	PC/1154/2022.		
PC/13656/2019.	PC/14593/2020.	PC/14591/2020.			
PC/7162/2020.	PC/12942/2020.	PC/12944/2020.			
PC/7927/2020.	PC/5010/2021.	PC/20471/2021.			
PC/12939/2020.	PC/20470/2021.				
PC/5005/2021.					
PC/19963/2021.					

A fenti táblázatban felsorolt határozatokon túlmenően a 16387-1/2024, 16383-1/2024, 16396-1/2024. ügyiratszámú eljárásban meghozott határozataimmal a Magyar Telekomot, a Digit és a Vodafone-t a szolgáltatásnyújtás műszaki megvalósításával kapcsolatos jövőbeli terveikre vonatkozóan adatszolgáltatásra köteleztem.

Továbbá a PP/8565/2022., PP/19364/2023. és PP/8895/2024. számú határozataimmal a tárgybani piacokon lévő egy vállalkozáscsoportba tartozó szolgáltatók beazonosítása céljából adatszolgáltatást írtam elő a szolgáltatók számára.

Felhasználtam továbbá a nagy sebességű elektronikus hírközlő hálózatok felmérésének részletes szabályairól szóló 9/2020. (XII. 10.) NMHH rendelet (a továbbiakban: **9/2020. NMHH rendelet**) 6. § szerinti adatszolgáltatásban benyújtott adatokat (a továbbiakban: **NMHH földrajzi felmérés adatszolgáltatás**).

Továbbá az eljárásban felhasználtam a Hatóság által a helyhez kötött szolgáltatások összehasonlító piaci elemzéséhez használt PS/21406-3/2024. számú végzésben megjelölt adatokat (a továbbiakban: **NMHH Helyhez kötött piaci jelentésének adatai**), amelyek felhasználhatósága kapcsán az adatszolgáltatásra kötelezett szolgáltatók a PS/21406-5/2024., PS/21406-6/2024., PS/21406-7/2024., PS/21406-8/2024., PS/21406-9/2024., PS/21406-10/2024. PS/21406-11/2024., PS/21406-12/2024., PS/21406-13/2024., PS/21406-14/2024., PS/21406-15/2024., PS/21406-16/2024., PS/21406-17/2024., PS/21406-18/2024., PS/21406-19/2024., PS/21406-20/2024., PS/21406-21/2024., PS/21406-22/2024., PS/21406-23/2024., PS/21406-24/2024., PS/21406-25/2024., PS/21406-26/2024., PS/21406-27/2024. számú adatszolgáltatásaikban kifejezetten nyilatkoztak, hogy azt a Hatóság a jelen eljárásban felhasználhatja.

Az adatszolgáltatás körében megismert adatokon túlmenően megvizsgáltam a tárgybani nagykereskedelmi piac elemzése szempontjából releváns, nyilvánosan (pl. a szolgáltatók honlapján, statisztikákban, általános szerződési feltételekben) hozzáférhető adatokat, valamint a Hatóság saját nyilvántartásainak adatait is.

Az adatszolgáltatás eredményeként összesített adatokon túl az eljárásban az alábbi tanulmányokat használtam fel:

- A 2023. évre vonatkozóan a Szocio-Gráf Piac- és Közvélemény-kutató Intézet által, az azt megelőző évekre vonatkozóan az Ariosz Kft. által a Hatóság megbízásából készített, a „Távközlési szolgáltatások használata a lakossági felhasználók körében 'év'.” című tanulmányokat (a továbbiakban: **NMHH lakossági piackutatások, "év"**),
- A Szocio-Gráf Piac- és Közvélemény-kutató Intézet „Az elektronikus hírközlési piac fogyasztóinak vizsgálata, 2023, Üzleti szegmens) című, a Hatóság megbízásából készített tanulmánya.

Felhasználtam továbbá a Gfk Hungária Piackutató Kft. 2022. évi vásárlóerő tanulmányát (a továbbiakban: **Gfk Vásárlóerő Tanulmány**), amely szerzői jogi védelem alá esik. Az Eht. 40. § szerint az internetes honlapon nyilvánosságra hozandó döntés-tervezet és az Eht. 43. § (2) bekezdés a) pontja

szerint közzéteendő, az eljárást lezáró határozat szövege sem tartalmazza közvetlenül a Gfk Vásárlóerő Tanulmányból származó adatokat, a tanulmányból származó adatok ugyanakkor a számítások során (különböző méretű települések kategóriáinak kialakítása) felhasználásra kerültek. Az ügyféli jogok gyakorlásának lehetőségét biztosítva a jelen eljárás ügyfelei az iratbetekintési és másolatkészítési joguk gyakorlása keretében a Gfk Vásárlóerő Tanulmányt – ideértve az abban szereplő, nyilvánosságra nem hozott adatokat is –, mint a jelen hatósági eljárás ügyiratának részét, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: **Ákr.**) iratbetekintésre vonatkozó szabályai szerint megismerhetik.

Az eljárásban felhasználtam továbbá a KSH folyamatosan bővülő táblarendszerét, amely 2007-től a KSH összefoglaló adatgyűjteményeinek (évkönyvek, zsebkönyvek, stADAT-táblák, tájékoztatási adatbázis) témastruktúráját egységesíti, valamint a KSH „Magyarország közigazgatási helynévkönyve, 2022. január 1.” című kiadványát (a továbbiakban: **KSH helynévkönyv**).

Felhasználtam továbbá a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) honlapján nyilvánosan hozzáférhető, a mobil és helyhez kötött szélessávú szolgáltatások magyarországi igénybevételére (előfizetések száma, adatforgalom) vonatkozó adatokat (a továbbiakban: **OECD szélessávú adatok**).

Az NMHH piacelemzési adatbekérés során teljesítendő és teljesített adatszolgáltatás, és a beérkezett adatok feldolgozása egy olyan, a piacelemzési hatáskörrel kapcsolatos hatósági feladatok ellátásához szükséges adatok összegyűjtésére és megismerésére irányuló hatósági eljárás, illetve folyamat, amelynek célja a tárgyban nagykereskedelmi piac tekintetében az adott piaccal összefüggő eljárási jogviszony tárgyának és a konkrét ügyfelek körének, azaz a hatósági eljárás alanyainak meghatározása volt.

A beérkezett adatok feldolgozásának eredményeként tisztáztam a jelen eljárásban ügyfélnek minősülők körét. Az ügyfelek meghatározása során figyelemmel voltam a Fővárosi Ítéletábla 2.Kf.27.284/2006/11. számú jogerős ítéletében foglaltakra és megállapítottam, hogy a jelen eljárásban azok a szolgáltatók minősülnek ügyfélnek, akik a jelen határozatban vizsgált piacon, vagy a jelen határozatban vizsgált piachoz tartozó kiskereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtanak. Az eljárás megindításáról a 2024. augusztus 27-én kelt, PS/21406-2/2024. és PS/21406-3/2024. számú végzésekkel értesítettem az ügyfélnek minősülő szolgáltatókat.

A Proemtor Egyéni Cég, az eljárás ügyfeleként PS/21406-32/2024. számon, 2024. szeptember 9-én nyilatkozatot terjesztett elő, amelyben – jelen eljárás tárgyához kapcsolódóan – jelezte, hogy a 3(a) piachoz tartozónak tekinti a újgenerációs hozzáférési hálózatokon nyújtott L2 WAP és az ehhez tartozó, kiegészítő hozzáférési szolgáltatásokat, függetlenül a hálózatok topológiájától, és szükségesnek tartja a nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatások kiterjesztését az FTTH pont-pont/P2P hálózatokra és az ezekre vonatkozó kötelezettségek átültetését a referenciaajánlatokba. A Proemtor Egyéni Cég nyilatkozatában jelzett felvetésekkel kapcsolatos hatósági álláspontot, az ehhez kapcsolódó vizsgálatokat a határozat [47] bekezdése (FTTH pont-pont hálózatok kezelése) és a [121]-[135] bekezdései (Dedikált adatátviteli kapcsolaton nyújtott internet hozzáférési szolgáltatással való helyettesítés vizsgálata) tartalmazzák. A Proemtor Egyéni Cég beadványában foglalt egyéb nyilatkozatai nem tartoznak jelen eljárás és határozat tárgykörébe, ezért ezen nyilatkozatokkal kapcsolatosan jelen határozatban további indokolás feltüntetése nem indokolt.

Az Eht. 62. § (1) bekezdése szerint:

„Az Elnök azonosítja az érintett piacokat; elemzi az érintett piacokon fennálló versenyt, valamint annak hatékonyságát, és amennyiben azokon a verseny nem hatékony,

a) azonosítja az érintett piacokon a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatót, szolgáltatókat; valamint

b) a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra, szolgáltatókra a XI-XIV. fejezetben foglalt kötelezettségek közül legalább egy kötelezettséget ír elő vagy a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra a korábbi piacelemzési eljárás során hozott határozatában megállapított legalább egy kötelezettséget fenntart, illetve módosítja azt, különösen, ha a végfelhasználók számára jelentkező hasznok e kötelezettségek nélkül nem lennének megfelelőek.”

Az Eht. fenti szakasza alapján a piacelemzés egy több, egymásra épülő szakaszból álló közigazgatási eljárás. Az Eht. 62. § (1) bekezdése alapján az Elnök azonosítja az érintett piacokat; elemzi az érintett piacokon fennálló versenyt, valamint annak hatékonyságát, és amennyiben azokon a verseny nem hatékony, azonosítja az érintett piacokon a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatót, szolgáltatókat, valamint az Eht. 62. § (1) bekezdés b) pontja, illetve 63. § (1) bekezdése alapján a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra, szolgáltatókra az Eht. XI-XIV. fejezetében foglalt kötelezettségek közül a piacelemzés alapján feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget ír elő, vagy a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra a korábbi piacelemzési eljárás során hozott határozatában megállapított legalább egy kötelezettséget hatályában fenntart, illetve módosítja azt.

Mindezekre tekintettel a Hatóság mérlegelése szerint egyetlen vagy két külön eljárásban folytathatja le az Eht. 63. § (1) bekezdés a) és b) pontjában nevesített ügyeket

Jelen eljárásban az Eht. 62. § (1) bekezdés a) pontja alapján csak piacmeghatározásra, illetve a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítására kerül sor, míg jelen határozatban azonosított szolgáltatók részére az Eht. 62. § (1) bekezdés b) pontja alapján történő kötelezettségek kiszabása külön eljárás tárgya lesz.

Ennek megfelelően a PC/17915-63/2017. számú piaci határozatban előírt kötelezettségek hatályát jelen határozat nem érinti, a fentiek szerinti külön eljárásban történő határozat meghozataláig azok változatlanul terhelik a szolgáltatókat, fenntartásukról, módosításukról vagy megszüntetésükről az Eht. 62. § (1) bekezdés b) pontja alapján lefolytatandó eljárásban fogok dönteni az Eht. 63. § (1) bekezdése alapján, figyelembe véve a jelen határozatban azonosított piacokat és jelentős piaci erejű szolgáltatók személyét.

Az eljárás első lépéseként a 2020/2245/EU Ajánlás mellékletében meghatározott 1. számú „Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása” elnevezésű nagykereskedelmi piac vizsgálatából kiindulva – a kiskereskedelmi szolgáltatások vizsgálatát követően – meghatároztam a szolgáltatási és földrajzi piacokat. A szolgáltatási és földrajzi piacok vizsgálatának eredményeként hat elkülönült piacot azonosítottam és megállapítottam, hogy az azonosított piacokon indokolt az ex-ante szabályozási szempontból való érintettséggel kapcsolatos vizsgálat elvégzése. Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a hat azonosított piac közül két piac minősül ex-ante szabályozási szempontból érintettnek. Az érintett piacok meghatározását követő szakaszokban került sor – az indokolásban foglaltak szerint – az érintett piacokon fennálló verseny, illetve a verseny hatékonyságának elemzésére, valamint az érintett piacokon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók kijelölésére.

A jelen határozat indokolása is magán hordozza a piacelemzési döntés tárgyának sajátosságából fakadó jellemzőket, melyek szerint a jelen határozat indokolásában meghatározásra, valamint részletesen bemutatásra kerül a piacmeghatározás, a piacelemzés, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításának mikéntje, folyamata, részletes indokolása.

A jelen határozatban foglalt hatósági döntés indokolása azon túl, hogy magában foglalja a hatósági eljárás folyamatát, együttesen, összefüggéseiben tartalmazza a ténybeli, azaz a feltárt releváns közgazdasági és műszaki tényállási elemeket, a tényállás tisztázásának rendszerét, a tények, bizonyítékok hatósági jogalkalmazáshoz szükséges értékelését, és a tényekből az egyedi ügyre

levonható következtetéseket, valamint a jogi indokolást is, amelynek keretében az érdemi döntéshez, jogérvényesítéshez vezető valamennyi eljárási és anyagi jogi normát tételesen és részletezően megjelöltem és azok egyedi ügyre vonatkozó alkalmazása, értelmezése, tartalma és jelentősége is egyértelműen szerepel a határozatban. Ezen túlmenően a határozat indokolásában részletesen és külön kitértem a jelen határozat meghozatala során alkalmazott összetett mérlegelési szempontrendszerre, a mérlegelést megalapozó tényállási elemekre, a mérlegelési jogkört biztosító jogszabályi keretekre, valamint az egyedi ügy tényállásán és a vonatkozó jogi normákon alapuló jogalkalmazói érdemi mérlegelés, értékelés bemutatására is.

A tárgybani eljárásban a döntés meghozatala érdekében elvégzett részletes elemzést az Indokolás „A” fejezete tartalmazza, az alábbiak szerint:

- I. Adatátviteli szolgáltatások kiskereskedelmi piacának vizsgálata
- II. Piacmeghatározás
- III. Piacelemzés, jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosítása
- IV. Jogutódlás esetén alkalmazandó szabályok

A jelen határozat indokolásához a fogalom-meghatározásokat, rövidítéseket és szolgáltatás leírásokat tartalmazó függelék (a továbbiakban: **Függelék**) kapcsolódik.

Az Eht. 20. § (1) bekezdés a-c) pontja alapján a Hatóság és a versenyhatóság az elektronikus hírközlési piaci versenyt érintő kérdésekben a verseny védelmének következetes érvényre juttatása, illetve az egységes jogalkalmazás előmozdítása érdekében szorosan együttműködik, így különösen az elektronikus hírközlési piac érintett piacainak meghatározásával, az érintett piacon fennálló verseny elemzésével, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításával és a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírásával kapcsolatos eljárásokban. A Hatóság e kötelezettségének megfelelően jelen eljárásban a Gazdasági Versenyhivatallal (a továbbiakban: **GVH**) történt együttműködés, egyeztetés során a GVH szakmai álláspontját megismertem. Az együttműködés keretében a Hatóság a ... számú levelében 2024. szeptember ... megküldte a jelen határozat tervezetét a GVH részére annak érdekében, hogy a GVH azzal kapcsolatos álláspontját megismerje. A GVH a ... számon, 2024. ...-én érkezett levelében megküldte a határozattervezetre vonatkozó álláspontját és észrevételeit. Az észrevételek és az azokhoz kapcsolódó válaszaim a jelen határozat indokolásának „B” fejezetében kerülnek kifejtésre.

Jelen határozat tervezetét ... számon 2024.szeptember ...-án, az Eht. 40. § (1) bekezdés a) pontjának megfelelően, az érdekeltekkel folytatott egyeztetés érdekében közzétettem. Az érdekeltek számára a határozattervezetnek a Hatóság internetes oldalán történő közzétételétől számítva 30 nap állt rendelkezésre az észrevételeik megtételére. Az érdekeltekkel folytatott egyeztetés során, az Eht. 40. § (8) bekezdése keretében beérkezett észrevételek feldolgozását, a figyelembe vett, illetve a figyelembe nem vett észrevételeket, valamint azok figyelmen kívül hagyásának indokait a jelen határozat indokolásának „C” fejezete tartalmazza.

Az érdekeltekkel történő egyeztetés lefolytatását valamint a fentiekben részletezett eljárási intézkedések megtételét követően, az Eht. 71. § (2) bekezdése alapján jelen határozat tervezete részletes indokolással együtt, ... számon 2024. ...-én megküldésre került az Európai Bizottságnak, az Európai Elektronikus Hírközlési Szabályozók Testületének (a továbbiakban: **BEREC**) és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságoknak, mivel a határozattervezetben foglaltak hatással lehetnek a tagállamok közötti kereskedelemre.

Jelen határozatot az Európai Bizottság, a BEREC és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságok által a tervezetre tett észrevételek, kifogások figyelembevételével hoztam meg. Az Eht. 24. § (2) bekezdése alapján a részletes indokolásra, illetve a megküldésre az Európai Bizottságnak a Kódex

38. cikkének (1) bekezdése alapján kiadott bizottsági ajánlások és a kapcsolódó iránymutatások irányadóak. Ezen eljárás részletei az Indokolás „D” fejezetében kerülnek kifejtésre.

Az eljárás során eljárási költség nem merült fel, így annak megállapítását, illetve a költségek viseléséről történő rendelkezést mellőztem.

A Hatóság az Eht. 43. § (2) bekezdésének a) pontja alapján e határozatot internetes honlapján közzéteszi.

Az Eht. 23.§-a alapján az Elnök jelen eljárásban az Ákr. rendelkezéseit az Eht.-ban foglalt eltérésekkel és kiegészítésekkel alkalmazza.

A jogorvoslattal kapcsolatos tájékoztatás az Ákr. 114. § (1) bekezdésén, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (továbbiakban: Kp.) 13. § (3) bekezdés a) pont aa) alpontján, a 39. § (1) és (6) bekezdésein, a 48. § (1) bekezdésének I) pontján, 50. §-án, a 77. § (2) bekezdésén, továbbá a Kp. 29. § (1) bekezdésére figyelemmel a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 608. §-án, valamint az E-ügyintézési tv. 9. § (1) bekezdésén alapul.

A. fejezet

I. Adatátviteli szolgáltatások kiskereskedelmi piacának vizsgálata

- [1] A helyhez kötött szélessávú hálózatok számos – az adott átviteli közeg és az elérhető technológiák által lehetővé tett – adatok átvitelén alapuló szolgáltatás nyújtását teszik lehetővé, így többek között internet-hozzáférés szolgáltatás, valamint beszédátvitelen, illetve műsorjelek átvitelén alapuló kiskereskedelmi szolgáltatások is nyújthatók, valamint e hálózatok egyéb, magas minőségű adatátviteli szolgáltatások nyújtását is lehetővé teszik.

Tömegpiac és magas minőségű adatátviteli szolgáltatások piacának elkülönülése

- [2] A 2020/2245/EU Ajánláshoz tartozó Explanatory Note (a továbbiakban: **Explanatory Note**) 4.1.1. pontjában foglaltak alapján az Európai Bizottság a kiskereskedelmi piac vizsgálata során szükségesnek tartja az adatátviteli szolgáltatásokkal kapcsolatos igényekben fellelhető különbségek elemzését. A Bizottság megállapítja, hogy a keresleti oldali jellemzők alapján a kis- és közepes vállalkozások számára és a lakossági felhasználók számára nyújtott szolgáltatások nem tekinthetők egymás helyettesítőinek, ugyanakkor a szolgáltatói kör jelentős átfedése miatt a kínálati oldali helyettesítés fennáll, ami nem teszi indokolttá két elkülönült részpiac meghatározását a lakossági és a kis- és közepes vállalkozások számára nyújtott szolgáltatások tekintetében. A nagyméretű és/vagy technológiailag fejlett vállalkozások számára nyújtott szolgáltatások esetében a Bizottság a keresleti és kínálati oldali jellemzők eltérései alapján elkülönült piacok meghatározását tartja szükségesnek.
- [3] Megvizsgáltam, hogy a Bizottság által vizsgált fogyasztói csoportok számára nyújtott szolgáltatások a hazai piacon is elkülönülnek-e, illetve hogy azonosíthatók-e olyan eltérések, amelyek az Explanatory Note-ban rögzített elkülönítéstől eltérő megközelítés alkalmazását tennék szükségessé. Megállapítottam, hogy a lakossági felhasználók és a kis- és közepes vállalkozások számára nyújtott szolgáltatások a hazai piacon is elkülönülnek, a két szegmens számára nyújtott szolgáltatásokat a piaci kínálat döntő többségét képviselő szolgáltatók a szolgáltatáskínálatukban elkülönülten kezelik és a szolgáltatásjellemzők tekintetében is tapasztalhatók kisebb eltérések (elsősorban az internet-hozzáférés szolgáltatás mellett igénybe vehető kiegészítő szolgáltatások és az ár tekintetében). Megállapítható ugyanakkor, hogy a kínálati oldali szereplők köre a két szegmens esetében közel azonos, így a lakossági felhasználók és a kis- és közepes vállalkozások számára nyújtott szolgáltatások alapján kínálati oldalról a hazai piacon sem indokolt elkülönült kiskereskedelmi részpiacok azonosítása. A továbbiakban, amikor a határozat **tömegpiaci szolgáltatást** említ, a lakossági és a kis- és közepes vállalkozások számára nyújtott szolgáltatások értendők alatta.
- [4] A tömegpiaci ajánlatok és a magas minőségű adatátviteli szolgáltatások hazai piaci elkülönülésével kapcsolatban a következő megállapítások tehetők:
- A vevők típusa (lakossági, nem lakossági) szerinti elkülönülés: a piaci ajánlatokat vizsgálva megfigyelhető, hogy a magas minőségű szolgáltatások jellemzően a nem lakossági előfizetők számára érhetőek el. Ezzel párhuzamosan az igénybevétel oldaláról vizsgálva is megállapítható, hogy a magas minőségű adatátviteli szolgáltatásokat jellemzően nagyobb intézmények, vállalkozások vesznek igénybe. A leírtak alapján megállapítható, hogy a szélessávú adatátviteli szolgáltatások tekintetében a lakossági, a kis- és közepes vállalkozások és a nagyvállalatok keresleti jellemzői a hazai piacon is eltérnek.
 - Szolgáltatásjellemzők szerinti elkülönítés: a szolgáltatók általános szerződési feltételeiben (a továbbiakban: **ÁSZF**) található szolgáltatásjellemzők vizsgálata alapján is megállapítható a tömegpiac, illetve a magas minőségű adatátviteli szolgáltatások piacának elkülönülése. A jellemző

tömegpiaci termék, az internet-hozzáférés szolgáltatás nyújtása tekintetében az ÁSZF-ek jellemzően előre lefektetett, standard feltételeket tartalmaznak, míg a magasabb minőségű adatátviteli szolgáltatások (pl. a bérelt vonali szolgáltatás, illetve bérelt vonalon nyújtott egyéb szolgáltatások) tekintetében a szolgáltatás tulajdonságait (elérhető adatátviteli sebesség, minőség, kiépített végpontok száma, redundancia, ráépülő szolgáltatások) alapvetően az előfizetők igényei határozzák meg (a szolgáltatók akár teljesen testreszabott megoldások kialakítását is vállalják).

- Minőségi szintek, kapacitás: a tömegpiaci, illetve a magas minőségű adatátviteli szolgáltatások piaca a minőségi szintek, illetve az átviteli kapacitás biztosítása tekintetében is eltér egymástól. A tömegpiaci ajánlatokra a korlátozott skálázhatóság miatt előre meghirdetett, jellemzően aszimmetrikus sáv szélességek használata, valamint a maximálnál (névlegesnél) jóval alacsonyabb minimális (garantált), illetve rendes körülmények között elérhető sebesség jellemző. A magas minőségű adatátviteli szegmens ajánlatai esetén a szimmetrikus sebességet és dedikált átviteli kapacitást biztosító ajánlatok a jellemzőbbek, a minőségi paraméterek mind a rendelkezésre állás, mind az átvitel jellemzői tekintetében jóval magasabb szintűek, mint a tömegpiaci termékek esetén és a legtöbb esetben lehetőség van rá, hogy az előfizetők a minőségi paraméterek tekintetében – a hálózati képességektől függően – egyedileg állapodjanak meg a szolgáltatókkal (minőségi szintek közötti választás lehetősége).
- Elérhetőség: Az elérhetőség tekintetében is különbségek fedezhetők fel a két szegmens között. A tömegpiaci ajánlatok elérhetőségét alapvetően behatárolja az adott hálózat elérhetősége, ugyanakkor – amennyiben a hálózati elérhetőség nagyobb kiépítési költségek nélkül biztosított – akkor a létesítés esetén a szolgáltatók jellemzően nem határoznak meg egyszeri díjakat. Magasabb minőségű adatátviteli szolgáltatás jellemzően bármely földrajzi helyen igénybe vehető, amennyiben az előfizető vállalja a létesítés (pl. bérelt vonali végpont kiépítés) költségét, vagy annak egy részét. Természetesen a költség a végpont(ok) elhelyezkedésétől függően jelentősen eltérhet. Mértéke azonban jellemzően akkora, ami a kisebb méretű előfizetők (lakossági, kis- és közép vállalkozások) esetében valószínűtlenné teszi az igénybevételt.
- Versengési arány: A maximális (névleges) és a minimális (garantált) sebességek közötti arány alakulása alapján kijelenthető, hogy 1:1-es versengési arányú szolgáltatások csak a bérelt vonali szolgáltatások között találhatóak. A tömegpiaci ajánlatok nem versengésmentesek, a szolgáltatók által jelzett arány alapján jelentősen eltérő ajánlatokkal találkozhatunk (30:1 – 2:1), melynek mértéke elsősorban az adott ellátási szegmens üzemméretétől és a továbbított adatsomagok elosztástól (nagy adatsebességű csomagok aránya) függ. Az alkalmazott technológia mellett a hálózati topológiának és a tipikus előfizetői felhasználási profilnak is nagy jelentősége van a szolgáltatóként jellemző versengési arányra. Mindazonáltal megállapítható, hogy a versengési arány tekintetében is jelentős eltérések fedezhetők fel a tömegpiaci szegmens és a magas minőségű adatátviteli szegmens ajánlatai közötti, ami szintén a két szegmens elkülönülését támasztja alá.
- Hibaelhárítási idők: A tömegpiaci szegmens esetében a szolgáltatók 72 órás határidőt vállalnak a hibajavításra. A magas minőségű adatátviteli szegmens esetében az ÁSZF-ek ennél jóval rövidebb hibaelhárítási időket is tartalmazhatnak (jellemzően 1 nap vagy annál kevesebb).
- Hozzáférés biztosítása: A tömegpiaci szegmens esetében a szolgáltatók jellemzően az átviteli közeg megosztott használatán alapuló technológiákat (FTTC, FTTB, HFC, FTTHPMP) alkalmaznak (a teljes hozzáférési hálózati szakaszon réz érpáras hozzáférési hálózatok mennyisége csökken), míg a magas minőségű adatátviteli szegmensben dedikált adatátviteli kapcsolatot létesítenek az előfizetők számára.

A leírtak alapján megállapítottam, hogy a tömegpiaci ajánlatok és a magas minőségű adatátviteli szolgáltatások a hazai piacon is elkülönülnek.

- [5] Tekintettel arra, hogy a jelen határozatban vizsgált nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi piac a tömegpiac, ezért a továbbiakban a tömegpiaci szolgáltatások kiskereskedelmi piacának jellemzőit tekintem át részletesen. A magas minőségű adatátviteli szolgáltatások kiskereskedelmi piacának vizsgálata a 2020/2245/EU Ajánlás mellékletében 2. számmal jelölt piachoz (Dedikált nagykereskedelmi kapacitás) kapcsolódó határozatban indokolt. Az áttekintés során a PC/17915-63/2017. határozatban a kapcsolódó kiskereskedelmi piac részeként azonosított szolgáltatásokat vettem figyelembe. A tömegpiac főbb jellemzőinek vizsgálatát megelőzően áttekintem a közelmúltban lezajlott, a piac szerkezetét jelentősen érintő átalakulásokat.

Összefonódások a tömegpiacon

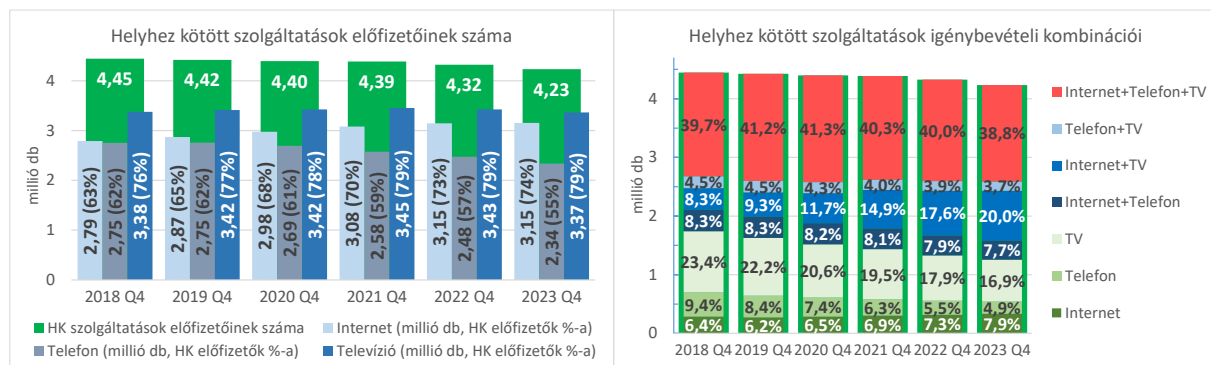
- [6] A piac vizsgálata és a nagykereskedelmi piac későbbi meghatározása és elemzése során kiemelt fontosságú a tulajdonosi viszonyok, a piaci szereplők közötti összefonódások figyelembe vétele. A vizsgálatok során azon szolgáltatókat, amelyek a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: **Tpvt.**) 15. §-a szerint egy vállalkozáscsoportba tartoznak, a vizsgálatok során egy piaci szereplőként indokolt figyelembe venni.
- [7] A tömegpiaci szolgáltatások kiskereskedelmi piacán az elmúlt évtizedben a saját hálózattal rendelkező piaci szereplők száma folyamatosan csökkent. Amíg az időszak elején jellemzően kisebb méretű szolgáltatók felvásárlására került sor, az elmúlt néhány évben jelentősebb – az előfizetők nagy számát érintő és a piac szerkezetét alapvetően befolyásoló – összefonódások is lezajlottak.
- 2018-ban a Vodafone Magyarország Zrt. (a továbbiakban: **Vodafone**) felvásárolta a UPC Magyarország Kft.-t (a továbbiakban: **UPC**), amelynek eredményeként a legnagyobb lefedettségű HFC hálózat tulajdonost váltott. A felvásárlás ugyanakkor – mivel a Vodafone azt megelőzően nem rendelkezett jelentősebb helyhez kötött piaci jelenléttel – a tömegpiaci szolgáltatások kiskereskedelmi piacának szerkezetét, a piaci viszonyokat nem befolyásolta érdemben. A tranzakció hozzávetőleg 700 ezer helyhez kötött internet előfizetést érintett.
 - A 2018. évben került sor az Invitel Zrt. (a továbbiakban: **Invitel**) DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft. (a továbbiakban: **Digi**) általi felvásárlására. A tranzakció több, mint 200 ezer helyhez kötött internet előfizetést érintett.
 - 2022 januárjában a 4iG Nyrt. (a továbbiakban: **4iG**) felvásárolta a Digi-t, amely 2022. márciustól a 4iG több érdekeltségével együtt az Antenna Hungária Zrt.-be (a továbbiakban: **Antenna Hungária**) került apportálásra. A tranzakció hozzávetőleg 750 ezer helyhez kötött internet előfizetést érintett.
 - 2023. januárban zárult a Vodafone felvásárlása, aminek eredményeként a cég a 4iG tulajdonában álló Antenna Hungária tulajdonába került. A tranzakció hozzávetőleg 730 ezer helyhez kötött internet előfizetést érintett.
 - 2024. júliusában megkezdte tevékenységét a Digi-ből kiválással létrejött D-Infrastruktúra Távközlési Kft., amelynek eredményeként a Digi vagyonának és tevékenységének egyes részei átkerültek a létrejövő új társasághoz.
 - 2024. júliusában megkezdte tevékenységét az Invitech ICT Services Kft.-ből kiválással létrejött Invitech ICT Infrastructure Kft., amelynek eredményeként az Invitech ICT Services Kft. vagyonának és tevékenységének egyes részei átkerültek a létrejövő új társasághoz. (Mindkét társaság az Antenna Hungária tulajdonában van.)
 - 2024. augusztusában megkezdte tevékenységét az Antenna Hungáriából leválással létrejött AH Infrastruktúra Szolgáltató Zrt. és az AH Média Kereskedelmi Zrt., amelynek eredményeként az Antenna Hungária vagyonának és tevékenységének egyes részei átkerültek a létrejövő új társaságokhoz. Az Antenna Hungária 2024. augusztus végén törlésre került a Hatóság nyilvántartásából.

A 2022-2023-ban lezajlott felvásárlások és a 2024-ben lezajlott átalakulások a piac szerkezetét jelentősen megváltoztatták, amelynek eredményeként a korábbi három nagy méretű szereplő helyett kettő maradt a tömegpiacon, a Magyar Telekom csoport¹ (a továbbiakban: **MT csoport**) és a 4iG érdekeltségébe tartozó vállalkozások (a továbbiakban: **4iG csoport**²).

- [8] A vizsgálatok során – amennyiben az adott mutatónál, vagy jellemzőnél értelmezhető – az aktuális tulajdonosi viszonyokat figyelembe véve a vállalkozáscsoportok figyelembe vételével is kiszámítottam az adott mutató, vagy jellemző értékét. Ennek során – amennyiben az adott számítás az NMHH piacelemzési adatbekérésén alapult – a vállalkozáscsoportokra vonatkozó értékeket az adatbekérésből rendelkezésre álló legutolsó lezárt év (2022) adatait felhasználva számítottam ki³.

Szolgáltatások és szolgáltatáscsomagok

- [9] A helyhez kötött szélessávú hálózatokon nyújtott legfontosabb tömegpiaci szolgáltatások a helyhez kötött internet, a helyhez kötött telefon és a helyhez kötött televízió szolgáltatás. A helyhez kötött internet szolgáltatás penetrációja folyamatosan nőtt az elmúlt években, a televízió szolgáltatás előfizetőinek száma érdemben nem változott, míg a helyhez kötött telefon szolgáltatás előfizetőinek száma folyamatosan csökken. Az előfizetők egy hozzáférése jellemzően több szolgáltatást is igénybe vesznek, 2023-ban már átlagosan 2,09 szolgáltatás igénybevétel tartozott egy hozzáféréshez (2018-ban ez a szám még 2,01 volt).

1. ábra: Helyhez kötött szolgáltatások előfizetőinek száma és igénybevételi kombinációi

Forrás: NMHH Helyhez kötött piaci jelentésének adatai⁴

- [10] Mindhárom helyhez kötött szolgáltatás esetében egyre jellemzőbb a csomagban történő igénybe vétel, mint az önálló előfizetés. A szolgáltatáscsomagok között a három helyhez kötött szolgáltatást tartalmazó csomagok jelentősége a legnagyobb, ugyanakkor az internet-hozzáférés szolgáltatást és a helyhez

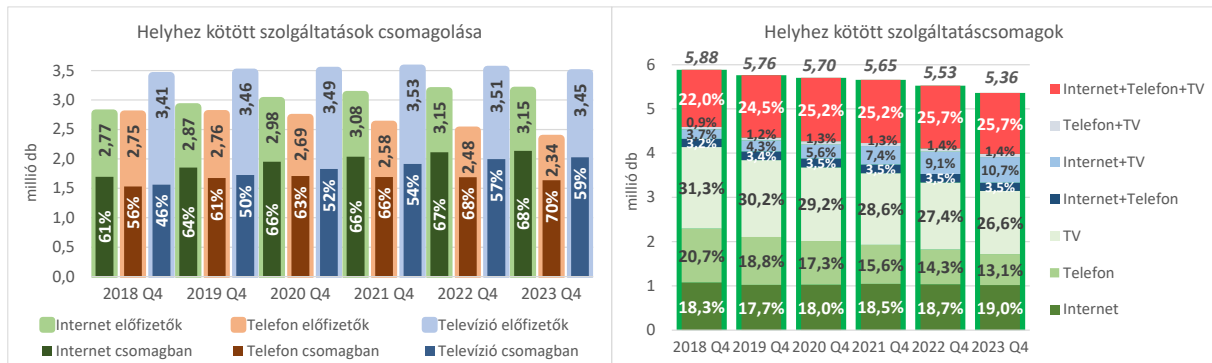
¹ A tömegpiacon a Magyar Telekom mellett a Magyar Telekom többségi érdekeltségébe tartozó Kalásznét Kft. nyújt szolgáltatást.

² A vállalkozáscsoportba tartozó szolgáltatók: Vodafone Magyarország Zrt., D-Infrastruktúra Távközlési Kft., DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft., Invitech ICT Services Kft., Invitech ICT Infrastructure Kft., InviTechnocom Kft., AH Infrastruktúra Szolgáltató Zrt., AH Média Kereskedelmi Zrt.

³ A Vodafone felvásárlása 2023. januárjában zárult, így a 2022. évi adatok alapján történt számítások a piaci helyzetet megfelelően tükrözik.

⁴ A jelentésben szereplő szolgáltatókhoz a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás előfizetőinek hozzávetőleg 93%-a tartozik.

kötött televízió szolgáltatást tartalmazó csomagok jelentősége is fokozatosan nőtt az elmúlt 5 évben⁵. A csomagokban az igénybe vett szolgáltatások átlagos száma – a helyhez kötött telefon szolgáltatás igénybevételének csökkenésével összefüggésben – 2,74-ről 2,62-re csökkent a vizsgált időszakban.

2. ábra: Helyhez kötött szolgáltatások csomagolása

Forrás: NMHH Helyhez kötött piaci jelentésének adatai⁶

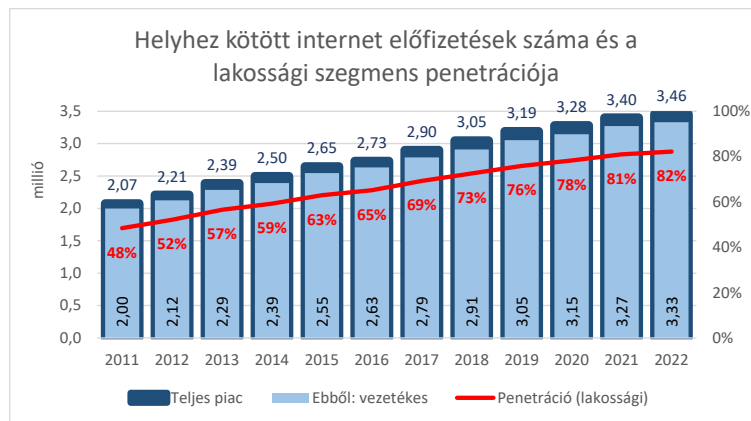
- [11] A Bizottság az Explanatory Note 4.1.1. pontjában, a tömegpiac áttekintése során vizsgálta, hogy indokolt-e a kiskereskedelmi szolgáltatáscsomagokra vonatkozó elkülönült szolgáltatáspiacot azonosítani. A Bizottság megállapította, hogy a szolgáltatók az egyes szolgáltatásokat továbbra is értékesítik önállóan, továbbá az OTT (over-the-top) szolgáltatások terjedésével a szolgáltatáscsomagok egyes elemeit a fogyasztók egyre inkább képesek lehetnek kiváltani, ezért nem indokolt elkülönült szolgáltatáspiac azonosítása. A Bizottság által megállapítottak a hazai piacra is érvényesek, a szolgáltatók elkülönülten is nyújtják az egyes helyhez kötött szolgáltatásokat, az egy szolgáltatásra kötött előfizetői szerződések száma még mindig meghaladja a csomagban történő igénybevételre vonatkozó megállapodások számát (lásd 2. ábra). A helyhez kötött telefonszolgáltatás esetében folyamatos lemorzsolódás tapasztalható, aminek háttérében a mobil telefonszolgáltatással való kiváltás mellett a beszédforgalmat jóval alacsonyabb költséggel megvalósítani képes OTT szolgáltatások, illetve az egyéb számfüggetlen személyközi szolgáltatások, illetve alkalmazások használata állnak. A helyhez kötött televízió szolgáltatás esetén egyelőre nem tapasztalható fogyasztói oldali kiváltás, az okoseszközök (különösen az okostévé) és az OTT szolgáltatások – különösen a fizetős streaming szolgáltatások – egyre növekvő használata valamekkora nyomást képes gyakorolni a hagyományos lineáris szolgáltatásokra (elsősorban a televízió szolgáltatást egyébként is kevésbé használók lemorzsolódásával), azonban e szolgáltatások eltérő jellege és a televíziós műsorcsomagok egyelőre korlátozottabb online elérhetősége miatt ez a hatás egyelőre csekély.
- [12] A leírtak alapján megállapítható, hogy a hazai piacon nem azonosíthatók speciális tagállami sajátosságok, amelyek a Bizottság által az Explanatory Note-ban megfogalmazottaktól eltérő következtetésekre vezetnének és amelyek a szolgáltatáscsomagokra vonatkozó elkülönült piac azonosításának indokoltságát vetnék fel.

⁵ A helyhez kötött internet-hozzáférés és televízió szolgáltatást tartalmazó csomagok növekedésének háttérében a telefonszolgáltatás tekintetében tapasztalható lemorzsolódás áll, aminek eredményeként sok, korábban mindhárom szolgáltatást igénybe vevő előfizető kerül át ebbe a csoportba.

⁶ A jelentésben szereplő szolgáltatókhoz a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás előfizetőinek hozzávetőleg 93%-a tartozik.

Penetráció – különbségek

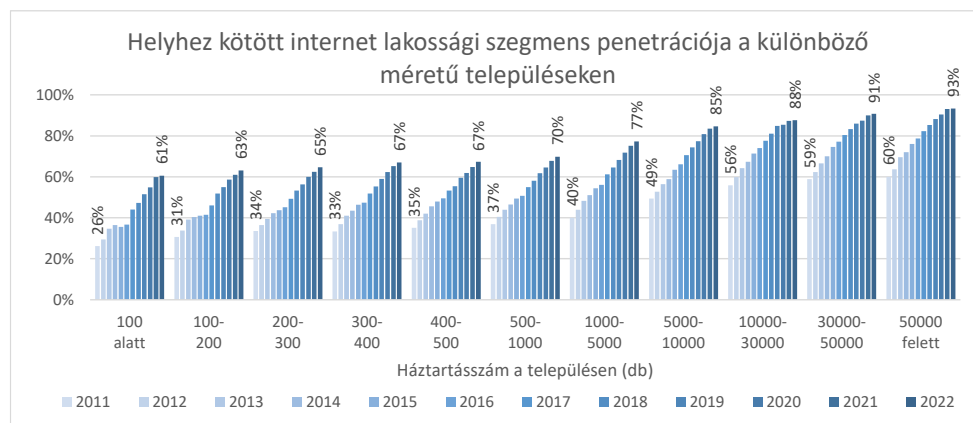
- [13] A helyhez kötött szélessávú hálózatokon nyújtott szolgáltatások közül szabályozási szempontból az internet-hozzáférés szolgáltatás a legfontosabb⁷. A helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás kiskereskedelmi piacának mérete több, mint másfélszeresére nőtt az elmúlt 12 évben. A növekedés üteme az időszak végére valamelyest mérséklődött, a lassulás a penetráció további jelentős növekedésének útjában álló természetes korlátok (pl. hálózatokkal le nem fedett területek csökkenése, újonnan elérhető háztartások számának csökkenése) miatt várhatóan a jövőben is folytatódik.

3. ábra: Helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás előfizetések száma és a lakossági szegmens háztartási penetrációja

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [14] A penetráció különböző méretű települések közötti eltéréseinek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a további növekedésnek elsősorban a kisebb méretű, telepítési szempontból kedvezőtlenebb adottságú településeken van tere.

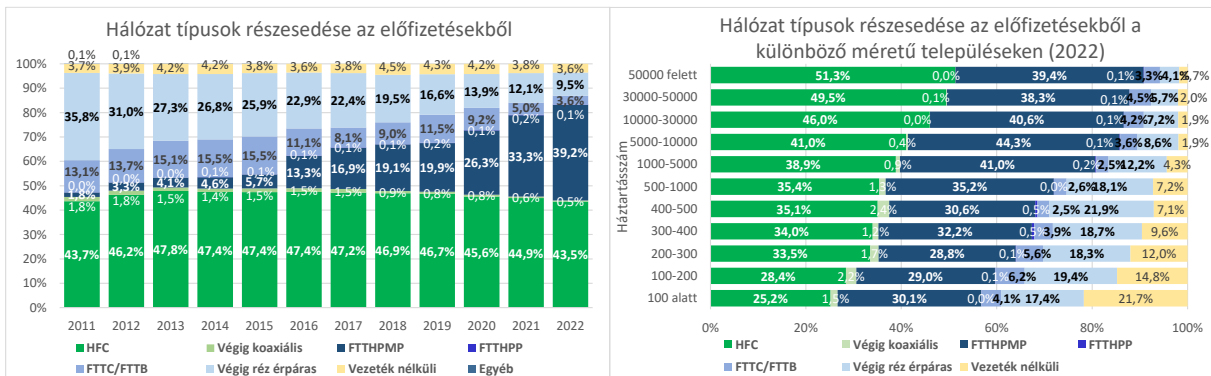
4. ábra: Helyhez kötött internet lakossági szegmens penetrációja a különböző méretű településeken

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

Alkalmazott hálózat típus, technológia

⁷ A szolgáltatások nyújtásához használt hálózatok fejlesztését és a piaci versenyt elsődlegesen az internet-hozzáférés szolgáltatás igénybevétele határozza meg. Az Explanatory Note 4.1. pontjában az Európai Bizottság a kiskereskedelmi piac vizsgálata során szintén a kiskereskedelmi internet-hozzáférés szolgáltatást emeli ki („The aim of this section is (i) to describe and define markets for access to generic data services (in particular the provision of Internet service) at fixed locations at a retail level,..”).

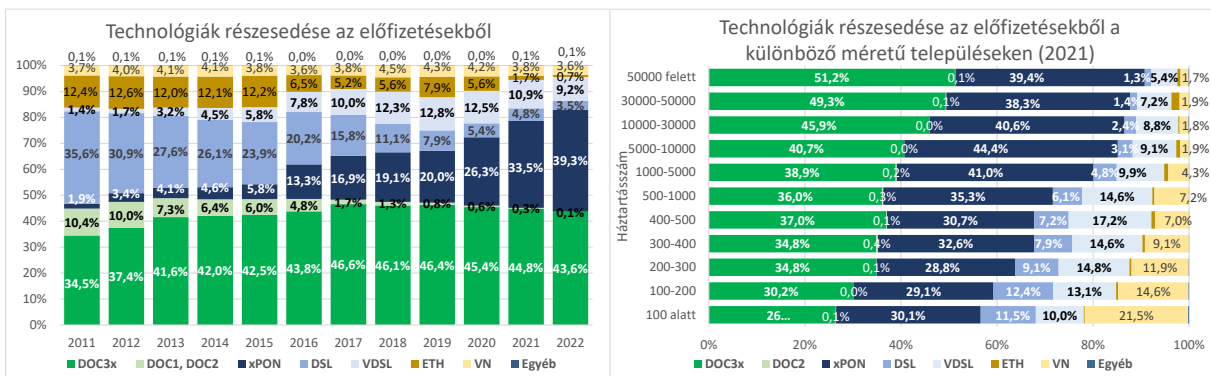
[15] A tömegpiaci szolgáltatások nyújtásához használt hálózatok típusát vizsgálva megállapítható, hogy a főbb platformok (kábeltelevíziós, valamint a réz, illetve az azt kiváltó optikai hálózatok) aránya a teljes vizsgált időszakban stabilnak mondható (44-47%, illetve 48-50%). A fejlesztések eredményeként az időszak végére a teljes hálózati szakaszon réz érpáras és a döntően VDSL technológiát alkalmazó FTTC/FTTB hozzáférések száma és aránya jelentősen csökkent és a helyüket átvették az FTTH pont-multipont összeköttetések. Az FTTH pont-pont hálózati összeköttetések tömegpiaci használata marginálisnak mondható. A hálózat típusok előfizetésekből való részesedésének településenkénti vizsgálata alapján jelentős eltérések mutathatók ki, a településméret csökkenésével – a fejlesztési szempontból jellemzően egyre kedvezőtlenebb adottságú települések irányába haladva – a végig réz érpáras, illetve a vezeték nélküli hálózatok részesedése egyre nagyobb.

5. ábra: Hálózat típusok részesedése az előfizetésekből és településméret szerinti bontásban

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

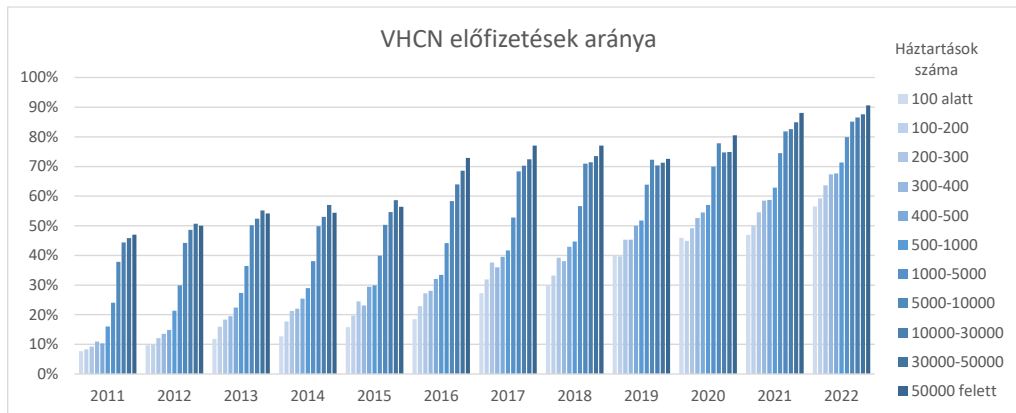
[16] Az alkalmazott technológiák tekintetében jelentős átrendeződés zajlott le az elmúlt években. A GPON hálózatok telepítése és a folyamatos migráció eredményeként az xDSL előfizetések száma és aránya jelentősen csökkent az időszak végére. A hálózatfejlesztések eredményeként az időszak végére a kábelmodemes hálózatokban szinte kizárólag DOCSIS 3.0 és DOCSIS 3.1. átviteli technológiájú hozzáférésekkel találkozhatunk. A technológiák különböző méretű településeken való jelenlétét vizsgálva a hálózat típusokra vonatkozóan megfogalmazottakhoz hasonló következtetésekre juthatunk, a településméret csökkenésével a réz érpáras hálózatokban alkalmazott xDSL technológiájú és a vezeték nélküli előfizetések részesedése nő. A nagyobb településeken ezzel szemben az előfizetések döntő többsége nagy átviteli sebességet biztosító DOCSIS 3.x és xPON technológiájú hozzáférés, az 1000 háztartás feletti településeken az előfizetések 80-90%-a tartozik ebbe a körbe.

6. ábra: Technológiák részesedése az előfizetésekből és településméret szerinti bontásban

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [17] A rendkívül nagy kapacitású hálózatokkal⁸ (VHCN) való ellátottság⁹ jelentősen nőtt, a különböző méretű települések közötti különbség az időszak végére is megmaradt, míg a legnagyobb településeken már az előfizetések 80-90%-a VHCN hozzáférés, addig ez az arány a kisebb településeken csak 50-60%.

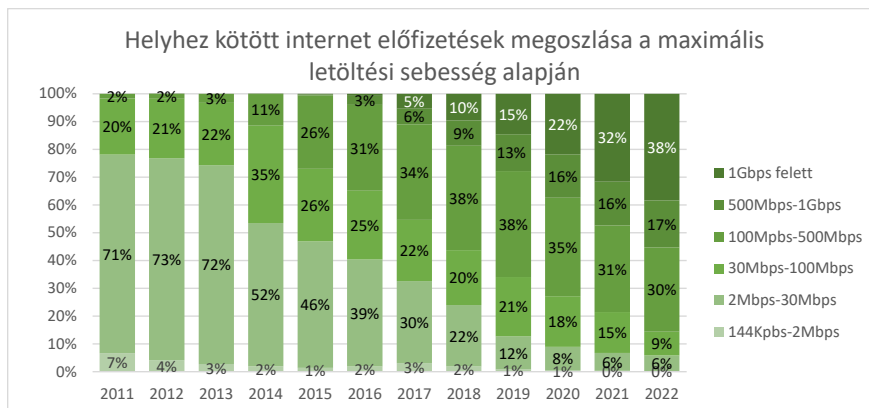

7. ábra: VHCN előfizetések aránya a különböző méretű településeken

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

Sávszélességprofil

- [18] Az előfizetők által igénybe vett helyhez kötött internet szolgáltatás tekintetében kínált sávszélességek jelentősen nőttek az elmúlt időszakban, 2022-ben az előfizetések 94%-a 30 Mbps, 85%-a 100 Mbps feletti maximális sebességet biztosított.

8. ábra: Előfizetések megoszlása maximális letöltési sebesség alapján¹⁰

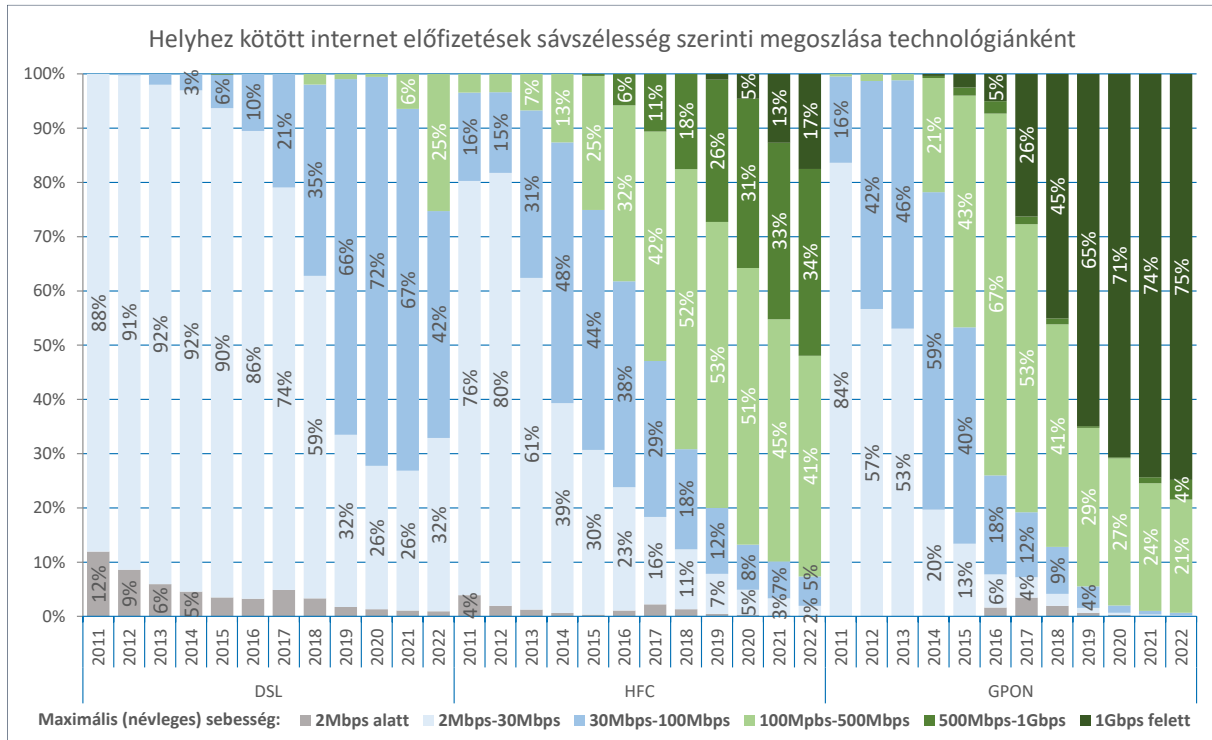
Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [19] A piaci kínálat 96%-át jelentő három technológia összehasonlítása alapján a technológiák adottságainak megfelelő eltérések azonosíthatók, míg a DSL előfizetések döntő többsége a 100 Mbps alatti kategóriákban található, addig a GPON esetében az előfizetések háromnegyede már a gigabites kategóriába tartozik.

⁸ Rendkívül nagy kapacitású hálózat (VHCN - Very High Capacity Network): az Eht. 188. § 116. pontja szerinti hálózat

⁹ A számítások során – konzervatív becslésként – az xPON és a DOCSIS 3.0 vagy annál fejlettebb technológiájú hozzáférések előfizetőit vettem figyelembe.

¹⁰ 10 ezer előfizető feletti szolgáltatók adatai alapján (előfizetések 93%-a)

9. ábra: Helyhez kötött internet előfizetések sávszélesség szerinti megoszlása technológiánként¹¹

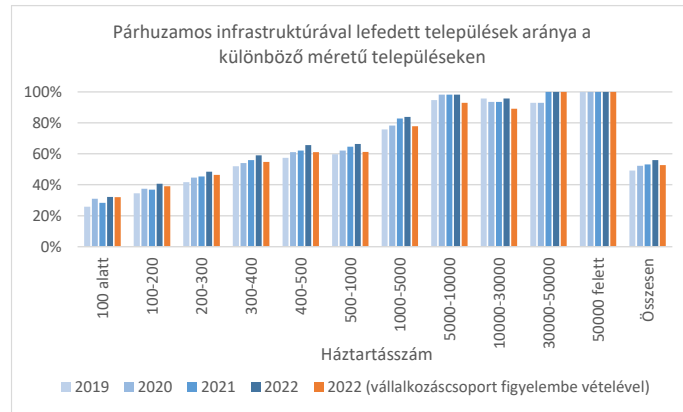
Forrás: NMHH piacelemzési adatbázis

Párhuzamos infrastruktúrák jelenléte

- [20] A helyhez kötött vezetékes hálózatok települési lefedettségét vizsgálva jelentős eltérések azonosíthatók a különböző méretű településeken élők ellátottsága tekintetében. A kisebb méretű települések irányába haladva egyre kevésbé jellemző, hogy a településen egynél több vezetékes infrastruktúra elérhető. Összeségében a települések közel felében nincs párhuzamos infrastruktúra. Az időszak végi jelentős piaci átalakulás (lásd korábban az „Összefonódások a tömegpiacon” cím alatti részt) eredményeként az addig párhuzamos infrastruktúrák számos településen egy tulajdonosi körbe kerültek, aminek eredményeként a független párhuzamos infrastruktúrákkal ellátott települések aránya főleg a közepes méretű településeken csökkent. A párhuzamos infrastruktúrával ellátott településekhez 2022-ben a háztartások 84%-a tartozott. (A párhuzamos infrastruktúrával ellátott háztartások aránya a számítások során alkalmazott feltételezés miatt ennél alacsonyabb ¹².)

¹¹ 10 ezer előfizető feletti szolgáltatók adatai alapján (előfizetések 93%-a)

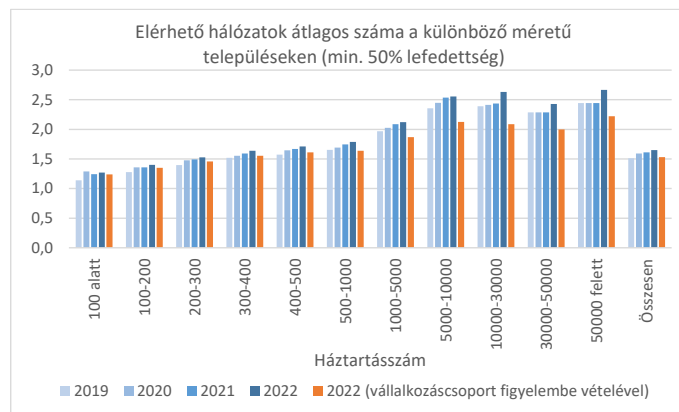
¹² A számítások során a lakásszámra vetített 50%-os lefedettség esetén tekintettem egy települést az adott szolgáltató hálózatával lefedettnek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a település valamennyi háztartása párhuzamos infrastruktúrával ellátott.

10. ábra: Párhuzamos infrastruktúrával lefedett települések¹³

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

- [21] Az elérhető vezetékes hálózatok átlagos számát vizsgálva (50%-os minimális lefedettség feltételezése mellett) megállapítható, hogy a nagyobb településeken (1000 háztartás felett) jellemzően legalább 2 párhuzamos vezetékes hálózat található. A piacon lezajlott felvásárlások hatása az átlagos szolgáltatószám csökkenésében is látható.

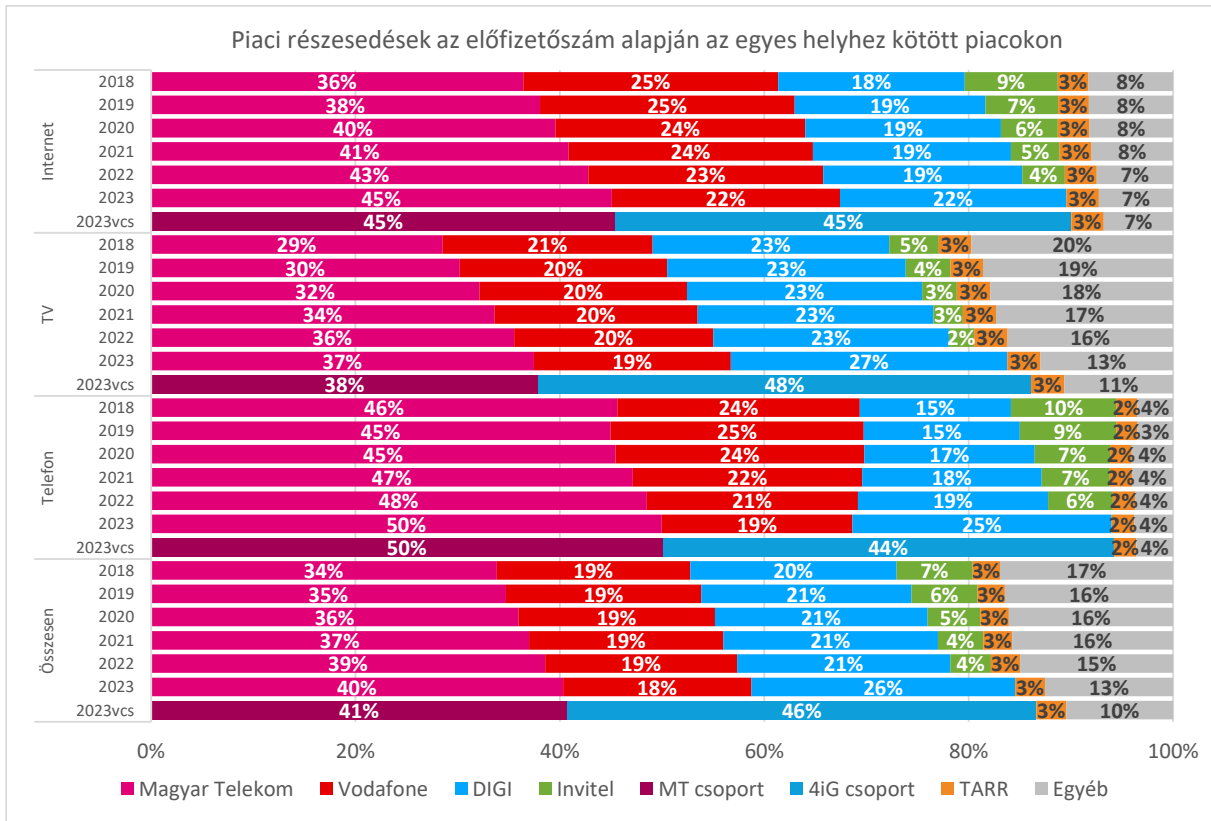
11. ábra: Elérhető hálózatok átlagos száma a különböző méretű településeken

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

Piaci részesedések alakulása

- [22] Az NMHH helyhez kötött piaci jelentésének adatai alapján megállapítható, hogy mindhárom helyhez kötött szolgáltatási piacon a Magyar Telekom volt a piacvezető a teljes vizsgált időszakban (2018-2023), mellette a Vodafone (illetve jogelődje, a UPC), valamint a Digi volt képes jelentős piaci részesedésre szert tenni és ezen nagyobb szereplők piaci súlya a teljes időszakban növekedett. Az időszak végén lezajlott felvásárlások eredményeként – elsősorban a televízió szolgáltatás piaci részesedésének köszönhetően – az előfizetők száma alapján a 4iG csoport vált a legnagyobb piaci szereplővé (a 12. ábra). 11. ábra a vizsgálat időpontjában rendelkezésre álló legutolsó lezárt év adatai alapján a vállalkozáscsoportonkénti részesedéseket is bemutatja).

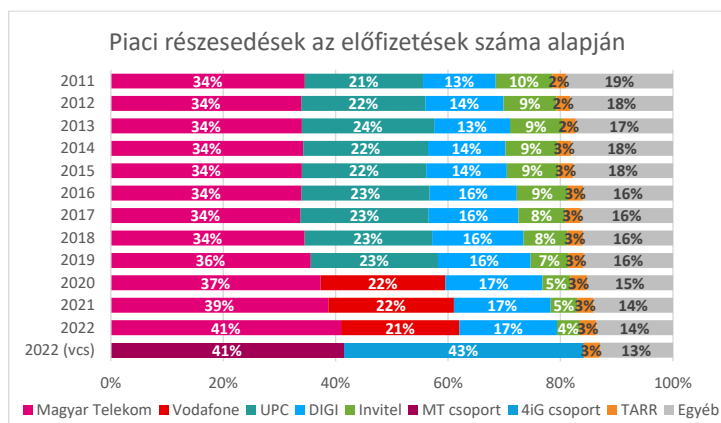
¹³ A számítások során a lakásszámra vetített 50%-os lefedettség esetén tekintettünk egy települést az adott szolgáltató hálózatával lefedettnek.

12. ábra: Piaci részesedések az előfizetők száma alapján az egyes helyhez kötött szolgáltatási piacokon

Forrás: NMHH Helyhez kötött piaci jelentésének adatai¹⁴

- [23] Ha a jelen határozatban rögzített szabályozás szempontjából legfontosabb szolgáltatás, a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás kiskereskedelmi piacát valamennyi szolgáltató figyelembevételével, hosszabb időtávon vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy a kisebb (100 ezer előfizetés alatti, a 13. ábra 'Egyéb' kategóriájában szereplő) szolgáltatók piaci részesedése a teljes vizsgált időszakban csökkent, az időszak végére 13%-ra zsugorodott. Az időszak végén lezajlott felvásárlások eredményeként 2023-ra a piac közel 85%-a a két nagy vállalatcsoporthoz (MT csoport, 4iG csoport) tartozott.

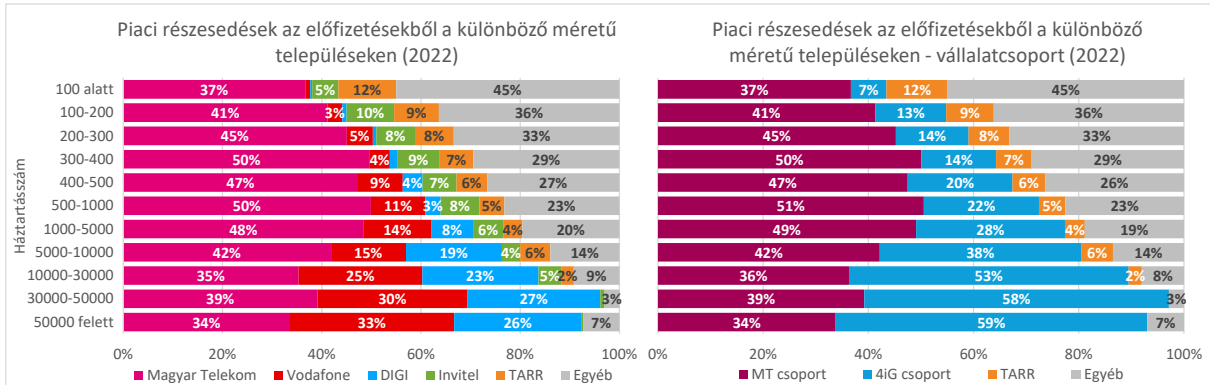

¹⁴ A jelentésben szereplő szolgáltatókhoz a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás előfizetőinek hozzávetőleg 93%-a tartozik.

13. ábra: Piaci részesedések a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás előfizetéseihez alapján

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [24] A piaci részesedések településméret szerinti bontásban történő vizsgálata alapján jelentős eltérések azonosíthatók a különböző méretű települések csoportjai között. Megállapítható, hogy a nagyméretű, kiterjedt vezetékes hálózattal rendelkező szolgáltatók mellett más piaci szereplők csak a kisebb méretű településeken tudtak jelentősebb piaci részesedést elérni, az idősoros adatok alapján azonban megállapítható, hogy a kisebb szereplők részesedése – a nagy sebességű hálózatok fejlesztésével is összefüggésben – itt is folyamatosan csökken.

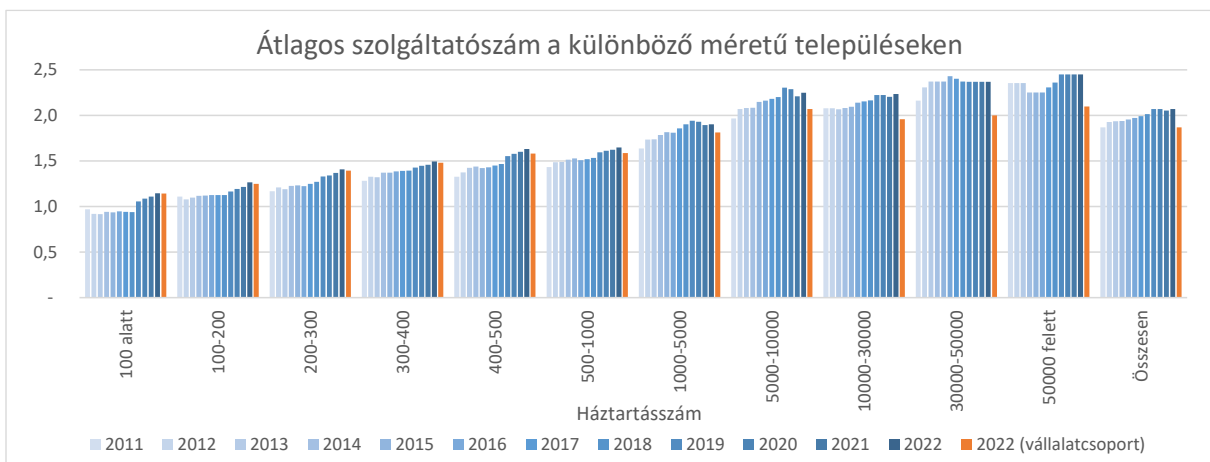

14. ábra: Piaci részesedések helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás előfizetéseihez alapján a különböző méretű településeken szolgáltató és vállalatcsoport szerinti bontásban (2022)

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

Piaci koncentráció alakulása

- [25] A hazai piacra az infrastruktúra alapú verseny jellemző, ennek megfelelően az elérhető párhuzamos vezetékes infrastruktúrák száma és az adott településen érdemi jelenléttel rendelkező, legalább 15%-os piaci részesedésű vezetékes szolgáltatók száma hasonló képet mutat, a kisebb településeken (1000 háztartás alatt) az így számított átlagos szolgáltatószám 1-1,5 körül alakul, míg az ennél nagyobb településeken jellemzően kettő (az „Összefonódások a tömegpiacon” cím alatt ismertetett időszak végi felvásárlásokat megelőzően néhány településen három) vezetékes szolgáltató volt képes jelentősebb piaci részesedést elérni.

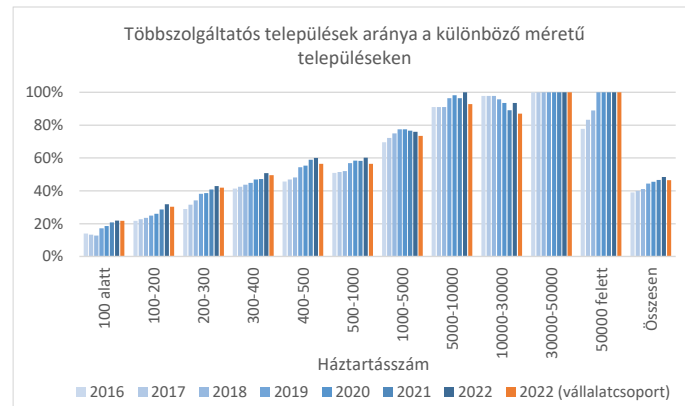

15. ábra: Vezetékes szolgáltatók átlagos száma a különböző méretű településeken

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [26] A többszolgáltatós települések (tehát ahol több vezetékes szolgáltató rendelkezik 15% feletti részesedéssel) aránya hasonló képet mutat, a többszolgáltatós települések aránya az 1000 háztartás

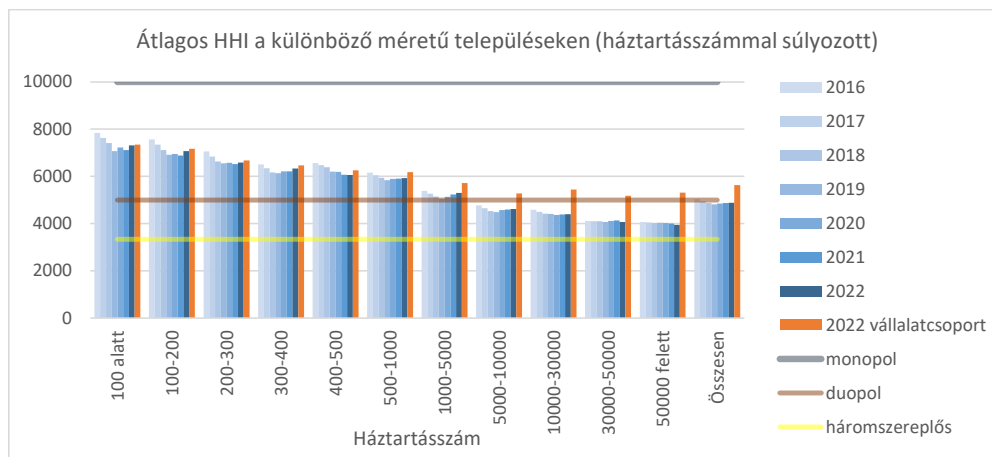
feletti településeken jelentősebb. Összeségében a települések 60%-a egyszolgáltatós, ezeken a településeken a háztartások 20%-a található. Az egyszolgáltatós háztartások tényleges száma ennél magasabb¹⁵.

16. ábra: Többszolgáltatós települések aránya a különböző méretű településeken

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [27] A HHI¹⁶ a kisebb településeken magasabb piaci koncentrációt mutat. A piacon a közelmúltban lezajlott tulajdonosi változások eredményeként a piaci koncentráció elsősorban a nagyobb településeken nőtt jelentősen, amelynek eredményeként az átlagos HHI értékek már az 5000 háztartás feletti településkategóriákban sem érik el a kétszereplős piacra jellemző piaci koncentrációt.

17. ábra: Herfindahl-hirschman index települési értékeinek háztartásszámmal súlyozott átlaga a különböző méretű településeken

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

Árak

- [28] A helyhez kötött internet szolgáltatás kiskereskedelmi piacán kínált csomagokra jellemző, hogy a szolgáltatók ajánlataikban meghatározott sáv szélességet és korlátlan adatforgalmat biztosítanak. Az egyes csomagok árai közötti különbségeket döntően az elérhető sáv szélesség befolyásolja. A következő táblázat a piaci kínálat döntő részét lefedő szolgáltatók helyhez kötött internet szolgáltatásra

¹⁵ A többszolgáltatós településeken nem minden háztartást ér el több vezetékes szolgáltató.

¹⁶ Herfindahl-hirschman index: mutatószám, amely a piaci koncentrációt az egyedi piaci részesedések négyzetösszege alapján mutatja be.

vonatkozó, az általános szerződési feltételekben feltüntetett bruttó árakat (illetve az elérhető ajánlatok ársávját) mutatja be a maximális letöltési sebesség szerint képzett kategóriákban a határozatlan és az egy év határozott időre vonatkozó ajánlatokra vonatkozóan.

		ÁSZF-ben szereplő bruttó havi díjak, Ft/hó (e-pack kedvezmény nélkül)						
Maximális letöltési sebesség (Mbit/s)	Szolgáltató	2018. január 1.	2019. január 1.	2020. január 1.	2021. január 1.	2022. január 1.	2023. január 1.	2024. január 1.
<300	Telekom	5100-6900	5600	5700	5700	5700-5950	4560-4760	5216-5448
	Telekom/Flip	2400	2400	2400	2900	3300	3300	4280
	UPC/Vodafone	4490-5490	4199-5099	4199-5099	4999-5499	5490	5490	5990
	Digi	2225	2225	3100	3100	3100	4900	5610-6180
≥300 és ≤500	Telekom	7800	6920-8660	7000-8750	7000-8750	7325	5880	6728
	UPC/Vodafone	4490-5490	4199-5099	4199-5099	4999-5499	5490	5490	5990
	Digi	2580	2580	3300	3300	3300	5100-5600	6260-6830
>500 és ≤1000	Telekom	7900	8660	9400	9400	7950	6360	7280-7924
	UPC/Vodafone	-	-	-	7499	7490	7490	7990
	Digi	2225-2935	2225-2935	3100	3100	3100	5400-5900	5610-7630

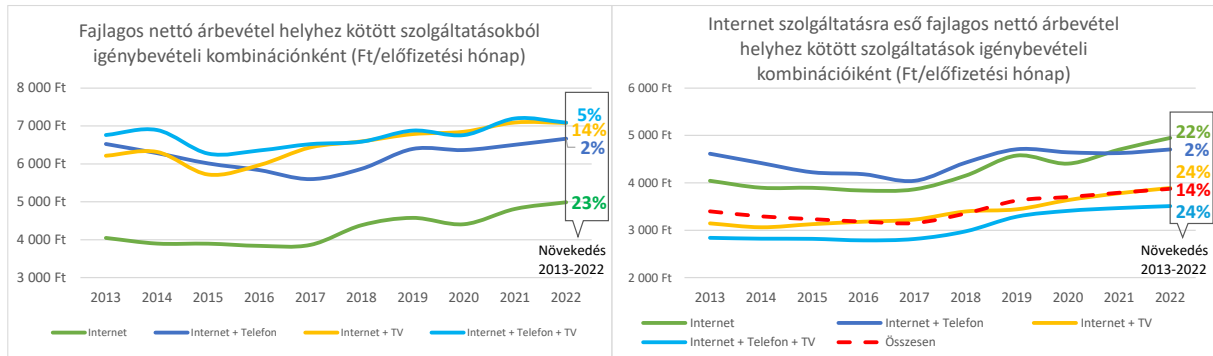
1. táblázat: A helyhez kötött internet szolgáltatás árai a legnagyobb szolgáltatók ÁSZF-jében

Forrás: Szolgáltatók ÁSZF-jeiben elérhető publikus ajánlatok, 2018-2024.

- [29] A nyilvánosan elérhető ajánlatokat vizsgálva a Digi esetében mutatható ki jelentősebb árnövekedés a vizsgált időszakban, az időszak elején alkalmazott – a másik két szolgáltató által alkalmazottnál jóval alacsonyabb – díjakhoz képest az utolsó két évben jelentősen díjemelés következett be, aminek eredményeként a díjak a másik két szolgáltató által alkalmazott díjak szintjére emelkedtek. A másik két szolgáltató esetében az ÁSZF-ben szereplő, nyilvánosan elérhető ajánlatok vizsgálata alapján érdemi díjnövekedés nem mutatható ki a vizsgált időszak egészét tekintve. 2024 folyamán ugyanakkor valamennyi vizsgált szolgáltató jelentős – 14-15%-os – díjemelést jelentett be a fogyasztói árak emelkedésére hivatkozva.
- [30] A szolgáltatásnyújtásból származó fajlagos nettó árbevételeket idősorosán (2013-2022) vizsgálva a szolgáltatási díjak kismértékű emelkedésére lehet következtetni. Mindeközben a piac mérete másfélszeresére nőtt. Az emelkedés nem egyenletesen következett be, az időszak első részében a fajlagos nettó árbevételek csökkentek, illetve stagnáltak, a növekedés szinte teljes egészében a 2018 utáni növekedésnek köszönhető. Ha a fajlagos nettó árbevételek növekedését a KSH által publikált mutatókhoz viszonyítjuk, akkor megállapítható, hogy a növekedés mértéke a szolgáltatások árainak növekedésétől elmarad (2013-2022 között 24%¹⁷), ugyanakkor az iparág specifikusabb mutatókban

¹⁷ Szolgáltatásiár-index alapján számítva, https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0001.html

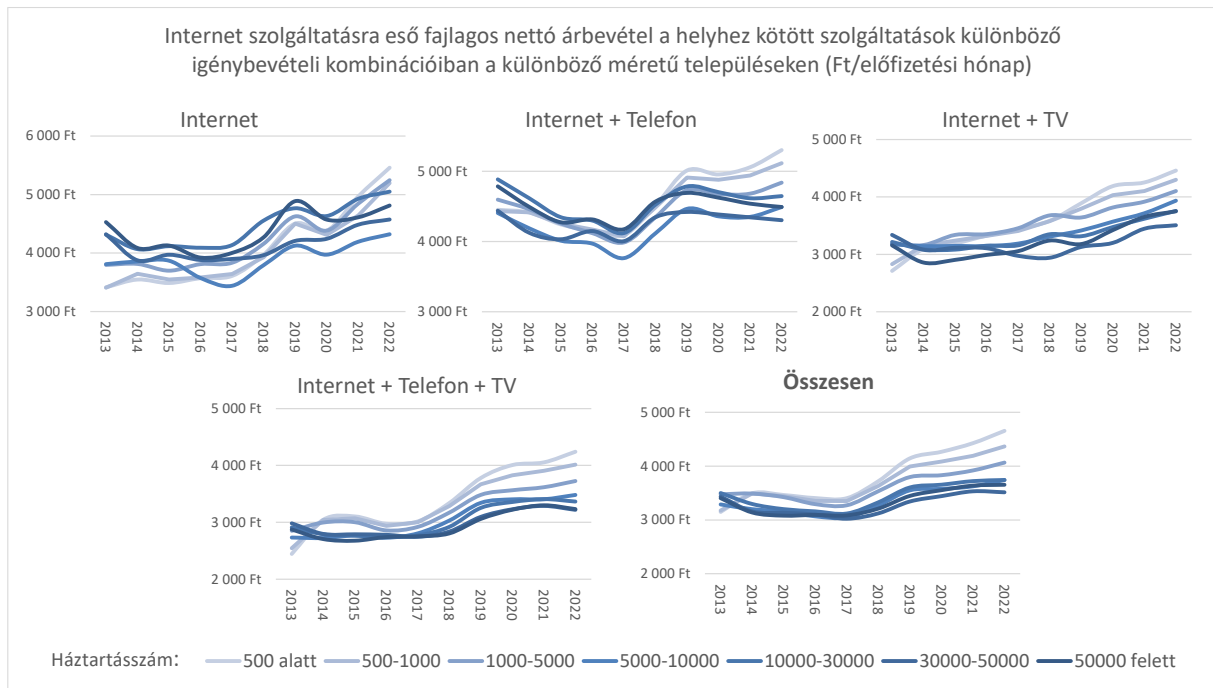
(Telefon, internet szolgáltatásra vonatkozó árindex¹⁸, illetve Távközlés kibocsátási árindex¹⁹) szereplő értékeket jelentősen meghaladja (7%-os csökkenés 2013-2022, illetve 34%-os csökkenés 2015-2022).

18. ábra: Fajlagos nettó árbevétel és a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatásra eső fajlagos nettó árbevétel helyhez kötött szolgáltatások igénybevételi kombinációiból és összesen (2013-2022)²⁰

Forrás: NMHH piacelemzési adatbázis

[31] Az internet szolgáltatásból származó fajlagos nettó árbevételek alakulását településméret szerinti kategóriáknaként vizsgálva jelentősebb eltérések azonosíthatók. A vizsgált időszak folyamán a különböző méretű települések csoportjaira számított nettó árbevétel értékekben jelentősebb különbségek alakultak ki. A településméret és az árszínvonal között fordított összefüggés érvényesül, minél kisebb egy település, annál magasabb az egy előfizetési hónapra eső nettó árbevétel. Szolgáltatáskombinációtól függően akár 20-30%-os eltérés is felfedezhető a legnagyobb és a legkisebb településkategória között.

¹⁸ https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0006.html

¹⁹ https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0067.html

²⁰ 10 ezer előfizető feletti szolgáltatók adatai alapján (előfizetések 93%-a)

19. ábra: Helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatásra eső fajlagos nettó árbevétel a helyhez kötött szolgáltatások különböző igénybevételi kombinációiban a különböző méretű településeken (2013-2022)²¹

Forrás: NMHH piacelemzési adatbékérés

Az elérhető technológiákkal kapcsolatban korábban leírtakat is figyelembe véve (lásd még 6. ábra és 7. ábra) megállapítható, hogy a kisebb településeken élők az internet szolgáltatáshoz jellemzően alacsonyabb átviteli sebességgel és magasabb áron jutnak hozzá. Az egyedi szolgáltatói adatok vizsgálata arra utal, hogy az eltéréseket nagyobb mértékben magyarázzák a szolgáltatásnyújtók körében meglévő eltérések (lásd 14. ábra), mint a területileg eltérő árazás alkalmazása.

Tömegpiaci verseny értékelése

- [32] A kiskereskedelmi piaci folyamatok strukturális jellemzőinek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a háztartások nagy többsége olyan településen található, ahol több párhuzamos vezetékes helyhez kötött szélessávú hálózat érhető el, ugyanakkor az elérésben – elsősorban a településmérettel összefüggő – jelentős földrajzi különbségek azonosíthatók. A párhuzamos hálózatok számát vizsgálva megállapítható, hogy – néhány kivételtől eltekintve – legfeljebb két párhuzamos hálózat²² található egy településen, a legkisebb településeken pedig jellemzően csak egy vezetékes hálózat található. A piacon tehát – a hálózatfejlesztés költségeivel összefüggő – magas belépési korlátok érvényesülnek.
- [33] A piaci koncentráció erős összefüggést mutat az elérhető hálózatok számával, a párhuzamos hálózatokkal jobban ellátott – 1000 háztartás feletti – településeken a piaci koncentráció alacsonyabb, míg a kisebb településeken a piaci koncentráció közelíti a monopol piacra jellemző értéket. A piaci koncentráció megfelel a piac természetes monopol, illetve természetes oligopol jellegének, ami – figyelembe véve a felhasználók korlátozott lehetőségeit és az igénybe vett szolgáltatás(ok) alapvető jellegét – kedvez az erőfölényes helyzetek kialakulásának a kiskereskedelmi piacon.
- [34] Az elmúlt időszakban lezajlott felvásárlások eredményeként – elsősorban a nagyobb településeken – a független párhuzamos hálózatok száma csökkent és ezzel összefüggésben a piaci koncentráció nőtt. A háromszereplős versennyel²³ jellemezhető települések száma gyakorlatilag nullára csökkent.
- [35] Az ÁSZF-ben szereplő árak, a fajlagos nettó árbevételek és azok területi eltéréseinek vizsgálata, a KSH által publikált árindexek, valamint a bejelentett díjemelések alapján arra lehet következtetni, hogy a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás piacán a szolgáltatók az árak meghatározása során a korábbiaknál kisebb nyomással szembesülnek.
- [36] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az előző határozat óta eltelt időszakban a kiskereskedelmi verseny intenzitása nem nőtt, a verseny földrajzi eltérései továbbra is jelentősek, ezért a verseny földrajzi eltéréseit is figyelembe véve továbbra is szükség lehet a piac egészén vagy egyes részein a verseny ex-ante szabályozására.

²¹ 10 ezer előfizető feletti szolgáltatók adatai alapján (előfizetések 93%-a)

²² A később piacra lépő szolgáltató sok esetben nem rendelkezik teljes települési lefedettséggel.

²³ Olyan települések, ahol a volt koncessziós szolgáltató mellett legalább két másik szolgáltató jelent meg érdemi lefedettségű (50% felett) saját hálózattal és érdemi részesedést (legalább 15%) ért el.

II. PIACMEGHATÁROZÁS

II.1. A piacmeghatározás menete

- [37] A piacmeghatározás során a „Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása” elnevezésű piac vizsgálatából indultam ki, a 2020/2245/EU Ajánlás mellékletében szereplő elnevezésnek megfelelően.
- [38] A piacmeghatározás első lépéseként, a szolgáltatási piac azonosítása során a jogszabályokban meghatározott fogalmakat alapul véve, meghatároztam a piacmeghatározás kiindulópontjául szolgáló szolgáltatások pontos tartalmát.
- [39] Ezt követően azonosítottam a vizsgált nagykereskedelmi piachoz tartozó kiskereskedelmi piacot, majd a kiskereskedelmi és a nagykereskedelmi piacon egyaránt elvégzett keresleti és kínálati helyettesítési elemzéssel megvizsgáltam, hogy a piacmeghatározás első lépésében azonosított, a piacmeghatározás kiindulópontját jelentő szolgáltatásoknak vannak-e helyettesítő szolgáltatásai, amelyek a vizsgált szolgáltatási piac határait hatást gyakorolhatnak.
- [40] A vizsgált szolgáltatási piac határainak meghatározása után került sor a piac földrajzi határainak megállapítására.
- [41] A piac meghatározását követően megvizsgáltam, hogy a piac az ex-ante szabályozás szempontjából érintett piacnak tekinthető-e.
- [42] A vizsgálatokat az Explanatory Note-ban rögzített megközelítésnek megfelelően²⁴ előretekintő módon, a jelen határozat következő felülvizsgálatáig terjedő időtáv (5 év) figyelembe vételével végeztem el.

II.2. Fogalommeghatározások

- [43] A jelen határozatban használt fogalmak meghatározását a Függelék 1. pontja, a rövidítések feloldását a Függelék 2. pontja tartalmazza.

II.3. A kiinduló szolgáltatás meghatározása

- [44] A szolgáltatási piac meghatározása során a kiinduló szolgáltatás azonosításánál a 2020/2245/EU Ajánlás mellékletében szereplő „1. Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása” („Wholesale local access provided at a fixed location”) elnevezésű nagykereskedelmi piacból indultam ki. Az 1. piac az Explanatory Note 5. pontjában foglaltak alapján a 2014/710/EU Ajánlás mellékletében szereplő, azonos elnevezésű 3.a) piac „utódjának” tekinthető.
- [45] Az 1.piac megnevezését vizsgálva megállapítható, hogy a kiinduló szolgáltatás az Eht. 188. § 50. pontjának megfelelő hálózati szolgáltatás, amely hozzáférési szolgáltatás más szolgáltató vagy vállalkozás számára történő nyújtására irányul. A piac ennek megfelelően nagykereskedelmi piac. A kiinduló szolgáltatás az Eht. 188. § 64. pontjának megfelelő hozzáférés biztosítására irányul. A piac

²⁴ „The market definition also depends on the prospective time horizon considered. As *ex ante* regulation addresses the lack of effective competition that is expected to persist over a time horizon in accordance with the duration of the review period, NRAs’ market analyses have to be forward-looking.” (Explanatory Note 2.1. pont 4. bekezdés)

megnevezésből kiderül az is, hogy a nagykereskedelmi hozzáférés biztosítása helyi szinten valósul meg és helyhez kötött szolgáltatás nyújtását célozza.

- [46] A kiinduló szolgáltatás pontosabb meghatározásához az 1. piac tartalmának részletesebb vizsgálata szükséges. Az Explanatory Note 4.1.3. pontja alapján az Európai Bizottság továbbra is a piachoz tartozónak tekinti az adatátviteli (kiemelten internet-hozzáférés) szolgáltatások nyújtását lehetővé tevő fizikai vagy passzív hozzáférési szolgáltatásokat. Ennek megfelelően az Európai Bizottság szerint a réz érpáras helyi hurok és alhurok átengedés, az FTTH, FTTB, FTTC hálózatokhoz fizikai hozzáférést biztosító, helyi szintű nagykereskedelmi szolgáltatások (pl. újgenerációs hozzáférési hurok átengedése, újgenerációs hozzáférési hálózatok előfizetői szakaszainak átengedése) az 1. piachoz tartoznak. Emellett az Európai Bizottság a fizikai hozzáféréssel azonos, vagy hasonló szolgáltatásnyújtási lehetőséget biztosító virtuális hozzáférési szolgáltatásokat is a piachoz tartozónak tekinti.
- [47] A kiskereskedelmi piac vizsgálata során megállapítottam, hogy az FTTH pont-pont hálózati összeköttetések tömegpiaci használata marginálisnak mondható. Ez összhangban van az Európai Bizottság megállapításával²⁵, mely szerint a megosztott és a dedikált pont-pont fényvezető szálak között jelentős teljesítmény különbség fedezhető fel és az utóbbit jellemzően magas minőségű – tehát a tömegpiacitól eltérő – szolgáltatások nyújtására használják. Ennek megfelelően az FTTH pont-pont hálózatokon nyújtott nagykereskedelmi szolgáltatást a kiinduló szolgáltatásban nem vettem figyelembe.
- [48] A továbbiakban kiinduló szolgáltatásként a korábban a 2014/710/EU Ajánlás mellékletében meghatározott 3.a) piachoz tartozóként azonosított következő szolgáltatásokat tekintem.
- Réz érpáras helyi hurok és alhurok teljes és részleges átengedése;
 - Pont-multipont újgenerációs hozzáférési hálózatok előfizetői szakaszainak átengedése;
 - Helyi szintű, L2 nagykereskedelmi hozzáférés.

Az egyértelműség érdekében – az újgenerációs hozzáférési hálózat Függelékben található meghatározásával összhangban – a továbbiakban a „pont-multipont újgenerációs hozzáférési hálózatok előfizetői szakaszainak átengedése” szolgáltatás megnevezés helyett az „FTTx pont-multipont és HFC hozzáférési hálózatok előfizetői szakaszainak átengedése” megnevezést használom.

- [49] A kiinduló szolgáltatások azonosítása után megvizsgáltam a kiinduló szolgáltatások tartalmának megfelelő tartalmú, ténylegesen elérhető szolgáltatásokat. Megállapítottam, hogy a szolgáltatás kínálatot a PC/17915-63/2017. számú határozat alapján, a jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatók referenciaajánlataiban megajánlott hozzáférési szolgáltatások képezik. Ezek a következők (a szolgáltatások részletesebb leírását lásd a Függelék 4. pontjában):
- Réz érpáras helyi hurok és alhurok átengedés;
 - FTTx pont-multipont és HFC hozzáférési hálózatok előfizetői szakaszainak átengedése;
 - Helyi szintű, L2 nagykereskedelmi hozzáférés.

A felsorolt – szabályozott – szolgáltatások igénybevétele a vizsgált időszakban a kiskereskedelmi piaci hozzáférések számához képest csekély volt.

II.4. A nagykereskedelmi piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi piac vizsgálata

²⁵ Explanatory Note (47. oldal 3-4 bekezdés)

II.4.1. Kapcsolódó kiskereskedelmi piac tartalma

- [50] A piacmeghatározás során a vizsgált nagykereskedelmi piachoz tartozó kiskereskedelmi piacot is megvizsgáltam, mivel a kiskereskedelmi piacon lehetséges helyettesítés befolyásolhatja a nagykereskedelmi piac határait. Az elektronikus hírközlési nagykereskedelmi szolgáltatások többségére ugyanis a származtatott jelleg a jellemző. Nevezetesen a kiskereskedelmi igény felmerülésekor keletkezik a nagykereskedelmi szolgáltatás iránti igény.
- [51] A kapcsolódó kiskereskedelmi piac meghatározása során a II.3. pontban meghatározott kiinduló szolgáltatásokból indultam ki. Ennek megfelelően a kiinduló szolgáltatásokhoz kapcsolódó kiskereskedelmi piac a kiinduló szolgáltatásokként azonosított fizikai vagy passzív hozzáférési szolgáltatásokra – beleértve a vertikálisan integrált szolgáltató által a saját kiskereskedelmi üzletág számára nyújtott hasonló belső teljesítéseket is – épülő tömegpiaci szolgáltatásokat foglalja magába (ezzel kapcsolatban lásd a jelen határozat Indokolás A. fejezet I. pont „*Tömegpiac és magas minőségű adatátviteli szolgáltatások*” cím alatti részt).
- [52] A kiinduló szolgáltatásként felsorolt nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevétele többféle – az adott átviteli közeg és az elérhető technológiák által lehetővé tett – adatok átvitelén alapuló szolgáltatás nyújtását is lehetővé teszi, így a kiinduló szolgáltatások felhasználásával többek között beszédátvitelen, illetve műsorjelek átvitelén alapuló kiskereskedelmi szolgáltatások is nyújthatók, valamint a kiinduló szolgáltatások egyéb, magas minőségű adatátviteli szolgáltatások nyújtását is lehetővé teszik. Szabályozási szempontból a tömegpiaci szolgáltatások közül a kiskereskedelmi internet-hozzáférés szolgáltatás a legfontosabb, a kiinduló nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevétele elsődlegesen és döntően az internet-hozzáférés szolgáltatás nyújtása érdekében történik, a szolgáltatások nyújtásához használt hálózatok fejlesztését és a piaci versenyt is elsődlegesen az internet-hozzáférés szolgáltatás igénybevétele határozza meg. Az Explanatory Note 4.1. pontjában az Európai Bizottság a kiskereskedelmi piac vizsgálata során szintén a kiskereskedelmi internet-hozzáférés szolgáltatást emeli ki. Ennek megfelelően a kiskereskedelmi helyettesítési vizsgálatok során kapcsolódó kiskereskedelmi piacként a II.3. pontban meghatározott kiinduló nagykereskedelmi szolgáltatásokra épülő, helyhez kötött előfizetői hozzáféréseken nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatásokat – beleértve a vertikálisan integrált szolgáltató által a saját kiskereskedelmi üzletág számára nyújtott hasonló belső teljesítéseket is – tekintem. Ezek a gyakorlatban a következők:
- Réz érpáras hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás;
 - FTTx pont-multipont (FTTHPMP, FTTC, FTTB) hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás;
 - Kábelmodemes hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás²⁶,
- (a továbbiakban együtt: **kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások**).

Keresleti és kínálati helyettesítés vizsgálata

- [53] Egy adott szolgáltatási piac határainak megállapítása az adott szolgáltatást nyújtó vállalkozásnak az ármeghatározással kapcsolatos magatartását korlátozó tényezők vizsgálatát igényli. A három legfőbb korlátozó tényező a keresleti, illetve a kínálati helyettesítés lehetősége, valamint a potenciális verseny.

²⁶ A kábelmodemes hozzáférési hálózatokon nyújtott szolgáltatásokat már a PC/17915-63/2017. számú határozat is a kapcsolódó kiskereskedelmi piac részeként azonosította. Az eltelt időszakban nem történt olyan piaci változás, amely ettől eltérő megközelítés alkalmazását indokolná.

A potenciális verseny a kínálati helyettesítés hosszú távú megvalósulása és mint ilyen, a vizsgálata az erőfölény értékelése során releváns²⁷, ennek megfelelően az ezzel kapcsolatos vizsgálatokat a III. fejezet tartalmazza. A keresleti és kínálati helyettesítés mérésének egy lehetséges vizsgálati módszere a hipotetikus monopolista teszt, amely arra keresi a választ, hogy valamely termék vagy szolgáltatás árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén a fogyasztók és a versenytársak hogyan reagálnának. Amennyiben a hipotetikus monopolista áremelése a keresett mennyiség csökkenése miatt nem valósítható meg profitábilisan, az a helyettesítési lehetőségek további vizsgálatát és a piac határainak esetleges módosítását teheti szükségessé. A következőkben a keresleti és kínálati oldali helyettesítési vizsgálatok során a hipotetikus monopolista teszt itt részletezett gondolati keretét is felhasználom.

II.4.2. Keresleti helyettesítés a kiskereskedelmi piacon

- [54] A keresleti helyettesítési lehetőségek kapcsán az Iránymutatásokban foglaltaknak megfelelően²⁸ első lépésben azt vizsgálom, hogy az adott – potenciálisan helyettesítő – szolgáltatást az alapvető jellemzői alkalmassá teszik-e arra, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokat helyettesítse, majd megvizsgálom, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén a fogyasztók hogyan reagálnának. Ez utóbbi vizsgálat során az internet-hozzáférés szolgáltatás piacával kapcsolatos múltbeli tapasztalatokat és a fogyasztók várható viselkedésével kapcsolatos következtetések levonására alkalmas piackutatási adatokat is felhasználom.
- [55] A keresleti helyettesítés vizsgálata során az alábbi – érdemi piaci súlyú – helyettesítési lehetőségeket vizsgáltam:
- Helyhez kötött vezeték nélküli (WLAN) hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás (a továbbiakban: vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás);
 - Mobil internet-hozzáférés szolgáltatás;
 - Dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás.

II.4.2.1. Vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatással való helyettesítés vizsgálata

- [56] A vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatással kapcsolatos keresleti oldali helyettesítési vizsgálatok során első lépésben a szolgáltatás alapvető jellemzőit, illetve azok kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokkal való összevethetőségét tekintettem át. Az alapvető jellemzők vizsgálata a funkcionalitásra, a minőségre, az elérhetőségre, az árra és a váltási költségekre terjedt ki. Ezt követően az internet-hozzáférés szolgáltatás piacával kapcsolatos múltbeli folyamatok és a rendelkezésre álló piackutatási adatok alapján megvizsgáltam a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén várható fogyasztói reakciókat.

II.4.2.1.1. Funkcionalitás

²⁷ Ezzel kapcsolatban lásd még: a Bizottság közleménye az uniós versenyjog alkalmazásában az érintett piacok meghatározásáról (C/2024/1645) 23. c) pontja

²⁸ Iránymutatások 33. pont.

[57] A kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás esetében a szolgáltatás igénybevétele tekintetében lényeges, a fogyasztói szokásokat befolyásoló funkcionális eltérés nem azonosítható. A felhasználók mindkét esetben az előfizetői hozzáférés helyén elhelyezett szolgáltatói eszköz megfelelő – általában Ethernet – portjához csatlakozva érhetik el a szolgáltatást. Jellemzően ez a pont jelenti az előfizetői hozzáférési pontot. A csatlakozást lehetővé tevő eszközt a legtöbb esetben a szolgáltató biztosítja. A szolgáltatást a felhasználó a megfelelő előfizetői eszközök csatlakoztatásával tudja igénybe venni. A szolgáltatáshoz való hozzáférés, illetve a szolgáltatás igénybevétele tekintetében tehát nincs érdemi különbség a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a vezeték nélküli technológiával létesített előfizetői hozzáférési ponton nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás között. A funkcionális helyettesítést befolyásolja az adatátvitel sebessége is. A kereskedelmi ajánlatokat vizsgálva megállapítható, hogy a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás – szolgáltatótól és díjcsomagtól függően – 50 Mbit/s maximális (névleges) letöltési sebességet is képes biztosítani és a szolgáltatók által vállalt minimális (garantált) letöltési sebesség értékek is összevethetők az xDSL szolgáltatás esetén vállalt értékekkel, az FTTH pont-multipont hozzáférési hálózatokon, illetve a kábelmodemes hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás által biztosítani képes – minimális, rendes körülmények között elérhető és maximális – sebesség értékektől azonban jelentősen elmarad. A szolgáltatás tehát legfeljebb a réz érpáras hozzáférési hálózatokon nyújtott xDSL szolgáltatások többségének megfelelő adatátviteli sebesség elérésére képes, a funkcionális helyettesítés a sebesség tekintetében ennek megfelelően csak az xDSL szolgáltatások esetében teljesül.

II.4.2.1.2. Minőség

[58] A vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatást a hazai piacon döntően a 2,4 GHz-es és az 5 GHz-es szabad felhasználású frekvenciasávon nyújtják. A szabad felhasználású frekvenciasáv használata jellemzően az „utolsó mérföldre” terjed ki, a WLAN lefedőhálózatot jellemzően valamilyen vezetékes (esetleg engedélyköteles frekvenciát használó vezeték nélküli szakaszokat is tartalmazó) felhordó hálózat kapcsolja össze az internettel.

[59] A hazai piacon nyújtott helyhez kötött vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás minőségét – a hozzáférési szakaszon – a felhasznált frekvenciasáv nyílt hozzáférésű jellege mellett a rádiós technológiákra jellemző, az átviteli közegből fakadó adottságok is jelentősen befolyásolják. A rádiós közeg érzékeny a légköri elektromosságra, elektromágnesességre, így azon felül, hogy a csomóponti berendezések a vezetékes technológiákhoz hasonló hibaarányt hordoznak, a WLAN hozzáférések esetén a rádiós szakasz gyengesége is növeli a veszteséget.

[60] Szabad felhasználású frekvenciasáv esetén jelentős lehet a párhuzamos használat, illetve az ezzel járó zavarás veszélye. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a hozzáférési szakasz osztottsága és az interferencia miatt a helyhez kötött vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatást nyújtó szolgáltatók a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokhoz képest jellemzően csak alacsonyabb minimális (garantált) sebességet képesek megajánlani.

[61] A kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokkal összehasonlítva a végponttól-végpontig menedzselt minőségi transzport megbízhatóság is problematikusabb a helyhez kötött vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás esetében, mivel számottevő térorbák között kell számolni, és a csomagvesztés aránya is jellemzően kedvezőtlenebb, mint a vezetékes technológiák esetén.

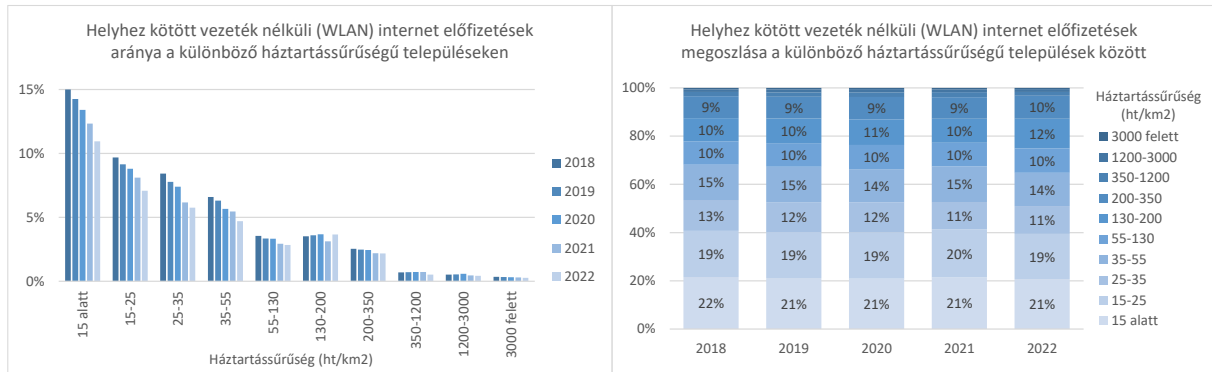
[62] Szintén fontos, a minőséget alapvetően befolyásoló tényező az előfizetői szakasz hossza. Az „utolsó mérföld” hossza a vezetékes technológiáknál is jelentősen befolyásolja az elérhető minőséget, a távolság szerepe a vezeték nélküli hozzáférések esetében még ennél is kritikusabb. Az előfizetői

szakasz még elfogadható hossza sodrott réz érpárnál 1 km, passzív optikánál 15 km, illetve P2P optikánál 25 km, ezzel szemben a WLAN hozzáférések esetében az elfogadható távolság pár száz méteres.

- [63] A felsorolt, a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás minőséget jelentősen befolyásoló objektív adottságok az ilyen szolgáltatók által kínált szolgáltatásokhoz megajánlott minőségi paraméterekben is tükröződnek. A WLAN szolgáltatások esetében az ajánlatok többségében a szolgáltatók a vezetékes hozzáférésektől elmaradó átviteli sebességet tudnak garantálni az előfizetők számára és a rendelkezésre állás is alacsonyabb.
- [64] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a szolgáltatások minősége tekintetében a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokat korlátozottan képes helyettesíteni. A helyettesítés lehetősége elsődlegesen a minőségi paraméterekre (elsősorban a minimális – garantált - átviteli sebességre) kevésbé érzékeny felhasználói csoportok esetében áll fenn. Megjegyzendő, hogy az internet-hozzáférés szolgáltatás esetében elérhető adatátviteli sebességek növekedésével és a nagy sáv szélességet, illetve a sáv szélesség megbízható rendelkezésre állását igénylő internetes tartalom szolgáltatások előtérbe kerülésével az alacsony minimális (garantált) adatátviteli sebességre kevésbé érzékeny felhasználói csoport súlya feltételezhetően folyamatosan csökken, ami a minőség tekintetében a helyettesítés lehetőségét a jövőben egyre inkább gyengítheti.

II.4.2.1.3. Elérhetőség

- [65] A vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatással való helyettesítés lehetőségét befolyásolja a szolgáltatás elérhetősége, amit az ilyen típusú szolgáltatásoknál előfizetői oldalról elsődlegesen az előfizetői hozzáférési pont elhelyezkedése (rálátás lehetősége), a szolgáltatói oldalról a felhordó hálózati kapcsolódás lehetősége korlátozhatja.
- [66] A szolgáltatói ajánlatokat vizsgálva megállapítható, hogy az előfizetői hozzáférési pont létesítésének feltétele, hogy az adóegység irányából az előfizetőnél elhelyezett vevőberendezésre a rálátás biztosított legyen. A kivitelezés a jellemzően kevésbé sűrűn beépített, illetve alacsonyabb építésű épületekkel jellemezhető rurális területek esetében könnyebb, különösen abban az esetben, ha az adóegység magasabb fekvő ponton való elhelyezése szolgáltatói oldalról biztosított. A felhordó hálózat – akár saját, akár bérelt – elérhetősége, illetve hozzáférhetősége szintén szűk keresztmetszetnek tekinthető. A felhordó hálózat esetében a helyzet fordított, a jellemzően kisebb előfizetői sűrűséggel rendelkező, rurális területek esetében a szükséges felhordó hálózati kapacitáshoz való hozzáférés kevésbé gazdaságosan biztosítható, mint a sűrűn lakott városi, nagyvárosi környezetben.
- [67] Amennyiben a rálátás megfelelően biztosítható, illetve a felhordó hálózati csatlakozás biztosított, akkor a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás elméletileg bárhol elérhető. Az elérhetőséget azonban az előző pontban jelzett minőségi problémák is korlátozhatják, amennyiben a szabad hozzáférésű frekvencia használata más szolgáltatások általi használata intenzív, illetve amennyiben az elektromágneses zavarás jelentős. Ennek a veszélye városi, nagyvárosi környezetben nagyobb, így a minőségi korlátok a szolgáltatás elérhetőségét ilyen környezetben korlátozzák leginkább. A vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás számára kedvező telepítési feltételeket tehát elsősorban a rurális területek kínálnak. A szolgáltatók előfizetőinek földrajzi megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy az előfizetők döntő többsége kisebb településeken, vagy a kisebb településekre jellemző településszerkezettel rendelkező városokban, városrészekben található.

20. ábra: Helyhez kötött vezeték nélküli (WLAN) internet előfizetések aránya és megoszlása a különböző háztartássűrűségű településeken

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [68] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a szolgáltatások elérhetősége tekintetében a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokat csak korlátozottan – a megfelelő telepítési körülmények megléte esetén – képes helyettesíteni.

II.4.2.1.4. Árak

- [69] A kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a potenciális helyettesítő szolgáltatás árai közötti jelentős eltérések érdemben befolyásolhatják a helyettesítés lehetőségét. Amennyiben a helyettesítő szolgáltatás – akár az eltérő költségek miatt, akár egyéb piaci szempontok miatt – csak jóval magasabb áron érhető el, mint a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások, akkor a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árának kismértékű, de tartós emelése valószínűsíthetően profitábilisan megvalósítható. A vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatást nyújtó legnagyobb szolgáltatók árképzésének vizsgálata alapján megállapítottam, hogy a vezeték nélküli hozzáféréseken nyújtott internet szolgáltatások áralkalákítása megfelel a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatások piacán más technológiákon nyújtott szolgáltatásokénak, tehát a vezeték nélküli hozzáféréseken nyújtott szolgáltatást nyújtó szolgáltatók ajánlataira is a meghatározott havi előfizetési díjért cserében kínált meghatározott sávszélesség és a korlátlan adatforgalom jellemző. Az egyes csomagok árai közötti különbségeket a vezetékes technológiákon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatásokhoz hasonlóan döntően az elérhető sávszélesség befolyásolja.
- [70] A vezetékes technológiákhoz képest elaprózódottabb piacszerkezet, a szolgáltatók nagy száma, az akciós ajánlatok korlátozottabb elérhetősége a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a vezeték nélküli (WLAN) internet szolgáltatások árainak nyilvánosan elérhető ajánlatok alapján történő összehasonlítását alapvetően behatárolja. Emiatt az árak vizsgálata során a költségekben meglévő különbségeket, az egy előfizetőre jutó bevételeket, illetve a háztartásoknak az egyes technológiákon nyújtott internet szolgáltatásokkal kapcsolatos kiadásait vizsgáltam meg.
- [71] A szolgáltatás minőségi jellemzőinek vizsgálata során megállapítottam, hogy a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás esetében a szolgáltatók a vezeték nélküli technológiát alapvetően az „utolsó mérföldön”, tehát az előfizetői szakaszon alkalmazzák. Felhordó hálózati kapcsolatra a vezetékes előfizetői szakaszokhoz hasonlóan ebben az esetben is szükség van. A vezeték nélküli és a vezetékes megoldás között a költségkülönbségek tehát elsődlegesen az előfizetői szakaszon merülnek fel. Megállapítható, hogy e tekintetben a vezeték nélküli technológia – az alacsonyabb kiépítési

költségek miatt²⁹ – jelentős költségelőnyben van³⁰. A felhordó hálózati szakaszokon elméletileg lényeges költségkülönbségek nem azonosíthatók, a gyakorlatban ugyanakkor – mivel a vezeték nélküli hozzáférések száma jóval alacsonyabb, illetve az igénybevétel szétaprózott – a vezeték nélküli hozzáféréseken szolgáltatást nyújtó vállalkozások jelentős méretgazdaságossági hátránnyal szembesülhetnek³¹. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a méretgazdaságossági hátrány nem a technológiai adottságokból, hanem a szolgáltatás hazai megvalósítási gyakorlatából (döntően kisméretű piaci szereplők által nyújtott szolgáltatás) fakad. További költséghátrányt jelent a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatást nyújtó szolgáltatók számára, hogy a vezeték nélküli technológia kevésbé alkalmas valósidejűsége érzékeny (VoIP és különösen IPTV) szolgáltatások nyújtására³², így a választékgazdaságosságból származó előnyök a vezeték nélküli szolgáltatók számára kevésbé realizálhatók. A költségeket vizsgálva megállapítható tehát, hogy a vezeték nélküli technológia előfizetői szakaszon jelentkező előnyeivel szemben a szolgáltatást ténylegesen nyújtó kisebb méretű és kevesebb előfizetővel rendelkező vállalkozások esetében jelentős méretgazdaságossági hátrányok állnak, továbbá a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatást nyújtó vállalkozásoknak a technológia adottságaiból fakadó választékgazdaságossági hátrányokkal is szembe kell nézniük. A vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatással kapcsolatos költségelőnyök és hátrányok egyenlege az adott előfizetői hozzáférési pont elhelyezkedésétől függően változhat.

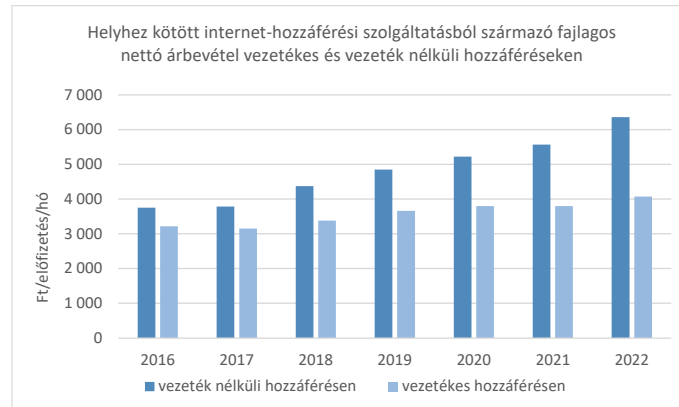
- [72] A költségelőnyökkel kapcsolatban az időtényezőnek is fontos szerepe van, amennyiben valamely területen a vezetékes hálózathoz tartozó fizikai infrastruktúra már korábban kiépült és a fix költségek nagy része megtérült, akkor a vezeték nélküli technológia kiépítéshez kapcsolódó költségelőnye nem jelentkezik, ugyanakkor a méret- és választékgazdaságossági hátrányai ekkor is felmerülnek. Ennek megfelelően a vezeték nélküli technológia költségelőnye elsősorban a vezetékes hálózatokkal kevés ideje vagy kevésbé gazdaságosan lefedett területeken jelentkezhet átmenetileg.
- [73] A kiinduló szolgáltatások és a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás fajlagos nettó árbevételeinek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a vezetékes és a vezeték nélküli hozzáféréseken nyújtott szolgáltatások fajlagos bevételei közötti olló – az előző piacelemzési határozatban vizsgált időszakhoz képest – fokozatosan nyílik, a különbség az időszak végére közel másfélszeres, ami a vezeték nélküli szolgáltatás magasabb árára utal (különösen úgy, hogy a vezetékes hálózatokon nyújtott szolgáltatások sávszélessége jellemzően jóval magasabb).

²⁹ A vezeték nélküli technológia esetén fizikai infrastruktúra (alépitmény, oszlopsor) kiépítésére nincs szükség az előfizetői szakaszon.

³⁰ A WLAN-os bázisállomás légvonalban a legrövidebb úton éri el az előfizetői hozzáférési pontot, míg egy vezetékes hálózat lényegesen hosszabb úton – a közterületekhez igazodva, az úthálózatot követve – kerülhet kiépítésre. Amennyiben oszlopsor nem áll rendelkezésre, a földmunkák még költségesebbé tehetik a kiépítést. Egy WLAN-os bázisállomással lefedett területet vezetékes hálózat esetén gyakran csak több szegmens – hozzáférési aggregációs pont – alkalmazásával lehet azonos értékűen elérni, ami magasabb kiépítési és fenntartási költségeket jelent. A vezetékes hálózat hozzáférési hálózati szakaszának kapacitásnövelése hosszabb, lépcsőzetes folyamat, szemben a WLAN-os hálózatok gyors bővítési lehetőségeinél.

³¹ Több technológián szolgáltatást nyújtó, nagyobb méretű vállalkozások esetében a méretgazdaságossági hátrány kisebb, vagy elhanyagolható.

³² A VoIP szolgáltatás megtalálható egyes vezeték nélküli (WLAN) szolgáltatók kínálatában.

21. ábra: Helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatásból származó fajlagos nettó árbevétel vezetékes és vezetékes nélküli hozzáféréseken
 Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [74] A háttérben valószínűsíthetően a korábban részletezett méret- és választékgazdaságossági előnyök állnak. Ez utóbbit támasztja alá az is, hogy ha csak a vezetékes hálózaton nyújtott "internet-only", tehát csak internetet tartalmazó csomagokat vesszük figyelembe, akkor a fajlagos bevételekben tapasztalható különbség kisebb, mint az ábrán látható eltérés (2022-ben 20% vs. 50%).
- [75] A fajlagos bevételek vizsgálata alapján valószínűsíthető, hogy a vezetékes nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás árai a gyakorlatban nem képesek nyomást gyakorolni a kiinduló szolgáltatások árára, a fajlagos bevételek eltérése az árak jóval nagyobb eltérésére utal, mint a hipotetikus monopolista teszt alapfeltételezéseként használt 5-10%-os mérték.

II.4.2.1.5. Váltási költségek

- [76] Amennyiben a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokról vezetékes nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatásra váltás során jelentős váltási költségek merülnek fel, az megakadályozhatja a szolgáltatásváltást és így a helyettesítés akadályát képezheti. A váltási költségek alapvetően a régi előfizetés megszüntetése, illetve az új előfizetés megkötése során merülnek fel.
- [77] A régi előfizetés megszüntetése során – amennyiben az előfizető az előfizetéshez kapcsolódóan határozott idejű elkötelezettséget vállalt és a régi előfizetés lemondása a határozott idejű elkötelezettség lejártá előtt történik – a fizetendő kötbér (ami kizárólag az igénybe vett kedvezmények mértékéig terjedhet) költségként jelentkezhet. Az NMHH 2022. évre vonatkozó lakossági piackutatásában a helyhez kötött internet-hozzáférés vagy televízió szolgáltatás esetében szolgáltatásváltáson gondolkodó, ám azt végül elvető háztartások³³ 24%-a jelölte meg a hűség szerződéshez kapcsolódó kötbérfizetési kötelezettséget visszatartó tényezőként. A határozott idejű szerződés megszüntetésével kapcsolatban tehát – elsősorban a kedvezményes határozott idejű szerződések idő előtti felmondása miatt – váltási költségek merülnek fel, amelyeknek az igénybe vett kedvezmény mértékétől függően a váltást időlegesen korlátozó hatása is lehet, ezek a váltási költségek azonban – az adott szerződéstől függően – időlegesek, nem általánosan érvényesülnek és a piac egésze tekintetében nem tekinthetők olyan mértékűnek, ami a váltást megakadályozza.
- [78] Az új előfizetői szerződés megkötéséhez kapcsolódó legfőbb váltási költséget a belépéskor fizetendő egyszeri díjak, illetve a hozzáférés létesítéséhez kapcsolódóan felmerült egyéb költségek (végpont

³³ Helyhez kötött internet-hozzáférés és/vagy televízió szolgáltatásra előfizető háztartások 6,1%-a.

kiépítésének költsége) jelenthetik. Ezek a költségek a határozatlan idejű előfizetői szerződést kötő előfizetők esetében jellemzően minden esetben felmerülnek. A létesítéshez kapcsolódó költségeket jellemzően³⁴ a határozott idejű előfizetői szerződések esetében is térítetik a szolgáltatók, míg a belépéskor fizetendő egyszeri díj esetében előfordulhat, hogy határozott idejű előfizetői szerződés megkötése esetén a szolgáltatók ezt elengedik, illetve a havi díjba beépítik. Ugyanakkor ez a gyakorlat – összehasonlítva a vezetékes technológián nyújtott szolgáltatások esetével – a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás esetében kevésbé tekinthető általánosnak. Az eltérő gyakorlat mögött valószínűsíthetően a vezeték nélküli (WLAN) internet szolgáltatást nyújtó szolgáltatók kisebb ügyfélszáma és tőkeereje áll, ami a keresztfinanszírozást kevésbé teszi lehetővé.

- [79] Az új előfizetői szerződés megkötéséhez kapcsolódó váltási költségek a vezetékes technológiák esetében tapasztalhatóanál jóval nagyobb szórást mutatnak, a váltási költségek nagyságát elsősorban az előfizetői hozzáférési pont kiépítésének anyag- és munkaköltsége határozza meg. Ennek megfelelően a váltási költségek számszerűsítése nehézségekbe ütközik, a szolgáltatók ajánlatait vizsgálva megállapítható, hogy „átlagosnak” mondható esetben a kiépítés költsége 10-30 ezer Ft körül alakul.
- [80] A leírtak alapján megállapítható, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokról a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatásra történő váltás során felmerülő előfizető oldali váltási költségek mértéke valamivel magasabb, mint a vezetékes technológiák közötti váltás esetén, a költségek mértéke azonban ebben az esetben sem tekinthető olyan mértékűnek, amely önmagában az előfizetők szolgáltatásváltását megakadályozná.

II.4.2.1.6. Várható fogyasztói reakciók

- [81] Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások közül a réz érpáras hozzáférési hálózatokon nyújtott szolgáltatásokat képes funkcionálisan helyettesíteni, az FTTx pont-multipont hozzáférési hálózatokon, illetve a kábelmodemes hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás esetében – a jóval alacsonyabb elérhető sáv szélesség miatt – erre nem képes. A minőség és az elérhetőség vonatkozásában megállapítottam, hogy a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás e tekintetben csak korlátozottan – a minőségi paraméterekre kevésbé érzékeny felhasználói csoportok körében – képes helyettesíteni a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokat, amennyiben a szolgáltatás elérhetősége (ami szintén korlátozott) az adott területen biztosítható. Mindazonáltal az e körbe tartozó felhasználók száma – ami ráadásul az internet-hozzáférés szolgáltatás esetében elérhető adatátviteli sebességek növekedésével és a nagy sáv szélességet, illetve a sáv szélesség megbízható rendelkezésre állását igénylő internetes tartalom szolgáltatások előtérbe kerülésével vélhetően folyamatosan csökken – nem elegendő ahhoz³⁵, hogy a kiinduló szolgáltatások árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén kritikus méretű fogyasztói reakciót

³⁴ A legtöbb vezeték nélküli internet szolgáltatást igénybe vevő előfizetővel rendelkező szolgáltatók esetében a belépési díj nagysága 10-20 ezer Ft körül alakul. (1 éves elkötelezettség mellett még szinte minden szolgáltatónál belépési díjat kell fizetni.) Helyszíni szerelés esetén jellemzően kiszállási díjat is felszámítanak a szolgáltatók.

³⁵ 2022-ben a GPON, HFC, xDSL hálózatokon nyújtott hozzáférések hozzávetőleg kevesebb, mint fél százalékán 0-30 Mbit/s, 5,8%-án 30-100 Mbit/s maximális letöltési sebességű internet-hozzáférés szolgáltatást nyújtottak, a hozzáférések maradék 94%-án a maximális letöltési sebesség meghaladta a 100 Mbit/s-ot (a gigabites hozzáférések aránya 50% volt). (lásd még 9. ábra)

váltson ki. Az árak vizsgálata során megállapítottam, hogy a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatás árai a gyakorlatban nem képesek nyomást gyakorolni a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árára, a fajlagos bevételek eltérése az árak jóval nagyobb eltérésére utal, mint a hipotetikus monopolista teszt alapfeltételezéseként használt 5-10%-os mérték.

- [82] A helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás piacával kapcsolatos múltbeli adatokat vizsgálva megállapítható (lásd 5. ábra és 6. ábra), hogy a vezeték nélküli szegmens mérete nem változott érdemben az elmúlt 5 évben, összpiaci súlya nem jelentős, a szolgáltatásvolumen alakulása alapján a vezetékes technológiákkal való helyettesítésre utaló jelek nem fedezhetők fel. Ha a hozzáférések földrajzi elhelyezkedését vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy a vezeték nélküli (WLAN) internet szolgáltatás elsősorban a telepítési szempontból kedvezőtlenebb adottságú, vezetékes technológiával nem vagy nem teljesen lefedett településeken tölt be nagyobb – inkább hiánypótló – szerepet.
- [83] A leírta alapján nem valószínűsíthető, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén a felhasználók kritikus tömege váltana a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatásra.

II.4.2.1.7. Vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatással való helyettesítés vizsgálatának eredményei

- [84] A funkcionalitás, az elérhetőség, a szolgáltatásminőség, az árak, valamint a várható fogyasztói reakciók vizsgálata alapján a keresleti oldali helyettesítést jelentősen korlátozó tényezőket azonosítottam és megállapítottam, hogy nem valószínűsíthető, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén a felhasználók kritikus tömege váltana a vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatásra. Ennek megfelelően a vezeték nélküli (WLAN) internet szolgáltatást nem azonosítottam a kiinduló szolgáltatások helyettesítőjeként.

II.4.2.2. Mobil internet-hozzáférés szolgáltatással való helyettesítés vizsgálata

- [85] Az Explanatory Note a tömegpiac vizsgálata során a mobil rádiótelefon hálózaton – ezen belül kiemelten az 5G hálózaton – nyújtott helyhez kötött szolgáltatásokkal való helyettesítéssel összefüggésben megállapítja, hogy különösen azokon a területeken, ahol a nagy átviteli sebességet biztosító hozzáférési hálózatok nem elérhetők, a mobil – kiemelten az 5G – hálózaton nyújtott adatátviteli szolgáltatások az előrettekintő időtávon képesek lehetnek helyettesíteni a vezetékes technológiával nyújtott szolgáltatásokat és ezzel összefüggésben a részletes tagállami vizsgálatok szükségességére hívja fel a figyelmet³⁶. E körben az Explanatory Note kiemelten tárgyalja az 5G FWA ajánlatokat. Ennek megfelelően a mobil internet-hozzáférés szolgáltatással való helyettesítés vizsgálata során kiemelt figyelmet fordítottam az 5G hálózaton nyújtható szolgáltatások jellemzőire, a lefedettség várható alakulására, különös tekintettel az e területre vonatkozó európai szintű célkitűzésekre.

³⁶ Explanatory Note 4.1.1. pontja (37. oldal utolsó bekezdés, illetve 36. oldal utolsó bekezdés) „Therefore, it is likely already with in the timeframe of this Recommendation, that the potential substitutability between fixed and mobile, particularly 5G, broadband access will need to be considered. This applies in particular in areas that are not covered by fibre networks.”, illetve „NRAs should thus consider whether it offers a substitute on a case by case basis, noting that it may offer a permanent alternative to copper infrastructure in very rural areas, while substitution between FWA and wireline VHC technologies in other areas may depend on the presence of and prospects deployment for FttH.”

- [86] A mobil internet-hozzáférés szolgáltatással kapcsolatos keresleti oldali helyettesítési vizsgálatok során első lépésben a szolgáltatás alapvető jellemzőit, illetve azok kiinduló szolgáltatásokkal való összevetetőségét tekintetem át. Az alapvető jellemzők vizsgálata a funkcionalitásra, a minőségre, az elérhetőségre, az árra és a váltási költségekre terjedt ki, valamint vizsgáltam a szolgáltatásokkal kapcsolatos felhasználói magatartást. Ezt követően az internet-hozzáférés szolgáltatás piacával kapcsolatos múltbeli folyamatok és a rendelkezésre álló piackutatási adatok alapján megvizsgáltam a kiinduló szolgáltatások árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén várható fogyasztói reakciókat.

II.4.2.2.1. Funkcionalitás

- [87] A kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások esetében a felhasználók az előfizetői hozzáférés helyén (helyhez kötöten) elhelyezett szolgáltatói eszköz megfelelő (általában ethernet) portjához csatlakozva és/vagy a szolgáltató által biztosított vagy a felhasználó által egyéb forrásból beszerezett routerhez vezeték nélkül kapcsolódva érhetik el a szolgáltatást. A mobil internet-hozzáférés szolgáltatás esetében a szolgáltatáshoz való hozzáféréshez a hálózati kapcsolódást biztosító megfelelő eszköz mellett a szolgáltató által biztosított SIM kártyára is szükség van. Az eszköz lehet elkülönült, csak a csatlakozási funkciót megvalósító berendezés (jellemzően mobil router), vagy a hálózati kapcsolódást lehetővé tevő funkciót integráltan megvalósító mobil készülék (mobiltelefon, tablet stb.). 5G FWA szolgáltatások esetén kültéri egység használatára is szükség lehet. Az eszközt biztosíthatja a szolgáltató (a legjellemzőbb az előfizetésekhez kapcsolódóan ártámogatással értékesített eszközök használata), illetve a felhasználó azt a kereskedelmi forgalomban is beszerezheti. Az internet-hozzáférés szolgáltatáshoz való hozzáférés az eszköz jellegének megfelelően alapvetően kétféleképpen történhet: integrált eszközök esetében további eszköz csatlakoztatására nincs szükség, a hozzáférés közvetlenül, az integrált eszközön keresztül megvalósítható, míg az elkülönült, csak a csatlakozási funkciót megvalósító eszközök esetén a megfelelő felhasználói eszköz vezeték nélküli vagy vezetékes csatlakoztatásával érhető el a szolgáltatás. A hálózati hozzáférés az integrált eszközök esetében teljes mobilitást tesz lehetővé, elkülönült eszközben történő megvalósítás esetében a helyhez kötött, esetleg nomadikus használat a jellemzőbb (a hálózati kapcsolatot biztosító mobil routernek jellemzően tápáram ellátásra van szüksége), 5G FWA esetén a használat helyhez kötött. A mobil internet-hozzáférés szolgáltatás esetében tehát a kiinduló szolgáltatásokhoz való hozzáférés megvalósítása tekintetében a helyettesítést akadályozó funkcionális eltérések nem azonosíthatók, a csatlakozási funkció elkülönült eszközben (mobil router) történő megvalósítása esetén gyakorlatilag azonos felhasználói környezettel szembesül az előfizető. A mobilitás képessége a helyhez kötött szolgáltatáshoz képest funkcionális többletet jelent.
- [88] Az internet-hozzáférés szolgáltatás esetében a funkcionális helyettesítést alapvetően befolyásolja az adatátvitel sebessége. A mobil internet-hozzáférés szolgáltatás nyújtására alkalmazott technológiák közül a 4G technológia elméleti maximális sebessége tipikusan 180-600 Mbit/s (LTE advanced) között alakul, de egyes területeken megközelíti az 1 Gbit/s-ot. Az önálló (standalone) 5G technológia elméleti letöltési sebessége pedig 1,7Gbit/s. Az elméleti maximális értékeknél a kínált és a gyakorlatban elérhető sebességek jóval alacsonyabbak és az összehasonlítás során ezeket a sebességeket indokolt figyelembe venni. A hazai mobil szolgáltatók által kínált becsült maximális sebességek³⁷ 4G technológia

³⁷ *Becsült maximális sebesség:* a mobil internet-hozzáférés szolgáltatásra vonatkozóan a szolgáltató által az előfizetői szerződésben vállalt le- és feltöltési sebesség, amelynek alapján a felhasználó tájékozódhat arról, hogy a szolgáltató szolgáltatási területén a gyakorlatban milyen legnagyobb sebesség érhető el (13/2011. (XII. 27.)

esetén letöltési irányban a 100-300 Mbit/s-os, feltöltési irányban a 20-100 Mbit/s-os sávban mozognak, míg az 5G hálózatok esetében a megfelelő értékek: 450-1000 Mbit/s letöltési irányban, illetve 70-100 Mbit/s feltöltési irányban. A megadott értékek a tényleges használat során elérhető legmagasabb sebességet jelentik, a gyakorlatban, több felhasználós környezetben az osztott hozzáférés miatt ennél jóval alacsonyabb értékek érhetők el az előfizetők számára. Az NMHH földrajzi felmérés adatszolgáltatás alapján a 4G esetében jellemzően 10-30 Mbit/s adatátviteli sebesség érhető el letöltési irányban és 10-40 Mbit/s feltöltési irányban. A nem önálló (non-standalone) 5G esetében az elérhető a le- és a feltöltési irányú adatátviteli sebességek ezektől az értékektől lényegében nem térnek el, az önálló (standalone) 5G hálózatok azonban lényegesen nagyobb, jellemzően 300 Mbit/s letöltési sebességet tesznek lehetővé. Ez utóbbi sebesség már összevethető az FTTx pont-multipont hálózatokon, illetve a fejlettebb kábelmodemes hálózatokon (DOCSIS 3.1.) elérhető sebességekkel. Az elérhető sávszélesség értékekben meglévő különbségek tehát nem tekinthetők olyan mértékűnek, amelyek – a jelenlegi felhasználói szokások mellett – a nagy sebességű vezeték nélküli hálózatokon és az önálló (standalone) 5G mobil hálózatokon nyújtott szélessávú szolgáltatások közötti helyettesítést funkcionális oldalról megakadályoznák.

- [89] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az önálló (standalone) 5G mobil hálózatokon nyújtott mobil internet-hozzáférés szolgáltatás a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások funkcionális helyettesítőjének tekinthető.

II.4.2.2.2. Minőség

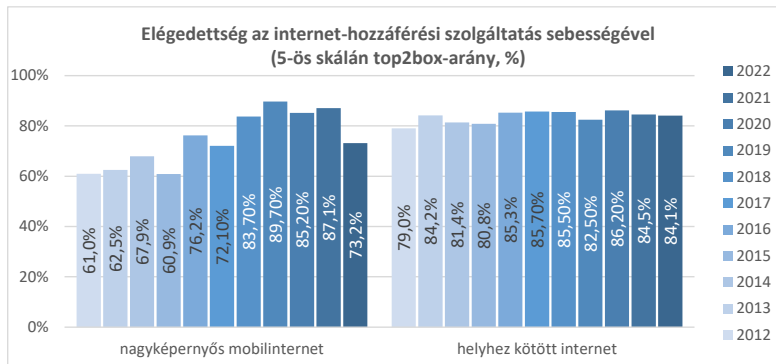
- [90] A kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás minőségi jellemzőinek vizsgálata során a korábbi vizsgálatokhoz hasonlóan az objektív minőségi jellemzők (pl. az adott technológiai megoldás által lehetővé tett, illetve a piacon elérhető szolgáltatásokra vonatkozóan garantált sebesség) mellett ebben az esetben is fontos a minőség szubjektív megítélésének, tehát a fogyasztóknak a szolgáltatások minőségével kapcsolatos értékítéletének az áttekintése.
- [91] Az adatátviteli, így az internet-hozzáférés szolgáltatás minősége szempontjából kiemelten fontos az adatátviteli sebességének ingadozása, ezzel összefüggésben a minimális (garantált) le- és feltöltési sebességek értéke. A mobil internet-hozzáférés szolgáltatás e tekintetben – a szolgáltatás jellegéből kifolyólag – jelentősen eltér a kiinduló szolgáltatásoktól, a hazai mobil hálózatok nem kötelesek és nem is adnak meg minimális (garantált) vagy rendes körülmények között elérhető adatátviteli sebességet előfizetők számára, illetve az adott adatátviteli sebesség rendelkezésre állását csak kisebb arányban képesek biztosítani. A minimális (garantált) sebességnek a kiinduló szolgáltatásokkal összevethető (95%, illetve a feletti) mértékű rendelkezésre állása biztosításának lehetőségét, illetve az ezzel kapcsolatos vállalás megtételét a rádióspektrum osztott használata, a levegő, mint átviteli közeg adottságai³⁸, a földrajzi viszonyok (domborzat, épületek), az adótoronytól való távolság, a felhasználás jellemzői (pl. beltéri/kültéri használat) korlátozzák. A rádióspektrum osztott használatából fakadóan az adott cellában lévő, adott rádióspektrumot egyidejűleg használó előfizetők számától függően az átviteli sebesség a párhuzamos használat alatt alacsonyabb lehet. A levegő, mint átviteli közeg jellemzője, hogy érzékeny a légköri elektromosságra, elektromágnesességre, az ebből fakadó zavarás veszteséget

NMHH rendelet az elektronikus hírközlési szolgáltatás minőségének az előfizetők és felhasználók védelmével összefüggő követelményeiről, valamint a díjazás hitelességéről 2. § (1) 1a.)

³⁸ A levegő, mint átviteli közeg jellemzője, hogy érzékeny a légköri elektromosságra, elektromágnesességre, az ebből fakadó zavarás veszteséget okozhat.

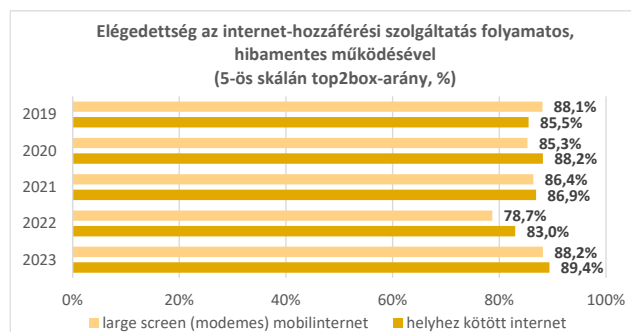
okozhat. A felsorolt korlátozó tényezők hatása különböző technológiai megoldások alkalmazásával csökkenthető, de teljesen nem küszöbölhető ki. Az 5G FWA szolgáltatások esetében az 5G technológiában alkalmazott műszaki megoldások magasabb szintű minőségi paraméterek vállalását tehetik lehetővé a szolgáltatók számára.

- [92] Annak ellenére, hogy a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás esetében a szolgáltatók nem vállalnak garanciát a sebesség meghatározott százalékban történő elérhetőségére, a gyakorlatban a szolgáltatás az esetek nagy részében a Hatóság saját mérései alapján³⁹ megfelelő sáv szélességen elérhető. A mobil internet-hozzáférés szolgáltatás lehetővé teszi a valós idejűre érzékeny alkalmazások használatát is, melyek válaszüzeje nem nagyobb, mint 15-20 ms.
- [93] A mobil internet-hozzáférés szolgáltatás minőségének megítélése jelentősen javult az elmúlt években. A piackutatási adatok az elmúlt években nem mutattak ki érdemi különbséget a fogyasztói értékelésekben a vezetékes internet-hozzáférés és a (modemes) mobil internet-hozzáférés szolgáltatás sebességével kapcsolatban⁴⁰. A 22. ábra mutatja be, hogy a szolgáltatókat ténylegesen igénybe vevők körében hogyan változott a vezetékes és a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás sebességével kapcsolatos elégedettség az elmúlt években.

22. ábra: Elégedettség mobil és helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatások sebességével
 Forrás: NMHH lakossági piackutatások, 2012-2023

- [94] A szolgáltatások hibamentes működésének megítélésével kapcsolatban sem azonosíthatók nagy különbségek a vezetékes internet-hozzáférés és a (modemes) mobil internet-hozzáférés szolgáltatás között.

23. ábra: Elégedettség mobil és helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás folyamatos, hibamentes működésével

³⁹ A Hatóság ezzel kapcsolatos mérései a http://szelessav.net./hu/aggregalt_sebesség/mobil oldalon érhetőek el.

⁴⁰ A 2022-es évvel kapcsolatos nagyképernyős adat kis visszaesést mutat, egyelőre nem állapítható meg, hogy csak egyszeri kiugrásról, vagy tartós tendenciáról van szó.

- [95] A leírtak alapján megállapítottam, hogy – függetlenül attól, hogy a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás tekintetében a szolgáltatók nem vállalnak a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatáshoz hasonló minőségi paramétereket a felhasználók által elérhető sebességekre vonatkozóan – a szolgáltatások minősége (elsősorban a szolgáltatással elérhető adatátviteli sebesség) tekintetében a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás a réz érpáras hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatások helyettesítőjévé vált. A magasabb adatátviteli sebességre képes, a minimális (garantált) és a rendes körülmények között elérhető adatátviteli sebesség tekintetében magasabb értékeket biztosító szolgáltatások (FTTx pont-multipont hozzáférési hálózatokon, illetve a fejlettebb kábelmodemes hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatások) esetében a helyettesítés minőségi oldalról korlátozottabb, ugyanakkor a minőségi vállalások hiánya a gyakorlatban a tömegpiaci felhasználók többsége számára nem jelent tényleges helyettesítési akadályt. Ezt támasztják alá a szolgáltatás egyes minőségi jellemzőinek fogyasztók általi megítélésével kapcsolatos fent részletezett piackutatási adatok is. Az 5G FWA szolgáltatás esetében a helyettesítés még kevésbé korlátozott, e szolgáltatás esetében az adatátviteli sebesség rendelkezésre állása, a késleltetés és egyéb minőségi paraméterek tekintetében a szolgáltatók a mobil internet-hozzáférés szolgáltatások esetében jelenleg ajánlott értékeknél magasabb szintű vállalásokat is képesek lehetnek tenni a jövőben.

II.4.2.2.3. Elérhetőség

- [96] A mobil internet-hozzáférés szolgáltatással történő helyettesítés lehetőségét befolyásolja a szolgáltatás elérhetősége, ami a szolgáltatás nyújtására alkalmas hálózatok lefedettségétől függ. A mobil internet-hozzáférés szolgáltatás elérhetősége közel teljes körű, a 4G hálózatok lefedettsége közel országos és az 5G hálózatok is jelentős, de az országonál kisebb lefedettséget érnek el⁴¹. Az Európai Bizottság számára készült tanulmány⁴² alapján 2022-ben az 5G hálózat teljes – háztartásokra vetített – lefedettsége közelítette a 60%-ot (a 3,4-3,8 GHz-es sávban 21,4%), rurális területeken ez az érték 35% alatt (a 3,4-3,8 GHz-es sávban 2%) maradt. A kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások háztartási lefedettsége ennél egyelőre jóval magasabb (ugyanezen jelentés alapján közel 100%-os). Az NMHH földrajzi felmérés adatszolgáltatás alapján a nem önálló (non-standalone) 5G hálózatok hazai lefedettsége 2023. év végén 64% volt, az önálló (standalone) esetében azonban ez az érték csak 2,2% volt. A funkcionális helyettesítés vizsgálata során megállapítottam, hogy az FTTx pont-multipont, illetve a fejlettebb kábelmodemes hálózatokon (DOCSIS 3.1.) nyújtott helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatások esetében a helyettesítés lehetőségét elsősorban az önálló (standalone) 5G hálózatokon nyújtott szolgáltatások teremthetik meg, az önálló (standalone) 5G hálózatok elérhetőségének hiánya ugyanakkor a helyettesítést akadályozhatja. A mobil szolgáltatók hálózatfejlesztéseit vizsgálva megállapítható, hogy az új hálózatok fejlesztése jellemzően a nagyobb népességű és FTTx pont-multipont hálózatokkal, illetve fejlettebb kábelmodemes hálózatokkal jobban ellátott települések

⁴¹ A Bizottság a 2016. évi 5G cselekvési tervében azt a célt tűzte ki, hogy 2025-re a városi területeken és a főbb közlekedési útvonalak mentén megszakítás nélküli 5G-lefedettséget kell biztosítani. 2021 márciusában kibővítette a célkitűzést: 2030-ra valamennyi lakott területre terjedjen ki az 5G-lefedettség. A teljes lefedettség tehát az előzetekintő időtávon (5 év) még a cselekvési tervben foglaltak tényleges megvalósulása esetén sem teljesül, a lefedetlen települések valószínűsíthetően a kis népességű, alacsonyabb népsűrűségű települések közül kerülnek ki.

⁴² Broadband Coverage in Europe 2022, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/13ff1f22-81e3-11ee-99ba-01aa75ed71a1>

irányából halad a kisebb népességű és nagyobb átviteli sebességet lehetővé tevő vezetékes hálózatokkal kevésbé ellátott települések irányába. Mindazonáltal valószínűsíthetően még hosszabb távon is maradnak olyan FTTx pont-multipont hálózatokkal, illetve fejlettebb kábelmodemes hálózatokkal kiszolgált területek, ahol a tényleges helyettesítést az 5G hálózatok elérhetőségének hiánya akadályozza.

- [97] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás elérhetősége – figyelembe véve a funkcionális helyettesítés vizsgálata során elmondottakat is – a réz érpáras hozzáférési hálózatokon nyújtott szolgáltatások esetében nem korlátozza a helyettesítésnek. Az FTTx pont-multipont hozzáférési hálózatokon, illetve a kábelmodemes hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatások tekintetében a helyettesítés lehetősége az önálló (standalone) 5G hálózatok korlátozottabb elérhetősége miatt területileg behatárolt. A helyettesítés területi behatároltsága az előretekintő időtávon várhatóan csökken, ugyanakkor – figyelembe véve a nagy sebességű vezetékes hálózatok kisebb településeket is érintő várható fejlesztéseit is – nem tűnik el teljes mértékben.

II.4.2.2.4. Árak

- [98] A kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a potenciális helyettesítő szolgáltatás árai közötti jelentős eltérések érdemben befolyásolhatják a helyettesítés lehetőségét; amennyiben a helyettesítő szolgáltatás – akár az eltérő költségek miatt, akár egyéb piaci szempontok miatt – csak jóval magasabb áron érhető el, mint a kiinduló szolgáltatások, akkor a kiinduló szolgáltatások árának kismértékű, de tartós emelése valószínűsíthetően profitábilisan megvalósítható. A kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások potenciális helyettesítőjeként a korlátlan adatforgalom elérését biztosító, csak mobil internet-hozzáférés szolgáltatást tartalmazó (standalone) díjcsomagok jöhetnek szóba⁴³. A hazai mobil szolgáltatók kínálatát vizsgálva megállapítható, hogy kifejezetten otthoni használatra szánt, a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások potenciális helyettesítőjeként szóba jövő, korlátlan adatforgalmat biztosító díjcsomagot a vizsgálat időpontjában (2024. január) két szolgáltató kínált.

<i>Szolgáltató</i>	<i>Csomag neve</i>	<i>Bruttó ár (Ft)</i>	<i>Bruttó ár 1 éves hűséggel (Ft)</i>	<i>Becsült maximális sebesség (Mbps)</i>	<i>Hálózat</i>	<i>Megjegyzés</i>
Yettel	Otthonnet basic	8990	-	50/25	4G	
Yettel	Otthonnet	8990	-	300/60	4G/5G	
Vodafone	Mobilnet xxl	4990	5490	100/20	4G	Hálózati túlterheltség esetén hátrasorolt

2. táblázat: Mobil internet-hozzáférés szolgáltatás standalone díjcsomagok

Forrás: Szolgáltatók általános szerződési feltételei, 2024. január.

- [99] A díjcsomagokat vizsgálva megállapítható, hogy a Vodafone által kialakított – a kínált adatátviteli sebesség és a minőségi paraméterek tekintetében a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásoktól elmaradó – díjcsomag díja a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások alacsonyabb sávszélességű díjcsomagjaival összevethető, míg a Yettel által kialakított díjcsomagok esetében a meghatározott díj a

⁴³ A hang szolgáltatás mellett igénybevehető mobil internet-hozzáférés szolgáltatás esetén a helyettesítés a használat szempontjából (más szolgáltatás mellett igénybe vett, jellemzően egyszemélyi, kisképernyős felhasználás) és az ár oldaláról (helyettesítéshez más szolgáltatás – hang – megvásárlására is szükség van) is behatárolt.

kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások legmagasabb adatátviteli sebességet kínáló díjcsomagjaira jellemző árszínvonalat is meghaladja (a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatások díjait lásd az 1. táblázatban). A leírtakat figyelembe véve nem valószínűsíthető, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatás előfizetői mobil internet-hozzáférés szolgáltatásra váltanának.

- [100] A mobil és a vezetékes szolgáltatás költségeivel kapcsolatban a következőkben ismertetett okok miatt az előretekintő időtávon sem várható, hogy a korlátlan adatforgalom elérését biztosító, csak mobil internet-hozzáférés szolgáltatást tartalmazó díjcsomagok ároldalról jelentős nyomást legyenek képesek gyakorolni a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árazására. A korlátlan díjcsomagok nagyszámú új felhasználó számára azonos sebesség és minőségi paraméterek melletti elérhetőségének biztosítása a mobil hálózatok terhelését jelentősen növelné, ami jelentős hálózati fejlesztéseket tenne szükségessé⁴⁴, ami valószínűsíthetően az alkalmazott árakat is érintené (a magasabb fajlagos költségszint azonos megtérülés mellett magasabb árakat indukál). Ezen kívül a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás esetében a vezetékes szolgáltatáshoz képest a változó költségek aránya magasabb, ami miatt a költségek nagyobb mértékben függnék a lebonyolított forgalomtól, ami az árazás során is keményebb korlátokat jelent. Ebben a helyzetben az előretekintő időtávon sem várható lényeges változás, a költségekkel kapcsolatban leírtak ugyanis az alkalmazott technológiától (4G vagy 5G hálózat) függetlenül fennállnak. (Megjegyzendő, hogy a Magyar Telekom és a Vodafone – figyelembe véve, hogy jelentős méretű vezetékes hálózattal rendelkeznek és a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás előfizetőinek több, mint 80%-a hozzájuk vagy a vállalatcsoportjukba tartozó más vállalkozáshoz tartozik – a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatások tömeges helyettesítését lehetővé tevő, csak mobil internet-hozzáférés szolgáltatást tartalmazó díjcsomagok kialakítására piaci és hatékonysági szempontból is kevésbé ösztönzött.)
- [101] Átlagoshoz közeli, vagy azt meghaladó használat esetén tehát a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatást igénybe vevő előfizető számára a mobil internet-hozzáférés szolgáltatással való helyettesítés az árak oldaláról korlátozott, a tömeges helyettesítés lehetősége csak jóval alacsonyabb forgalmazás esetén merülhet fel.
- [102] További költséghátrányt jelent a mobil internet-hozzáférés szolgáltatást nyújtó szolgáltatók számára, hogy a TV szolgáltatás mobil hálózaton való nyújtása – elsősorban a fent említett költségkorlátok miatt – csak kevésbé gazdaságosan lehetséges, így a választékgazdaságosságból származó előnyök a mobil szolgáltatók számára kevésbé realizálhatók.
- [103] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a helyhez kötött és a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás nyújtása során felmerülő szolgáltatói költségek struktúrája jelentősen eltér, a helyhez kötött előfizetésekre jellemző mértékű adatforgalmazás esetén a mobil technológia költséghátrányban van, ami szükségszerűen az árakban is jelentkezik. (A költséghátrány a TV szolgáltatás tömeges nyújtását és így a csomagolás lehetőségét is jelentősen korlátozza.) A helyettesítés lehetősége az árak oldaláról tehát korlátozott, a helyettesítés elsősorban az alacsonyabb adatforgalmat bonyolító előfizetők számára lehet reális lehetőség. Megjegyzendő, hogy a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás árának jelenlegi

⁴⁴ Egy példán keresztül: Egy vezetékes előfizető átlagos havi adatforgalma 2023-ban hozzávetőleg négyszerese volt egy nagyképernyős mobil előfizető forgalmának (190-200Gbyte vs. 45-50 Gbyte). 200 ezer ekkora adatforgalmat bonyolító új előfizető bevonása önmagában hozzávetőleg harmadával növelné a mobil hálózatokon lebonyolított – egyébként is éves szinten 30-40%-kal növekvő – adatforgalmat, ami azonos szolgáltatási szint mellett különösen a sűrűbben lakott területeken jelentős további beruházásokat tenne szükségessé.

szintje a jelenlegi igénybevétel⁴⁵ tükrözi, tömeges helyettesítés és a helyhez kötött internet-előfizetésekre jellemző havi forgalom⁴⁶ esetén – még alacsony átlagos adatforgalmat bonyolító előfizetőket feltételezve is – a mobil szolgáltatók jelentős és nagy költségigényű kapacitásbővítésre kényszerülnének, ami díjnövekedést okozna és a helyettesítés ellen hatna.

II.4.2.2.5. Váltási költségek

- [104] A váltási költségek a mobil internet-hozzáférés szolgáltatásra történő váltás során is alapvetően a régi előfizetés megszüntetéséhez, illetve az új előfizetés megkötéséhez kapcsolódnak. A vezeték nélküli (WLAN) internet-hozzáférés szolgáltatásra vonatkozó vizsgálatok (II.4.2.1.5.) során részletesen áttekinttem a régi előfizetői szerződés megszüntetéséhez kapcsolódóan felmerülő váltási költségeket és az ott leírtak a mobil internet-hozzáférés szolgáltatásra történő váltás során is érvényesek, ennek megfelelően jelen pontban csak az új előfizetői szerződés megkötésével kapcsolatos váltási költségek vizsgálatára került sor. A váltási költségek vizsgálata során a korlátlan adatforgalmat biztosító mobil internet-hozzáférés szolgáltatásra történő váltással kapcsolatos költségeket vizsgáltam.
- [105] Az új előfizetői szerződés megkötéséhez kapcsolódó legfőbb váltási költséget a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás esetében a belépéskor fizetendő egyszeri díjak, illetve a szolgáltatáshoz való hozzáférést biztosító eszköz költsége jelentheti. A belépési díj mértéke 0-10 ezer Ft körül alakul, a mobil szolgáltatók azonban határozott idejű szerződés vállalása és/vagy online megrendelés esetén a díjat jellemzően csökkentik, illetve elengedik. A szolgáltatáshoz szükséges eszközt (modem) a szolgáltatók előfizetői szerződés megkötése esetén ártámogatással (jellemzően 0 Ft-ért) biztosítják az előfizetők számára. A váltási költségek abszolút nagysága tehát nem tekinthető olyan mértékűnek, amely az előfizetők többsége számára a váltást megakadályozná.

II.4.2.2.6. Felhasználói magatartás

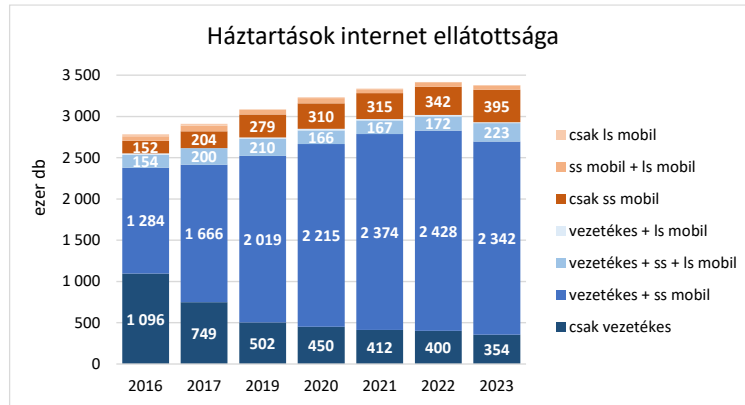
- [106] A fogyasztók egyes szolgáltatásokkal kapcsolatos felhasználási jellemzőinek vizsgálata, illetve összehasonlítása segíthet annak megítélésében, hogy a felhasználók mennyire tekintenek két szolgáltatást helyettesítőnek. A kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás összehasonlítása során külön vizsgálom a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás piacának két szegmensét: a „nagyképernyős” (large screen – ls), illetve az „okostelefonos” (small screen – ss) szegmenst. E két szegmens a hozzáférést biztosító eszközt, illetve a felhasználás jellegét tekintve is alapvetően eltér egymástól. A „nagyképernyős” szegmens esetében a szolgáltatás igénybevétele jellemzően helyhez kötött, illetve nomadikus, az előfizetők jellemzően elkülönült eszköz (modem, illetve router) segítségével csatlakoztatott eszközön (PC, notebook, tablet, mobil készülék, stb.) keresztül érik el az internetet. Az „okostelefonos” szegmensre a mobil használat a jellemző, az előfizetők jellemzően okostelefonon csatlakoznak a hálózathoz és a mobil internet-hozzáférés szolgáltatást szinte minden esetben mobiltelefon szolgáltatással együtt veszik igénybe. A két szegmens között természetesen van átjárás, ugyanakkor a felhasználási jellemzők eltérései és a mobil szolgáltatók elkülönült ajánlatai is arra

⁴⁵ Az egy előfizetésre jutó havi átlagos adatforgalom 2023-ban Magyarországon az OECD szélessávú adatai alapján 14 GByte volt. Az okostelefonos SIM kártyák száma 7,875 millió db, a nagyképernyős SIM kártyák száma 598 ezer db volt 2023 végén, a két előfizetés típus között az adatforgalmazásban közel ötszörös volt a különbség.

⁴⁶ Az NEMH Helyhez kötött piaci jelentésének adatai alapján az egy helyhez kötött hozzáférésre jutó havi átlagos adatforgalom 2023. év második negyedévében 195 Gbyte volt.

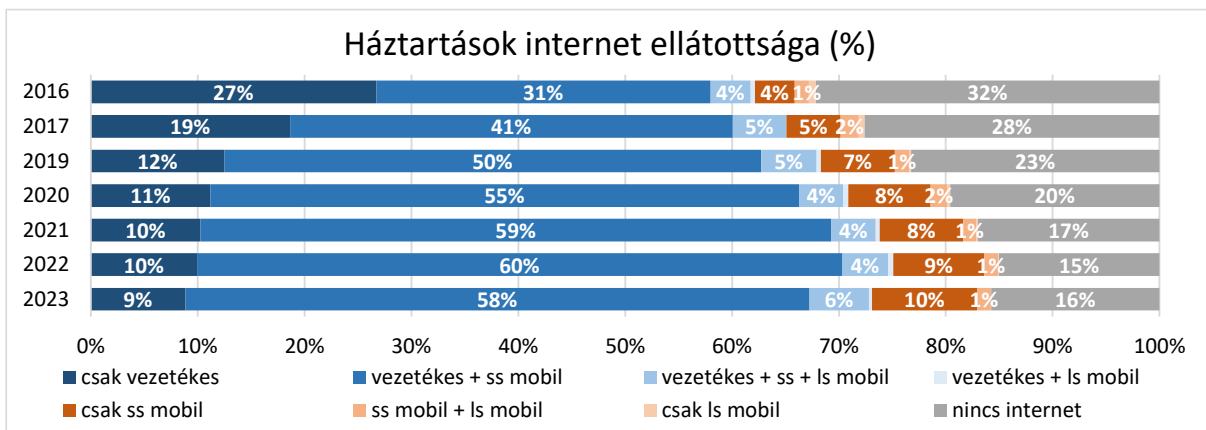
utalnak, hogy a két szegmens ténylegesen elkülönül egymástól, ezért a továbbiakban a két szegmens felhasználási jellemzőit elkülönülten is megvizsgálom.

[107] A háztartások internet-hozzáférés szolgáltatással való ellátottsága jelentősen nőtt az elmúlt időszakban, a növekedés mind a vezetékes, mind a mobil technológián nyújtott szolgáltatásokat érintette, a növekedés mértéke eltért az egyes szegmensekben.

24. ábra: Vezetékes internet és small screen, illetve large screen mobil internet-hozzáférés szolgáltatásra előfizetéssel rendelkező háztartások száma
 Forrás: NMHH lakossági piackutatások

[108] A piackutatási adatok alapján a vezetékes internettel ellátott háztartások száma a 2016-2023 közötti időszakban 15%-kal nőtt, aminek eredményeként a vezetékes penetráció 62%-ról 73%-ra növekedett. Ugyanezen időszakban a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás igénybevétele is jelentősen bővült, ami teljes egészében az okostelefonos szegmens növekedésének volt köszönhető. Az időszak végére 86%-kal több háztartásban volt okostelefonos előfizetés, mint az időszak elején, aminek eredményeként a háztartási penetráció 74%-ra növekedett. A mobil internet-hozzáférés szolgáltatások piacának nagyképernyős szegmense ugyanakkor nem nőtt a vizsgált időszakban, az ilyen előfizetéssel ellátott háztartások száma az időszak egészében 200-300 ezer db körül alakult, ami 5-7% körüli háztartási penetrációnak felel meg. A vezetékes és a mobil internet-hozzáférés szolgáltatások növekedése tehát párhuzamosan zajlott, aminek eredményeként jelentősen nőtt azon háztartások aránya, ahol a vezetékes és mobil internet-hozzáférés szolgáltatás is jelen van (az időszak végén az összes háztartás 64%-a, az internettel ellátott háztartások 76%-a ilyen volt).

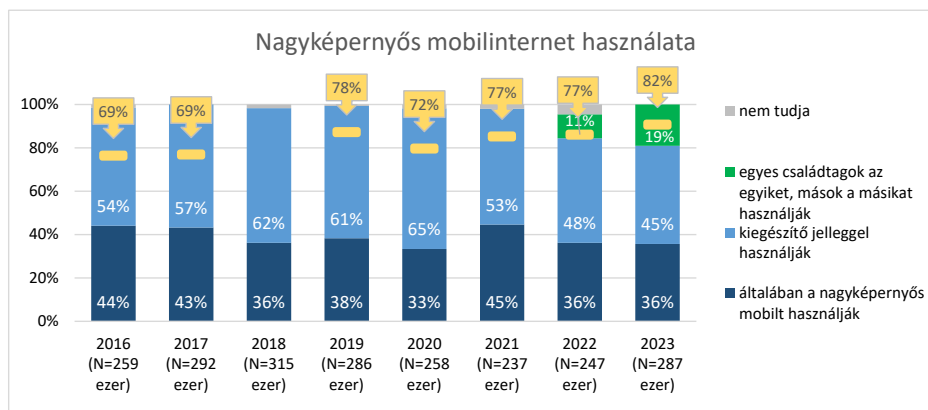

25. ábra: Vezetékes internet és small screen, illetve large screen mobil internet-hozzáférés szolgáltatás párhuzamos jelenléte a háztartásokban
 Forrás: NMHH lakossági piackutatások

[109] A párhuzamos használat növekedése mellett nőtt azon háztartások aránya is, ahol csak mobil internet-hozzáférés szolgáltatásra vonatkozó előfizetést használnak (az időszak elején az összes háztartás 6%-

a, az internettel ellátott háztartások 8%-a, az időszak végén ugyanezek az értékek 11%, illetve 13%). A növekedés a korlátozott helyettesítést lehetővé tevő⁴⁷ okostelefonos szegmensnek köszönhető, a csak nagyképernyős, vagy csak nagyképernyős és okostelefonos előfizetéssel rendelkező háztartások aránya a teljes időszakban marginális (az internettel ellátott háztartások 1-2%-a). Mivel a csak mobil internet-hozzáférés szolgáltatásra előfizető háztartások arányának növekedése az internettel el nem látott háztartások arányának jelentős csökkenése mellett következett be, nem lehet megalapozottan következtetni arra, hogy a háttérben a helyettesítés (vezetékes szolgáltatás lemondása és mobil szolgáltatásra váltás) áll, vagy arról van szó, hogy a korábban internettel nem rendelkező háztartások valamely tagja(i) – jellemzően a mobil hang szolgáltatásra vonatkozó előfizetés mellett – mobil internet-hozzáférés szolgáltatást is igénybe vett(ek). Ugyanakkor még abban az esetben is, ha azt feltételezzük, hogy a csak mobil internet-hozzáférés szolgáltatásra vonatkozó előfizetést használó háztartások arányának kismértékű növekedése (ami teljes egészében az okostelefonos szegmens növekedésének köszönhető) háttérben a vezetékes szolgáltatások helyettesítése áll, a további helyettesítésnek az okostelefonos szegmens esetében a használatbeli eltérések⁴⁸, illetve az árakkal kapcsolatos, a korábbiakban ismertetett helyettesítési korlátok (lásd II.4.2.2.4. pont) miatt jelentős korlátai vannak.

- [110] A nagyképernyős szegmens esetében pedig a piacutatás során feltett kérdésekre adott válaszokból megállapítható, hogy a nagyképernyős mobil internet-hozzáférés szolgáltatást igénybe vevő háztartások döntő többsége (2023-ban több, mint 81%-a) vezetékes hozzáféréssel is rendelkezik, tehát nem a vezetékes szolgáltatások helyettesítésére használja nagyképernyős mobil internet-hozzáférését. Mindössze hozzávetőleg 50 ezer háztartás esetében beszélhetünk arról, hogy a nagyképernyős mobil internet-hozzáférés szolgáltatást használják elsődleges internet hozzáférésként.
- [111] A nagyképernyős mobil internet-hozzáférés szolgáltatást használó háztartások hozzávetőleg fele nyilatkozott úgy, hogy a mobil szolgáltatást kiegészítő jelleggel használja. Ezen belül a vezetékes internettel is rendelkező háztartások a nagyképernyős mobil jellemző használata még alacsonyabb (2023-ban 27%).

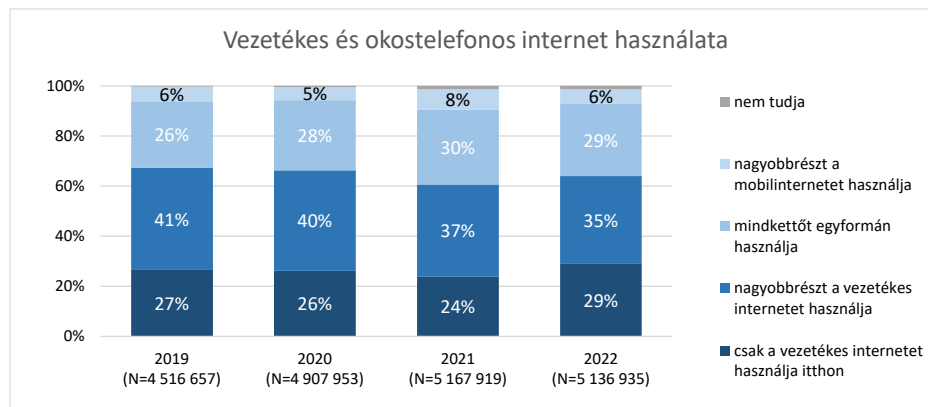

26. ábra: Nagyképernyős mobil internet-hozzáférés használata

⁴⁷ Az okostelefonos használat jellemzően személyhez kötött, míg a vezetékes internet használat jellemzően háztartás szintű, tehát az okostelefonos szolgáltatás elsősorban a jellemzően egy eszközt használó, a vezetékes internet szolgáltatásra jellemző átlagos forgalomnál kevesebb forgalmat bonyolító háztartások számára lehet helyettesítési alternatíva.

⁴⁸ Az okostelefonos szegmensre a személyes használat jellemző, a közös használatot a minden felhasználó számára biztosított folyamatos elérhetőség hiánya jelentősen korlátozza. Ezzel szemben a vezetékes szolgáltatások esetében a háztartásszintű használat a jellemző.

- [112] Az okostelefonos mobil internet-hozzáférés szolgáltatás használatával kapcsolatban feltett kérdésekre adott válaszok sem utalnak helyettesítésre. A vezetékes és okostelefonos előfizetéssel is rendelkező háztartások piackutatási kérdésekre adott válaszaiból az derül ki, hogy a háztartások több, mint 60%-a továbbra is elsődlegesen a vezetékes internet hozzáférést használja az otthonában, ugyanakkor a párhuzamos használat és az okostelefonos internet hozzáférés elsődleges hozzáférésként történő használata is kis mértékben nőtt az elmúlt években. Mindazonáltal a vezetékes internet otthoni használatának intenzitása érdemben nem csökkent az elmúlt években, a kisebb változások ebben az esetben is elsősorban a párhuzamos használat növekedése irányába mutatnak és nem utalnak helyettesítésre.

27. ábra: Vezetékes és okostelefonos mobil internet-hozzáférés használata

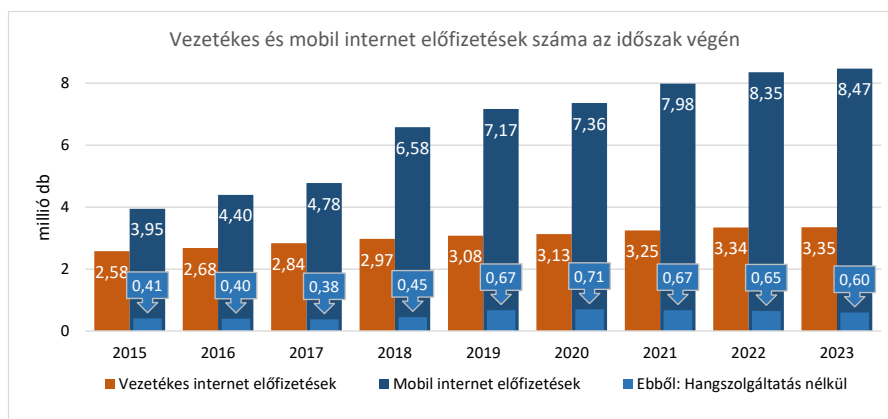
Forrás: NMHH lakossági piackutatások

- [113] A felhasználói magatartással kapcsolatos vizsgálatok eredményeként megállapítottam, hogy a vizsgált időszakban a mobil internet-hozzáférés szolgáltatások igénybevétele jelentős mértékben növekedett, ez ugyanakkor nem járt együtt a vezetékes szolgáltatások igénybevételének csökkenésével, a szolgáltatások penetrációjának növekedése a párhuzamos használat növekedésével együtt következett be. A felhasználói magatartás vizsgálata során nem azonosítottam olyan tendenciákat, amelyek arra utalnának, hogy a felvázolt helyzet az előretekintő időtávon megváltozhat, amelynek eredményeként a felhasználók jelentős része a mobil internet-hozzáférés szolgáltatásokra a vezetékes hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás helyettesítőjeként tekintene és ennek eredményeként nagyobb számban mondaná le a vezetékes előfizetését.

II.4.2.2.7. Várható fogyasztói reakciók

- [114] Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások helyettesítője a funkcionalitás tekintetében és a helyettesítést a szolgáltatások közötti minőségi különbségek, illetve jelentős váltási költségek sem akadályozzák. Az FTTx pont-multipont hozzáférési hálózatokon, illetve a kábelmodemes hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatások tekintetében a helyettesítés lehetősége az 5G hálózatok korlátozottabb elérhetősége miatt területileg behatárolt, aminek mértéke az előretekintő időtávon várhatóan csökken, ugyanakkor nem tűnik el teljes mértékben. Megállapítottam továbbá, hogy a helyettesítés – a költségstruktúrában meglévő különbségek és a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokkal összevetésben meglévő választékgazdaságossági hátrány miatt – az árak oldaláról korlátozott. A felhasználói magatartás vizsgálata a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás párhuzamos használatát támasztotta alá.

- [115] A szolgáltatások főbb jellemzőinek összehasonlítása tehát nem támasztja alá a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás helyettesítő jellegét. Ennek ellenére megvizsgáltam, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén a fogyasztók hogyan reagálnának. A vizsgálatok során az internet szolgáltatás piacaival kapcsolatos múltbeli tapasztalatokat és a fogyasztók várható viselkedésével kapcsolatos piackutatási adatokat tekintettem át.
- [116] A vezetékes és a mobil internet-hozzáférés szolgáltatások piacain az elmúlt években lezajlott folyamatokat vizsgálva megállapítható, hogy a szélessávú mobil hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás felfutása (ami teljes egészében az okostelefonos szegmens növekedésének köszönhető) érdemben nem befolyásolta a vezetékes technológiával megvalósított helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatások igénybevételének növekedését, a piaci növekedésben törés, visszaesés nem figyelhető meg.

28. ábra: Vezetékes és mobil internet előfizetések száma (2015-2023)

Forrás: OECD szélessávú adatok

Az internet szolgáltatás piacaival kapcsolatos múltbeli tapasztalatok tehát nem támasztják alá a kiinduló szolgáltatás és a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás közötti helyettesítő kapcsolatot.

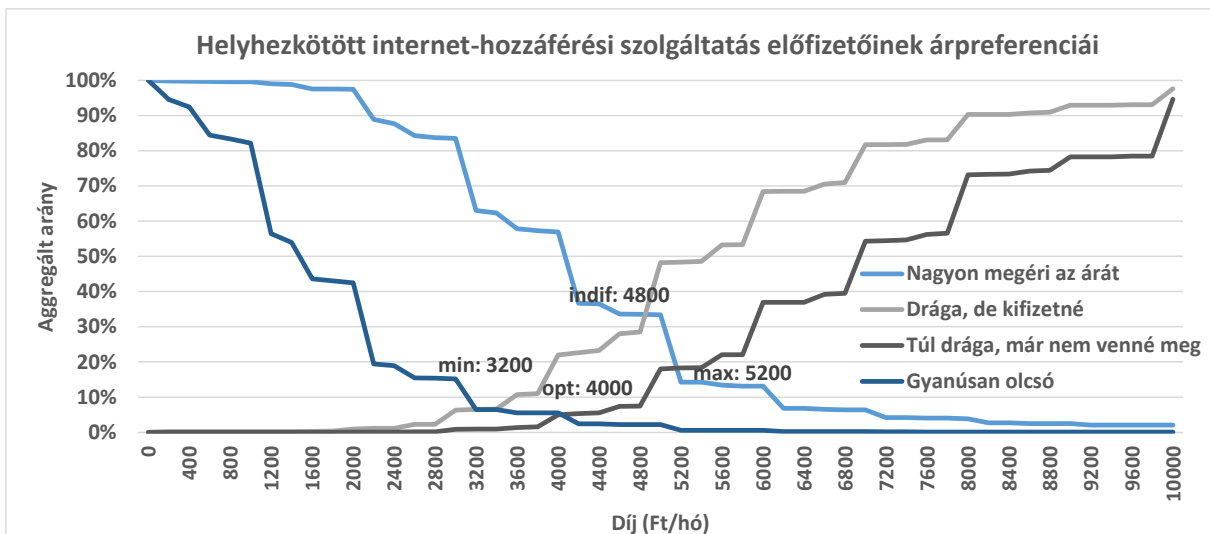
- [117] A fogyasztói szándékokkal kapcsolatos piackutatási kérdésekre adott válaszokból mind a lakossági, mind az üzleti előfizetők esetén a vezetékes és a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás közötti keresztárrugalmasság alacsony szintjére lehet következtetni. 2023-ban a vezetékes internet-hozzáférés szolgáltatásra előfizető háztartásoknak a 7%-a nyilatkozott úgy, hogy a vezetékes internet szolgáltatás 10%-os havidíj emelésének hatására a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás igénybevételére váltana, ugyanez az arány a nem lakossági előfizetőkre 14% (a közép- és nagyvállalati szegmensben ugyanakkor 7% alatti) az üzleti előfizetőkre vonatkozó 2023-as piackutatás adatai alapján. A 2022-es év hasonló értékei 12% a lakossági előfizetők esetén, illetve 10% az üzleti előfizetők esetén. Fontos hangsúlyozni, hogy a felhasználói szándék és a tényleges magatartás nem feltétlenül esik egybe, a gyakorlatban a lemondással, váltással kapcsolatban kifejezett szándék lényegesen meghaladhatja az áremelés esetén ténylegesen bekövetkező lemondás, váltás mértékét. A szándékolt helyettesítés a piackutatás fogyasztói fizetési hajlandóságát körüljáró Van Westendorp árteszt kérdéseinek⁴⁹

⁴⁹ A Van Westendorp árteszt kérdései:

Ahhoz képest, amennyit jelenleg interneteznek, mekkora összeget tartana elfogadhatónak, reálisnak?

Mennyi lenne az az összeg, amennyit már drágának tartanának, de biztosan kifizetnének havonta?

segítségével is vizsgálható. A 10%-os havidíj emelésére adott reakciók elemzése a háztartások vezetőkes internet-hozzáférés szolgáltatásra fordított jelenlegi kiadásainak és a rezervációs árak felső határának (a legalacsonyabb összeg, amit már semmiképp nem fizetne ki) az összevetésével végezhető el. A fogyasztók mindegyike megad egy felső határt, ami alapján eldönthető, hogy hány esetben haladja meg a rezervációs ár a 10%-os küszöbértéket. A teljes sokaságra 10,1% volt, ami az ívrugalmasságra -1,12 értéket eredményez, ez alatta marad a helyettesítés szempontjából kritikus értéknek⁵⁰ (kritikus veszteség: 11,76%, kritikus árrugalmasság: -1,31⁵¹). Ez az érték egy konzervatív becslésnek tekinthető a sajátárrugalmasság szempontjából, azaz felülbecsüli a szándékot, ehhez viszonyítva a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás irányába tapasztalható keresztárrugalmasság abszolút értékben csak egyenlő vagy kisebb lehet. Az így számolt szándékolt helyettesítési hajlandóságot rugalmatlan keresletre utal.

29. ábra: Helyez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás előfizetőinek árpreferenciái (Van Westendorp érteszt)

Forrás: NMHH lakossági piackutatások, 2022

- [118] Hasonló következtetés adódik, ha a helyettesítést a potenciális helyettesítő szolgáltatások árának irányából vizsgáljuk. A piackutatási kérdésekre adott válaszok alapján megállapítható, hogy a háztartások jellemző havi kiadásai hozzávetőleg 19%-kal magasabbak a mobil előfizetések esetén (5700 Ft körül), mint a vezetőkes internet esetében (4800 Ft körül), ami azt jelenti, hogy a gyakorlatban nem valószínű, hogy a háztartások a vezetőkes előfizetés havidíjának 10%-os emelkedése esetén a vezetőkes internet hozzáférést mobil előfizetésre váltanák, hiszen a mobil előfizetés havi költségei még ebben az esetben is meghaladnák a vezetőkes előfizetés havi költségeit. A korábban, az árak vizsgálata

És mennyi lenne az a havi összeg, amelyet már olyan soknak tartanának, hogy fontolóra vennék, hogy lemondják a szolgáltatást?

És mekkora lenne az a havi összeg, amiért már gyanúsán olcsónak találnák ezt a szolgáltatást?

⁵⁰ A kritikus árrugalmasság értéke egy olyan kitüntetett árrugalmasság érték, amely azt mutatja meg, hogy mekkora az a sajátár-rugalmasság, aminél még érdemes a hipotetikus monopolistának árat emelnie, mert így az áremelésből adódó bevételnövekedés és költségmegtakarítás ellensúlyozza a csökkenő keresett mennyiségéből adódó veszteségeit. Az ehhez tartozó volumenváltozás a kritikus veszteség. A -1,31 érték számítása során 25%-os változó költség arányt tételeztem fel.

⁵¹ 25%-os változó költség arány mellett.

során leírt okok miatt a vezetékes és mobil szolgáltatások árában tapasztalható eltérés valószínűsíthetően az előretekintő időtávon is fennmarad, ezért a 10%-os áremelésre adott fogyasztói válasz mértéke a továbbiakban sem lesz elegendő ahhoz, hogy az áremelés profitábilis megvalósítását megakadályozza.

- [119] Az internet-hozzáférés szolgáltatások piacaival kapcsolatos múltbeli folyamatok és a piackutatási adatokkal kapcsolatos vizsgálatok eredményei alapján valószínűsíthető, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén nem váltana a fogyasztók kritikus tömege a mobil internet-hozzáférés szolgáltatásra, ami azt jelenti, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a mobil internet-hozzáférés szolgáltatás elkülönült kiskereskedelmi piacokhoz tartozik.

II.4.2.2.8. Mobil internet-hozzáférés szolgáltatással való helyettesítés vizsgálatának eredményei

- [120] A mobil internet-hozzáférés szolgáltatással kapcsolatos keresleti oldali helyettesítési vizsgálatok alapján a mobil internet-hozzáférés szolgáltatást nem azonosítottam a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások keresleti oldali helyettesítőjeként.

II.4.2.3. Dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatással való helyettesítés vizsgálata

- [121] Az Explanatory Note-ban a Bizottság egyértelműen elkülöníti a magas minőségű adatátviteli szolgáltatások piacát a tömegpiactól és a piacon elérhető ajánlatokkal kapcsolatban az I. pontban elvégzett kiskereskedelmi piaci vizsgálatok során megállapítottam, hogy ez a két kiskereskedelmi piac Magyarországon is elkülönült piacokat alkot. A továbbiakban a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a magas minőségű adatátviteli szolgáltatások elkülönülését részletesebben is megvizsgálom.

- [122] A dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatással kapcsolatos keresleti oldali helyettesítési vizsgálatok során első lépésben a szolgáltatás alapvető jellemzőit, illetve azok kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokkal való összevethetőségét tekintettem át. Az alapvető jellemzők vizsgálata a funkcionalitásra, a minőségre, az elérhetőségre, az árra és a váltási költségekre terjedt ki. Ezt követően az internet-hozzáférés szolgáltatás piacával kapcsolatos múltbeli piaci folyamatok és a rendelkezésre álló piackutatási adatok alapján megvizsgáltam a kiinduló szolgáltatások árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén várható fogyasztói reakciókat.

II.4.2.3.1. Funkcionalitás

- [123] A kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás esetében a szolgáltatás igénybevétele tekintetében nem azonosítható érdemi különbség, a felhasználó mindkét esetben a szolgáltató által biztosított eszközhöz (pl. vonalvégződtető berendezés, router) vezetékes vagy vezeték nélküli kapcsolaton keresztül csatlakoztatott előfizetői eszközzel érheti el az internetet. A dedikált adatátviteli kapcsolat megvalósítása jellemzően a tömegpiacitól eltérő hálózati és technológiai megoldással történik, ez azonban alapvetően a szolgáltatás minőségére és nem a funkcionális használatra van hatással.

- [124] A kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás között tehát nem azonosíthatók érdemi funkcionális különbségek, a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás ennek megfelelően a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások funkcionális helyettesítőjének tekinthető.

II.4.2.3.2. Minőség

- [125] A dedikált adatátviteli szolgáltatások meghatározó jellemzői a dedikált, versengésmentes adatátviteli kapacitás, valamint a szimmetrikus (mindkét irányban azonos) adatátviteli sebesség. A dedikált adatátviteli kapcsolat minőségi jellemzői a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás minőségét is alapvetően befolyásolják. A kiinduló szolgáltatásokkal való összehasonlítást nehezíti, hogy a magas minőségi elvárásokkal rendelkező üzleti előfizetők számára nyújtott, magas minőségű adatátviteli szolgáltatások esetében a szolgáltatás jellegéből fakadóan gyakoribbak az egyedi fogyasztói igényekre szabott egyedi megoldások. Általánosan megállapítható, hogy a dedikált adatátviteli kapcsolatot biztosító szolgáltatáshoz a szolgáltatók magasabb szintű szolgáltatási feltételeket kínálnak az előfizetők számára, amelyek teljesülését a legtöbb esetben a bérelt vonalon nyújtott internet szolgáltatás minősége tekintetében is vállalják. Ez tipikusan garantált sávszélességet és a kiinduló szolgáltatások esetében kínálnál magasabb rendelkezésre állást jelent. A garantált sávszélesség és a le- és feltöltési irányba kínált azonos sebesség azt is jelenti, hogy a szolgáltatás esetében a névleges és a garantált le- és feltöltési sebességek megegyeznek egymással. A dedikált adatátviteli kapcsolatot biztosító szolgáltatás igénybevételével elérhető adatátviteli sebességet alapvetően az előfizetők igényei határozzák meg, a szolgáltatás skálázható, a szolgáltatáskínálat az egészen alacsony sávszélességektől akár 10 Gbit/s adatátviteli sebességig terjedhet. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a minőségi paraméterek az alapszolgáltatásra vonatkoznak, a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés jellemzően best effort alapú, mindazonáltal az alapszolgáltatás magasabb minősége az internet elérhetőségét is befolyásolja és a tömegpiaci szolgáltatásoknál magasabb tényleges rendelkezésre állást képes biztosítani.
- [126] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a szolgáltatások minősége tekintetében a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások helyettesítőjének tekinthető.

II.4.2.3.3. Elérhetőség

- [127] A dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás elérhetősége a gyakorlatban megegyezik a dedikált adatátviteli kapcsolatot biztosító szolgáltatás elérhetőségével. Ez azt jelenti, hogy amennyiben valamely földrajzi helyen létesíthető a dedikált adatátviteli kapcsolat biztosításához szükséges végpont, akkor ott internet-hozzáférés szolgáltatás is igénybe vehető. A magas minőségű adatátviteli szolgáltatások – és így az ezeken keresztül biztosított internet-hozzáférés szolgáltatás is – az ország teljes területén elérhetők. (Természetesen a létesítési költség a végpont(ok) elhelyezkedésétől függően jelentősen eltérhet, de ez az árak és nem az elérhetőség oldaláról korlátozhatja a helyettesítés lehetőségét.) A szolgáltatás földrajzi elérhetősége tehát alapvetően nem korlátozott, a szolgáltatás igénybevételi lehetőségének szempontjából ugyanakkor jelentős akadályok azonosíthatók. A dedikált adatátviteli kapcsolatot biztosító szolgáltatások alapvetően az üzleti szegmens által igényelt és használt szolgáltatások, ennek megfelelően a szolgáltatói ajánlatok a nem lakossági szegmens számára szólnak. A lakossági szegmens számára a szolgáltatás nem elérhető, így módon a lakossági fogyasztók számára az elérhetőség hiánya a gyakorlatban megakadályozza a váltást.
- [128] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a szolgáltatások földrajzi elérhetősége tekintetében a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás a nem lakossági előfizetők számára a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások helyettesítőjének tekinthető, a lakossági előfizetők esetében a helyettesítés azonban a szolgáltatás igénybevételi lehetőségének oldaláról akadályozott.

II.4.2.3.4. Ár

- [129] A kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás árát összehasonlítva megállapítható, hogy a dedikált kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás csak jóval magasabb áron érhető el, mint a kiinduló szolgáltatások. A dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás esetében a szolgáltatás igénybevételéhez dedikált adatátviteli kapcsolat létesítésére is szükség van, ennek megfelelően a szolgáltatás igénybevétele esetén a díjnak nemcsak az internet szolgáltatás elérését, hanem a dedikált kapcsolat létrehozásával kapcsolatos magasabb költségeket is fedeznie kell. A dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatással kapcsolatban fizetendő egyszeri és havi díjak és a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások megfelelő díjai közötti különbség ennek megfelelően jelentős, a legtöbb esetben nagyságrendi. Az árkülönbség hátterében az eltérő műszaki megoldás (dedikált kapacitás esetében jellemzően pont-pont optikai, vagy mikrohullámú összeköttetés), a korábbiakban ismertetett eltérő szolgáltatásjellemzők (dedikált, szimmetrikus adatátviteli kapacitás, egyéb minőségi különbségek) és az ebből fakadó objektív költségkülönbségek állnak.
- [130] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árában bekövetkező kismértékű, de tartós emelkedés érdemben nem befolyásolja a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások és a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás ára közötti különbség mértékét, ennek megfelelően nem valószínűsíthető, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árában bekövetkező kismértékű, de tartós emelkedés esetén az előfizetők számára a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás, mint helyettesítési alternatíva felmerüljön.

II.4.2.3.5. Váltási költségek

- [131] A váltási költségek a korábban leírtaknak megfelelően alapvetően a régi előfizetői szerződés megszüntetéséhez, illetve az új előfizetői szerződés megkötéséhez kapcsolódnak. A II.4.2.1.5. pontban lefolytatott vizsgálatok során részletesen áttekintettem a régi előfizetői szerződés megszüntetéséhez kapcsolódóan felmerülő váltási költségeket és az ott leírtak a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatásra történő váltás során is érvényesek, ennek megfelelően jelen pontban csak az új előfizetői szerződés megkötésével kapcsolatos váltási költségek vizsgálatára került sor.
- [132] Az új előfizetői szerződés megkötéséhez kapcsolódó legfőbb váltási költséget a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás esetében a végpont kiépítéséhez kapcsolódó egyszeri költségek (telepítési díj), illetve a szolgáltatáshoz való hozzáférést biztosító eszköz költsége jelentheti. Amennyiben az internet-hozzáférés szolgáltatáshoz dedikált adatátviteli kapcsolat létesítése is szükséges (tehát az előfizető korábban nem rendelkezett dedikált kapcsolattal), akkor a létesítési díjnak erre is fedezetet kell biztosítania. A telepítéshez kapcsolódó díj a telepítés helyétől függően többszázézes, illetve milliós költséget is jelenthet. Ezen felül a telepített szolgáltatói eszközök (pl. vonalvégződtető berendezés, router) költsége, valamint az előfizető oldali eszközök beszerzése is százézes nagyságrendű kiadást jelent.
- [133] A leírtak alapján megállapítható, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokról a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatásra történő váltás során felmerülő váltási költségek olyan mértékűnek tekinthetők, amelyek önmagukban megakadályozzák a váltást. Ennek megfelelően nem valószínűsíthető, hogy a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árának kismértékű,

de tartós emelkedése esetén az előfizetők a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokról dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatásra váltanának.

II.4.2.3.6. Várható fogyasztói reakciók

- [134] Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások helyettesítője a funkcionalitás és a minőség tekintetében, ugyanakkor a helyettesítést a korlátozott elérhetőség (csak nem lakossági előfizetők), az árakban meglévő különbségek és a jelentős váltási költségek akadályozzák. Az árakban meglévő jelentős különbségek miatt a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése a szolgáltatások közötti árarányokat érdemben nem változtatja, a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás ára még ebben az esetben is jelentősen meghaladja a kiinduló szolgáltatások árát. Ennek megfelelően a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások árának egy kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedése esetén a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatással való helyettesítés a meglévő árkülönbségek és a jelentős váltási költségek miatt még azon fogyasztók számára sem reális alternatíva, akik számára a helyettesítés az elérhetőség oldaláról nem akadályozott.

II.4.2.3.7. Dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatással való helyettesítés vizsgálatának eredményei

- [135] A dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatással kapcsolatos keresleti oldali helyettesítési vizsgálatok alapján a dedikált adatátviteli kapcsolaton keresztül nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatást nem azonosítottam a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatások keresleti oldali helyettesítőjeként.

II.4.2.4. Keresleti helyettesítésre vonatkozó vizsgálatok eredménye

- [136] A keresleti oldali helyettesítési vizsgálatok alapján a következő szolgáltatásokat azonosítottam a kiskereskedelmi piachoz tartozóként:
- Réz érpáras hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás;
 - FTTx pont-multipont (FTTHPMP, FTTC, FTTB) hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás;
 - Kábelmodemes hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás.

II.4.3. Kínálati helyettesítés a kiskereskedelmi piacon

- [137] A kínálati helyettesítés elemzése annak a vizsgálatát jelenti, hogy egy kismértékű, de észrevehető és tartós áremelkedés hatására az adott piacon nem aktív vállalkozások belátható időn belül jelentős addicionális költségek nélkül képesek-e belépni a vizsgált szolgáltatási piacra és a helyettesítés eredményeként az áremelés nem válik profitábilissá. Amennyiben ilyen vállalkozások léteznek, az a keresleti helyettesítésre vonatkozó vizsgálatok során meghatározott piac határainak módosítását indokolhatja. A kínálati helyettesítésnek a leírtaknak megfelelően feltétele, hogy a szolgáltatás nyújtásának megkezdése rövid időn belül lehetséges legyen és a szolgáltatás nyújtásával kapcsolatban ne merüljön fel jelentős költség és kockázat a szolgáltató részéről. A kínálati helyettesítés vizsgálata tehát szükségessé teszi mind a belépési korlátok, mind a potenciális belépők várható magatartásának vizsgálatát.

- [138] Megvizsgáltam, hogy a hazai piacon fellelhetőek-e olyan vállalkozások, melyeknek meglévő hálózata alkalmas lehet a kiinduló kiskereskedelmi szolgáltatásokat potenciálisan helyettesítő szolgáltatás nyújtására. Megállapítottam, hogy a hazai piacon nincsenek olyan vállalkozások, amelyek a kiskereskedelmi piachoz tartozóként azonosított szolgáltatások (II.4.2.4. pont) árának kismértékű, de észrevehető és tartós emelkedésének hatására rövidtávon, jelentős addicionális költségek nélkül képesek lennének piacra lépni a kiskereskedelmi piachoz tartozóként azonosított szolgáltatásokat helyettesítő szolgáltatással. Ennek megfelelően kínálati oldalról nem indokolt a keresleti helyettesítési vizsgálatok során meghatározott szolgáltatási piac bővítése.

II.5. A nagykereskedelmi piac vizsgálata

- [139] A nagykereskedelmi piac határainak megállapítása a kapcsolódó kiskereskedelmi piachoz hasonlóan az adott szolgáltatást nyújtó vállalkozásnak az ármeghatározással kapcsolatos magatartását korlátozó tényezők vizsgálatát igényli. A két legfőbb ilyen korlátozó tényező ebben az esetben is az esetlegesen előforduló keresleti és a kínálati helyettesítés lehetősége.
- [140] A keresleti helyettesítés vizsgálata során megvizsgálom, hogy indokolt-e további nagykereskedelmi szolgáltatásokkal bővíteni a piacot. A lehetséges keresleti helyettesítő szolgáltatások azonosítása során a II.3. pontban azonosított kiinduló nagykereskedelmi szolgáltatások nyújtására használt vezetékes hálózatokon nyújtott, illetve a technológiai fejlődés következtében várhatóan megjelenő következő szolgáltatásokat vizsgáltam:
- FTTH PON hálózatok újgenerációs hozzáférési hurkainak átengedése hullámhossz megosztással (WDM),
 - Bitfolyam hozzáférés,
 - Kábelmodemes hálózatokon nyújtott nagykereskedelmi szolgáltatások,
- [141] A kínálati helyettesítés vizsgálatára a II.5.2. pontban kerül sor.

II.5.1. Keresleti helyettesítés vizsgálata

II.5.1.1. FTTH PON hálózatok újgenerációs hozzáférési hurkainak átengedése hullámhossz megosztással (WDM)

- [142] A passzív optikai hálózatok (PON) esetében a hullámhossz megosztása elméletileg lehetővé teszi, hogy a hálózaton egyszerre több szolgáltató is szolgáltatást nyújtson. (Kábelmodemes hálózatokban a hullámhossz megosztást lehetővé tevő technológia nem elérhető.) A gyakorlatban a hullámhossz megosztás lehetőségét alapvetően befolyásolja az alkalmazott technológia. A G-PON és az X-GPON rendszerek irányonként egy hullámhossz tartományt használnak és időosztással biztosítják a hullámhossz előfizetők közötti megosztását. Az NG-PON2 rendszer több hullámhossz tartományt használ (jellemzően 4-et irányonként), ami lehetővé teszi, hogy az egyes tartományokat eltérő szolgáltatók használják. Ebben az esetben minden hullámhossz tartományt külön OLT szolgál ki, ami lehetővé teszi, hogy a saját berendezéseinek (OLT, illetve az előfizetőnél az ONT) elhelyezésével több szolgáltató is szolgáltatást nyújtson a hozzáférési hálózaton. A megoldás gyakorlatilag teljes szabadságot biztosít a nyújtott szolgáltatások körének és jellemzőinek kialakítása során. A helyettesítés lehetőségét a rendelkezésre álló hullámhossz tartományok száma befolyásolja, a gyakorlatban (4 hullámhossz tartomány irányonként) legfeljebb két alternatív szolgáltató belépése képzelhető el, ami azonban már jelentősen korlátozza a hálózat tulajdonos szolgáltatót a technológiában rejlő lehetőségek

(pl. hullámhossz előfizetők közötti allokációja, sebesség, szolgáltatásminőség korlátok) kihasználásában.

- [143] Az NG-PON2 technológiát alkalmazó rendszereken megvalósított hullámhossz megosztás funkcionális és minőségi szempontból tehát a kiinduló szolgáltatások helyettesítőjének tekinthető, a fizikai hozzáférési szolgáltatásokhoz hasonló szabadságot biztosít az igénybe vevő szolgáltatók számára a szolgáltatásnyújtás során. Az igénybe vevő szolgáltatók potenciális számát ugyanakkor a rendelkezésre álló hullámhossz tartományok mennyisége alapvetően befolyásolja.
- [144] A hazai szolgáltatók hozzáférési hálózatait vizsgálva megállapítható, hogy Magyarországon egyelőre egyetlen szolgáltató sem alkalmazza a hozzáférési hálózatában az NG-PON2 megoldást. A szolgáltatók nyilatkozatai szerint⁵² **Üzleti titok**. A leírtak alapján nem várható, hogy a piacelemzés előretékinő időtávján a hullámhossz megosztással megvalósított hozzáférés lehetősége a hazai piacon elérhetővé válik. A tényleges elérhetőség hiányában a hullámhossz megosztással kapcsolatos igényekkel, a potenciális igénybevétellel, illetve a váltással kapcsolatos érdemi vizsgálat sem folytatható le.
- [145] A leírtak alapján a hullámhossz megosztással megvalósított hozzáférés a piacelemzés előretékinő időtávján nem tekinthető a kiinduló szolgáltatások helyettesítőjének. Ennek megfelelően a hullámhossz megosztással nem bővítettem a piacot.

II.5.1.2. Bitfolyam hozzáférés

- [146] Bitfolyam hozzáférés esetén a hozzáférést nyújtó szolgáltató aktív hálózati eszközök átviteli kapacitását engedi át, illetve osztja meg a hozzáférést igénybe vevő szolgáltatóval. A bitfolyam hozzáférés tehát nem fizikai, hanem virtuális hálózati hozzáférést foglal magában.
- [147] A hazai szolgáltatók kínálatában L3 szintű országos bitfolyam hozzáférés és közeli bitfolyam hozzáférés szolgáltatások érhetők el.
- [148] A bitfolyam hozzáférés nem teszi lehetővé a versengésmentes, illetve a gyakorlatban versengésmentes⁵³ átvitelt, mert nincs dedikált logikai kapcsolat az előfizetői hozzáférési pont és az átadási pont között. A fizikai hozzáférési szolgáltatásokkal ellentétben a bitfolyam hozzáférés igénybe vevője nem rendelkezik a bitfolyam hozzáférés nyújtásához felhasznált aktív hálózati eszközökkel (pl. DSLAM, CMTS, OLT), ennek megfelelően a kiskereskedelmi piaci termékdifferenciálás és innováció lehetősége a fizikai hozzáféréshez képest korlátozott, ami nem teszi lehetővé a kiskereskedelmi szolgáltatás alapvető minőségi jellemzőinek meghatározását és a hozzáférést biztosító szolgáltató által kínált előfizetői szolgáltatásoktól érdemben eltérő szolgáltatások kialakítását. A bitfolyam hozzáférést az L2 szinten megvalósított virtuális nagykereskedelmi hozzáféréshez hasonlítva megállapítható, hogy a bitfolyam hozzáférés esetében elsősorban a multicast funkcionalitás lehetőségének hiánya, a szolgáltatásra ráépülő kiskereskedelmi szolgáltatások forgalmi menedzselhetőségének (priorizálás, VLAN-ok) hiánya és az elérhető minőségi paraméterek eltérései miatt korlátozottabb a szolgáltatásnyújtás szabadsága. Az elérhető sebesség tekintetében mind a bitfolyam hozzáférés, mind az L2 nagykereskedelmi szolgáltatás lehetővé teszi a szolgáltatást igénybe vevő szolgáltató számára a

⁵² **Üzleti titok**

⁵³ A gyakorlatban versengésmentes átvitel azt jelenti, hogy nem biztosított a teljes átviteli úton minden előfizető számára a dedikált sávszélesség rendelkezésre állása, extrém forgalmi viszonyok mellett (pl. valamennyi előfizető a maximális sávszélességet használja egy időben) előfordulhat csomagvesztés, illetve lassulás, „tipikus, nem extrém” forgalmi viszonyok mellett azonban ez a gyakorlatban nem fordul elő.

hozzáférést biztosító szolgáltató által a saját kiskereskedelmi ügyfeleinek biztosított sávszélességű szolgáltatások előállítását. A bitfolyam hozzáférés best effort jellege miatt ugyanakkor a gyakorlatban az előfizetői szolgáltatás nyújtása során a bitfolyam hozzáférés igénybe vevője hátrányban van. Mindezek alapján tehát a helyettesítés a funkcionalitás és minőség oldaláról korlátozott.

- [149] A helyettesítés lehetőségét befolyásolja még a szolgáltatások elérhetősége. A bitfolyam hozzáférési szolgáltatások elérhetősége a fizikai hozzáférési szolgáltatásoktól és az L2 szinten megvalósított virtuális nagykereskedelmi hozzáférésnél kiterjedtebb, az L2 szinten megvalósított hozzáférés a kábelmodemes hálózatokban ugyanis nem megvalósítható.
- [150] A hazai piacon a bitfolyam hozzáférés szolgáltatások közül kizárólag az országos bitfolyam hozzáférés szolgáltatást veszik igénybe a szolgáltatók, amely az ex-ante szabályozás alá tartozó hozzáférési szolgáltatások közül a legnagyobb volumenben igénybe vett szolgáltatás. Az országos bitfolyam hozzáférés esetében az előzőekben tárgyalt, helyettesítést akadályozó funkcionális és minőségbeli különbségek mellett az eltérő hozzáférési szint is korlátozza a helyettesítés lehetőségét.
- [151] A helyi szintű fizikai, vagy helyi szintű L2 nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatás igénybevétele az országos bitfolyam hozzáférésnél jelentősebb beruházást – helymegosztás kialakítása, akár több igénybevételei helyszínen – követel meg az igénybe vevőtől, amely egy esetleges váltás (amelynek további addicionális költségei vannak) esetén nem térülne meg, ezért nem valószínűsíthető, hogy a havi díjak 5-10%-os növekedése esetén (amely a szolgáltatással kapcsolatos költségeknek ennél kisebb mértékű növekedését okozza) a szolgáltatás igénybe vevője országos bitfolyam hozzáférésre váltana. Megállapítható ezért, hogy az országos bitfolyam hozzáférés esetében a helyettesítést a váltási költségek is jelentősen akadályozzák. Megjegyzendő, hogy mivel az alternatív szolgáltatók a fizikai szintű, illetve L2 szintű szolgáltatásokat a hazai piacon jelenleg nem veszik igénybe, az országos bitfolyam hozzáférésre történő váltással kapcsolatos megállapítás csak elméleti síkon tehető.
- [152] A hazai piacon a fizikai szintű hozzáférési termékek igénybevétele a teljes szabályozási időszakban alacsony maradt, a szabályozott bitfolyam hozzáférést igénybe vevő szolgáltatók nem léptek a befektetési lépcső magasabb fokára azokon a területeken sem, ahol nem épült ki párhuzamos infrastruktúra. A szabályozott L2 nagykereskedelmi hozzáférésre vonatkozó igénybevétele a szolgáltatás elérhetővé válása óta nem történt. A fizikai hozzáférések marginális igénybevétele, illetve az L2 nagykereskedelmi hozzáférés igénybe nem vételének háttérében több tényező áll. A szolgáltatások elérhetőségben meglévő különbségek (a jelentős piaci erejű szolgáltatók hálózatában jelentős a kábelmodemes hozzáférések aránya, ahol csak a bitfolyam hozzáférés érhető el), illetve a méretgazdaságossági problémák miatt a megtérülést biztosító előfizetős szám elérése nehezebb. Emellett a legnagyobb jelentős piaci erejű szolgáltató maximált szabályozott díjakkal kapcsolatos árazási gyakorlata (a szabályozott maximált díjnál jóval alacsonyabb országos bitfolyam hozzáférés díjak alkalmazása és a szabályozott maximált szinten meghatározott L2 nagykereskedelmi szolgáltatás díjak) szintén az országos bitfolyam hozzáférés igénybevétele irányába tereli az alternatív szolgáltatókat. Ilyen körülmények között a tényleges igénybevételeből a szolgáltatások közötti helyettesítéssel kapcsolatos érdemi következtetések nem vonhatók le.
- [153] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a fizikai szintű hozzáférés és az L2 nagykereskedelmi hozzáférés bitfolyam hozzáférési szolgáltatásokkal való helyettesítése a funkcionalitás és minőség oldaláról korlátozott. Megállapítottam továbbá, hogy a potenciális helyettesítés az országos bitfolyam hozzáférés esetében az eltérő hozzáférési szint miatt a váltási költségek oldaláról is korlátozott. Ennek megfelelően a bitfolyam hozzáférést (a hozzáférés szintjétől függetlenül) a jelen határozatban nem azonosítottam a vizsgált piac részeként.

II.5.1.3. Kábelmodemes hálózatokon nyújtott nagykereskedelmi szolgáltatások

- [154] A PC/17915-63/2017. számú határozatban megállapítottam, hogy a kábelmodemes hálózatokon a műszaki adottságok nem teszik lehetővé a hozzáférési aggregációs pontban megvalósított fizikai, illetve L2 szintű hozzáférés biztosítását, ennek megfelelően csak a HFC hálózatok előfizetői szakaszainak átengedése szolgáltatást azonosítottam a nagykereskedelmi piac részeként és a szolgáltatást a jelen határozatban is a kiinduló nagykereskedelmi szolgáltatás részeként azonosítottam (lásd II.3. pont). A jelen határozatban megvizsgálom, hogy az előző határozat kiadása óta eltelt időszakban bekövetkezett technológiai fejlődés eredményeként indokolt-e a nagykereskedelmi szolgáltatások körének kibővítése a kábelmodemes hozzáférési hálózatok hozzáférési aggregációs pontjában biztosított nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatásokkal.

II.5.1.3.1. Hozzáférési aggregációs pontban megvalósított fizikai szintű hozzáférés

- [155] A kábelmodemes hálózatok esetében (beleértve a HFC és az FTTH-RFoG hálózatokat is) a hozzáférési aggregációs ponton (fejállomáson) megvalósított, a teljes hozzáférési hálózati szakaszra kiterjedő fizikai szintű hozzáférés a közös optikai szakasz osztott jellege miatt nem lehetséges. Elvi lehetőségként felmerülhet a rendelkezésre álló frekvenciasáv megosztása a hozzáférést nyújtó és a hozzáférést igénybe vevő szolgáltató között. A hozzáférést igénybe vevő szolgáltatóknak ebben az esetben saját CMTS (Cable Modem Termination System) berendezést kellene telepítenie, amely a hálózattulajdonos szolgáltató CMTS berendezésének rádiófrekvenciás oldalán csatlakozna a hálózathoz. A frekvenciasáv megosztásának lehetőségét ugyanakkor a rendelkezésre álló frekvenciasáv korlátozottsága a gyakorlatban nem teszi lehetővé. A frekvenciasáv megosztása esetén ugyanis a hozzáférést igénybe vevő számára átengedett frekvenciasáv a hozzáférést nyújtó szolgáltató saját előfizetői számára rendelkezésre álló frekvenciatartományt csökkentené, ami a hozzáférést nyújtó szolgáltató saját előfizetői számára nyújtott szolgáltatások esetében szolgáltatási szint (pl. adatátviteli sebesség) csökkenést okozna.
- [156] A kábelmodemes hálózatok hozzáférési aggregációs pontjában megvalósított hozzáférés megvalósításával kapcsolatos – a rendelkezésre álló frekvencia mennyiségéből és a szabványos műszaki megoldások hiányából fakadó – akadályok várhatóan az előretekintő időtávon is fennmaradnak, ennek megfelelően a kábelmodemes hálózatok hozzáférési aggregációs pontjában megvalósított hozzáférést nem azonosítottam a jelen határozatban azonosított piachoz tartozó szolgáltatásként.

II.5.1.3.2. Hozzáférési aggregációs pontban megvalósított, L2 szintű virtuális hozzáférés

- [157] Az előző pontban megállapítottam, hogy a kábelmodemes hálózatok hozzáférési aggregációs pontjában a fizikai hozzáférés nem valósítható meg. A kábelmodemes hálózatok esetében is felmerülhet ugyanakkor a fizikai szintű hozzáférési szolgáltatásokhoz hasonló paramétereket biztosítani képes, virtuális nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatások kialakításának a lehetősége.
- [158] A PC/17920-63/2017. számú határozatban előírt közeli bitfolyam hozzáférés mellett a kábelmodemes hálózatok esetében lehetőségként felmerülhet az L2 szintű nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatások kialakításának lehetősége, amelyet az Explanatory Note külön is említ⁵⁴. Ugyanakkor az

⁵⁴ Explanatory Note 4.1.3. pont *Relevant product market* cím alatti utolsó bekezdés.

Explanatory Note-ban a Bizottság ezzel összefüggésben megállapítja, hogy az L2 szintű nagykereskedelmi szolgáltatás kialakítását lehetővé tevő DOCSIS 4.0. szabvány bevezetésére és szélesebb körű elterjedésére az ajánlás előrettekintő időtávján várhatóan nem kerül sor. Az Explanatory Note-ban a szabvány bevezetésével kapcsolatos megállapítások a hazai piacra is érvényesek, a legnagyobb szolgáltatók **Üzleti titok**⁵⁵ **Üzleti titok**. Ennek megfelelően a PC/17920-63/2017. számú határozatban a kábelmodemes hálózatok hozzáférési aggregációs pontjában megvalósított L2 szintű nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatások kialakításával kapcsolatban megfogalmazott megállapítások továbbra is érvényesek, a kábelhálózatok felépítésének és működésének alapvető eltéréseiből fakadó szűk keresztmetszetek az L2 szintű nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatások kialakítását a jelen technológiai-szabványosítási körülmények között továbbra sem teszik lehetővé. A megvalósítással kapcsolatos legjelentősebb akadályok továbbra is fennállnak:

- A hálózat osztott média jellege: egy adott szegmensben minden előfizető ugyanazt a fizikai közeget és frekvenciasávot használja.
- Korlátos frekvenciakészlet: az előre és a vissz irányú frekvenciasáv tervezéskor kerül meghatározásra, a későbbi bővítés rendkívül költségigényes.
- Nagy ellátási szegmensméret: ugyanazt a fizikai közeget és frekvenciasávot egy hálózati szegmensben sok előfizető használja, ezért korlátos az egy előfizetőre jutó garantált sávszélesség.

A kábelmodemes hálózatokon alkalmazott technológia tehát nem teszi lehetővé olyan, tömegesen igénybe vehető, L2 szintű nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatás kialakítását, amely az igénybe vevő szolgáltató számára a fizikai hozzáférési szolgáltatásokhoz hasonló lehetőségeket biztosítana a piaci versenyben.

[159] A leírtak alapján a kábelmodemes hálózaton megvalósított L2 szintű nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatást nem azonosítottam a jelen határozatban azonosított piachoz tartozó szolgáltatásként.

II.5.1.4. Keresleti helyettesítés vizsgálatának eredménye

[160] A keresleti oldali helyettesítési vizsgálatok alapján a következő szolgáltatásokat azonosítottam a nagykereskedelmi piachoz tartozóként:

- Réz érpáras helyi hurok és alhurok átengedés;
- FTTx pont-multipont és HFC hozzáférési hálózatok előfizetői szakaszainak átengedése;
- Helyi szintű L2 nagykereskedelmi hozzáférés (kivéve a kábelmodemes hálózatokat).

II.5.2. Kínálati helyettesítés vizsgálata

[161] A kínálati helyettesítés elemzése a nagykereskedelmi piacon is annak a vizsgálatát jelenti, hogy egy kismértékű, de észrevehető és tartós áremelkedés hatására az adott piacon nem aktív vállalkozások jelentős addicionális költségek nélkül belátható időn belül helyettesítő szolgáltatással belépnének-e a piacra, amelynek eredményeként az áremelés nem válna profitábilissá (direkt árkorlátozó hatás). Amennyiben ilyen vállalkozások léteznek, az a nagykereskedelmi keresleti helyettesítésre vonatkozó vizsgálatok során meghatározott piac határainak módosítását indokolhatja. A kínálati helyettesítésnek ebben az esetben is feltétele, hogy a szolgáltatás nyújtásának megkezdése rövid időn belül lehetséges legyen és a szolgáltatás nyújtásával kapcsolatban ne merüljön fel jelentős költség és kockázat a

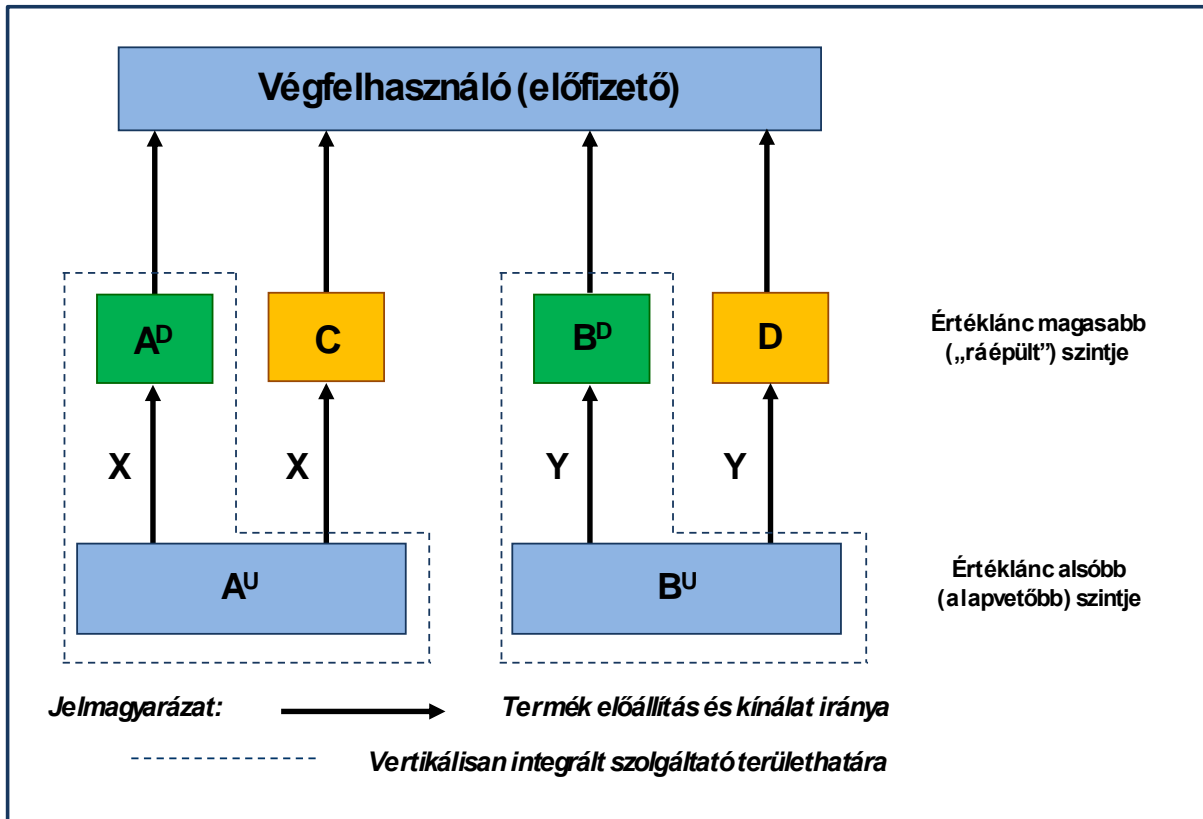
⁵⁵ **Üzleti titok**

szolgáltató részéről. A kínálati helyettesítés vizsgálata tehát szükségessé teszi mind a belépési korlátok, mind a potenciális belépők várható magatartásának vizsgálatát.

- [162] A belépési korlátoknak alapvetően két fajtája van, strukturális és jogi-adminisztratív korlátok. Strukturális korlátok abban az esetben léteznek, ha a fennálló keresleti szint és az alkalmazott technológia jellemzői, valamint a kapcsolódó költségviszonyok alapján a piacra lépés szempontjából egyenlőtlen feltételekkel szembesül a korábban piacra lépő (és ott jelentős pozíciókat szerző vállalat) és egy később piacra lépő cég. Jogi és adminisztratív korlátok akkor érvényesülnek, amikor a belépőre vagy belépni szándékozóra nézve hátrányos feltétel forrása nem gazdasági jellegű, hanem a piacon érvényesülő jogszabályi, adminisztratív vagy egyéb állami szabályozás következménye.
- [163] A vizsgált piacon nem azonosíthatók jelentős jogi-adminisztratív piacra lépési korlátok. A szolgáltatás bejelentése után a nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtása azonnal megkezdhető. A strukturális korlátok azonban jelentősek. A keresleti helyettesítés eredményeként azonosított szolgáltatásokat helyettesítő szolgáltatás nyújtásának alapvető feltétele, hogy az új belépő saját hozzáférési hálózati infrastruktúrával rendelkezzen. A hozzáférési hálózati infrastruktúra zöldmezős kiépítése jelentős költség- és időigényű, valamint jelentős kockázattal jár (és így a finanszírozási költsége is magasabb), így kizárható, hogy a keresleti helyettesítés eredményeként azonosított szolgáltatások árának egy kismértékű (5-10%-os), de észrevehető és tartós emelkedése hatására kiépített hozzáférési hálózattal nem rendelkező vállalkozások rövidtávon (1 éven belül) belépjenek a piacra. A kínálati helyettesítés vizsgálata során ennek megfelelően azok a szolgáltatók vehetők figyelembe, amelyek már kiépített hozzáférési hálózattal rendelkeznek. A hazai piacon a mobil rádiótelefon szolgáltatók rendelkeznek a kínálati helyettesítés szempontjából figyelembe vehető meglévő rádiós hozzáférési hálózatokkal. Ezen rádiós hozzáférési hálózatokra azonban alapvetően eltérő költségviszonyok jellemzők (lásd II.4.2.2.4. pontot), a nagykereskedelmi helyettesítő szolgáltatás gazdaságos előállítás és nyújtása a költségek oldaláról korlátokba ütközik. Megjegyzendő továbbá, hogy mivel a mobil rádiótelefon szolgáltatók jellemzően vertikálisan integrált működést folytatnak az értéklánc mentén, továbbá a három mobil rádiótelefon szolgáltató közül kettő saját vezetékes hálózattal is rendelkezik, ezért alapvetően nem érdekelték nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtásában a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás tekintetében sem, tehát még abban az esetben sem valószínűsíthető a nagykereskedelmi piaci belépésük, ha a későbbiekben a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás kiskereskedelmi piacára a belépés mobil technológiával is gazdaságosan megvalósíthatóvá válik.
- [164] A leírtak alapján megállapítottam, hogy nem azonosíthatók olyan vállalkozások, amelyek a keresleti helyettesítés eredményeként azonosított szolgáltatások árának egy kismértékű (5-10%-os), de észrevehető és tartós emelkedése hatására belátható időn belül helyettesítő termékkel lépnek a piacra, ennek megfelelően a direkt árkorlátozó hatás vizsgálata alapján nem bővítettem további szolgáltatásokkal a keresleti helyettesítési vizsgálatok során azonosított nagykereskedelmi piacot.
- [165] A helyettesítő termékkel belépő szolgáltatók által kifejtett direkt árkorlátozó hatás mellett azonban indokolt az indirekt – a kiskereskedelmi piacon keresztül megjelenő – árkorlátozó hatás vizsgálata is. Indirekt árkorlátozó hatásról abban az esetben beszélhetünk, ha valamely nagykereskedelmi ár emelése az áremelés kiskereskedelmi piaci hatásai miatt nem valósítható meg profitábilisan. A hatásmechanizmust egy kiskereskedelmi és a kapcsolódó nagykereskedelmi piac viszonylatában⁵⁶ a 30. ábra mutatja be. Az ábrán az 'X' nagykereskedelmi szolgáltatást előállító vállalkozás megemeli a

⁵⁶ Az összefüggések bármely, az értékláncban egymás alatt/felett álló piac esetében értelmezhetők.

nagykereskedelmi szolgáltatás árát⁵⁷, amelynek eredményeként megemelkedik azon kiskereskedelmi szolgáltatások ára, amelyek az 'X' nagykereskedelmi szolgáltatásra épülnek. Az áremelkedés hatására az előfizetők egy része átvált az 'Y' nagykereskedelmi szolgáltatásra épülő kiskereskedelmi szolgáltatásra. Az elvesztett nagykereskedelmi, illetve – belső teljesítmény esetén – kiskereskedelmi bevételek miatt az áremelés nem válik profitábilissá az 'X' nagykereskedelmi szolgáltatást előállító vállalkozás számára. Ez indokolhatja a nagykereskedelmi piac bővítését az 'Y' szolgáltatással.

30. ábra: Indirekt árkorlátozó hatás
 Forrás: OFCOM, Indirect constrains and captive sales

[166] Nem szükséges a hatásmechanizmus érvényesüléséhez, hogy az 'X' és 'Y' nagykereskedelmi szolgáltatás egymás közvetlen helyettesítői legyenek, illetve az sem, hogy az 'Y' nagykereskedelmi szolgáltatás ne csak belső teljesítésként, hanem önállóan is megjelenjen a nagykereskedelmi piaci kínálatban.

[167] A nagykereskedelmi piaci vizsgálatok eredményeként a réz érpáras hozzáférési hálózatokon, az FTTH pont multipont (FTTHPMP, FTTC, FTTB) hozzáférési hálózatokon, illetve a kábelmodemes hozzáférési hálózatokon kialakítható nagykereskedelmi szolgáltatásokat a piac részeként azonosítottam. Az ezen nagykereskedelmi szolgáltatásokra ráépülő kiskereskedelmi szolgáltatásokon [Réz érpáras hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás; FTTHx pont-multipont (FTTHPMP, FTTC, FTTB) hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás; Kábelmodemes hozzáférési hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatás] kívül más szolgáltatást nem azonosítottam a

⁵⁷ Az a helyzet nem modellezett, amelyben a vertikális integrált szolgáltató saját kiskereskedelmi üzletága tekintetében nem, csak a külső igénybe vevők számára emeli meg a nagykereskedelmi szolgáltatás árát. Ez az eset ugyanis versenyellenes, kizorító jellegű magatartásformát valósít meg, szélsőséges esetben árpréses helyzetet előállítva.

kiskereskedelmi piac részeként. Ennek megfelelően a fent vázolt hatásmechanizmus vizsgálata jelen határozatban nem szükséges.

- [168] A leírtak alapján a kínálati helyettesítési vizsgálatok eredményeként nem módosítottam a keresleti helyettesítés alapján meghatározott nagykereskedelmi piac határait.

II.6. Szolgáltatási piac azonosításának eredménye

- [169] A részletes kiskereskedelmi és nagykereskedelmi helyettesítési vizsgálatok alapján a következő szolgáltatásokat azonosítottam a jelen határozatban azonosított nagykereskedelmi piachoz tartozóként.
- Réz érpáras helyi hurok és alhurok átengedés;
 - FTTx pont-multipont és HFC hozzáférési hálózatok előfizetői szakaszainak átengedése;
 - Helyi szintű, L2 nagykereskedelmi hozzáférés.

II.7. A piac földrajzi kiterjedésének meghatározása

- [170] Az Iránymutatások 48. pontjának megfelelően a földrajzi piac egy olyan területet foglal magában, ahol a versenyfeltételek kellően homogénnek tekinthetők és amely területen tapasztalható versenyfeltételek eltérnek a szomszédos területektől. Az Explanatory Note 2.5. pontja alapján a piac földrajzi kiterjedésével kapcsolatos vizsgálatoknak a kiskereskedelmi piacon tapasztalható versenyviszonyok vizsgálatából kell kiindulnia⁵⁸. Ezzel összefüggésben az Explanatory Note rögzíti azokat a kiskereskedelmi piaci jellemzőket, amelyek földrajzi eltérései esetén részletes földrajzi vizsgálatokra van szükség⁵⁹. Ezek a következők:
- Infrastruktúra alapú szolgáltatók száma;
 - Szolgáltatások árainak, minőségének eltérései;
 - Piaci részesedések (belső teljesítmények figyelembe vételével).
- [171] Az Iránymutatások 47. pontja alapján a földrajzi piac határainak meghatározása során a keresleti és kínálati helyettesítés szempontjainak figyelembe vétele szükséges. Az Explanatory Note ezt kiegészíti a potenciális verseny (ami a kínálati helyettesítés hosszabb távú megvalósulása) vizsgálatával, amennyiben és amilyen mértékben releváns⁶⁰.
- [172] Az Iránymutatások a versenyfeltételek eltérései kapcsán „kellő” homogenitásról⁶¹ beszél, ami azt jelenti, hogy az elkülönült földrajzi piacok meghatározásánál a homogenitás követelménye nem a versenyviszonyok tökéletes azonosságát, hanem csak az adott területen belül hasonló, más területektől jelentősen eltérő versenyviszonyok meglétét jelenti. A Bizottság saját gyakorlatát összefoglaló

⁵⁸ NRAs should first assess whether there are any variations in competition at retail level, assuming, according to the modified Greenfield approach, the absence of SMP based regulation.

⁵⁹ Explanatory Note 2.5. pont, 19. oldal negyedik bekezdés.

⁶⁰ Explanatory Note 2.5. pont, 17. oldal második bekezdés.

⁶¹ „...the conditions of competition are sufficiently homogeneous...”

Közlemény a kellő homogenitás követelményét a vizsgált magatartás hatásainak értékelhetőségével köti össze⁶².

- [173] Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy – bár a földrajzi piacok vizsgálata során a jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosítása során alkalmazottakhoz hasonló kritériumok (pl. piaci részesedés) vizsgálatára kerül sor – a földrajzi piacok meghatározásával kapcsolatos vizsgálatok elsődleges célja nem a verseny hatékonyságának vizsgálata, hanem a különböző földrajzi területeken tapasztalható versenyviszonyok eltéréseinek beazonosítása és ez alapján homogén területek kialakítása. A verseny hatékonyságának vizsgálatára a földrajzi piacok vizsgálatát követően beazonosított piacokon a jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosítása során kerül sor.
- [174] Az ERG földrajzi piacok meghatározásával kapcsolatos közös álláspontja⁶³ és ezzel összhangban a BEREK közös álláspontja⁶⁴ (amely álláspont az ERG közös álláspontjában foglaltakat továbbra is általánosan érvényesnek tekinti) kibontja az Iránymutatások rendelkezéseit és a földrajzi piacok meghatározásával kapcsolatban a következő további szempontokban esetlegesen meglévő földrajzi eltérések vizsgálatát tartja szükségesnek:
- Szolgáltatók száma;
 - Piaci részesedések;
 - Árazási gyakorlat és az árak különbségei;
 - Esetleges egyéb viselkedési szempontok: marketing/értékesítési stratégiában meglévő eltérések, szolgáltatástulajdonságokban meglévő eltérések, kereslet földrajzi eltérései;
 - Belépési korlátok.
- [175] Az Explanatory Note a BEREK közös álláspontjában rögzítettekhez hasonló piaci jellemzők földrajzi eltéréseinek vizsgálatát rögzíti⁶⁵:
- Versengő hálózatok száma;
 - Piaci részesedések;
 - Árazási gyakorlat és az árak különbségei;
 - Piaci magatartási jellemzők.
- [176] A BEREK közös álláspontjában található szempontrendszer bővebb, mint amit az Explanatory Note rögzít, ezért a továbbiakban a vizsgálatok során a BEREK közös álláspontjában foglalt szempontok sorrendjében vizsgálom a verseny földrajzi eltéréseit azzal, hogy az Explanatory Note-ban található megközelítésnek megfelelően a saját hálózattal rendelkező szolgáltatók számát és részesedéseit – a módosított zöldmezős megközelítésnek megfelelően – külön is vizsgálom.
- [177] A BEREK közös álláspontjában rögzített első két feltétel strukturális jellegűnek tekinthető, hiszen a piaci struktúrával van összefüggésben, míg a harmadik és a negyedik feltétel magatartási jellegű, a piaci szereplők magatartási jellemzőit írja le. A belépési korlátok a piaci belépés keresleti és kínálati oldali szűk keresztmetszeteit takarják. A piaci struktúrával kapcsolatos jellemzők (szolgáltatók száma, piaci

⁶² a Bizottság közleménye az uniós versenyjog alkalmazásában az érintett piacok meghatározásáról (C/2024/1645) 12. b) pontja

⁶³ ERG Common Position on Geographic Aspects of Market Analysis (definition and remedies) – 2008. október

⁶⁴ BEREK Common Position on geographical aspect of market analysis (definition and remedies) – 2014. június 5.

⁶⁵ Explanatory Note 2.5. pont, 19. oldal ötödik (utolsó) bekezdés.

részesedések) aktuális értékeiből és a magatartási tényezők vizsgálatából a piaci verseny aktuális állapotára, illetve az egyes területeken tapasztalható verseny eltéréseire lehet következtetni, a piaci struktúrával kapcsolatos jellemzők idősoros vizsgálata ezen felül – a belépési korlátokkal kapcsolatos vizsgálatokkal együtt – a piaci verseny várható alakulásával kapcsolatos következtetések levonására is lehetőséget ad.

- [178] A strukturális tényezők között a piaci struktúrával kapcsolatos olyan jellemzőket vizsgáltam, mint a szolgáltatók száma (piacon aktív szolgáltatók száma, ezen belül saját infrastruktúrán szolgáltatást nyújtó szolgáltatók száma), illetve a piaci részesedések alakulása (piaci részesedések nagysága, kiemelt részesedések vizsgálata). A magatartási tényezők értékelése a szolgáltatáskínálat és az árazás területi jellemzőinek vizsgálatát jelentette.
- [179] Megvizsgáltam a belépési korlátok, mint vizsgálati szempont alkalmazhatóságát és megállapítottam, hogy a belépési korlátok területi eltéréseinek vizsgálata kevésbé tekinthető megfelelő kiindulási alapnak a földrajzi piacok elkülönítése során. A belépési korlátok területi eltérései ugyanis nem a verseny földrajzi eltéréseit tükrözik, hanem a piaci belépés, illetve terjeszkedés lehetőségeinek – tehát a potenciális versenynek – a földrajzi különbségeit mutatják meg. Annak, hogy a lehetőséggel élve a szolgáltatók belépése nyomán a versenyhelyzet pozitív irányba változzon, számos, a belépési korlátok szintjétől független feltétele van. A földrajzi piacok elhatárolása során ennek megfelelően a szabályozónak elsődlegesen a piacon tapasztalható verseny aktuális (és az előretekintő időtávon várható) szintjét kell vizsgálnia, ami a strukturális szempontokon (szolgáltatók száma, piaci részesedések és azok időbeni alakulása) alakulásán keresztül elemezhető, a belépési korlátok vizsgálata kevésbé alkalmas a piacon tapasztalható verseny aktuális állapotának megragadására. A leírt alkalmazási problémák ellenére az elemzés során megvizsgáltam a belépési korlátokban tapasztalható földrajzi eltéréseket is.
- [180] A vizsgált kiskereskedelmi hozzáférési szolgáltatás esetében a szolgáltatásnyújtás képességét, a tényleges szolgáltatáskínálatot a helyhez kötött hálózati lefedettség, a helyhez kötött előfizetői hozzáférések megléte, illetve elhelyezkedése alapvetően befolyásolja. A földrajzi piacok elemzése során ennek megfelelően a helyhez kötött internet szolgáltatás előfizetőire vonatkozó, a vizsgálat időpontjában rendelkezésre álló adatok szolgálták kiindulási alapként.

II.7.1 Megfelelő földrajzi alapegység kiválasztása

- [181] A megfelelő földrajzi alapegység kiválasztásával kapcsolatban figyelembe veendő szempontokat illetően az Explanatory Note 2.5. pontja, az ERG közös álláspontjának 3. fejezete, valamint a BERC közös álláspontjának VI. fejezete fogalmaz meg elvárásokat. Az említett dokumentumokban foglaltak alapján a kiválasztott földrajzi alapegységeknek alapvetően a következő szempontoknak kell megfelelniük:
- a földrajzi egységek átfedésmentesek;
 - a földrajzi egységek országos szintnél kisebb méretűek;
 - a piaci kínálat teljes egésze (szolgáltatók hálózatai és a nyújtott szolgáltatások) hozzárendelhető a kialakított földrajzi egységekhez;
 - a földrajzi egységek egyértelmű és stabil határokkal rendelkeznek;

- a földrajzi egységek elég kicsik ahhoz, hogy a versenykörülmények jelentősen ne térjenek el a területükön belül, de a vizsgálathoz szükséges adatok észszerű mennyisége⁶⁶ és elemzése szempontjából elég nagyok.

Az Explanatory Note a földrajzi egységek kiválasztása során lehetséges megoldásnak tekinti a hálózatok kiterjedésének figyelembe vételét, ugyanakkor elismeri, hogy jelentős kiterjedésű párhuzamos infrastruktúrák megléte esetén más elemzési egység használat lehet célravezetőbb (pl. adminisztratív egységek) a tagállami piaci sajátosságoknak megfelelően.

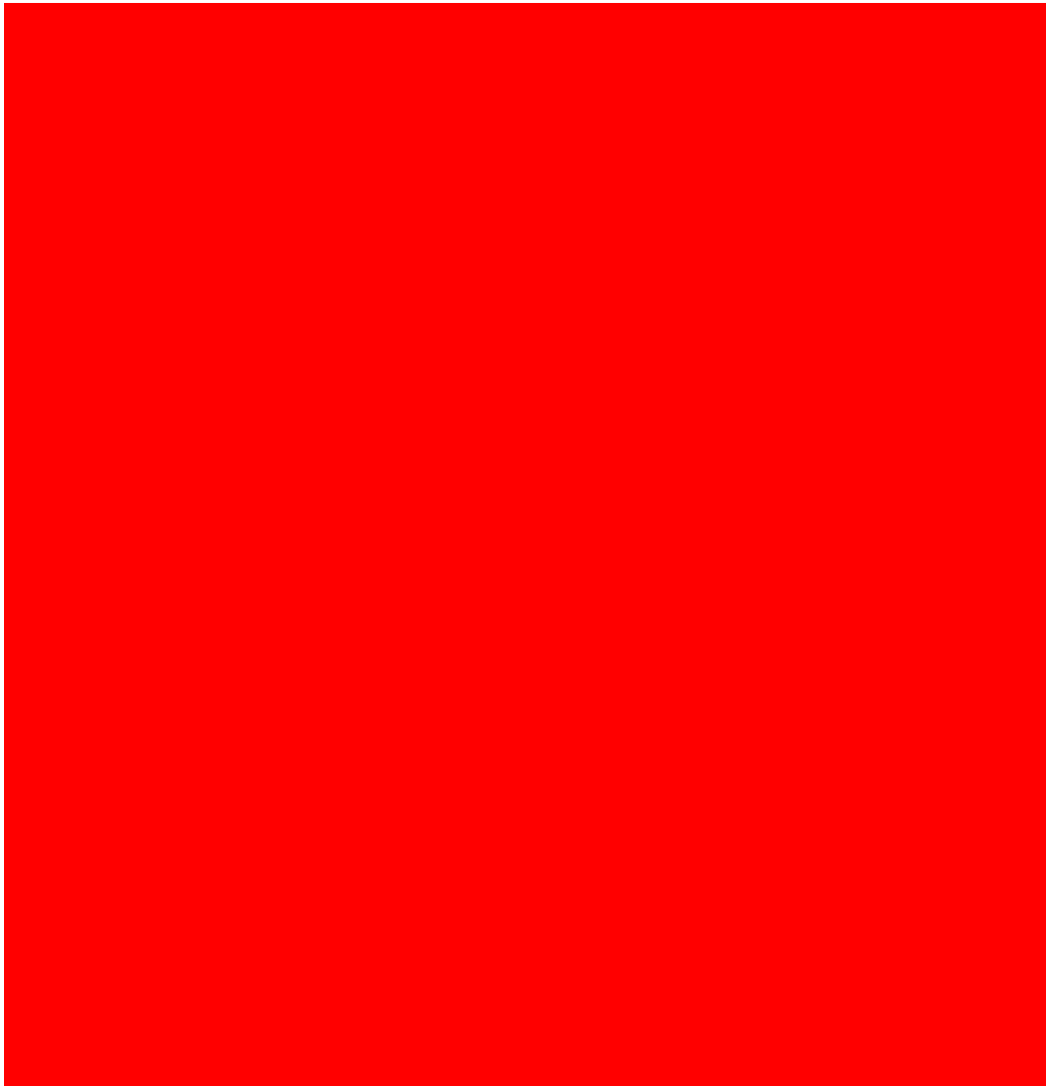
II.7.1.1. Országos szintnél kisebb méretű földrajzi egységek azonosításának szükségessége

[182] A megfelelő földrajzi alapegység kiválasztása során – az ERG közös álláspontjának 2. fejezetében leírt előzetes elemzés keretében, összhangban az Explanatory Note-ban foglaltakkal⁶⁷ – első lépésben megvizsgáltam, hogy a versenyfeltételek területi eltérései indokolják-e országos szintnél kisebb földrajzi alapegységek azonosítását. Ennek során az egyes hálózatok lefedettségét, illetve a piaci részesedések földrajzi eltéréseit vizsgáltam. A 31. ábra a jelentősebb szolgáltatók hálózatainak lefedettségét⁶⁸ mutatja be.

⁶⁶ A hazai piaci versenyre a legjelentősebb hatást a párhuzamos infrastruktúrák fejlesztése gyakorolja, így a beruházási döntések során a volt koncessziós szolgáltatók hálózati elemeinek elhelyezkedése nem tekinthető jellemző döntési szempontnak, ezért települési szintnél kisebb vizsgálati egység (pl. MDF, ODF) meghatározását – tekintettel az ezzel járó jelentős adatszolgáltatási teherre is – nem láttam indokoltnak.

⁶⁷ Explanatory Note 2.5. pont, 19. oldal negyedik bekezdés.

⁶⁸ A vizsgálatok során valamennyi helyhez kötött internet szolgáltatást nyújtó, saját hálózattal rendelkező szolgáltató hálózatának lefedettségét megvizsgáltam, területi korlátok miatt ugyanakkor a határon belül csak a három legjelentősebb előfizetői bázissal rendelkező szolgáltató, illetve a két nagy vállalkozáscsoport (4iG csoport, MT csoport) hálózatának elérhetőségét tüntettem fel. (Ezekon kívül a piacon még több száz, egy vagy néhány településre kiterjedő hozzáférési hálózattal rendelkező szolgáltató található.) A hozzáférési hálózat elérhetősége nem jelent teljes települési lefedettséget, mindössze annyit, hogy az adott szolgáltató az adott településen rendelkezik valamelykor kiterjedésű hozzáférési hálózati infrastruktúrával.

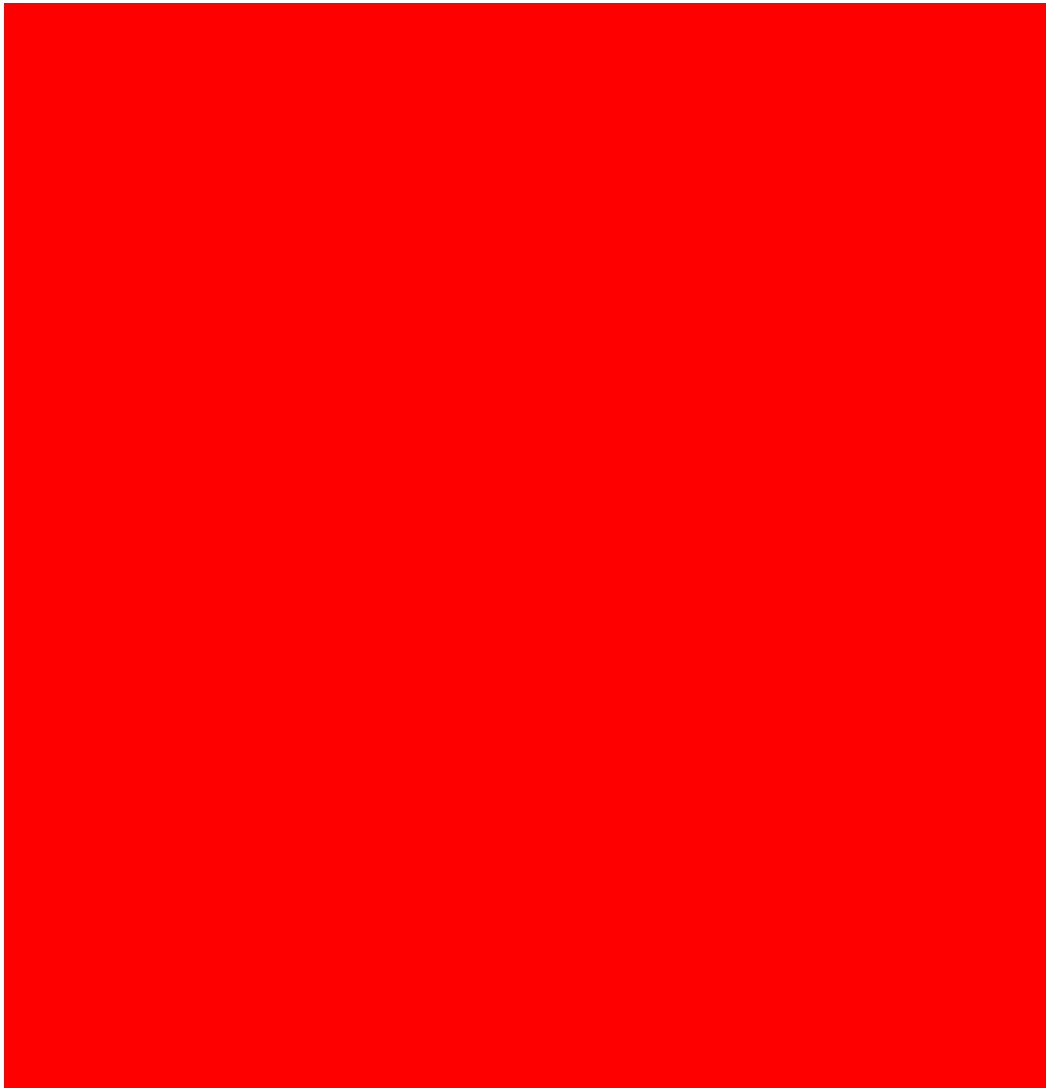

31. ábra: Jelentősebb szolgáltatók hozzáférési hálózati lefedettsége, 2023

Forrás: NMHH földrajzi felmérés adatszolgáltatás

Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

- [183] A hazai szolgáltatók hálózatainak lefedettségét vizsgálva megállapítható, hogy teljes, valamennyi településre kiterjedő, országos lefedettségű hálózattal egyetlen szolgáltató sem rendelkezik. Megállapítható továbbá, hogy a volt koncessziós szolgáltatók, valamint azok jogutódjai (Magyar Telekom, Digi, Vodafone) hálózatának lefedettsége a saját volt koncessziós területeiken közel teljesnek tekinthető. A hálózatok lefedettsége alapján tehát indokolt az országonál kisebb méretű földrajzi egységek meghatározása.

32. ábra: Jelentősebb szolgáltatók piaci részesedése a teljes előfizetésszámból településenként, 2022

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

[184] A piaci részesedések⁶⁹ földrajzi eltérései szintén az országos szintnél kisebb méretű földrajzi egységek azonosításának szükségességét támasztják alá. A településszintű adatok vizsgálata alapján jelentős eltérések tapasztalhatók mind a település földrajzi elhelyezkedésétől, mind a településtípustól függően.

⁶⁹ A piaci részesedések vizsgálata során megvizsgáltam, hogy a piaci részesedések hogyan változnak, ha a jelen határozatban azonosított piacon korábban kirótt kötelezettség alapján kialakított szabályozott szolgáltatáson alapuló kiskereskedelmi hozzáféréseket a szabályozott szolgáltatást nyújtó szolgáltató piaci részesedésében veszem figyelembe (módosított zöldmezős megközelítés). Megállapítottam, hogy – a szabályozott nagykereskedelmi szolgáltatások csekély igénybevétele miatt (2022-ben a hurokátengedések, L2WAP tekintetében nem volt igénybevétel, a szabályozott bitfolyam hozzáféréssel megvalósított előfizetések aránya 0,2% volt) – a kétféle számítás eredménye gyakorlatilag megegyezik a településszintű piaci részesedések esetében is. Mivel az adatok használata a leírtak alapján elhanyagolható mértékben változtatna a végeredményen, ezért az időbeli konzisztencia és a jobb összehasonlíthatóság érdekében a számítások során a kiskereskedelmi piaci részesedéseket használtam.

- [185] A szolgáltatáskínálat, tehát az adott területen elérhető szolgáltatások jellemzői és árai – elsősorban az elérhető hálózatoktól és szolgáltatóktól függően – szintén jelentős eltéréseket mutatnak.
- [186] Az előzetes elemzés eredményeként megállapítottam, hogy a hazai piacon a versenyfeltételek nem kellően homogének egy országos kiterjedésű piac azonosításához, elkülönült földrajzi piacok azonosítása szükséges. A továbbiakban a megfelelő földrajzi egységek kiválasztása és az elkülönült földrajzi piacok azonosítása érdekében részletesen vizsgálom a versenyfeltételek földrajzi eltéréseit.

II.7.1.2. Elemzési egységek kiválasztása

- [187] Az elemzési egységek kiválasztása alapvetően két jellemző alapján történhet:
- adminisztratív-közigazgatási egységek mentén (pl. település, illetve nagyobb közigazgatási egységek, számozási körzet);
 - inkumbens, illetve jelentős kihívók hálózatainak lefedettsége alapján.

Az Explanatory Note elsődleges szempontként a jelentősebb hálózatokhoz igazodó felosztást rögzíti, ugyanakkor megállapítja, hogy ennek a szempontnak a használata nehézségekbe ütközik, ha a jelentős kiterjedésű párhuzamos hálózatok struktúrája eltérő, ebben az esetben a közigazgatási egységek, vagy egyéb adminisztratív területi egységek használata merülhet fel. Mivel a hazai piacra a korábbiakban bemutatottaknak megfelelően az eltérő területi lefedettségű, de nagyobb területen átfedő infrastruktúrák jelenléte jellemző, ezért a továbbiakban a hálózatok lefedettsége szerinti földrajzi felosztás mellett a különböző adminisztratív egységek alkalmazhatóságát is vizsgálom.

- [188] A hazai piacon külön elemzési egységként a különböző szintű közigazgatási egységek közül elsődlegesen a település – mint a hírközlési beruházásokkal kapcsolatos döntések alapvető egysége – jöhet szóba. A járás, mint a szélessávú hálózatok fejlesztésére szolgáló uniós támogatásokhoz kapcsolódó pályázatok döntési alapegysége, szintén felmerülhet lehetséges elemzési egységként. A megye és régió, mint magasabb szintű közigazgatási egységek esetében – sem a versenyfeltételek, sem a területre vonatkozó jogi-szabályozási előírások, sem egyéb tekintetben – nem azonosíthatók olyan eltérések, amelyek ezen egységek elemzési egységként való kiválasztását indokolnák. Adminisztratív elemzési egységként a hazai piac történeti fejlődésének megfelelően a primer körzetek, mint a volt koncessziós szolgáltatók hálózatának tradicionális egységei (és mint a privatizáció során elkülönülten pályáztatott területek) jöhetnek szóba és ezzel összefüggésben az egyes volt koncessziós szolgáltatók volt koncessziós területeinek, mint lehetséges elkülönült földrajzi piacoknak a vizsgálata is indokolt.

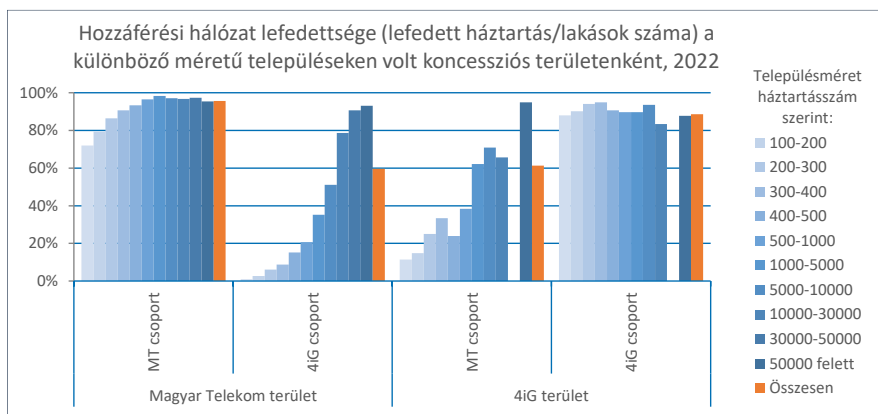
- [189] A leírtaknak megfelelően a megfelelő elemzési egységek kiválasztása során a következő lehetőségeket vizsgáltam:
- Volt koncessziós szolgáltatók volt koncessziós területei;
 - Jelentős lefedettséggel rendelkező alternatív szolgáltatók szolgáltatási területe;
 - Primer körzetek;
 - Járások;
 - Települések, illetve ezek homogén csoportjai.

II.7.1.2.1. Volt koncessziós szolgáltatók volt koncessziós területei

- [190] Az elmúlt időszakban lezajlott jelentős piaci átalakulások (ezzel kapcsolatban lásd a jelen határozat Indokolás A. fejezet I. pont „Összefonódások a tömegpiacon” cím alatt leírtakat) a piaci viszonyokat jelentős mértékben megváltoztatták. A három volt koncessziós szolgáltató – Magyar Telekom, Digi,

Vodafone – közül az utóbbi kettő 2023-tól egy vállalkozáscsoporthoz (4iG csoport) tartozik (illetve a bejelentett további átalakulások eredményeként várhatóan további integrációra kerül sor), ennek megfelelően a piaci viszonyok vizsgálata során e két szolgáltató, valamint volt koncessziós területeik együttes kezelése a megfelelő megközelítés. A továbbiakban ennek megfelelően két volt koncessziós területre (Magyar Telekom volt koncessziós területe és 4iG csoport volt koncessziós területe) vonatkozóan végzem el a vizsgálatokat (illetve az időszoros vizsgálatok során szükség esetén a korábbi hármas felosztásnak megfelelően is bemutatom az adatokat).

- [191] A volt koncessziós területek átfedések nélkül teljes egészében lefedik Magyarország területét és a piaci kínálat teljes egésze hozzárendelhető a földrajzi egységekhez. Minden területen az adott terület volt koncessziós szolgáltatója az egyetlen szolgáltató, amely közel teljes, az adott volt koncessziós terület szinte valamennyi településére kiterjedő hálózati lefedettséggel rendelkezik. Ez természetesen a versenyviszonyokat is alapvetően befolyásolja, az adott volt koncessziós területre belépő új kihívók a volt koncessziós területeken eltérő piaci és marketing stratégiával, árazással, szolgáltatáskínálattal működő volt koncessziós szolgáltatóval szembesülnek. A volt koncessziós szolgáltató és az adott területen a legnagyobb kihívónak tekinthető szolgáltató (4iG csoport a Magyar Telekom volt koncessziós területén, illetve fordítva) hozzáférési hálózati lefedettségét vizsgálva jelentős eltérések azonosíthatók a volt koncessziós területek között és a volt koncessziós területeken belül a különböző méretű településeken.

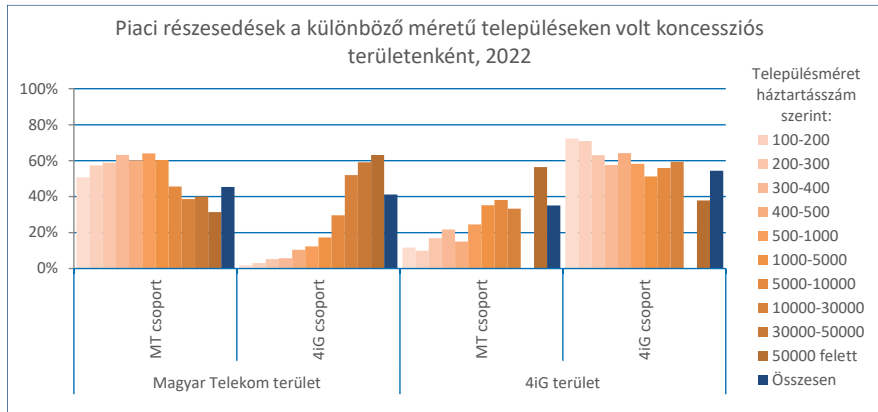
33. ábra: Hozzáférési hálózat lefedettsége a különböző méretű⁷⁰ településeken volt koncessziós területenként (2022)

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

Mindkét volt koncessziós terület esetében megállapítható, hogy – a volt koncessziós terület egészét vizsgálva – a volt koncessziós szolgáltatóhoz hasonló lefedettségű hozzáférési hálózatot a legnagyobb alternatív szolgáltató sem volt képes kiépíteni. Mindkét területre igaz továbbá, hogy az alternatív szolgáltató a nagyobb méretű településeken épített ki jelentős kiterjedésű hozzáférési hálózatot.

- [192] A piaci részesedések vizsgálata alapján hasonló következtetések vonhatók le, a lefedettséghez hasonlóan az átlagos piaci részesedések is jelentősen eltérnek a különböző méretű településeken. A koncessziós területek egészét vizsgálva megállapítható, hogy az alternatív szolgáltatók jelentős piaci részesedésre tettek szert, ez azonban elsősorban a nagyobb településeken elért eredményüknek köszönhető. A Magyar Telekom volt koncessziós területén a hatás erőteljesebben érvényesül, a 4iG csoporthoz tartozó vállalkozások részesedése a 10 ezer háztartás feletti településeken a teljes vizsgált időszakban meghaladta a Magyar Telekom részesedését.

⁷⁰ A 4iG területen nem található 30000-50000 háztartás közötti méretű település.

34. ábra: Piaci részesedések a különböző méretű településeken volt koncessziós területenként (2022)

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [193] A lefedettség és a piaci részesedések vizsgálata alapján megállapítható, hogy a verseny jellemzői továbbra is eltérnek a volt koncessziós területeken, a versenyviszonyok földrajzi elemzése során a volt koncessziós területek továbbra is „természetes” kiindulási egységnek tekinthetők, a piaci verseny, a volt koncessziós szolgáltatók és az alternatív szolgáltatók hálózatfejlesztései az egyes területek közötti különbségeket egyelőre nem oldották fel. Ugyanakkor a lefedettségek és a piaci részesedések volt koncessziós területeken belüli eltérései indokoltá teszik a verseny földrajzi eltéréseinek volt koncessziós területeken belüli további vizsgálatát.

II.7.1.2.2. Jelentős lefedettséggel rendelkező alternatív szolgáltató szolgáltatói területe

- [194] Az alternatív szolgáltatók szolgáltatói területe, mint lehetséges földrajzi egység vizsgálatához első lépésben annak az áttekintése szükséges, hogy a hazai piacon – ahol két volt koncessziós területen két volt koncessziós szolgáltató található – mely szolgáltató tekinthető alternatív szolgáltatónak. A kérdés csak abban az esetben válaszolható meg pontosan, amennyiben az alternatív szolgáltatók hálózatainak lefedettségét volt koncessziós területenként vizsgálom. Ebben az esetben az adott volt koncessziós terület tekintetében alternatív szolgáltatónak tekinthető minden, az adott terület volt koncessziós szolgáltatójától eltérő szolgáltató (tehát a másik volt koncessziós terület volt koncessziós szolgáltatója is). Országos szintű vizsgálat esetén az alternatív szolgáltatók, illetve az alternatív szolgáltatók hálózatának azonosítása – a volt koncessziós szolgáltatók kezelésével kapcsolatos problémák miatt – nehézségekbe ütközik.
- [195] A leírtak alapján az alternatív szolgáltatók hálózati lefedettségét volt koncessziós területenként vizsgáltam. A legnagyobb alternatív hálózatok lefedettségét, illetve a hálózattal elért településeket – a volt koncessziós területek határait feltüntetve – a 31. ábra mutatja be. Az ábrán található szolgáltatók mellett számos más kisebb szolgáltató is rendelkezik helyhez kötött internet szolgáltatás nyújtására alkalmas hálózattal. Az ábrát vizsgálva megállapítható az is, hogy – bár a hálózatfejlesztések eredményeként a lefedettség folyamatosan nő – még a legnagyobb alternatív szolgáltatók (a Magyar Telekom volt koncessziós területén a 4iG csoport, a 4iG csoport volt koncessziós területein a Magyar Telekom), is csak a települések 14 (4iG csoport Magyar Telekom területen), illetve 40 (Magyar Telekom 4iG csoport területen) százalékán voltak jelen⁷¹ 2022-ben 62, illetve 61%-os lefedettséget elérve.

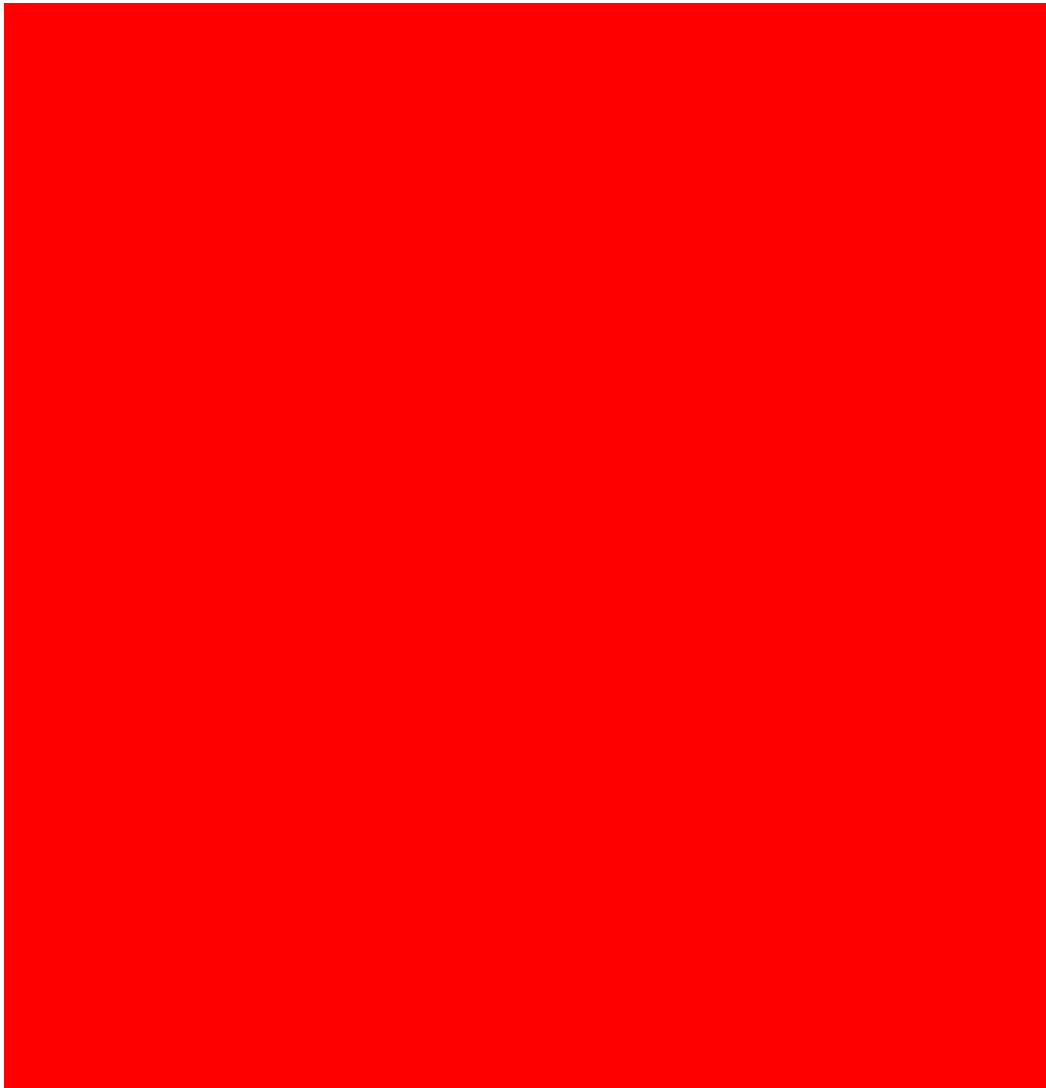
⁷¹ Legalább 5%-os lakásszám arányos hálózati lefedettség esetén tekintettem valamely településen jelen lévőnek valamely szolgáltatót.

[196] Figyelembe véve az alternatív hálózatok számosságát és hálózataik átfedéseit, az alternatív piaci szereplők piaci szerepében, súlyában meglévő eltéréseket és ezek folyamatos változását, megállapítottam, hogy még a legnagyobb lefedettséggel rendelkező alternatív szolgáltatók hálózata, illetve szolgáltatási területe sem alkalmas arra, hogy az alapján elkülönült – időben is stabil határokkal jellemezhető – földrajzi piacot azonosítsak.

II.7.1.2.3. Primer körzetek

[197] A primer körzetek a réz érpáras hálózatok tradicionális egységei, melyek átfedések nélkül teljes egészében lefedik Magyarország területét. A primer körzet a volt koncessziós szolgáltatók réz érpáras hálózatai esetében egyértelmű műszaki-hálózati egység, de nem befektetési célpont, tekintettel arra is, hogy az alternatív szolgáltatók döntően nem a réz érpáras hálózatokhoz való hozzáférésre, hanem önálló hálózatok kiépítésére alapozzák piaci jelenlétüket. A rendelkezésre álló információk (adatszolgáltatások, egyéb piaci információk) alapján megállapítottam, hogy a szolgáltatók (akár volt koncessziós, akár alternatív szolgáltatók) beruházásaikat nem fókuszálják teljes primer körzetekre és nem tekintik azokat önálló marketing célpontnak sem. A szolgáltatók szolgáltatásaikat nem szabják primer körzetekre és a díjaikat sem primer körzetenként állapítják meg.

[198] Ha a versenyhelyzetet (piaci szereplők száma, piacvezető, piaci részesedések) megvizsgáljuk az egyes primer körzetekben, akkor jelentős eltéréseket találhatunk a primer körzetek között és az egyes primer körzeteken belül is. Ha az egyes primer körzeteket önmagukban vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy egy adott primer körzeten belül is – a piaci szereplők számát, piaci részesedéseket vizsgálva – eltérő intenzitású versennyel találkozhatunk, ami a primer körzetenél alacsonyabb szintű földrajzi egységek elkülönítését támasztja alá.

35. ábra: Jelentősebb szolgáltatók előfizetésszám alapján mért piaci részesedése és a primer körzetek határai, 2020

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

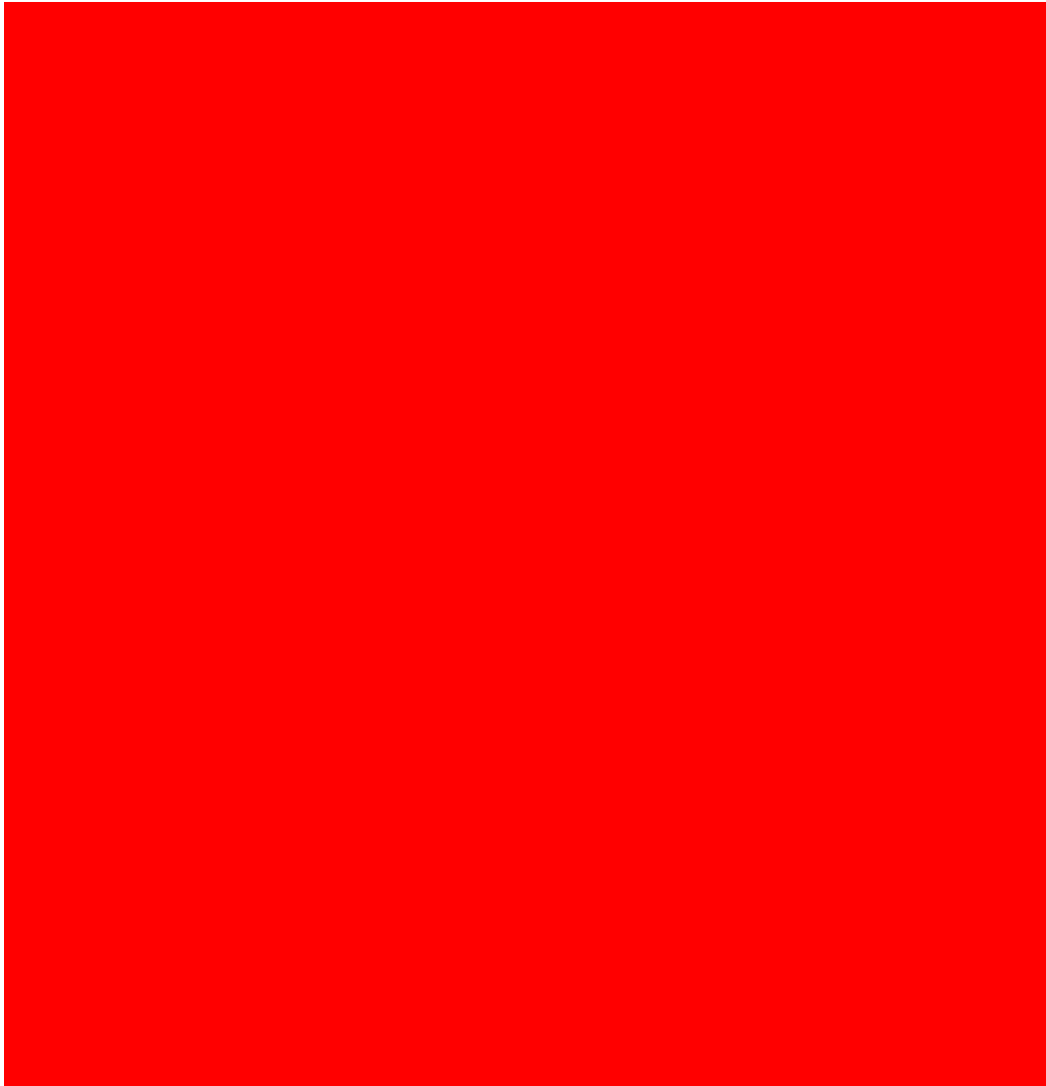
Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

- [199] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a primer körzet nem tekinthető megfelelő vizsgálati egységnek az elkülönült földrajzi piacok azonosítása során, a versenyhelyzetben felfedezhető különbségek magasabb (volt koncessziós területek között), illetve alacsonyabb (település) szinten azonosíthatók.

II.7.1.2.4. Járások

- [200] A járások településekből álló közigazgatási egységek, amelyek a településszint felett és a megyei szint alatt helyezkednek el és átfedések nélkül teljes egészében lefedik Magyarország területét.
- [201] A szélessávú hálózatok fejlesztésére szolgáló uniós támogatásokhoz kapcsolódó pályázatok kiírása során a kiíró a járást határozta meg pályázatotott földrajzi alapegységként. Ez azt is jelenti, hogy a jövőbeli fejlesztésekkel kapcsolatos beruházási döntések alapegysége a pályázatban vállalt fejlesztések esetén a járás volt. Ezért szükségesnek tartottam megvizsgálni, hogy a járás, mint földrajzi alapegység alkalmas lehet-e a versenyviszonyok eltéréseinek vizsgálatára.

[202] A vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy sem a megépült hálózatok lefedettsége, sem az ajánlatok, sem a kereslet eltérései, sem a piaci részesedések eltérései nem igazodnak a járási határokhoz.

36. ábra: Jelentősebb szolgáltatók előfizetésszám alapján mért piaci részesedése és a járások határai, 2022

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

[203] Megállapítottam továbbá, hogy bár a pályázatokat követő hálózatfejlesztések járási egységekben valósultak meg, ezek eredményeként azonban – figyelembe véve a fejlesztések terjedelmét (a járásokon belül nem minden településre kiterjedő, illetve az egyes településeken belül sem minden esetben teljes lefedést biztosító fejlesztések, gyakran a volt koncessziós szolgáltató fejlesztésében) – nem jöttek létre olyan alternatív (a volt koncessziós szolgáltató hálózata mellett kiépült) járási szintű hálózatok, amelyek teljes járási szintű lefedettséget biztosítanak.

[204] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a járási szintű fejlesztések a piaci verseny földrajzi viszonyait nem alakították át olyan mértékben, amelynek eredményeként a járási határok mentén elkülönült földrajzi piacok kialakítása merülhetne fel. Ennek megfelelően a járást nem azonosítottam olyan területi egységként, amely a földrajzi vizsgálatok alapjául szolgálhatna.

II.7.1.2.5. Az egyes települések vagy ezek homogén csoportjai

- [205] A települések (illetve a közigazgatásilag hozzájuk tartozó területek) átfedés mentesen lefedik Magyarország területét és a piaci kínálat teljes egésze hozzárendelhető ezen földrajzi egységekhez. A piacelemzési adatszolgáltatás során a szolgáltatók által benyújtott idősoros településszintű adatokból az látszik, hogy a hálózatfejlesztés során a települések, illetve kisebb települések esetén azok csoportjai (mind a volt koncessziós szolgáltatók, mind a későbbi belépők számára) önálló beruházási célpontoknak tekinthetők, ennek megfelelően az elérhető hálózatok száma az egyes – akár szomszédos – települések esetében is jelentősen eltérhet, ami természetesen a versenyviszonyokra is hatással van. Ha megvizsgáljuk a legnagyobb szolgáltatók ajánlatait és árazási gyakorlatát, akkor megállapítható, hogy az általános szerződési feltételekben (a továbbiakban: ÁSZF) rögzített ajánlataikban egységes árazást alkalmaznak, ugyanakkor – a versenyhelyzet függvényében – találkozhatunk településenként eltérő árazással, tehát a szolgáltatók egyes települések esetén – a jogszabályok által lehetővé tett kereteken belül – rövidebb ideig, vagy tartósan eltérő helyi árakat kínálnak.
- [206] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a település megfelelő vizsgálati egységnek tekinthető az elkülönült földrajzi piacok azonosítása során.

II.7.1.2.6. Kiválasztott vizsgálati egységek

- [207] Az elvégzett vizsgálatok alapján a részletes homogenitás vizsgálatot a következő elemzési egységek esetén tartottam indokoltnak elvégezni:
- A volt koncessziós szolgáltatók volt koncessziós területei;
 - Az egyes települések vagy ezek homogén csoportjai.

II.7.2. Kiválasztott földrajzi alapegységek vizsgálata

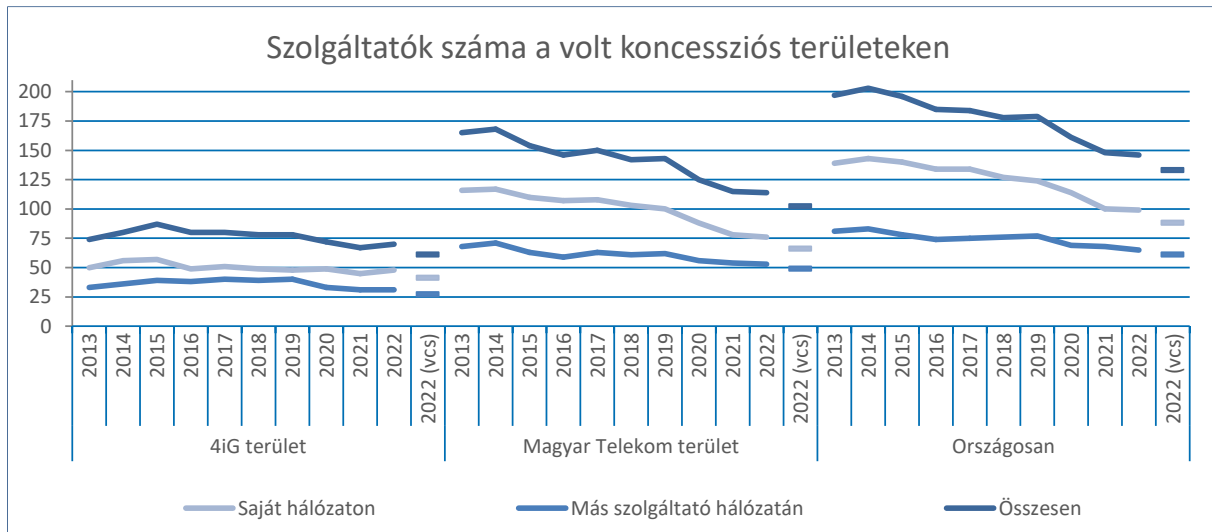
- [208] A megfelelő vizsgálati egységek kialakítását követően jelen pontban a versenyviszonyok homogenitását első lépésben a volt koncessziós területekre vonatkozóan vizsgáltam. Ezt követően került sor a versenyviszonyok földrajzi eltéréseinek településszintű vizsgálatára.

II.7.2.1. Volt koncessziós területek

II.7.2.1.1. Strukturális tényezők vizsgálata

- [209] A strukturális tényezők vizsgálata során a korábban leírtaknak megfelelően a szolgáltatók számának és a piaci részesedéseknek az alakulását vizsgáltam az egyes volt koncessziós területeken. A II.7.1.2.1. ponthoz hasonlóan az ott leírt okokból két koncessziós területre (MT csoport, 4iG csoport volt koncessziós területe) vonatkozóan végzem el a vizsgálatokat (illetve az idősoros vizsgálatok során szükség esetén a korábbi hármastáblának megfelelően is bemutatom az adatokat).
- [210] A szolgáltatók számát hosszú időszoron (2013-tól kezdődően) vizsgálva megállapítható, hogy az időszak elején tapasztalt növekedést követően az időszak második részében a szolgáltatók száma jelentősen csökkent. Az időszak elején tapasztalható növekedés elsősorban a kisebb kábelhálózatok fejlesztésének volt köszönhető, amelynek eredményeként egyre több szolgáltató vált képessé internet-hozzáférés szolgáltatás nyújtására. Az időszak második felében tapasztalható csökkenés a piacon lezajló konszolidációs folyamatok (felvásárlások, megszűnések) eredménye. Az összefonódások figyelembevételével számított szolgáltatószám még jelentősebb csökkenésre utal (lásd a 2022-es, vállalkozáscsoportok figyelembevételével számított értékeket). A változásokat az elmúlt időszakban lezajlott felvásárlások figyelembe vételével kialakított volt koncessziós területenként vizsgálva

megállapítható, hogy a szolgáltatószám csökkenés a Magyar Telekom – jóval nagyobb kiterjedésű – volt koncessziós területén jelentősebb, a 4iG csoporthoz tartozó volt koncessziós területen kisebb mértékű.

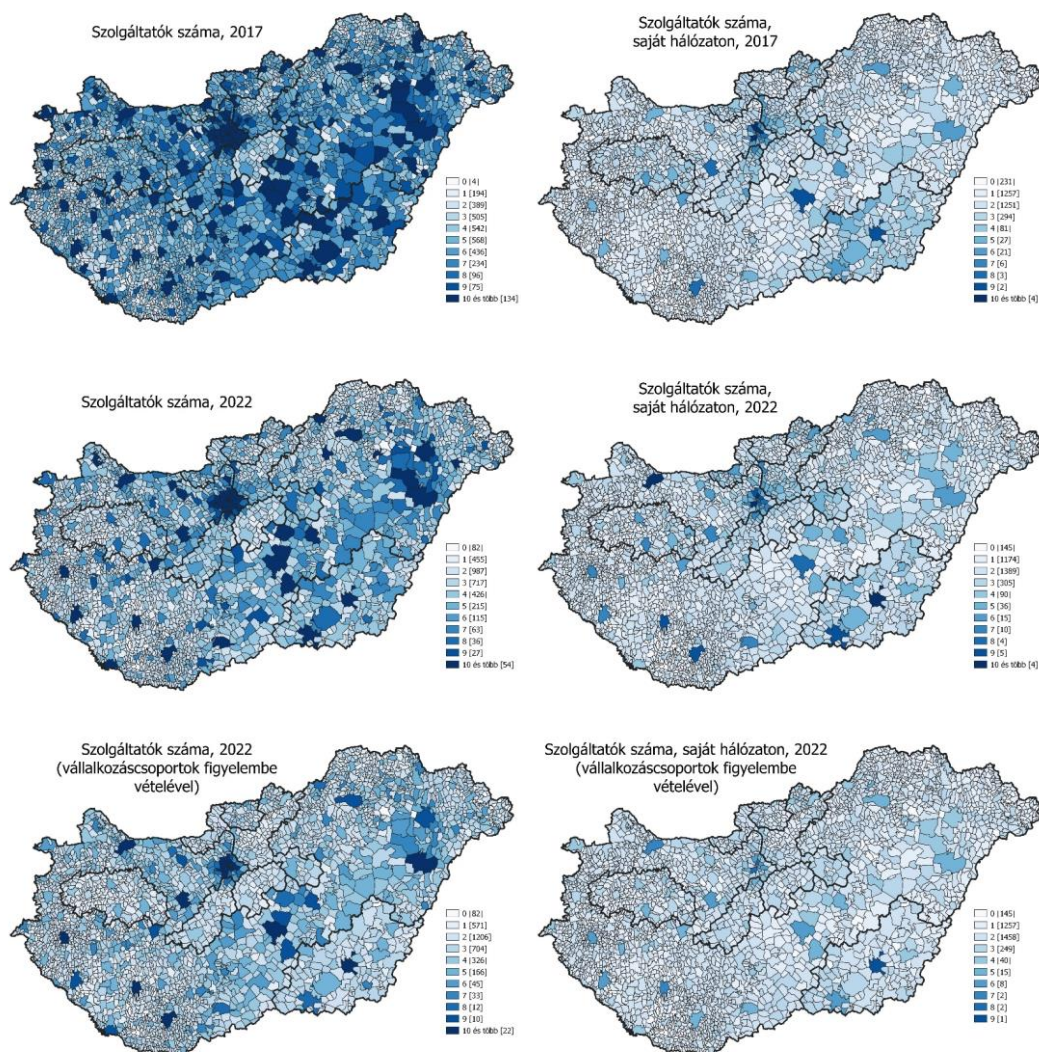

37. ábra: Helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatást nyújtó szolgáltatók száma⁷² volt koncessziós területenként, 2011-2022

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

[211] A 38. ábra a szolgáltatók számát mutatja be az egyes volt koncessziós területek határait feltüntetve településenként két időszakban, illetve a 2022-es év tekintetében az összefonódások figyelembe vételével is. Az ábrán jól látható a szolgáltatószámoknak az időszakban bekövetkezett csökkenése, illetve az is megállapítható, hogy a szolgáltatók számának eloszlása mindkét volt koncessziós területen belül rendkívül egyenlőtlen.

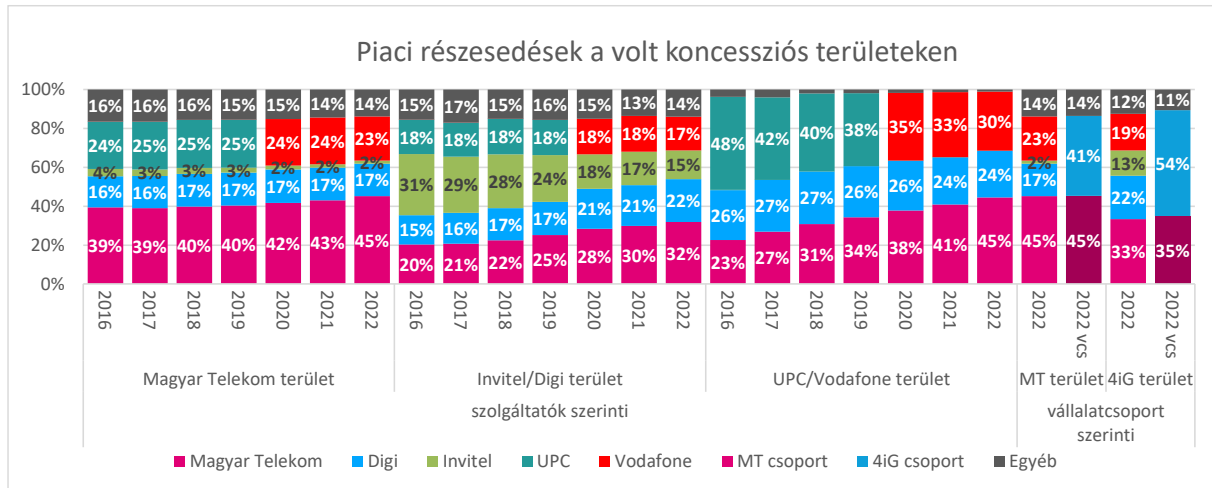
⁷² A szolgáltatók száma a piacelemzési adatszolgáltatás során tényleges szolgáltatásnyújtásról beszámoló szolgáltatók számát takarja. A bejelentkezett, de az adott időszakban szolgáltatást ténylegesen nem nyújtó szolgáltatók nem szerepelnek az összesítésben.

38. ábra: Vezetékes hálózaton internet-hozzáférés szolgáltatást nyújtó szolgáltatók száma településenként (összesen és saját hálózaton), 2017, 2022

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

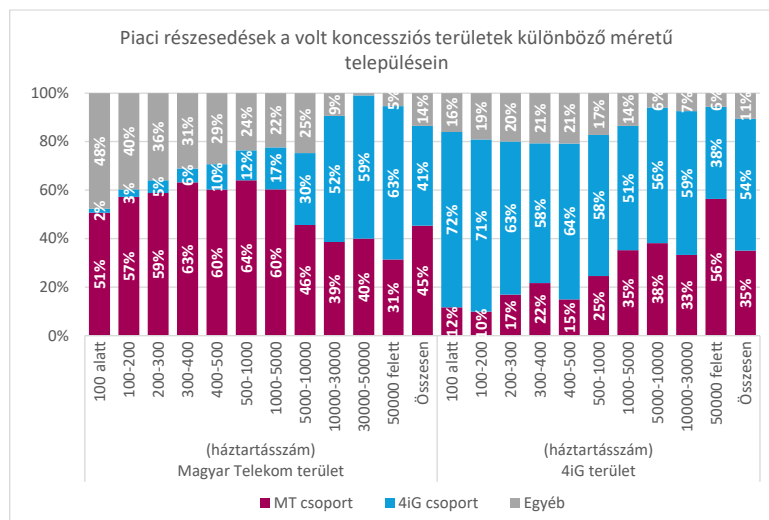
[212] A 39. ábra a piaci részesedések alakulását szolgáltatónként, illetve az összefonódások figyelembe vételével vállalkozáscsoportonként is bemutatja. A piaci folyamatok áttekinthetősége érdekében a piaci részesedéseket a korábbi felosztásnak (3 elkülönült volt koncessziós terület) megfelelően is bemutatja az ábra.

39. ábra: Piaci részesedések a volt koncessziós területeken

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [213] A piaci részesedések alakulását szolgáltatóként és a korábbi három volt koncessziós területnek megfelelően vizsgálva megállapítható, hogy az Invitel és a Vodafone piaci részesedése a saját volt koncessziós területükön jelentősen csökkent és az időszak végére az adott területen alternatív szolgáltató Magyar Telekom vált piacvezetővé és más szolgáltatók (az Invitel/Digi területen a Vodafone és a Digi, a UPC/Vodafone területen a Digi) is jelentős részesedésre tettek szert. A Magyar Telekom a saját volt koncessziós területén piacvezető és jelentősen növelte a piaci részesedését az elmúlt években.
- [214] Az elmúlt időszakban lezajlott jelentős piaci átalakulások (ezzel kapcsolatban lásd a jelen határozat Indokolás A. fejezet I. pont „Összefonódások a tömegpiacon” cím alatt leírtakat) a piaci viszonyokat jelentős mértékben megváltoztatták. A korábbi három vagy több nagy szereplővel jellemezhető verseny mindegyik volt koncessziós területen gyakorlatilag kétszereplőssé vált. Emellett természetesen továbbra is mindegyik volt koncessziós területen nagyszámú, kevesebb előfizető számára elérhető szolgáltató is található a piacon, ezek azonban nem voltak képesek jelentősebb piaci részesedésre szert tenni.
- [215] A piaci részesedések nemcsak az egyes koncessziós területek között, hanem az egyes koncessziós területeken belül is jelentős eltéréseket mutatnak. A 40. ábra a piaci részesedéseket településméret szerinti bontásban mutatja be.

40. ábra: Piaci részesedések a volt koncessziós területek különböző méretű településein, 2022

- [216] Az ábra alapján megállapítható, hogy a kihívók (MT csoport volt koncessziós területén elsősorban a 4iG csoport, 4iG csoport volt koncessziós területén elsősorban a Magyar Telekom) a nagyobb méretű településeken voltak képesek jelentős piaci részesedésre szert tenni. A Vodafone felvásárlását követően a 4iG csoport a Magyar Telekom volt koncessziós területén a 10 ezer háztartás feletti településeken piacvezetővé vált. Hasonlóképpen, az MT csoporthoz tartozó vállalkozások is elsősorban a nagyobb településeken voltak képesek jelentősebb piaci részesedést elérni a 4iG csoport volt koncessziós területén. A piaci részesedéseket idősorosan vizsgálva megállapítható, hogy az elmúlt 5 évben a Magyar Telekom mind a saját, mind a 4iG csoport volt koncessziós területén, gyakorlatilag minden településméret kategóriában képes volt a piaci részesedését növelni.
- [217] Mivel a volt koncessziós szolgáltató személye az egyes volt koncessziós területeken eltér, ezért a verseny jellege is alapvetően eltér az egyes volt koncessziós területeken. A verseny strukturális jellemzői nemcsak az egyes koncessziós területek között, hanem az egyes koncessziós területeken belül is jelentős eltéréseket mutatnak. Az adott volt koncessziós területen belül egy településen a versenyhelyzetet alapvetően befolyásolja, hogy a legnagyobb kihívó (MT területen a 4iG csoport, 4iG csoport volt koncessziós területén az MT) rendelkezik-e az adott településen jelentős lefedettségű hálózattal, illetve képes volt-e a településen jelentős piaci részesedést elérni. Az ilyen települések alapvetően eltérő versenyjellemzőkkel rendelkeznek, mint azok a települések, ahol a volt koncessziós szolgáltató kisebb méretű kihívókkal szembesül, vagy egyedül rendelkezik hozzáférési hálózattal. Ennek megfelelően a volt koncessziós területek, mint eltérő strukturális jellemzőkkel rendelkező földrajzi egységek elkülönítését követően a leírtak figyelembe vételével indokolt a versenyviszonyok földrajzi eltéréseinek az egyes volt koncessziós területeken belüli vizsgálata.

II.7.2.1.2. Magatartási tényezők vizsgálata

- [218] A strukturális vizsgálat csak a magatartási vizsgálat eredményével történt összevetést követően vezethet el a földrajzi piacok megalapozott meghatározásáig. A földrajzi elkülönítés szükségességét a területenként eltérő, de adott területen belül tartósan egységes szolgáltatáskínálat és ár alkalmazása is alátámaszthatja.
- [219] A korábbiakban, a szolgáltatási piac határainak vizsgálata során részletesen vizsgáltam a jelen határozatban vizsgált piachoz tartozóként azonosított helyhez kötött előfizetői hozzáféréseken nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatások kiskereskedelmi piacát, a piacon elérhető szolgáltatások kínálatát. Az elérhető szolgáltatáskínálat szoros összefüggésben van az adott volt koncessziós területen található hálózatok lefedettségével, ami természetesen a különböző adatátviteli sebességet kínáló hozzáférések elérhetőségét is alapvetően meghatározza. E tekintetben – mivel az egyes volt koncessziós területen jelen lévő volt koncessziós szolgáltató személye eltér, illetve az egyes volt koncessziós területeken az alternatív szolgáltatók köre is eltéréseket mutat – a volt koncessziós területek között jelentős eltérések azonosíthatók, így a szolgáltatáskínálat szempontjából mindenképpen indokolt az egyes volt koncessziós területek elkülönítése. Ugyanakkor – a strukturális szempontokhoz hasonlóan – a szolgáltatáskínálat eltérései nem csak a volt koncessziós területek között, hanem az egyes volt koncessziós területeken belül is jelentős eltéréseket mutatnak. (Ha pl. az adatátvitel sebességét – mint a helyhez kötött internet szolgáltatás esetében a szolgáltatás előfizetők számára legfontosabb jellemzőjét – vizsgáljuk, akkor az elérhető adatátviteli sebességek között jelentős települési eltéréseket azonosíthatunk, elsősorban az elérhető hálózat műszaki adottságaitól függően). Ennek megfelelően a volt koncessziós területek, mint eltérő strukturális jellemzőkkel rendelkező földrajzi egységek elkülönítését követően indokolt a szolgáltatáskínálat földrajzi eltéréseinek az egyes volt koncessziós területeken belüli vizsgálata.

[220] Ha a szolgáltatók árazási gyakorlatát (elsősorban a szolgáltatók által az ÁSZF-ekben, illetve a honlapjukon feltüntetett árakat) volt koncessziós területenként vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy a nagyobb kiterjedésű hálózattal rendelkező szolgáltatók árazása jellemzően nem igazodik a volt koncessziós területek határaihoz⁷³. A piacelemzési adatszolgáltatásban ugyanakkor több szolgáltató is beszámolt versenyhelyzettől függő, területileg eltérő árazásról. **Üzleti titok**

41. ábra: **Üzleti titok** területileg eltérő árazással érintett előfizetéseinek aránya és az érintett települések száma a különböző méretű településeken volt koncessziós területenként, 2022

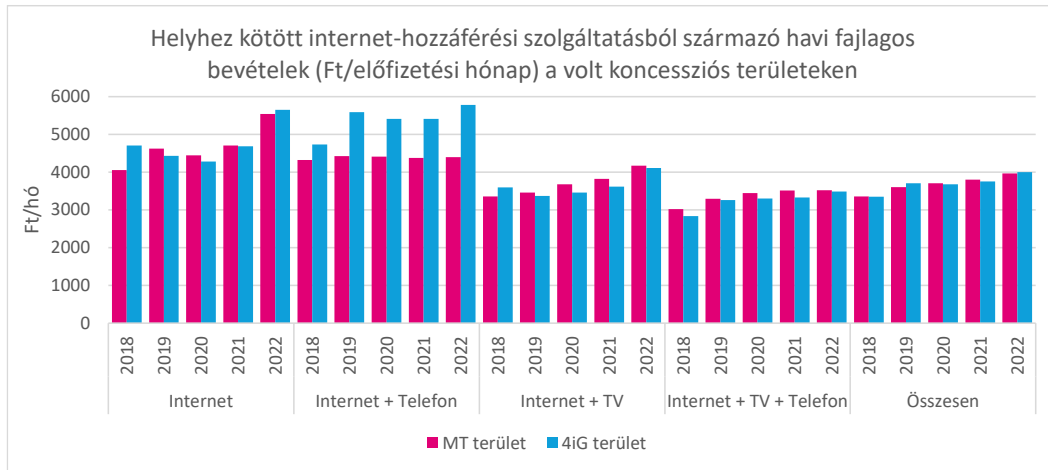
Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

[221] **Üzleti titok**

[222] A fajlagos bevételek szintjéből közvetve következtetéseket lehet levonni az árak esetleges területi eltéréseire. Amennyiben jelentős eltérések azonosíthatók a fajlagos bevételekben, az segíthet annak megállapításában, hogy a volt koncessziós területek elkülönült piacot alkotnak. A fajlagos bevételek hasonlósága (illetve az egységes árazás) ugyanakkor önmagában nem jelenti azt, hogy a volt koncessziós területek azonos földrajzi piachoz tartoznak. A földrajzi piacok határainak megállapítására a strukturális és a magatartási szempontok együttes vizsgálata alapján kerülhet sor. A 42. ábra az internet-hozzáférés szolgáltatásból származó fajlagos bevételek területi eltéréseit mutatja be koncessziós területenként.

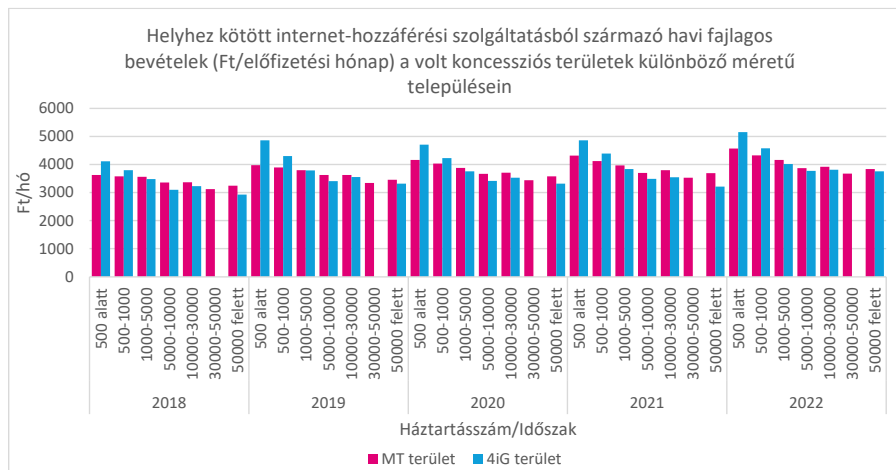
⁷³ A hazai piacon a közelmúltban lezajlott felvásárlások miatt több, nagyméretű szolgáltató – Invitel, Digi, Vodafone – tulajdonosa megváltozott, illetve a szolgáltatók azonos tulajdonosi körbe kerültek, ami várhatóan a piaci stratégiájukat, az általuk alkalmazott árazási gyakorlatot is megváltoztatja. Ennek megfelelően a 4iG csoporthoz tartozó vállalkozások esetén a múltbeli árak vizsgálata a jelenlegi, illetve a jövőbeli árazási gyakorlatának vizsgálatához nem jelent megfelelő támpontot.

42. ábra: Helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatásból származó havi fajlagos bevételek a volt koncessziós területeken, 2018-2022⁷⁴

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

[223] Az ábra az összehasonlíthatóság érdekében igénybevételi kombinációként mutatja be az internet-hozzáférés szolgáltatásból származó bevételeket. Megállapítható, hogy a – kis volument képviselő internet+telefon kombináció kivételével – a fajlagos bevételek szintjében nincs érdemi eltérés a két volt koncessziós terület között. Ebből arra lehet következtetni, hogy az előfizetők valószínűleg nem szembesülnek jelentősen eltérő árakkal attól függően, hogy mely volt koncessziós területen veszik igénybe a szolgáltatást. Ha a fajlagos bevételeket a koncessziós területeken belül a különböző méretű településeken vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy a korábban bemutatott eltérések (lásd 19. ábra) nemcsak országosan, de az egyes volt koncessziós területeken belül is megfigyelhetők.

43. ábra: Helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatásból származó havi fajlagos bevételek a volt koncessziós területek különböző méretű településein, 2018-2022⁷⁵

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

[224] A leírtak alapján nem jelenthető ki, hogy a volt koncessziós szolgáltatók vagy az alternatív szolgáltatók árazása a volt koncessziós területek határaihoz igazodna, az árazási gyakorlat inkább a hálózatok kiterjedéséhez és nem a volt koncessziós területek határaihoz igazodik. Mindazonáltal, mivel az elérhető szolgáltatók köre, illetve a volt koncessziós szolgáltató és az alternatív szolgáltatók személye

⁷⁴ 10 ezer előfizető feletti szolgáltatók adatai alapján (előfizetések 93%-a)

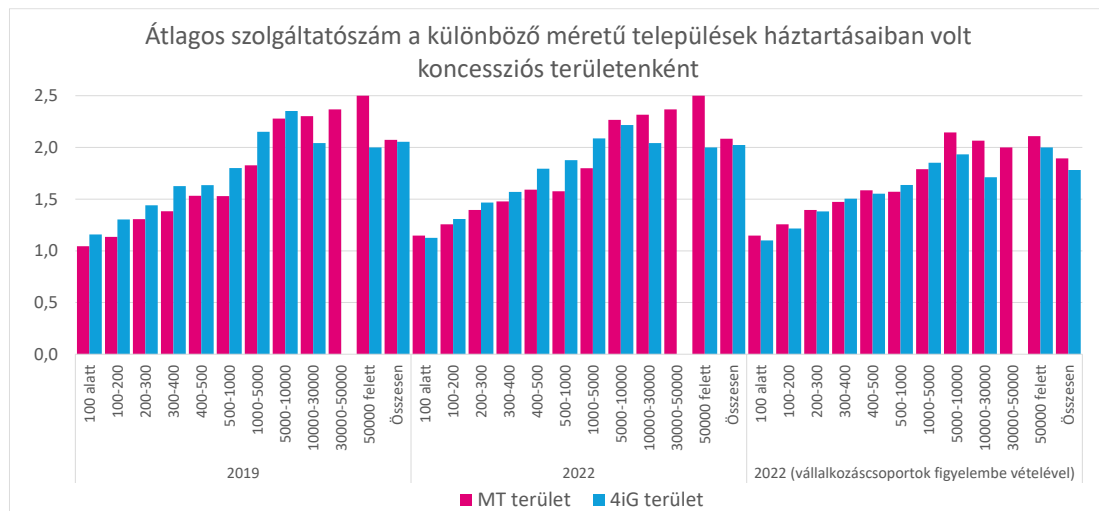
⁷⁵ 10 ezer előfizető feletti szolgáltatók adatai alapján (előfizetések 93%-a)

eltér a két volt koncessziós területen, ezért az előfizetők által ténylegesen elérhető szolgáltatáskínálat és az árak továbbra is eltérnek a két volt koncessziós terület településeinek többségében. Ez alól kivételt azok a települések jelentenek, ahol a két legnagyobb szolgáltató (MT csoporthoz, illetve 4iG csoporthoz tartozó vállalkozások) egyaránt jelentős települési lefedettséggel rendelkezik. Ennek megfelelően a magatartási tényezők vizsgálata is annak szükségességét támasztja alá, hogy a volt koncessziós területek, mint eltérő strukturális jellemzőkkel rendelkező földrajzi egységek elkülönítését követően indokolt a versenyviszonyok földrajzi eltéréseinek az egyes volt koncessziós területeken belüli vizsgálata.

II.7.2.1.3. Belépési korlátok vizsgálata

- [225] A belépési korlátok koncessziós területek közötti eltéréseinek vizsgálata során a kereslet, illetve a településszerkezet földrajzi eltéréseit elemeztem. A kereslet eltéréseit a jövedelmi viszonyok koncessziós területek közötti, illetve koncessziós területeken belüli eltérésein keresztül vizsgáltam. Egy adott terület jövedelmi viszonyai ugyanis alapvetően meghatározzák egy új potenciális belépő által realizálható bevételek nagyságát, a megtérülést, ami alapvetően befolyásolja a belépés sikerességét. A jövedelmi viszonyok területi eltéréseinek vizsgálata során a GfK Vásárlóerő Tanulmányban szereplő, 2022-re vonatkozó átlagos egy háztartásra, illetve egy főre jutó vásárlóerő mutatót volt koncessziós területenként vizsgáltam és megállapítottam, hogy a két volt koncessziós terület az egy háztartásra jutó jövedelmi értékek tekintetében nem tér el érdemben egymástól. Megjegyzendő, hogy a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás igénybevétele (80% feletti háztartási penetráció) és jellege (a gazdasági és társadalmi életben való részvételhez szükséges, egyre inkább alapvetőnek tekinthető szolgáltatás) miatt az igénybevételt a jövedelmi viszonyok egyre kevésbé befolyásolják, ezért a kereslet esetleges eltérései önmagukban egyre kevésbé funkcionálnak belépési korlátként.
- [226] A belépési korlátok szintjét a méretgazdaságosság és az elsüllyedt költségek jelentősen befolyásolják. A fix költségek nagyságát és a méretgazdaságosság szintjét alapvetően meghatározza, hogy egy adott terület telepítési szempontból milyen adottságokkal rendelkezik. A méretgazdaságossági hatás koncessziós területek közötti eltéréseit a hálózattelepítést jelentősen befolyásoló településméret értékek vizsgálatával és a tényleges belépéseket tükröző szolgáltatószámok alapján végeztem.
- [227] Ha a két volt koncessziós terület településszerkezeti adottságait vizsgáljuk, akkor kisebb eltérések azonosíthatók. A Magyar Telekom volt koncessziós területe telepítési szempontból valamivel kedvezőbb adottságú, a háztartások több, mint fele 10 ezer háztartás feletti méretű településen található (a 4iG csoport területén ez az arány egyharmados), míg az 1000-10000 ezer háztartás közötti méretű településeken az arányok nagyjából fordítottak (MT terület 27%, illetve 4iG csoport terület 48%). A legkisebb településeken található háztartások aránya nagyjából hasonló.
- [228] A szolgáltatószámok volt koncessziós területenkénti jelentős eltérései a belépési korlátok eltérő szintjére utalhatnak. A korábbi vizsgálatok során (lásd 37. ábra) megállapítottam, hogy mindkét volt koncessziós területen a saját hálózattal rendelkező szolgáltatók számának csökkenése tapasztalható az elmúlt időszakban, jelentős, a piacra érdemi hatást gyakorló belépésre az elmúlt időszakban egyik koncessziós területen sem került sor, ami arra utal, hogy mindkét volt koncessziós területen magas, a belépést akadályozó korlátok érvényesülnek. A szolgáltatók száma magasabb a Magyar Telekom volt koncessziós területén, de ez a volt koncessziós területek méretbeli különbségeivel és nem a belépési korlátok szintjében meglévő különbségekkel magyarázható.
- [229] A volt koncessziós területeken a belépési korlátok szintjében érvényesülő esetleges eltérések azonosítása érdekében a szolgáltatószámokat a különböző méretű települések csoportjaira vonatkozóan is megvizsgáltam. Ennek során csak az egyes településeken sikeres, tartós piaci belépést,

illetve meghatározó jelenlétet megvalósító szolgáltatók számát vettem figyelembe. A 44. ábra ennek megfelelően csak a saját hálózattal és az adott településen legalább 15%-os piaci részesedéssel rendelkező szolgáltatókat veszi figyelembe a szolgáltatók számának meghatározása során.

44. ábra: Átlagos szolgáltatószám a különböző méretű települések háztartásaiban volt koncessziós területenként

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [230] Megállapítható, hogy a szolgáltatószámokban különbségek döntően nem a volt koncessziós területek között, hanem az egyes volt koncessziós területeken belül, a különböző méretű települések között azonosíthatók. Azt tehát, hogy egy adott településen hány, saját hálózattal és érdemi piaci részesedéssel rendelkező szolgáltató található, elsősorban a település mérete és nem a volt koncessziós területhez tartozás határozza meg. A belépési korlátok ennek megfelelően alapvetően nem a volt koncessziós területhez tartozástól, hanem az adott település adottságaitól függenek. A belépési korlátok szintje összességében mindkét volt koncessziós területen még a legnagyobb települések esetében is jelentős, a kisebb településeken a saját hálózattal történő belépés és tartós piaci jelenlét pedig még jelentősebb akadályokba ütközik.
- [231] A leírtak alapján megállapítottam, hogy belépési korlátokban a két volt koncessziós terület tekintetében nem azonosíthatók jelentős eltérések, jelentősebb különbségek elsősorban a volt koncessziós területen belül, a különböző méretű települések csoportjai között azonosíthatók.

II.7.2.1.4. Vizsgálatok eredménye

- [232] Az elvégzett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy a strukturális tényezők továbbra is a volt koncessziós területek elkülönült kezelésének szükségességét támasztják alá. A strukturális tényezők eltérései egyes magatartási kritériumok (szolgáltatáskínálat, területi árazás) esetében is visszatükröződnek. Megállapítottam ugyanakkor, hogy a verseny strukturális jellemzői nemcsak az egyes volt koncessziós területek között, hanem az egyes volt koncessziós területeken belül is jelentős eltéréseket mutatnak, ami az egyes volt koncessziós területeken belüli további településszintű földrajzi vizsgálatokat tesz szükségessé.

II.7.2.2. Település szintű vizsgálatok

- [233] A település szintű vizsgálat során a volt koncessziós területekre vonatkozó vizsgálat eredményével összhangban a versenyfeltételek földrajzi eltéréseit a volt koncessziós területeken belül vizsgáltam. A vizsgálat célja – a II.7.1. pontban leírtakkal összhangban – annak a megállapítása volt, hogy a volt

koncessziós területeken belül azonosíthatóak-e olyan település csoportok, amelyeken belül a versenyfeltételek kellően homogének, de amelyek között a versenyfeltételek jelentősen eltérők.

[234] A verseny település szintű eltéréseinek vizsgálata és az elkülönült földrajzi egységek meghatározása során a következő szempontokat tartottam szem előtt:

- Piacok szabályozási szempontú elhatárolása: a piacmeghatározás és így a földrajzi piacok azonosításának is a fő célja, hogy megfelelő – szolgáltatási szempontból egyértelmű és földrajzi szempontból homogén – vizsgálati keretet biztosítsanak a jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosításához és a kötelezettségek meghatározásához⁷⁶. A földrajzi piacokat ennek megfelelően olyan részletezettségi szinten kell kialakítani, ami biztosítja az egységes szabályozói kezelést igénylő területek elkülönítését, figyelembe véve a szabályozás gyakorlati szempontjait is⁷⁷.
- Észszerűség: Mind a vizsgálati szempontok kiválasztása, mind a kategóriák kialakítása során szem előtt kell tartani az észszerűség szempontjait annak érdekében, hogy a vizsgálatok eredményeként mind a szabályozás kialakítása, mind a szabályozás gyakorlati alkalmazhatósága szempontjából kezelhető mennyiségű kategória kerüljön elkülönítésre.
- Óvatosság: A földrajzi piacok meghatározása lényeges hatással lehet a piac elemzésének eredményére és ezen keresztül a kialakított kötelezettségekre. A tévesen meghatározott piachatárok egyes területeken túlszabályozáshoz, más területeken alulszabályozáshoz vezethetnek. Az óvatosság elve alapján – a hazai piaci és szabályozási körülményeket és az esetleges szabályozói hiba korrigálhatóságát is figyelembe véve – a vizsgálatok során elsősorban az alulszabályozás elkerülését tartom szem előtt.
- Stabilitás: Fontos, hogy a vizsgálatok eredményeként stabil, egyértelmű határokkal rendelkező földrajzi piacok kialakítására kerüljön sor. A stabilitás elsősorban a versenyviszonyok időbeli stabilitását jelenti.

[235] A hazai piaci versenyre, illetve az egyes volt koncessziós területeken tapasztalható verseny jellege jelentősen megváltozott az előző piacelemzési eljárás lezárása óta (ezzel kapcsolatban lásd még a jelen határozat Indokolás A. fejezet I. pont „Összefonódások a tömegpiacon” cím alatt leírtakat). A három volt koncessziós szolgáltató – Magyar Telekom, Digi, Vodafone – közül az utóbbi kettő 2023-tól egy vállalkozáscsoporthoz tartozik (illetve a bejelentett további átalakulások eredményeként további integrációra kerül sor), ennek megfelelően a piaci viszonyok vizsgálata során a jelen eljárásban a korábbi három volt koncessziós terület helyett két volt koncessziós terület figyelembe vétele indokolt oly módon, hogy a 4iG csoport vállalkozásaihoz (Digi, Vodafone) tartozó volt koncessziós területeket egyként veszem figyelembe. A jelentősebb piaci részesedéssel rendelkező, versenyjogi szempontból független, nagy, illetve közepes méretű szolgáltatók száma csökkent, a piac jelentős része immár a két nagy vállalkozáscsoporthoz (MT csoport, 4iG csoport) tartozó szolgáltatókhoz tartozik (lásd 12. ábra

⁷⁶ A földrajzi piacok eltérő versenyviszonyoknak megfelelő elhatárolása tehát nem egy önmagában vett cél, hanem arra irányul, hogy a piacelemzésnek és a kötelezettségek meghatározásának vizsgálati keretet biztosítson. (BEREC közös álláspont (129) bekezdés.)

⁷⁷ A BEREC közös álláspontjának (129) bekezdése e körben felhívja a figyelmet a túlzottan kisméretű területi egységek elhatárolásával kapcsolatban felmerülő problémára, ti. arra, hogy a vizsgálati egységek „elaprózása” könnyen ahhoz vezethet, hogy a versenyviszonyok eltéréseiben nem lesznek azonosíthatók olyan mértékű eltérések, amelyek a különböző erősségű versennyel jellemezhető területek egyértelmű elhatárolását lehetővé tennék.

és 39. ábra). Ennek megfelelően a volt koncessziós szolgáltatók számára a jelentős kihívást a saját volt területükön elsősorban a másik nagy vállalatcsoport (MT területen a 4iG csoport, 4iG csoport területén MT csoport), illetve annak vállalkozásai jelentik, a piaci stratégiájuk kialakítása és fejlesztési döntéseik meghozatala során a versenytárs vállalkozáscsoport helyzete kiemelt szempont. A piaci verseny földrajzi eltéréseit alapvetően befolyásolja, hogy a versenytárs vállalatcsoport (Magyar Telekom volt koncessziós területén a 4iG csoport, a 4iG csoport területén az MT csoport) volt koncessziós területének mely településein jelent meg, illetve az érintett településeken képes volt-e jelentős piaci részesedésre szert tenni. Természetesen egyes településeken a versenytárs vállalatcsoporton kívül más szolgáltatók is rendelkezhetnek jelentős piaci részesedéssel, az ilyen lokális kihívók piaci jelenléte azonban több szempontból sem megfelelő kiindulópont az elkülönült földrajzi piacok meghatározásához:

- A kisebb méretű szolgáltatók csak korlátozott és lokális versenynyomást képesek kifejteni, kisebb méretük és tőkeerejük miatt kevésbé képesek a földrajzi terjeszkedésre, ezért a volt koncessziós szolgáltatók piaci magatartását kevésbé befolyásolják.
- A piacon tapasztalható konszolidáció eredményeként a kisebb szolgáltatók száma és összesített piaci részesedése csökken, ilyen körülmények között a kis szolgáltatók piaci jelenlétére alapozott, időben is stabil földrajzi piacok elkülönítése nem lehetséges.
- A kisebb piaci részesedésű szolgáltatók piaci jelenlétére alapozott földrajzi piacok szabályozói szempontból kezelhetetlen mennyiségű elkülönült területi egység kialakításához vezetnek.

[236] Az adott volt koncessziós terület volt koncessziós szolgáltatójára érdemi versenynyomást tehát a versenytárs vállalatcsoport (Magyar Telekom volt koncessziós területén a 4iG csoport, a 4iG csoport területén az MT csoport) képes kifejteni, a két nagy vállalatcsoporton kívüli szereplők piaci részesedése töredéke a két nagy vállalatcsoporténak, a különbség még a nagyobb méretű szereplők esetében is nagyságrendi. A leírtak alapján a hasonló vagy kellően homogén versenyfeltételekkel jellemezhető területek elhatárolása során a két – a hálózatok lefedettségét és a piaci részesedést figyelembe véve kiemelkedő méretű – vállalkozáscsoport (MT csoport, 4iG csoport) jelenléte tekinthető a megfelelő kiindulási alaphoz⁷⁸.

[237] A BEREC közös álláspontjának (129)-(131) bekezdései alapján a földrajzi egységek elhatárolása során az tekinthető a megfelelőbb és praktikusabb megközelítésnek, ha a szabályozó hatóság előzetes kritériumokat és küszöbértékeket állít fel, amelyek alapján az egyes területi egységek besorolásra kerülnek az előzetesen kialakított kategóriákba⁷⁹. E körben a BEREC a többkritériumos, tehát a több versenyjellemző alapján történő besorolást tartja megfelelőnek, ahol az egyes kritériumok kiválasztása – az adott kritérium relevanciájától függően – a tagállami szabályozó hatóság feladata. Ennek megfelelően megvizsgáltam az egyes vizsgálati kritériumokat abból a szempontból, hogy mennyiben tekinthetőek alkalmasnak a földrajzi piacok elhatárolására. A releváns kritériumok meghatározása

⁷⁸ Ez a megközelítés összhangban van a BEREC közös álláspontjának (110) bekezdésében foglaltakkal, amely a kis piaci súlyú, jelentősebb versenynyomást kifejteni nem képes szolgáltatók figyelmen kívül hagyását javasolja a szolgáltatók számának meghatározása során.

⁷⁹ A BEREC közös álláspontjában foglaltak tükrözik a tagállami szabályozó hatóságok eddigi gyakorlatát is és összhangban vannak az Explanatory Note 2.5. pontjában foglaltakkal: „...*In the first place, NRAs should define a basic geographic unit on which to perform their initial assessment of competitive conditions. Analysis of such units should be the starting point for the delineation of the geographic market. Based on the analysis at the level of the chosen unit, NRAs may aggregate geographical units that exhibit the same competitive conditions into a single geographical market.*”

során a hazai verseny jellegzetességeit és az egyes kritériumok vizsgálatával kapcsolatos gyakorlati szempontokat – elsősorban a rendelkezésre álló adatok körét – is figyelembe vettem. A vizsgálatok eredményeként az egyes vizsgálati kritériumok relevanciájával kapcsolatban a következőket állapítottam meg:

- A verseny alapvető strukturális mutatóinak – szolgáltatók száma, piaci részesedés – vizsgálatára kiemelkedő fontosságú. A korábban leírtaknak megfelelően a strukturális vizsgálatok során elsődlegesen a két nagy vállalkozáscsoport piaci jelenlétét célszerű vizsgálni.
- A belépési korlátok eltérései, mint vizsgálati szempont a korábban leírtaknak ([179] szakasz) megfelelően a földrajzi vizsgálatok során korlátozottan alkalmazható, abból legfeljebb a versenyviszonyok várható alakulására vonatkozó korlátozott következtetések vonhatók le. (Mindazonáltal a belépési korlátok eltéréseit a településszintű vizsgálatok során is vizsgáltam, melynek során a szolgáltatószámok és a jövedelmek települési különbségeit elemeztem.)
- A verseny magatartási kritériumai közül az árazás tekinthető a legfontosabbnak. Az árak vizsgálatával kapcsolatban azonban gyakorlati problémák merülnek fel, amelyek az árak összehasonlítását jelentősen megnehezítik. Ezek a következők:
 - A helyhez kötött internet szolgáltatás esetében a szolgáltatást sokszor csomagban, más szolgáltatásokkal együtt értékesítik, így az internet szolgáltatás árának objektív meghatározása nehézségekbe ütközik.
 - Szintén nehezíti az összehasonlítást, hogy az árak az adatátviteli sebességtől függően is változnak⁸⁰, illetve az árak területi különbségei mögött a versenynyomás eltérései mellett más tényezők (pl. alkalmazott technológia eltéréseiből fakadó objektív költségkülönbségek) is állhatnak.
 - Az árakat az előfizető által vállalt elkötelezettségi idő is jelentősen befolyásolja, a vállalt hűségidő hosszától (0, 1, 2 év) függően az alkalmazott árak tekintetében jelentős különbségek lehetnek.
 - Az árak nemcsak az egyes települések között, de az egyes településeken belül is mutathatnak eltéréseket (összefüggésben az alternatív szolgáltatók, illetve hálózatok jelenlétével), a települési átlagos ár tehát a településen belüli különbségeket elfedi. A településen belüli árak vizsgálatát a rendelkezésre álló adatok köre (településszintű adatbekérés⁸¹) nem teszi lehetővé.
 - Valamely vizsgált földrajzi egység egészére kiterjedően alkalmazott egységes árazás nem jelenti minden esetben azt, hogy a versenyfeltételek hasonlóak, a háttérben a különböző intenzitású versennyel jellemezhető területek összességét figyelembe vevő, profitmaximalizáló magatartás is állhat⁸².

Az árak vizsgálatával kapcsolatos problémákat a BEREC közös álláspont (117) bekezdése is elismeri és a vizsgálatok során elsősorban az árdifferenciák okainak feltárását javasolja, amelyek valószínűsíthetően más kritériumokon (belépési korlátok, piaci részesedések, szolgáltatók száma) keresztül jobban megragadhatók. Ennek megfelelően és tekintettel az árak

⁸⁰ Az adatszolgáltatás során – figyelembe véve az adatszolgáltatással járó szolgáltatói és szabályozói terheket – nem került sor települések és sáv szélességek szerinti bontású árbevétel adatok bekérésére.

⁸¹ Az adatszolgáltatás során – figyelembe véve az adatszolgáltatással járó szolgáltatói és szabályozói terheket – utcaszintű adatok bekérésére nem került sor.

⁸² BEREC közös álláspont (114) bekezdés

vizsgálatával kapcsolatos gyakorlati problémákra, a vizsgálatok során az árak területi eltéréseit másodlagos vizsgálati szempontként vettem figyelembe.

- A verseny magatartási mutatói közül szóba jöhet még a szolgáltatáskínálat települési eltéréseinek vizsgálata. A szolgáltatáskínálat eltérései a helyhez kötött internet szolgáltatás esetén elsősorban a különböző átviteli sebességet biztosító hozzáférések területi eltérésein keresztül ragadhatók meg. A hazai piacon, ahol a verseny infrastruktúra-alapú jellege dominál, a szolgáltatáskínálat eltérései szoros összefüggést mutatnak az egyes szolgáltatók hálózatainak elhelyezkedésével. A verseny strukturális kritériumaival való szoros összefüggés, illetve az azoktól való függés miatt a szolgáltatáskínálat eltéréseit is másodlagos vizsgálati szempontként vettem figyelembe.

A leírtak alapján elsődleges vizsgálati kritériumként a szolgáltatók számát és a piaci részesedések földrajzi eltéréseit azonosítottam, míg a szolgáltatáskínálat és az árak eltéréseit másodlagos vizsgálati kritériumként vettem figyelembe⁸³. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy a kategóriák kialakítása és a települések besorolása elsődlegesen a szolgáltatók száma és a piaci részesedések előzetes vizsgálata alapján történt, a másodlagos kritériumok (árzás, szolgáltatáskínálat) esetében azt vizsgáltam, hogy azonosíthatók-e olyan tartósan fennálló, jelentős eltérések, amelyek az elsődleges besorolás eredményeinek módosítását szükségessé tehetik.

- [238] A korábban leírtaknak megfelelően az MT csoport és a 4iG csoport vállalkozásait azonosítottam olyan szolgáltatóként, amelyek méretük, piaci részesedésük alapján képesek érdemi versenynyomást kifejteni a nem hozzájuk tartozó volt koncessziós területen (a továbbiakban: **jelentős méretű alternatív szolgáltató**)⁸⁴. Ennek megfelelően részletesen vizsgáltam, hogy a másik vállalatcsoport koncessziós területén mely településeken vannak jelen, illetve mekkora piaci részesedésre tettek szert. A vizsgálatok során – a Tpv. 15. §-ával összhangban – az MT csoportba, illetve a 4iG csoportba tartozó vállalkozásokat egy piaci szereplőként vettem figyelembe.

II.7.2.2.1. Strukturális szempontok vizsgálata

- [239] A korábban leírtaknak megfelelően a települések kategóriáinak kialakítása során tehát elsődlegesen a strukturális szempontokat vettem figyelembe. Ennek megfelelően az egyes – homogén versenyfeltételekkel rendelkező – területek elkülönítésére a szolgáltatószámok és a piaci részesedések alapján, megfelelő küszöbértékek beállításával került sor. A 4iG csoport és az MT csoport lefedettség értékeinek meghatározásához az NMHH földrajzi felmérés adatszolgáltatás 2023. év végére vonatkozó adatait használtam fel, a piaci részesedések számítása során az NMHH piacelemzési adatbekerésből származó idősoros adatokat vettem figyelembe. A homogén területek elkülönítése során tekintettel voltam a szabályozás fentebb ismertetett szempontjaira, tehát arra

⁸³ Ez összhangban van a Gigabit Ajánlás (COMMISSION RECOMMENDATION of 6.2.2024 on the regulatory promotion of gigabit connectivity) 10. bekezdésében írtakkal: „The segmentation should be based on objective criteria, similar in nature to the ones used for geographic market segmentation. Those objective criteria should include: (i) the number and characteristics of competing networks; (ii) the distribution of and trends in market shares; (iii) prices; and (iv) behavioural patterns.”

⁸⁴ Ez a megközelítés összhangban van a BEREC közös álláspontjának (110) bekezdésében foglaltakkal, amely a kis piaci súlyú, jelentősebb versenynyomást kifejteni nem képes szolgáltatók figyelmen kívül hagyását javasolja a szolgáltatók számának meghatározása során.

törekedtem, hogy az elkülönítés eredményeként lehetőség szerint szabályozási szempontból észszerű, időben is stabil egységek alakuljanak ki, amelyek mind az esetleges kötelezettségek meghatározása, mind azok teljesítése szempontjából kezelhetők. Ez a gyakorlatban három kategória kialakítását tette indokolttá az egyes volt koncessziós területeken belül. Az első kategóriába azok a települések kerültek, ahol a jelentős méretű alternatív szolgáltató (MT volt koncessziós területén a 4iG csoport, 4iG csoport volt koncessziós területén az MT csoport) nem épített ki hálózatot, vagy nem volt képes jelentős lefedettséget és piaci részesedést elérni. Ebbe a kategóriába azok a települések kerültek, ahol a jelentős méretű alternatív szolgáltató nem volt képes a település felét (címhelyek⁸⁵ 50%-a) lefedni és legalább 40%-os piaci részesedést elérni. Azok a települések, ahol a jelentős méretű alternatív szolgáltató 50% vagy annál nagyobb lefedettséget és 40% vagy annál nagyobb piaci részesedést ért el, a második és harmadik kategóriába kerültek. 40%-os piaci részesedés esetén – amennyiben ez jelentős települési hálózati lefedettséggel párosul – a kihívó már jelentős nyomást képes kifejteni a volt koncessziós szolgáltató piaci magatartására⁸⁶. A második kategóriába kerültek azok a települések, ahol – bár a jelentős méretű alternatív szolgáltató (MT volt koncessziós területén a 4iG csoport, 4iG csoport volt koncessziós területén az MT csoport) jelentős lefedettséget és piaci részesedést ért el – nem vált egyértelműen piacvezetővé. A harmadik kategóriába azok a települések kerültek, ahol a jelentős méretű alternatív szolgáltató (MT volt koncessziós területén a 4iG csoport, 4iG csoport volt koncessziós területén az MT csoport) jelentős lefedettséget és piaci részesedést ért el és egyértelműen piacvezetővé vált.

[240] A második és harmadik kategóriába tartozó települések elhatárolása során elsődlegesen a piaci részesedések eltéréseit vettem figyelembe. A piaci részesedések 10%-ot meghaladó eltérése esetén amennyiben a volt koncessziós szolgáltató piaci részesedése a nagyobb, az adott települést a második kategóriába, amennyiben a jelentős méretű alternatív szolgáltató részesedése nagyobb, akkor a harmadik kategóriába soroltam be. Amennyiben a volt koncessziós szolgáltató és a jelentős méretű alternatív szolgáltató piaci részesedése közötti különbség 10%-nál kisebb mértékű volt (második-harmadik kategóriába tartozó települések 22%-a, háztartások 20%-a), akkor a besorolás során a piaci részesedések időbeli alakulását is figyelembe vettem a következők szerint:

- a) amennyiben az egyértelműen nagyobb (5-10 százalékpont különbség) piaci részesedésű szolgáltató piaci részesedése növekvő tendenciájú, vagy egyértelmű, stabil változások nem azonosíthatók a piaci részesedések alakulásában, akkor az adott település a nagyobb piaci részesedésű szolgáltatóhoz tartozó kategóriába került besorolásra (tehát amennyiben a volt koncessziós szolgáltató részesedése a nagyobb, akkor a második, amennyiben a jelentős méretű alternatív szolgáltatóé, akkor a harmadik kategóriába)
- b) amennyiben valamely település esetén az időbeli tendenciák alapján egyértelműen megállapítható volt (több éven keresztül, folyamatosan növekvő részesedések), hogy a hasonló piaci részesedéssel (5 százalékpontnál kisebb eltérés a piaci részesedések között) vagy egyértelműen kisebb (5-10 százalékpont különbség a piaci részesedésekben) piaci részesedéssel rendelkező szolgáltató a piacelemzés előrettekintő időtávján várhatóan piacvezetővé válik, akkor az adott település az előrettekintő időtávon várható piacvezetővé váló

⁸⁵ Címhely: településre, utcára, házszámra kiterjedő címadattal vagy helyrajzi számmal meghatározott ingatlan, ahol legalább egy előfizetői hozzáférési pont létesítésére alkalmas épület vagy épületcsoport található.

⁸⁶ A kiválasztott küszöbérték az Iránymutatások 57. pont lábjegyzetével is összhangban van, ami a domináns piaci helyzet meglétét 40% alatt nem valószínűsíti: „The Commission's experience suggests that dominance is not likely if the undertaking's market share is below 40 % in the relevant market.”

szolgáltatóhoz tartozó kategóriába került besorolásra (tehát amennyiben pl. a volt koncessziós szolgáltató részesedése aktuálisan nagyobb, de a jelentős méretű alternatív szolgáltató évről-évre jelentős növekedést ér el és az előretekintő időtávon a piaci részesedése várhatóan egyértelműen és tartósan meghaladja a volt koncessziós szolgáltatóét, akkor a település a harmadik kategóriába került besorolásra – értelemszerűen a fordított eset is előfordulhat, ebben az esetben a második kategóriába került a település besorolásra).

- c) amennyiben valamely település esetén a piaci részesedések között nem volt érdemi eltérés (5 százalékpont alatt) és az időbeli adatok alapján a piacelemzés előretekintő időtávjára vonatkozóan egyértelmű tendenciák nem voltak azonosíthatók, akkor a település a második kategóriába került besorolásra.

[241] A számítások során a 4iG csoport és az MT csoport lefedettség értékeinek meghatározásához az NMHH földrajzi felmérés adatszolgáltatásban bekért adatokat használtam fel.

[242] Az elvégzett vizsgálatok alapján a következő települések kerültek besorolásra az egyes kategóriákba:

Magyar Telekom volt koncessziós területe:

1. kategória: Magyarország területének az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3.⁸⁷ pontja alapján meghatározott, 1, 22, 23, 26, 34, 35, 36, 37, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 56, 59, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 92, 93, 94, 96, 99 hívószámú számozási területein a 2. és 3. kategóriába sorolt települések és budapesti kerületek kivételével.

2. kategória: *Adács, Andornaktálya, Apc, Atkár, Baja, Balaton, Bátmonostor, Bátor, Bodmér, Budapest 02. ker., Budapest 16. ker., Budapest 17. ker., Budapest 18. ker., Budapest 20. ker., Budapest 22. ker., Bükkzsérc, Cegléd, Csákvár, Csátalja, Cserépfalu, Csókakő, Demjén, Domoszló, Dozmat, Ebes, Edelény, Egerbocs, Egercsehi, Egerszalók, Érd, Erk, Farnos, Fegyvernek, Füzesabony, Gánt, Gencsapáti, Hercegszántó, Heréd, Hort, Kerecsend, Laskod, Maklár, Martonvásár, Mezőkeresztes, Moha, Nagykozár, Nagyvarsány, Nagyvisnyó, Nógrád, Noszvaj, Pilisjászfalu, Pilisszentiván, Pilisszentlászló, Polgárdi, Rákócziújfalú, Sajószöged, Sárkeresztes, Solymár, Szentistván, Szigetmonostor, Tápíószele, Tarnaörs, Telki, Tinnye, Tiszaújváros, Tordas, Torony, Újszilvás, Úrhida, Vaskút, Vécs.*

3. kategória: *Alsóörs, Alsóvadász, Anarcs, Aszaló, Bácsalmás, Balatonfüred, Báránd, Bekölce, Bélapátfalva, Berente, Berettyóújfalú, Berkenye, Besenyőd, Besenyszög, Bogács, Boldva, Borsodnádásd, Bucsu, Budaörs, Budapest 01. ker., Budapest 04. ker., Budapest 05. ker., Budapest 06. ker., Budapest 07. ker., Budapest 08. ker., Budapest 09. ker., Budapest 10. ker., Budapest 11. ker., Budapest 13. ker., Budapest 14. ker., Budapest 15. ker., Budapest 19. ker., Budapest 21. ker., Bükkmogyorósd, Bükkzentkereszt, Bükkzentmárton, Csobánka, Csopak, Debrecen, Detk, Ecséd, Eger, Egerbakta, Egerszólát, Farkaslyuk, Fehérgyarmat, Fehérvárcsurgó, Felsőörs, Felsőtárkány, Felsőzsolca, Gárdony, Gyöngyös, Gyöngyösfalu, Gyöngyössolymos, Gyulaháza, Gyúró, Hajdúböszörmény, Hajdúszoboszló, Halmajugra, Hangács, Hatvan, Hevesaranyos, Hosszúhetény, Iszkaszentgyörgy, Isztimér, Jánoshalma, Jenő, Kajászó, Kántorjánosi, Kazincbarcika, Kelebia, Kincsesbánya, Kiskunhalas, Kisvarsány, Kisszállás, Komló, Kőszárhegy, Kőtelek, Lénárdaróc, Lovas, Lőrinci, Ludas, Magyaralmás, Mélykút, Mikófalva, Miskolc, Mónosbél, Mór, Nagyfüged, Nagykálló,*

⁸⁷ A számozási körzethez tartozó települések listáját lásd a Hatóság www.nmhh.hu honlapján a „Szakmai érdekeltek”, „Azonosítógazdálkodás”, „Azonosítónyilvántartások”, „Körzetszámokhoz tartozó települések” rovatban.

Nagykanizsa, Nagytálya, Nárjai, Novaj, Nyírgyulaj, Nyírpazony, Nyírtét, Nyomár, Ófehértó, Onga, Ostoros, Paloznak, Pécs, Perenye, Petőfibánya, Pilisvörösvár, Pilisszántó, Pilisszentkereszt, Püspökladány, Romonya, Sajóőrös, Sárszentmihály, Sopron, Söpte, Szárliget, Szarvaskő, Százhalombatta, Székesfehérvár, Szendehely, Szikszó, Szilvásvárad, Szombathely, Szomolya, Szúcs, Táplánszentkereszt, Tard, Tarnasadány, Tárnok, Tatabánya, Tisasüly, Tompa, Törökszentmiklós, Újfehértó, Velence, Zagyvaszántó, Ziliz.

4iG csoport volt koncessziós területe:

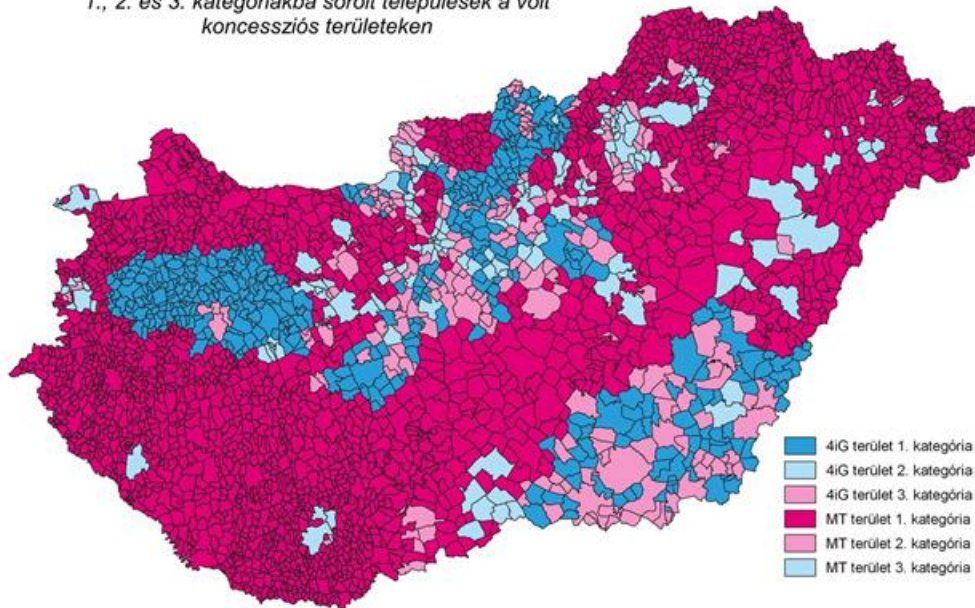
1. kategória: Magyarország területének az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott, 24, 25, 27, 28, 29, 32, 33, 57, 62, 63, 66, 68, 88, 89, 95 hívószámú számozási területein a 2. és 3. kategóriába sorolt települések kivételével

2. kategória: Békés, Békéscsaba, Bénye, Dömös, Esztergom, Etes, Gomba, Göd, Jászárokszállás, Jászfelsőszentgyörgy, Kiskunlacháza, Mátraszele, Mende, Monor, Nagybörzsöny, Nagykáta, Nagymaros, Perkáta, Szentmártonkáta, Szokolya, Tura, Üllő, Vácszentlászló, Vecsés.

3. kategória: Adony, Ajka, Almáskamarás, Alsónémedi, Annavölgy, Apátfalva, Bag, Bajna, Bajót, Balatonfőkajár, Baracs, Békésszentandrás, Bernecebaráti, Besnyő, Bordány, Bugyi, Csabacsúd, Csajág, Csanádpalota, Csolnok, Csongrád, Dabas, Dág, Dány, Délegyháza, Deszk, Dévaványa, Doboz, Dombiratos, Dömsöd, Dunaharaszti, Dunakeszi, Dunavarsány, Egyházasgerge, Epöl, Ercsi, Felsőpakony, Ferencszállás, Forráskút, Füzesgyarmat, Galgahévíz, Gyál, Gyula, Hernád, Hévízgyörk, Hódmezővásárhely, Iklad, Inárcs, Ipolydamásd, Ipolytarnóc, Ipolytölgyes, Iváncsa, Jászapáti, Jászfényszaru, Jászfákóhalma, Jászkisér, Kakucs, Karancsság, Kartal, Kemence, Kesztlőc, Kevermes, Kisapostag, Kisbárkány, Kishartyán, Kislőd, Kistelek, Kiszombor, Klárafalva, Kóka, Kondoros, Kosd, Kóspallag, Körösladány, Köröstarcsa, Kunágota, Kübekháza, Küngös, Leányvár, Letkés, Litke, Lucfalva, Magyarbánhegyes, Magyarcsanád, Magyarpolány, Makó, Márianosztra, Márkháza, Mártély, Mezőberény, Mezőfalva, Mezőhegyes, Mezőkomárom, Mezőkovácsháza, Mihálygerge, Mindszent, Mogyorósbánya, Mórahalom, Nagybánhegyes, Nagybárkány, Nagykamarás, Nagykarcsony, Nagykeresztúr, Nagylak, Nagyszénás, Nagyvenyim, Noszlop, Ócsa, Orosháza, Örkény, Örménykút, Öttömös, Perőcsény, Pilis, Piliscsév, Pusztaföldvár, Pusztamérges, Pusztamonostor, Pusztaszer, Ráckeve, Ságújfalu, Sámsonháza, Sándorfalva, Sárísáp, Sarkad, Sárosd, Sárszentágota, Sóshartyán, Szabadegyháza, Szabadhídvég, Szarvas, Szeged, Szegvár, Székkutas, Szentlőrincváros, Szigethalom, Szilaspogony, Szob, Táborfalva, Tápióbicske, Tápióság, Tápiószentmárton, Tát, Telekgerendás, Tésa, Tiszasziget, Tokod, Tokodaltáró, Újhartyán, Újszentiván, Úny, Üllés, Vámosmikola, Veresegyház, Zabar, Zebegény, Zsámbok, Zombó.

[243] Az egyes kategóriákba sorolt települések elhelyezkedését a 45. ábra mutatja be:

1., 2. és 3. kategóriákba sorolt települések a volt koncessziós területeken

45. ábra: 1., 2. és 3. kategóriákba sorolt települések a volt koncessziós területeken

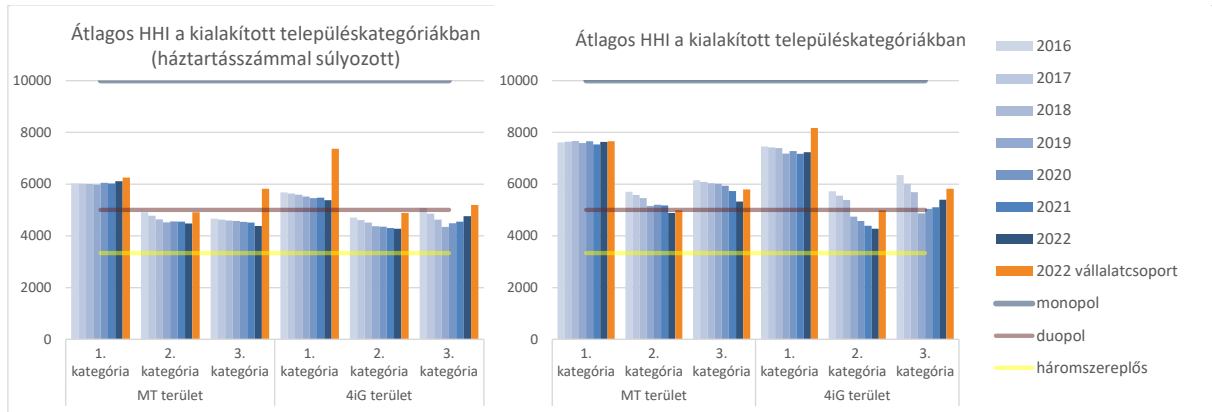
[244] Az egyes kategóriákba sorolt települések száma és a két nagy vállalkozáscsoport részesedése a következőképpen alakult a 2022-es évben:

Volt koncessziós terület	Kategória	Települések száma (db)	Háztartások száma (db)	Népesség (fő)	Piaci részesedés (teljes területre)		Piaci részesedés (települési részesedések átlaga)	
					MT csoport	4iG csoport	MT csoport	4iG csoport
Magyar Telekom	1	2 342	1 624 781	4 141 149	58%	15%	60%	3%
	2	71	317 132	780 539	51%	47%	52%	47%
	3	136	1 102 791	2 460 840	30%	69%	30%	67%
4iG csoport	1	446	461 064	1 169 311	11%	73%	4%	73%
	2	24	96 566	247 026	45%	53%	44%	55%
	3	158	360 592	890 145	61%	33%	68%	28%

3. táblázat: Települések száma és piaci részesedések a kialakított kategóriákban

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

[245] A piaci részesedések visszatükrözik az egyes kategóriák kialakítása során alkalmazott elkülönítés szempontjait. Ennek megfelelően az első kategóriába sorolt településeken a volt koncessziós terület szolgáltatójának (MT csoport, illetve 4iG csoport) kiemelkedő a piaci részesedése, a második kategóriában a piaci részesedések kiegyenlítettebbek, de továbbra is a volt koncessziós terület szolgáltatója rendelkezik a legnagyobb részesedéssel, míg a harmadik kategóriában a kihívó vállalatcsoport részesedése egyértelműen és jelentősen meghaladja a volt koncessziós terület szolgáltatóját. A HHI-index vizsgálata alapján hasonló kép rajzolódik ki.

46. ábra: Átlagos HHI a kialakított kategóriákban

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [246] A HHI az első kategóriába sorolt településeken mindkét volt koncessziós területen jóval magasabb piaci koncentrációt mutat és a koncentráció időben is stabil. A második és harmadik kategóriába tartozó településeken a piaci koncentráció jellemzően a kétszereplős piacra jellemző piaci koncentrációnak felel meg és a koncentráció változása nagyobb piaci dinamikára utal, mint az első kategóriába sorolt települések esetén.
- [247] Az óvatosság elvét, valamint a kiválasztott vizsgálati egységek stabilitásának szempontját szem előtt tartva megvizsgáltam, hogy a számítások mennyiben vezetnek eltérő eredményre a korábbi időszak adatait felhasználva, illetve mennyiben változtatja meg az eredményeket eltérő küszöbértékek használata. A vizsgálatok a következő eredményekre vezettek:

Első kategóriába és a második-harmadik kategóriába sorolt települések elhatárolása

- Az első kategóriába sorolt települések köre a Magyar Telekom volt koncessziós területén kis, a 4iG csoport volt koncessziós területén közepes mértékben változik, ha a – földrajzi felmérés lefedettség értékeinek változatlanul hagyása mellett – a korábbi időszakok (2019-2022) piaci részesedés adatait vesszük figyelembe⁸⁸. A 4iG volt koncessziós területén az időszak elején (2019) első kategóriába sorolt települések 11%-a (55 település, a háztartások 20%-a) került a második vagy harmadik kategóriába az időszak végére (2022). A Magyar Telekom esetén a változások mértéke kisebb, ugyanakkor a változás nem egyirányú, az első kategóriába sorolt települések csökkenése (22 település, ami a települések 0,9%-a, a háztartások 1,1%-a) mellett növekedés is bekövetkezett (31 település, ami a települések 1,3%-a, a háztartások 4,5%-a).
- Ha a települések elhatárolása során az 50%-os lefedettség és 40%-os piaci részesedés küszöb helyett 40/35%-os, illetve 60/45%-os érték kerülne beállításra, akkor
 - a Magyar Telekom volt koncessziós területén a küszöb csökkentése esetén 28 településsel csökkenne az első kategóriába sorolt települések köre (1,2%-os csökkenés a besorolt települések számában, 8,7%-os csökkenés a háztartások számában), a küszöb emelése esetén további 33 település kerülne az első kategóriába sorolásra (1,4%-os növekedés a besorolt települések számában, 11,1%-os növekedés a háztartások számában),
 - a 4iG volt koncessziós területén a küszöb csökkentése esetén 20 településsel csökkenne az első kategóriába sorolt települések köre (4,5%-os csökkenés a besorolt

⁸⁸ A piaci dinamika vizsgálhatósága érdekében a vizsgálatok során a 2019-2021. évek közötti időszakra vonatkozó adatokat visszamenőleg is a jelenlegi piaci helyzet szerinti vállalatcsoportoknak megfelelően vettem figyelembe.

települések számában, 12,4%-os csökkenés a háztartások számában), a küszöb emelése esetén további 28 település kerülne az első kategóriába sorolásra (6,3%-os növekedés a besorolt települések számában, 17,6%-os növekedés a háztartások számában).

Második és harmadik kategóriába sorolt települések elhatárolása

- A korábbi időszakok adatait vizsgálva⁸⁹ megállapítható, hogy a 2019-2022. időszakban – az időszak elején és végén a második vagy harmadik kategóriába tartozó települések közül – a második és harmadik kategóriába sorolt települések 23%-a (a háztartások 10%-a) került át a másik kategóriába. Ez a Magyar Telekom volt koncessziós területén a települések 25%-a és a háztartások 10%-a, míg a 4iG volt koncessziós területén a települések 19%-a és a háztartások 7%-a. A Magyar Telekom volt koncessziós területén döntően a harmadik kategóriából a második kategóriába történt mozgás, a kategóriát váltó települések 96%-a (háztartások 97%-a) esetében ilyen irányú mozgás történt. A 4iG volt koncessziós területén fordított irányú mozgás tapasztalható, a második kategóriából a harmadik kategóriába tartozó települések száma nőtt, a kategóriát váltó települések 92%-a (háztartások 94%-a) tartozott ebbe a körbe.

[248] Az elvégzett vizsgálatok alapján a következők állapíthatók meg:

- Az első és a második-harmadik kategóriába sorolt települések elhatárolása eredményeként időben alapvetően stabil határokkal rendelkező földrajzi területek alakultak ki. A 4iG volt koncessziós területén az időbeli kategóriaváltások mértéke valamivel nagyobb, ugyanakkor a változások iránya egyértelmű, valamennyi érintett település az első kategóriából a második vagy harmadik kategóriába került átsorolásra. Szabályozási szempontból ez az eset kedvezőbb, hiszen az alulszabályozás⁹⁰ veszélye kisebb. A Magyar Telekom volt koncessziós területe esetén – ahogyan megállapítottam – a kijelölt terület időbeli stabilitása jóval nagyobb.
- Az első és a második-harmadik kategóriába sorolt települések elhatárolása során használt paraméterek (lefedettség, piaci részesedés) változtatására a besorolt települések száma tekintetében kis mértékben, a háztartásszámokat vizsgálva közepesen érzékeny a kialakított módszertan (a küszöb magasabb vagy alacsonyabb mértékben történő meghatározása tehát a nagyobb méretű településeket nagyobb mértékben érinti). Ilyen körülmények között – az óvatosság elvét és az alulszabályozás elkerülését szem előtt tartva – az alkalmazottnál alacsonyabb küszöbértékek beállítása nem indokolt.
- A második és harmadik kategóriába sorolt települések további szegmentációjával kapcsolatos vizsgálat – aszerint, hogy a nagyméretű alternatív szolgáltató piacvezetővé vált vagy sem – valamivel nagyobb időbeli eltéréseket mutatott (döntően a Magyar Telekom piacszerzésének köszönhetően), a 4 év alatt bekövetkezett változás a második és harmadik kategóriába sorolt települések 23%-át érintette, ami azonban a háztartásoknak csak a 10%-át jelentette. Mindazonáltal a második és harmadik kategóriába sorolt települések 78%-a (háztartások 80%-a) esetében a piaci részesedésbeli különbségek jelentős, 10% feletti eltérést mutattak, ami arra utal, hogy a kialakított egységek az előrettekintő időtávon is várhatóan stabilak maradnak. Az elhatárolás során alkalmazott előrettekintő szemlélet, tehát a piaci részesedések alakulásának előrettekintő

⁸⁹ A piaci dinamika vizsgálhatósága érdekében a vizsgálatok során a 2019-2021. évek közötti időszakra vonatkozó adatokat visszamenőleg is a jelenlegi piaci helyzet szerinti vállalatcsoportoknak megfelelően vettem figyelembe.

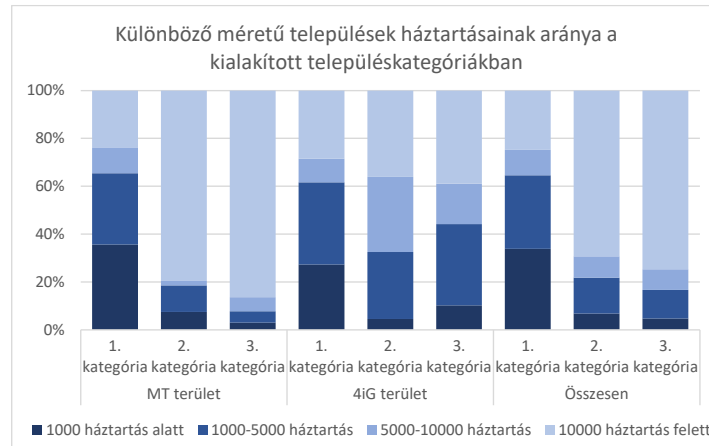
⁹⁰ Ahogy korábban rögzítettem – az óvatosság elve alapján – az esetleges szabályozói hiba korrigálhatóságát is figyelembe véve a vizsgálatok során elsősorban az alulszabályozás elkerülését tartom szem előtt.

vizsgálata a kisebb részesedésbeli különbséggel rendelkező települések esetén is biztosítja a besorolás eredményeként kapott egységek stabilitását. Néhány település esetén természetesen mindezek ellenére előfordulhat, hogy a vizsgálat időpontjában biztonsággal előre nem látható, illetve jelezhető piaci változások eredményeként a piacelemzés előretékintő időtávján más kategóriába kerül, ennek a lehetőségnek a kiküszöbölésére ugyanakkor megbízható módszertan nem alakítható ki, további mikroszegmentációval a besorolás megbízhatósága érdemben nem növelhető.

- [249] Az elvégzett vizsgálatok alapján nem tartottam indokoltnak eltérő küszöbértékek meghatározását a kategóriák kialakítása során.

II.7.2.2.2. Belépési korlátok

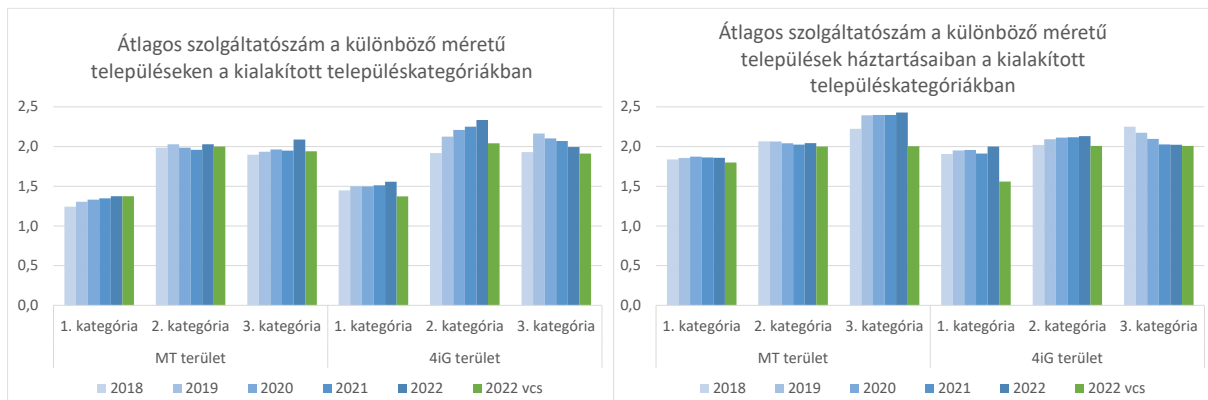
- [250] A belépési korlátok kialakított földrajzi egységek közötti eltéréseinek vizsgálata során – a volt koncessziós területek szerinti vizsgálatokhoz hasonlóan – a kereslet, illetve a településszerkezet földrajzi eltéréseit elemeztem. A kereslet eltéréseit a jövedelmi viszonyok azonosított területek közötti, illetve az azonosított területeken belüli eltérésein keresztül vizsgáltam. Egy adott terület jövedelmi viszonyai ugyanis alapvetően meghatározzák egy új potenciális belépő által realizálható bevételek nagyságát, a megtérülést, ami alapvetően befolyásolja a belépés sikerességét. A jövedelmi viszonyok területi eltéréseinek vizsgálata során ebben az esetben is a GfK Vásárlóerő Tanulmányban szereplő, 2022-re vonatkozó átlagos egy háztartásra, illetve egy főre jutó vásárlóerő mutatót vizsgáltam és megállapítottam, hogy a volt koncessziós területeken belül kialakított településkategóriák az egy háztartásra jutó jövedelmi értékek tekintetében nem térnek el érdemben egymástól. Itt is megjegyzendő, hogy a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás igénybevétele (80% feletti háztartási penetráció) és jellege (a gazdasági és társadalmi életben való részvételhez szükséges, egyre inkább alapvetőnek tekinthető szolgáltatás) miatt az igénybevételt a jövedelmi viszonyok egyre kevésbé befolyásolják, ezért egyre kevésbé funkcionálnak belépési korlátként.
- [251] Ahogyan korábban – a volt koncessziós területenkénti vizsgálatok során – megállapítottam, a belépési korlátok szintjét a méretgazdaságosság és az elsüllyedt költségek jelentősen befolyásolják. A fix költségek nagyságát és a méretgazdaságosságot pedig alapvetően meghatározza, hogy egy adott terület telepítési szempontból milyen adottságokkal rendelkezik. Ennek megfelelően a méretgazdaságossági hatás kialakított településkategóriák közötti eltéréseit ebben az esetben is a hálózattelepítést jelentősen befolyásoló településméret értékek vizsgálatával és a tényleges belépéseket tükröző szolgáltatatszámok alapján végeztem.
- [252] Ha a kialakított településkategóriákba került különböző méretű települések megoszlását vizsgáljuk, akkor jelentős eltérések azonosíthatók az első kategória és a második-harmadik kategória (ahova a két nagy szereplős települések tartoznak) között.

47. ábra: Különböző méretű települések háztartásainak aránya a kialakított településkategóriákban
 Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

[253] Az első kategóriába sorolt települések háztartásainak többsége kisebb, 5000 háztartás alatti településeken található, míg a második és harmadik kategóriába sorolt települések háztartásai döntően ennél nagyobb településeken található. Jól látható továbbá a különbség a volt koncessziós területek között, ami alapvetően a volt koncessziós területekhez tartozó települések összetételéből fakad. A kialakított kategóriákba sorolt települések összetétele alapján valószínűsíthető, hogy a belépési korlátok jellemzően eltérnek az első kategóriába és a második-harmadik kategóriába sorolt települések esetén. Pontosabb képet a szolgáltatószámok vizsgálatával kaphatunk, a szolgáltatószámok kategóriánkénti eltérései a belépési korlátok eltérő szintjére utalhatnak.

[254] A 48. ábra az egyes kategóriákba sorolt településekre vonatkozó szolgáltatószámok átlagát, illetve háztartásszámmal súlyozott átlagát mutatja be. A számítások során a korábbiakhoz hasonlóan csak a saját hálózattal és az adott településen legalább 15%-os piaci részesedéssel rendelkező vezeték nélküli szolgáltatásokat vettem figyelembe a szolgáltatók számának meghatározása során.

48. ábra: Átlagos szolgáltatószám a különböző méretű településeken és a települések háztartásaiban a kialakított településkategóriákban, 2018-2022 (2022. évre vonatkozóan a vállalkozáscsoportok figyelembe vételével is)

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

[255] Az átlagos szolgáltatószámok tekintetében a választóvonal alapvetően az első kategóriába és a második-harmadik kategóriába sorolt települések között fedezhető fel. Az átlagos szolgáltatószám értékek ugyanakkor még a második és harmadik kategóriába tartozó települések esetén is a belépési korlátok magas szintjére utalnak, a saját hálózattal történő belépés és tartós piaci jelenlét még itt is jelentős akadályokba ütközik.

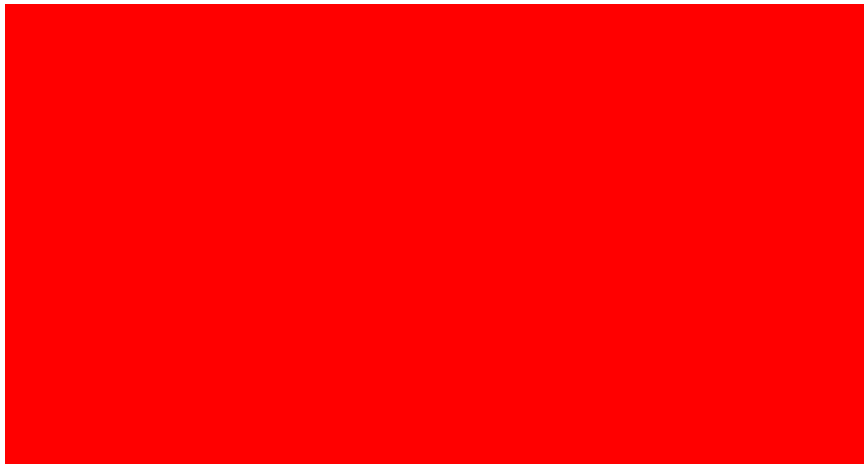
[256] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a belépési korlátokban az első kategóriába és a második-harmadik kategóriába sorolt települések között fedezhetők fel jelentősebb eltérések. Megjegyzendő, hogy az eltérések „szükségszerűek”, hiszen a múltbeli – ugyanakkor időben viszonylag stabil – belépési korlátok szoros összefüggésben vannak a kialakult verseny strukturális jellemzőivel (pl. piaci részesedések, szolgáltatószámok és alakulásuk), amelyek a kategóriákba sorolásnál elsődleges szempontként szolgáltak⁹¹.

II.7.2.2.3. Magatartási tényezők vizsgálata

II.7.2.2.3.1. Árak eltérései

[257] A korábban leírtaknak megfelelően a földrajzi szegmentáció során az árazás eltéréseit másodlagos vizsgálati szempontnak tekintettem. Az árák eltéréseinek elemzése során ennek megfelelően azt vizsgáltam, hogy az árazásban azonosíthatók-e olyan területi eltérések, amelyek az elsődleges besorolás eredményeinek – tehát az első, második és harmadik kategóriába került települések listájának – módosítását szükségessé tehetik.

[258] A koncessziós területek szerinti vizsgálat során (elsősorban a szolgáltatók által az ÁSZF-ekben, illetve a honlapjukon feltüntetett árák vizsgálata alapján) megállapítottam, hogy a nagyobb kiterjedésű hálózattal rendelkező szolgáltatók árazása jellemzően nem igazodik a volt koncessziós területek határaihoz. Ez igaz a jelen pontban azonosított településkategóriákra is. A piacelemzési adatszolgáltatásban ugyanakkor több szolgáltató is beszámolt versenyhelyzettől függő, területileg eltérő árazásról. **Üzleti titok**

49. ábra: **Üzleti titok** területileg eltérő árazással érintett előfizetések aránya a különböző méretű településeken a kialakított településkategóriákban, 2022

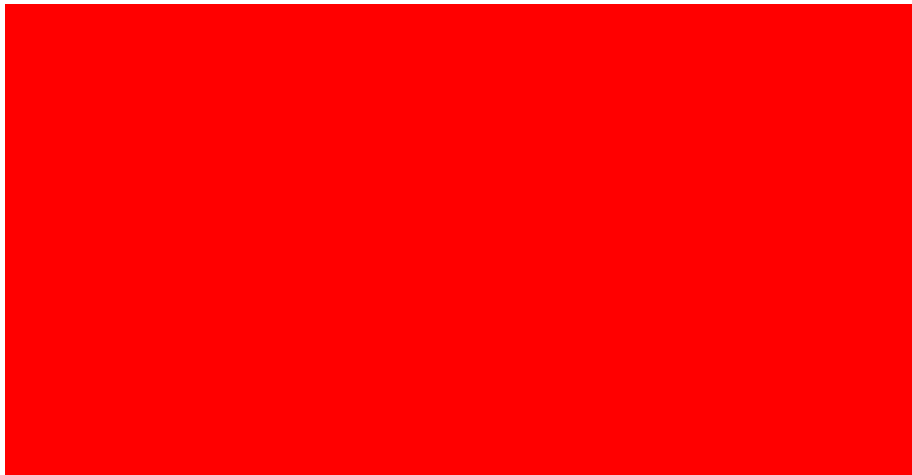
Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

[259] **Üzleti titok**

⁹¹ A belépési korlátok magasabb szintje a legtöbb esetben kevésbé intenzív versennyel párosul, ami jellemzően az első kategóriába soroláshoz vezet. Az első kategóriába sorolt településekre ezt követően természetesen jellemzően magasabb belépési korlátok jellemzők, mint a második-harmadik kategóriába sorolt településekre.

[260] A fajlagos bevételek szintjéből közvetve következtetéseket lehet levonni az árak esetleges területi eltéréseire. Amennyiben az adott terület volt koncessziós szolgáltatója esetében jelentős, tartósan fennálló földrajzi eltérések azonosíthatók a fajlagos bevételekben, az területi szempontok alapján kialakított árazásra utalhat. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a fajlagos bevételekben meglévő területi eltérésekben nemcsak az esetleges földrajzilag differenciált árazás hatása, hanem az egyes igénybevételi jellemzőkben (pl. elérhető sáv szélesség, csomagban igénybe vett további szolgáltatások) meglévő eltérések, sőt az egyes területeken tapasztalható erőteljes előfizetői mozgások miatti összetétel változás hatásai is megjelennek, így a fajlagos bevételekben meglévő esetleges területi eltérések önmagukban még nem feltétlenül utalnak területileg eltérő árazásra. A 4iG csoport esetén további nehézséget okoz, hogy a vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások integrációja a vizsgált időszakban (a legutolsó vizsgált év 2022) még nem indult meg, ami azt is jelenti, hogy a piaci stratégiájukat, árazásukat a saját aktuális versenyhelyzetüknek megfelelően alakították ki, így a 4iG csoport egészére számított fajlagos bevételek érdemi információval nem szolgálnak⁹². Ilyen körülmények között a fajlagos bevételek alakulásának kialakított településkategóriák szerinti vizsgálata elsősorban az MT csoport esetében volt lehetséges. **Üzleti titok**⁹³ **Üzleti titok**.

50. ábra: MT csoport helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatásból származó havi fajlagos bevételei (Ft/előfizetési hónap) a volt koncessziós területén kialakított településkategóriákban

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

[261] **Üzleti titok**⁹⁴ **Üzleti titok**

[262] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az árazásban egyik volt koncessziós terület esetén sem azonosíthatók olyan tartósan fennálló területi eltérések, amelyek az elsődleges besorolás eredményeinek – tehát az első, második és harmadik kategóriába került települések listájának – módosítását szükségessé tehetik.

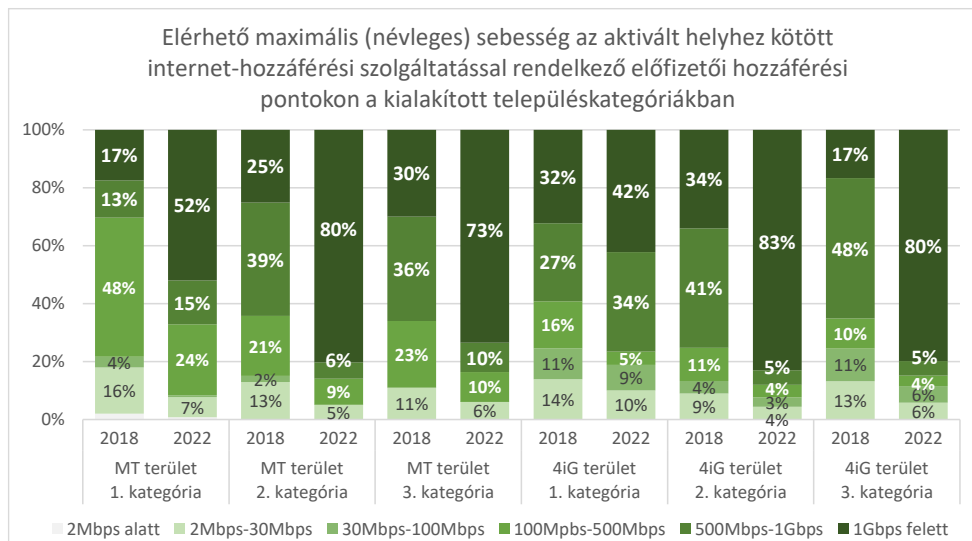
II.7.2.2.3.2. Szolgáltatáskínálat eltérései

⁹² **Üzleti titok**

⁹³ **Üzleti titok**

⁹⁴ **Üzleti titok**

- [263] A korábban leírtaknak megfelelően a földrajzi szegmentáció során a szolgáltatáskínálat eltéréseit – az árázashoz hasonlóan – másodlagos vizsgálati szempontnak tekintettem. A szolgáltatáskínálat eltéréseinek elemzése során ennek megfelelően azt vizsgáltam, hogy a szolgáltatáskínálatban azonosíthatók-e olyan területi eltérések, amelyek az elsődleges besorolás eredményeinek – tehát az első, második és harmadik kategóriába került települések listájának – módosítását szükségessé tehetik.
- [264] A szolgáltatáskínálat eltérései több szinten vizsgálhatók. Amennyiben a szolgáltatáskínálatot az elérhető szolgáltatók, illetve hálózatok körének áttekintésével vizsgáljuk, akkor a strukturális szempontok vizsgálata során azonosított eltérések azonosíthatók, illetve a strukturális szempontok vizsgálata alapján kialakított elkülönítés adódik. A szolgáltatáskínálat eltérései a szolgáltatók körének vizsgálatán túl, az egyes szolgáltatók hálózatán elérhető szolgáltatások tulajdonságain keresztül is vizsgálhatók. Az alkalmazott technológia tekintetben megállapítható, hogy az első kategóriába sorolt települések esetén a réz érpáras technológián alapuló xDSL előfizetések vezetékes előfizetéseken belüli aránya a magasabb (4iG volt koncessziós területén 18%, MT volt koncessziós területén 17%, 2022-ben), mint a második és harmadik kategóriába sorolt településeken (4iG volt koncessziós területén 12-11%, MT volt koncessziós területén 6-9%).
- [265] Ha a tényleges, aktivált szolgáltatással rendelkező előfizetői hozzáférési pontokon elérhető szolgáltatások maximális átviteli sebesség értékeit a kialakított településkategóriák szerint vizsgáljuk, akkor jelentősebb eltérések azonosíthatók az első kategóriába és a második-harmadik kategóriába sorolt települések adatai között.

51. ábra: Elérhető maximális (névleges) sebesség az aktivált helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatással rendelkező előfizetői hozzáférési pontokon a kialakított településkategóriákban.

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [266] Az 51. ábra adatai alapján megállapítható, hogy a 100 Mbit/s alatti hozzáférések aránya valamivel magasabb az első kategóriába sorolt településeken, az eltérés ugyanakkor nem jelentős. Nagyobb különbségek azonosíthatók a 100 Mbit/s feletti sáv szélesség kategóriák esetén, ahol a második és harmadik kategóriába sorolt települések esetén a gigabites hozzáférések aránya jóval magasabb, mint az első kategóriába sorolt települések esetén.
- [267] Az elérhető hálózatok és sebességek vizsgálata alapján tehát a kialakított településkategóriák között – a strukturális jellemzőkkel erőteljes összefüggésben álló, azokkal összhangban lévő – eltérések azonosíthatók, a kevesebb piaci szereplővel és nagyobb piaci koncentrációval jellemezhető első kategóriába sorolt települések az elérhető technológiák és a kínált átviteli sebesség értékek

tekintetében jellemzően kedvezőtlenebb helyzetben vannak, mint a második és harmadik kategóriába sorolt települések. A szolgáltatáskínálat eltéréseinek vizsgálata alapján sem azonosítható tehát olyan szempont, amely a strukturális szempontok vizsgálata alapján elkülönített településkategóriák módosítását szükségessé tenné.

II.7.3. Földrajzi vizsgálat összegzése, azonosított földrajzi piacok

[268] A versenyviszonyok földrajzi eltérései vizsgálatának eredményeként a következő területek határozhatók meg olyan földrajzi piacként, ahol a versenyfeltételek külön-külön homogének és szignifikánsan különböznek a többi terület versenyfeltételeitől:

1.a földrajzi piac	Az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja szerinti 1, 22, 23, 26, 34, 35, 36, 37, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 56, 59, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 92, 93, 94, 96, 99 hívószámú számozási terület, kivéve az 1.b és 1.c földrajzi piacokhoz tartozóként azonosított települések és budapesti kerületek
1.b földrajzi piac	Adács, Andornaktálya, Apc, Atkár, Baja, Balaton, Bátmonostor, Bátor, Bodmér, Budapest 02. ker., Budapest 16. ker., Budapest 17. ker., Budapest 18. ker., Budapest 20. ker., Budapest 22. ker., Bükkzsérc, Cegléd, Csákvár, Csátalja, Cserépfalu, Csókakő, Demjén, Domoszló, Dozmat, Ebes, Edelény, Egerbocs, Egercsehi, Egerszalók, Érd, Erk, Farnos, Fegyvernek, Füzesabony, Gánt, Gencsapáti, Hercegszántó, Heréd, Hort, Kerecsend, Laskod, Maklár, Martonvásár, Mezőkeresztes, Moha, Nagykozár, Nagyvarsány, Nagyvisnyó, Nógrád, Noszvaj, Pilisjászfalu, Pilisszentiván, Pilisszentlászló, Polgárdi, Rákócziújfalu, Sajószöged, Sárkeresztes, Solymár, Szentistván, Szigetmonostor, Tápiószéle, Tarnaörs, Telki, Tinnye, Tiszaújváros, Tordas, Torony, Újszilvás, Úrhida, Vaskút, Vécs
1.c földrajzi piac	Alsóörs, Alsóvadász, Anarcs, Aszaló, Bácsalmás, Balatonfüred, Báránd, Bekölce, Bélapátfalva, Berente, Berettyóújfalu, Berkenye, Besenyőd, Besenyszög, Bogács, Boldva, Borsodnádásd, Bucsu, Budaörs, Budapest 01. ker., Budapest 04. ker., Budapest 05. ker., Budapest 06. ker., Budapest 07. ker., Budapest 08. ker., Budapest 09. ker., Budapest 10. ker., Budapest 11. ker., Budapest 13. ker., Budapest 14. ker., Budapest 15. ker., Budapest 19. ker., Budapest 21. ker., Bükkmogyorósd, Bükkzentkereszt, Bükkzentmárton, Csobánka, Csopak, Debrecen, Detk, Ecséd, Eger, Egerbakta, Egerszólát, Farkaslyuk, Fehérgyarmat, Fehérvárcsurgó, Felsőörs, Felsőtárkány, Felsőzsolca, Gárdony, Gyöngyös, Gyöngyösfalu, Gyöngyössolymos, Gyulaháza, Gyúró, Hajdúböszörmény, Hajdúszoboszló, Halmajugra, Hangács, Hatvan, Hevesaranyos, Hosszúhetény, Iszkaszentgyörgy, Isztimér, Jánoshalma, Jenő, Kajászó, Kántorjánosi, Kazincbarcika, Kelebia, Kincsesbánya, Kiskunhalas, Kisvarsány, Kisszállás, Komló, Kőszárhegy, Kőtelek, Lénárdaróc, Lovas, Lőrinci, Ludas, Magyaralmás, Mélykút, Mikófalva, Miskolc, Mónosbél, Mór, Nagyfüged, Nagykovács, Nagykanizsa, Nagytálya, Nárai, Novaj, Nyírgyulaj, Nyírpazony, Nyírtét, Nyomár, Ófehértó, Onga, Ostoros, Paloznak, Pécs, Perenye, Petőfibánya, Pilisvörösvár, Pilisszántó, Pilisszentkereszt, Püspökladány, Romonya, Sajóőrös, Sárszentmihály, Sopron, Söpte, Szárliget, Szarvaskő, Százhalombatta,

	Székesfehérvár, Szendehely, Szikszó, Szilvásvárad, Szombathely, Szomolya, Szúcs, Táplánszentkereszt, Tard, Tarnazsádány, Tárnok, Tatabánya, Tiszasüly, Tompa, Törökszentmiklós, Újfehértó, Velence, Zagyvaszántó, Ziliz
2.a földrajzi piac	Az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja szerinti 24, 25, 27, 28, 29, 32, 33, 57, 62, 63, 66, 68, 88, 89, 95 hívószámú számozási terület, kivéve a 2.b és 2.c földrajzi piacokhoz tartozóként azonosított települések
2.b földrajzi piac	Békés, Békéscsaba, Bénye, Dömös, Esztergom, Etes, Gomba, Göd, Jászárokszállás, Jászfelsőszentgyörgy, Kiskunlacháza, Mátraszele, Mende, Monor, Nagybörzsöny, Nagykáta, Nagymaros, Perkáta, Szentmártonkáta, Szokolya, Tura, Üllő, Vácszentlászló, Vecsés
2.c földrajzi piac	Adony, Ajka, Almáskamarás, Alsónémedi, Annavölgy, Apátfalva, Bag, Bajna, Bajót, Balatonfőkajár, Baracs, Békésszentandrás, Bernecebaráti, Besnyő, Bordány, Bugyi, Csabacsúd, Csajág, Csanádpalota, Csolnok, Csongrád, Dabas, Dág, Dány, Délegyháza, Deszk, Dévaványa, Doboz, Dombiratos, Dömsöd, Dunaharaszti, Dunakeszi, Dunavarsány, Egyházasgerge, Epöl, Ercsi, Felsőpakony, Ferencszállás, Forráskút, Füzesgyarmat, Galgahévíz, Gyál, Gyula, Hernád, Hévízgyörk, Hódmezővásárhely, Iklad, Inárcs, Ipolydamásd, Ipolytarnóc, Ipolytölgyes, Iváncsa, Jászapáti, Jászfényszaru, Jászfákóhalma, Jászkisér, Kakucs, Karancsság, Kartal, Kemence, Kesztlőc, Kevermes, Kisapostag, Kisbárkány, Kishartyán, Kislőd, Kistelek, Kiszombor, Klárafalva, Kóka, Kondoros, Kosd, Kóspallag, Körösladány, Köröstarcsa, Kunágota, Kübekháza, Küngös, Leányvár, Letkés, Litke, Lucfalva, Magyarbánhegyes, Magyarcsanád, Magyarpolány, Makó, Márianosztra, Márkháza, Mártély, Mezőberény, Mezőfalva, Mezőhegyes, Mezőkomárom, Mezőkovácsháza, Mihálygerge, Mindszent, Mogyorósbánya, Mórahalom, Nagybánhegyes, Nagybárkány, Nagykamarás, Nagykarácsony, Nagykeresztúr, Nagylak, Nagyszénás, Nagyvenyim, Noszlop, Ócsa, Orosháza, Örkény, Örménykút, Öttömös, Perőcsény, Pilis, Piliscsév, Pusztaföldvár, Pusztamérges, Pusztamonostor, Pusztaszer, Ráckeve, Ságújfalu, Sámsonháza, Sándorfalva, Sárísáp, Sarkad, Sárosd, Sárszentágota, Sóshartyán, Szabadegyháza, Szabadhídvég, Szarvas, Szeged, Szegvár, Székkutas, Szentlőrincskáta, Szigethalom, Szilaspogony, Szob, Táborfalva, Tápióbicske, Tápióság, Tápiószentmárton, Tát, Telekgerendás, Tésa, Tiszasziget, Tokod, Tokodaltáró, Újhartyán, Újszentiván, Úny, Üllés, Vámosmikola, Veresegyház, Zabar, Zebegény, Zsámbok, Zsombó

4. táblázat: Azonosított földrajzi piacok

- [269] Ez a hat elkülönült földrajzi piac átfedésmentes és az ország teljes területét lefedi.
- [270] Az elvégzett vizsgálatok alapján a **Hiba! A hivatkozási forrás nem található.** 4. táblázatban meghatározott földrajzi piacokat azonosítottam.

II.8. Piacmeghatározás eredményeként azonosított piacok

- [271] A szolgáltatási és földrajzi piacok vizsgálata után hat elkülönült piacot határoztam meg, amelyek a következők:

1.a számú piac: Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása Magyarország területének – az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott – 1, 22, 23, 26, 34, 35, 36, 37, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 56, 59, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 82, 83, 84, 85, 87, 92, 93, 94, 96, 99 hívószámú számozási területein, kivéve az 1.b és 1.c piacok részeként azonosított településeket és fővárosi kerületeket;

1.b számú piac: Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása Adács, Andornaktálya, Apc, Atkár, Baja, Balaton, Bátmonostor, Bátor, Bodmér, Budapest 02. ker., Budapest 16. ker., Budapest 17. ker., Budapest 18. ker., Budapest 20. ker., Budapest 22. ker., Bükkzsérc, Cegléd, Csákvár, Csátalja, Cserépfalu, Csókakő, Demjén, Domszló, Dozmat, Ebes, Edelény, Egerbocs, Egercsehi, Egerszalók, Érd, Erk, Farnos, Fegyvernek, Füzesabony, Gánt, Gencsapáti, Hercegszántó, Heréd, Hort, Kerecsend, Laskod, Maklár, Martonvásár, Mezőkeresztes, Moha, Nagykozár, Nagyvarsány, Nagyvisnyó, Nógrád, Noszvaj, Pilisjászfalu, Pilisszentiván, Pilisszentlászló, Polgárdi, Rákócziújfalu, Sajószöged, Sárkeresztes, Solymár, Szentistván, Szigetmonostor, Tápíószele, Tarnaörs, Telki, Tinnye, Tiszaújváros, Tordas, Torony, Újszilvás, Úrhida, Vaskút, Vécs településeken, illetve fővárosi kerületekben;

1.c számú piac: Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása Alsóörs, Alsóvadász, Anarcs, Aszaló, Bácsalmás, Balatonfüred, Báránd, Bekölce, Bélapátfalva, Berente, Berettyóújfalu, Berkenye, Besenyőd, Besenyszög, Bogács, Boldva, Borsodnádásd, Bucsu, Budaörs, Budapest 01. ker., Budapest 04. ker., Budapest 05. ker., Budapest 06. ker., Budapest 07. ker., Budapest 08. ker., Budapest 09. ker., Budapest 10. ker., Budapest 11. ker., Budapest 13. ker., Budapest 14. ker., Budapest 15. ker., Budapest 19. ker., Budapest 21. ker., Bükkmogyorósd, Bükkszentkereszt, Bükkszentmárton, Csobánka, Csopak, Debrecen, Detk, Ecséd, Eger, Egerbakta, Egerszólát, Farkaslyuk, Fehérgyarmat, Fehérvárcsurgó, Felsőörs, Felsőtárkány, Felsőzsolca, Gárdony, Gyöngyös, Gyöngyösfalu, Gyöngyössolymos, Gyulaháza, Gyúró, Hajdúböszörmény, Hajdúszoboszló, Halmajugra, Hangács, Hatvan, Hevesaranyos, Hosszúhetény, Iszkaszentgyörgy, Isztimér, Jánoshalma, Jenő, Kajászó, Kántorjánosi, Kazincbarcika, Kelebia, Kincsesbánya, Kiskunhalas, Kisvarsány, Kisszállás, Komló, Kőszárhegy, Kőtelek, Lénárdaróc, Lovas, Lőrinci, Ludas, Magyaralmás, Mélykút, Mikófalva, Miskolc, Mónosbél, Mór, Nagyfüged, Nagykovács, Nagykanizsa, Nagytálya, Nárai, Novaj, Nyírgyulaj, Nyírpazony, Nyírtét, Nyomár, Ófehértó, Onga, Ostoros, Paloznak, Pécs, Perenye, Petőfibánya, Pilisvörösvár, Pilisszántó, Pilisszentkereszt, Püspökladány, Romonya, Sajóörös, Sárszentmihály, Sopron, Söpte, Szárliget, Szarvaskő, Százhalombatta, Székesfehérvár, Szendehely, Szikszó, Szilvásvárad, Szombathely, Szomolya, Szúcs, Táplánszentkereszt, Tard, Tarnasádkő, Tárnok, Tatabánya, Tiszasüly, Tompa, Törökszentmiklós, Újfehértó, Velence, Zagyvaszántó, Ziliz településeken, illetve fővárosi kerületekben;

2.a piac: Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása Magyarország területének – az ANFT 1. sz. mellékletének 2.1.3. pontja alapján meghatározott – 24, 25, 27, 28, 29, 32, 33, 57, 62, 63, 66, 68, 88, 89, 95 hívószámú számozási területein, kivéve a 2.b és 2.c piacok részeként azonosított településeket;

2.b piac: Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása Békés, Békéscsaba, Bénye, Dömös, Esztergom, Etes, Gomba, Göd, Jászárokszallás, Jászfelsőszentgyörgy, Kiskunlacháza, Mátraszele, Mende, Monor, Nagybörzsöny, Nagykáta, Nagymaros, Perkáta, Szentmártonkáta, Szokolya, Tura, Üllő, Vácszentlászló, Vecsés településeken;

2.c piac: Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása Adony, Ajka, Almáskamarás, Alsónémedi, Annavölgy, Apátfalva, Bag, Bajna, Bajót, Balatonfőkajár, Baracs, Békésszentandrás, Bernecebaráti, Besnyő, Bordány, Bugyi, Csabacsúd, Csajág, Csanádpalota, Csolnok, Csongrád, Dabas, Dág, Dány, Délegyháza, Deszk, Dévaványa, Doboz, Dombiratos, Dömsöd, Dunaharaszti,

Dunakeszi, Dunavarsány, Egyházasgerge, Epöl, Ercsi, Felsőpakony, Ferencszállás, Forráskút, Füzesgyarmat, Galgahévíz, Gyál, Gyula, Hernád, Hévízgyörk, Hódmezővásárhely, Iklad, Inárcs, Ipolydamásd, Ipolytarnóc, Ipolytölgyes, Ivánca, Jászapáti, Jászfényszaru, Jászfákóhalma, Jászkisér, Kakucs, Karancsság, Kartal, Kемence, Keszölc, Kevermes, Kisapostag, Kisbárcány, Kishartyán, Kislőd, Kistelek, Kiszombor, Klárafalva, Kóka, Kondoros, Kosd, Kóspallag, Körösladány, Köröstarcsa, Kunágota, Kübekháza, Küngös, Leányvár, Letkés, Litke, Lucfalva, Magyarbánhegyes, Magyarcsanád, Magyarpolány, Makó, Márianosztra, Márkháza, Mártély, Mezőberény, Mezőfalva, Mezőhegyes, Mezőkomárom, Mezőkovácsháza, Mihálygerge, Mindszent, Mogyorósbánya, Mórahalom, Nyabánhegyes, Nyabárcány, Nyakamarás, Nyakarácsony, Nyakkeresztúr, Nyaklak, Nyagszénás, Nyagyvenyim, Noszlop, Ócsa, Orosháza, Örkény, Örménykút, Öttömös, Peröcsény, Pilis, Piliscsév, Pusztaföldvár, Pusztamérges, Pusztamonostor, Pusztaszer, Ráckeve, Ságújfalu, Sámsonháza, Sándorfalva, Sárísáp, Sarkad, Sárosd, Sárszentágota, Sóshartyán, Szabadegyháza, Szabadhídvég, Szarvas, Szeged, Szegvár, Székkutas, Szentlőrincáta, Szigethalom, Szilaspogony, Szob, Táborfalva, Tápióbicske, Tápióság, Tápiószentmárton, Tát, Telekgerendás, Tésa, Tiszasziget, Tokod, Tokodaltáró, Újhartyán, Újszentiván, Úny, Üllés, Vámosmikola, Veresegyház, Zabar, Zebegény, Zsámbok, Zsombó településeken.

II.9. A piacok érintettségének vizsgálata

- [272] Az Eht. 24. § (2) bekezdése alapján a Hatóság eljárása során – a jogszabályok keretei között – köteles figyelembe venni a Kódex 38. cikkének (1) bekezdése alapján kiadott bizottsági ajánlásokat és a kapcsolódó iránymutatásokat. A Bizottság a 2020/2245/EU Ajánlás mellékletében a „Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása” elnevezésű piacot ex ante piacsabályozási szempontból érintett piacként minősítette. Az Európai Bizottság a 2020/2245/EU Ajánlás mellékletében felsorolt piacok ex ante szabályozási szempontból való érintettségét három feltétel vizsgálatával állapította meg:
- Magas és nem átmeneti, jogi vagy szabályozási jellegű belépési korlátok létezése a piacon;
 - Az adott piac – a belépési korlátok mögött kibontakozó infrastruktúra alapú vagy egyéb jellegű verseny helyzetét is figyelembe véve – az előretekintő időtávon belül nem közeledik a hatékony verseny állapotához;
 - Versenyjogi eszközök alkalmazása önmagában nem elegendő a feltárt versenyt korlátozó akadályok megfelelő kezelésére.
- [273] A három feltétel kumulatív, egymásra épül és mindhárom feltételnek teljesülnie kell ahhoz, hogy valamely piac ex ante szabályozási szempontból érintettnek legyen tekinthető.
- [274] A 2020/2245/EU Ajánlás (7) preambulumbekkezdésében a Bizottság kimondja, hogy az Ajánlásban kijelölt piacok esetében a három kritérium teljesül. Az előzetes szabályozás alá vonandó piacok tárgyában megalkotott ajánlásokhoz kapcsolódó Explanatory Note 2.3. pontja pedig tartalmazza, hogy a 2020/2245/EU Ajánlás mellékletében szereplő piacok tekintetében a Bizottság azzal a feltételezéssel él a nemzeti szabályozó hatóságok felé, hogy a hármas kritérium teszt ezen piacok tekintetében teljesül az Európai Unióban. A Bizottság ugyanitt rögzíti, hogy a tagállami szabályozó hatóságok dönthetnek úgy, hogy a tagállami sajátosságokat figyelembe véve a 2020/2245/EU Ajánlás mellékletében szereplő piacokon is elvégzik a három kritérium vizsgálatát. Az Explanatory Note jelen határozatban vizsgált piacra vonatkozó 4.1.3. pontja alapján pedig amennyiben valamely tagállamban jelentős kiterjedésű párhuzamos infrastruktúrák épültek ki, a tagállami szabályozó hatóságoknak mérlegelniük kell az elkülönült földrajzi piacok azonosítását és ehhez kapcsolódóan a piacok érintettségének vizsgálatát.

- [275] A jelen határozatban elkülönült földrajzi piacokat azonosítottam, ezért a fenti rendelkezésekre tekintettel indokoltnak tartottam az érintettség vizsgálat elvégzését a jelen határozatban azonosított hat piacon.
- [276] Tekintettel a 16/2020. NMHH rendelet 3. § (3) bekezdésében – a Kódex 67. cikkének (2) bekezdésével összhangban – rögzített rendelkezésekre, a vizsgálatokat az előretekintő időtávon előreláthatóan bekövetkező változások figyelembevételével, a vizsgált piacon az Eht. 63. § (1) bekezdése alapján fennálló kötelezettségek figyelmen kívül hagyásával (módosított zöldmezős megközelítés), a következő szempontokat is figyelembe véve végzem el:
- a piac szerkezetére, a piaci folyamatokra hatást gyakorló fejlemények, amelyek befolyásolják annak valószínűségét, hogy az érintett piac közeledik a hatékony verseny állapotához;
 - a vizsgált piacról, vagy a vizsgált piacon kívülről származó – akár kiskereskedelmi, akár nagykereskedelmi szintről kiinduló –, a piaci versenyre érdemi hatást gyakorló versenynyomás – tekintet nélkül arra, hogy az versengő infrastruktúra, vagy nem elektronikus hírközlési infrastruktúra irányából érvényesülő versenynyomás –, vagy – a végfelhasználó szempontjából összehasonlítható – versengő szolgáltatásokból származik;
 - az érintett piacot vagy a kapcsolódó kiskereskedelmi piacot érintő, az Eht. 63. § (1) bekezdése alapján előírt kötelezettségeken kívüli szabályozás vagy intézkedés, így különösen az Eht. 86. §-a, 90. §-a és 100–100/B. §-a alapján előírt kötelezettségekhez kapcsolódó szabályozás⁹⁵;
 - más érintett piacokon az Eht. 63. § (1) bekezdése alapján előírt kötelezettségek.
- [277] A továbbiakban a „Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása” azonosított nagykereskedelmi piacainak érintettségét vizsgálom a fenti kritériumok alapján.

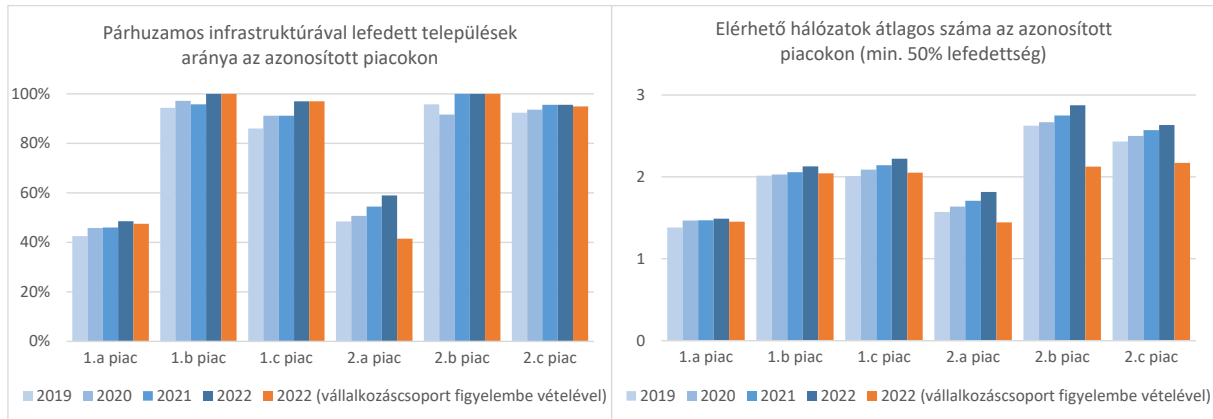
II.9.1. Magas és tartós belépési korlátok

- [278] Magas és tartós belépési korlátokról egy adott piacon akkor beszélhetünk, ha a piac strukturális és/vagy jogi-szabályozási jellemzői nem teszik lehetővé a piacra való belépést. Magas és tartós belépési korlátok fennállása esetén még egy, a piacon lévő(k)nél hatékonyabb vállalkozás sem képes arra, hogy a piacra tartósan belépjen és ott megmaradjon. A magas és tartós belépési korlátok ily módon akadályozhatják a hatékony verseny kialakulását a piacon, ami – a belépési korlátok mögötti verseny elégtelen szintje, illetve az ex post versenyjogi beavatkozás elégtelensége esetén – ex ante szabályozói beavatkozást indokolhat a vizsgált piacon.
- [279] Az Explanatory Note a belépési korlátok két fajtáját különíti el, a jogi-adminisztratív és a strukturális korlátokat. Jogi és adminisztratív korlátok akkor érvényesülnek, amikor a belépőre vagy belépni szándékozóra nézve hátrányos feltétel forrása nem gazdasági jellegű, hanem a piacon érvényesülő jogszabályi, adminisztratív vagy egyéb állami szabályozás következménye. A belépést közvetlenül

⁹⁵ Az Explanatory Note a felsoroltakon kívül kiemeli még az Európai Parlament és a Tanács nagy sebességű elektronikus hírközlő hálózatok kiépítési költségeinek csökkentésére irányuló intézkedésekről szóló 2014/61/EU irányelvét. Az irányelv – néhány rendelkezésének további átmeneti alkalmazása mellett – hatályon kívül helyezésre került és a helyébe – az előírt rendelkezések fokozatos bevezetésével – az Európai Parlament és a Tanács a gigabites elektronikus hírközlő hálózatok kiépítési költségeinek csökkentésére irányuló intézkedésekről, az (EU) 2015/2120 rendelet módosításáról, és a 2014/61/EU irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2024/1309 (2024. április 29.) rendelete lépett.

megakadályozó rendelkezések (pl. tevékenység külön engedélyhez vagy korlátozott erőforráshoz – ide tartozik jellemzően a frekvenciaspektrum – kötött) mellett ide tartoznak a saját hálózat kiépítéséhez kapcsolódó jelentős adminisztratív terhek (pl. szolgalmi jog alapításával, építési engedélyek megszerzésével kapcsolatos terhek). Strukturális korlátok abban az esetben léteznek, ha a fennálló keresleti szint és az alkalmazott technológia jellemzői, valamint a kapcsolódó költségviszonyok alapján a piacra lépés szempontjából egyenlőtlen feltételek alakulnak ki, ami a későbbi piaci belépést, illetve terjeszkedést megakadályozza. Ilyen helyzet alakulhat ki, ha a piacon lévő szolgáltatóknak jelentős, a belépést akadályozó költségelőnye van, a piacra az elsüllyedt költségek magas szintje jellemző, a méret- és választékgazdaságosságnak jelentős szerepe van vagy kapacitáskorlátok, szűk keresztmetszetek állnak fenn.

- [280] A belépési korlátok vizsgálata során nem elegendő annak vizsgálata, hogy történt-e, vagy valószínűleg történik-e piaci belépés, hanem azt is vizsgálni kell, hogy a belépés tartós és stabil piaci jelenléteket biztosít-e és a belépés képes-e nyomást gyakorolni a domináns piaci szereplő magatartására, illetve képes-e piaci erejének ellensúlyozására. Az Explanatory Note e körben kiemeli a méretgazdaságosság szerepét és ezzel összefüggésben a sűrűn lakott, telepítési szempontból kedvező adottságú területeken kívül terjeszkedéssel kapcsolatos objektív akadályokat (elsüllyedt költségek magas szintje, gazdaságos üzemméret elérésének nehézsége).
- [281] A belépési korlátok szintje időben is változhat, ennek megfelelően a vizsgálatok során az előretekintő időtávon várhatóan bekövetkező szabályozási, technológiai stb. változásokat is szükséges figyelembe venni.
- [282] A jelen határozatban azonosított piacokra történő belépés saját infrastruktúrán nyújtott, illetve – részben – nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevételével is lehetséges. Ez utóbbi esetben az értékláncban a felhasználótól távolabb eső (upstream) piacokon elérhető – kereskedelmi alapú – szolgáltatások, elsősorban fizikai infrastruktúra hozzáférései, illetve a hálózat magasabb szintjein megvalósított átviteli szolgáltatások (pl. felhordó hálózati szolgáltatások) igénybevétele merülhet fel. A kétféle belépési lehetőség között – elsősorban a költségviszonyok tekintetében – jelentős különbségek lehetnek, ami a belépési korlátok szintjében is jelentkezhet.
- [283] Az elmúlt évek hazai piaci folyamatait vizsgálva megállapítható, hogy a hazai piacra a saját infrastruktúra kiépítésével történő piacra lépés a jellemző – elsősorban kiskereskedelmi piaci – belépési forma. Az elmúlt évtizedekben jelentős kiterjedésű párhuzamos hálózatok épültek ki és az ezeken szolgáltatást nyújtó szolgáltatók jelentős piaci részesedésre tettek szert. A párhuzamos hálózaton szolgáltatást nyújtó szolgáltatók a kiskereskedelmi piacon vannak jelen, a jelen határozatban azonosított szolgáltatási piacra jellemzően nem léptek be. A közelmúltban lezajlott felvásárlások eredményeként az eltérő tulajdonosi körhöz tartozó párhuzamos hálózatok száma csökkent (a részletes számokat lásd 10. ábra, 11. ábra és 15. ábra), amelynek eredményeként a háztartások döntő többsége számára mára két párhuzamos hálózatnál több nem érhető el. A piacon lezajlott folyamatok arra utalnak, hogy egy harmadik vezetékes infrastruktúra kiépítése és hosszú távon is gazdaságos üzemeltetése jelentős korlátokba ütközik.
- [284] A határozatban azonosított piacok között jelentős eltérések azonosíthatók a párhuzamos vezetékes infrastruktúrák száma tekintetében.

52. ábra: Párhuzamos vezetékes infrastruktúrával lefedett települések⁹⁶ aránya és az elérhető hálózatok átlagos száma az azonosított piacokon

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

Az 1.a és 2.a piacokon jóval alacsonyabb a párhuzamos vezetékes infrastruktúrával lefedett települések aránya (itt a települések többségén csak egy vezetékes hálózat található) és ennek megfelelően az átlagos szolgáltatószám is elmarad az 1.b, 1.c, 2.b, 2.c piacoktól. Ez természetesen összefüggésben van a településösszetétellel, az 1.a, 2.a piacokhoz nagyobb arányban tartoznak telepítési szempontból kedvezőtlenebb adottságú, kisebb méretű települések. Ez arra utal, hogy az 1.a és 2.a piacokon a belépési korlátok szintje magasabb, mint a jelen határozatban azonosított többi piacon.

- [285] A múltbeli belépések és a párhuzamos vezetékes hálózatok számát vizsgálva tehát az 1.a és 2.a piac esetében azonosíthatók magas belépési korlátok.
- [286] A belépési korlátok fennállásának vizsgálatához a múltban lezajlott piaci folyamatok, a tényleges piaci belépések vizsgálata mellett a korábban leírtaknak megfelelően a belépéshez kapcsolódó esetleges jogi-adminisztratív feltételeknek és a piac strukturális jellemzőinek a vizsgálata is szükséges.
- [287] A jelen határozatban azonosított piacok esetén nem azonosítható a piaci belépést megakadályozó jogi-adminisztratív korlát, a szolgáltatásnyújtás a bejelentést követően megkezdhető. A belépésnek abszolút jogi-adminisztratív korlátai nincsenek, sőt, a szolgáltatásnyújtáshoz szükséges hálózatok kiépítését a jogszabályi környezet kifejezetten támogatja⁹⁷. Ettől függetlenül a piaci belépés során felmerülhetnek jogi-adminisztratív költségek. Ezek a költségek elsősorban a hálózat kiépítéséhez

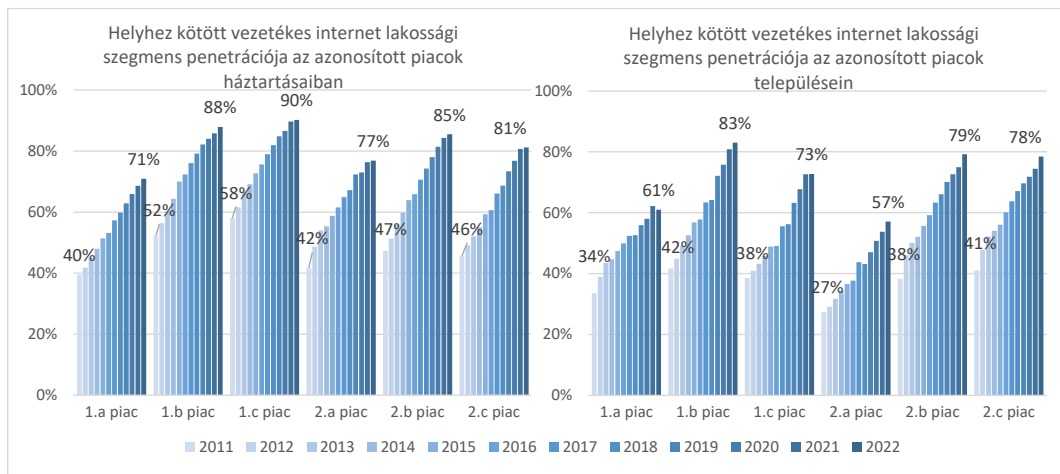
⁹⁶ A számítások során a lakásszámra vetített 50%-os lefedettség esetén tekintettünk egy települést az adott szolgáltató hálózatával lefedettnek.

⁹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács nagy sebességű elektronikus hírközlő hálózatok kiépítési költségeinek csökkentésére irányuló intézkedésekről szóló 2014/61/EU irányelv (illetve a hazai jogszabályokba átültetett megfelelő rendelkezések) és az irányelv helyébe lépő, az Európai Parlament és a Tanács gigabites elektronikus hírközlő hálózatok kiépítési költségeinek csökkentésére irányuló intézkedésekről, az (EU) 2015/2120 rendelet módosításáról, és a 2014/61/EU irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2024/1309 (2024. április 29.) rendelet a nagy sebességű adatátvitelt lehetővé tevő elektronikus hírközlő hálózatok kiépítését támogatja a fizikai infrastruktúrához való hozzáférés megkönnyítésével. Ezen kívül a Kódex 61. cikkében és az Eht. ennek megfelelő 100. §, 100/A. § és 100/B. §-aiban található - a szabályozó hatóság által a hálózati elemek megosztására vonatkozó kötelezettségek előírását lehetővé tevő – rendelkezések szintén a hálózatok kiépítését ösztönző rendelkezések.

kapcsolódó engedélyezéssel, a hálózatépítés során gyakran szűk keresztmetszetet jelentő fizikai infrastruktúrához való hozzáférés biztosításához szükséges eljárásokkal összefüggésben jelentkeznek, vagy a – részben – nagykereskedelmi szolgáltatás igénybevételével történő belépés esetén a nagykereskedelmi szolgáltatás igénybevételéhez kapcsolódhatnak. A belépés során felmerülő jogi-adminisztratív korlátok szintje tekintetében a jelen határozatban azonosított hat piac között nem azonosíthatók egyértelmű különbségek, a konkrét megvalósítástól függően eltérhetnek a hálózat kiépítéséhez és/vagy a nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevételéhez kapcsolódó terhek⁹⁸. A jogi-adminisztratív költségek ugyanakkor nem tekinthetők olyan mértékűnek, ami a piaci belépést megakadályozhatja. A jogszabályi környezet jövőbeni változásai – elsősorban a gigabites elektronikus hírközlő hálózatok kiépítési költségeinek csökkentésére irányuló intézkedésekről, az (EU) 2015/2120 rendelet módosításáról, és a 2014/61/EU irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2024. április 29-i, (EU) 2024/1309. számú európai parlamenti és tanácsi rendelet hatálybalépése – a belépés jogi-adminisztratív költségeinek szintjét tovább csökkenthetik.

[288] A strukturális korlátok vizsgálata során is indokolt elkülöníteni a saját infrastruktúra kiépítésével, illetve a – részben – nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevételével történő belépést. A korábban ismertetett strukturális szempontok vizsgálata alapján a következők állapíthatók meg:

- Fennálló keresleti szint: A kereslet jellemzői függetlenek attól, hogy a belépés saját infrastruktúra kiépítésével vagy – részben – nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevételével történik. A jelen határozatban azonosított piacon a kereslet származtatott, annak szintjét alapvetően a kiskereskedelmi piaci igények határozzák meg. A kapcsolódó kiskereskedelmi piac érett piac, lassuló növekedéssel, ennek megfelelően az ügyfélszerzés költsége magas, a gazdaságos üzemméret eléréséhez szükséges ügyfélszám elérése jelentős költségekkel jár. Az elérhető új előfizetők arányát tekintve kisebb különbségek azonosíthatók az azonosított piacok között.

53. ábra: Helyhez kötött vezeték nélküli internet lakossági szegmens penetrációja az azonosított piacokon háztartásaiban és településein

⁹⁸ Saját infrastruktúra kiépítése során a sűrű beépítésű, városias környezetben a jellemzően szűk keresztmetszetet jelentő fizikai infrastruktúra (beleértve az épületen belüli fizikai infrastruktúrát) hozzáférés biztosításával kapcsolatban merülhetnek fel jelentős jogi-adminisztratív költségek, míg a telepítési szempontból kedvezőtlenebb adottságú, kisebb méretű, alacsonyabb háztartássűrűségű településeken a helyi hozzáférési hálózat és a szükséges felhordó hálózati kapacitás kiépítéséhez kapcsolódó engedélyezéssel kapcsolatban merülhetnek fel jelentősebb adminisztratív költségek.

A helyhez kötött vezetékes internet penetrációja az 1.a és a 2.a piacok esetén alacsonyabb, mint a többi piac esetében. Pusztán a penetráció eltérései alapján vizsgálva tehát a piaci növekedésnek az 1.a és 2.a piacokon látszólag nagyobb tere van, ugyanakkor – mivel ezeken a piacokon belül a telepítési szempontból és az internet használatot befolyásoló demográfiai jellemzők szempontjából kedvezőtlenebb adottságú, kisebb méretű települések aránya magas (lásd 47. ábra) – ezeken a piacokon az új ügyfelek megszerzésének jóval magasabbak lehetnek a költségei és a piac növekedésének felső korlátja is alacsonyabban van. Keresleti szempontból tehát elsősorban az 1.a és a 2.a piacokon azonosíthatók belépési korlátok, az 1.b, 1.c, 2.b, 2.c piacokon az előfizetők – elsősorban a hálózatépítési szempontból kedvezőbb településszerkezeti adottságok miatt – „sűrűbben” helyezkednek el, ezért a keresleti oldali szűk keresztmetszetek kevésbé erőteljesen jelentkeznek.

- Alkalmazott technológia jellemzői: Saját infrastruktúra kiépítésével történő belépés esetén az új belépő a hálózatépítés műszaki megvalósításáról szabadon dönthet, ebben az esetben – mivel a jelen határozatban azonosított piacokon alkalmazott valamennyi technológia szabadon hozzáférhető – az alkalmazott technológia nem képez belépési korlátot.
- Költségviszonyok: A saját vezetékes infrastruktúra kiépítése költségigényes, a fizikai infrastruktúra kiépítése jelentős egyszeri beruházást igényel. Az elsüllyedt költségek szintje magas, az új belépő kezdetben jelentős hátrányban van a piacra korábban belépő szolgáltatókkal szemben. A saját vezetékes infrastruktúra kiépítése időigényes és – a keresleti jellemzők ismertetése során ismertetett okokból – az ügyfélszerzés költsége is magas⁹⁹, ezért a méretgazdaságos üzemméret elérése hosszabb időt is igénybe vehet. A saját infrastruktúrával történő belépés kockázata magas, az idegen tőke bevonása a piacon régóta jelen lévő szolgáltatókhoz képest magasabb költségekkel jár. Az új belépő költséghátrányának mértéke a – részben – nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevételével történő belépés esetén – az ellenérték meghatározása során alkalmazott eljárástól függően¹⁰⁰ – a saját infrastruktúra kiépítésével történő belépéshez képest alacsonyabb lehet, a saját kiépítésű hálózati szakaszokon azonban ekkor is jelentkezik és a nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevétele a méretgazdaságossági hátrányt is csak korlátozottan tudja ellensúlyozni (pl. felhordóhálózati-, nagykereskedelmi-, általános költségek esetén ebben az esetben is fennáll). A jelen határozatban azonosított piacok között a költségviszonyok tekintetében – az egyes piacokhoz tartozó települések telepítési adottságaival összefüggő – jelentős eltérések azonosíthatók. Az 1.a, 2.a piacokon a kisebb méretű, telepítési szempontból kedvezőtlenebb adottságú települések aránya jóval magasabb, a bevonható előfizetők száma alacsonyabb, a felhordó hálózati szakaszok kevésbé gazdaságosan építhetők ki, illetve vehetők igénybe, ezért ezen piacok településein a hálózat kiépítésének fajlagos költségei jellemzően jóval magasabbak, az új belépő számára a méretgazdaságos működéshez és a beruházások megtérüléséhez szükséges hálózati kihasználtság elérése jóval nehezebb. Az 1.b, 1.c, 2.b, 2.c piacokon a telepítési adottságok jóval kedvezőbbek, a háztartássűrűség magasabb és a kiépítendő hozzáférési és felhordó hálózati szakaszok is jellemzően rövidebbek. Az 1.a, 2.a piacok és a többi azonosított piac közötti különbséget a múltbeli piaci tapasztalatok is

⁹⁹ A kiskereskedelmi ügyfélszerzés nehézségei természetesen a nagykereskedelmi ügyfélszerzés lehetőségeit is alapvetően behatárolják.

¹⁰⁰ Költségáron vagy ahhoz közeli szinten meghatározott (szabályozott vagy kereskedelmi alapú) díjak esetén a hozzáférést igénybe vevő szolgáltató a hozzáférést biztosító szolgáltatóhoz hasonló költségekkel szembesül.

alátámasztják, a párhuzamos infrastruktúrával lefedett települések aránya és az átlagos szolgáltatószámok jóval alacsonyabbak az 1.a és 2.a piacokon (lásd 52. ábra). Bár a korábban említett, a hálózatok építését támogató jogszabályi változások tovább javíthatják a már meglévő fizikai infrastruktúrához való méltányos hozzáférés feltételeit, ennek ellenére az 1.a és a 2.a piacokon – elsősorban a méretgazdaságos üzeméret elérésével kapcsolatos korábban rögzített problémák miatt – a belépési korlátok szintje az előretekintő időtávon is jelentős marad.

- Kapacitáskorlátok, szűk keresztmetszetek: A jelen határozatban azonosított piacokra történő belépés esetén belépést akadályozó kapacitáskorlátok nem azonosíthatók, a saját vezetékes hálózat kiépítése során ugyanakkor szűk keresztmetszetek jelentkezhetnek. Ilyenek lehetnek tipikusan a hálózat kiépítése során a fizikai infrastruktúra kiépítésével, illetve az ahhoz való hozzáféréssel kapcsolatban felmerülő nehézségek. Nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevételével¹⁰¹ ezek a szűk keresztmetszetek valamelyest kezelhetők, ugyanakkor teljesen nem szüntethetők meg¹⁰². A szűk keresztmetszetek valamennyi jelen határozatban azonosított piacon előfordulhatnak, e tekintetben nem azonosítható különbség az azonosított piacok között. Mindazonáltal a kapacitáskorlátok, szűk keresztmetszetek egyik jelen határozatban azonosított piacon sem tekinthetők a piaci belépést akadályozó korlátnak.

A strukturális szempontok vizsgálatát összefoglalva megállapítható, hogy a jelen határozatban azonosított piacokon kapacitáskorlátok, szűk keresztmetszetek felmerülhetnek, azonban ezek mértéke egyik jelen határozatban azonosított piacon sem olyan mértékű, ami a piaci belépést megakadályozná. Az alkalmazott technológia jellemzői sem tekinthetők a piaci belépést akadályozó tényezőnek, a kereslet jellemzői és a kapcsolódó költségviszonyok a jelen határozatban azonosított 1.a és 2.a piac esetén magas és tartós belépési korlátot jelentenek. A kedvezőbb telepítési feltételek az 1.b, 1.c, 2.b és 2.c piacon könnyebb belépést tesznek lehetővé. Nem azonosítható továbbá olyan piaci vagy technológiai változás, amely az előretekintő időtávon ezen a helyzeten változtatna.

[289] **A múltban lezajlott piaci folyamatok, a tényleges piaci belépések, a jogi-adminisztratív és a strukturális korlátok vizsgálata alapján megállapítottam, hogy a jelen határozatban azonosított 1.a és 2.a piacokon magas és tartós belépési korlátok érvényesülnek, ezért a piacok ex ante szabályozási szempontból való érintettségével összefüggésben vizsgálandó három kritérium közül az első ezen két piac esetén teljesül. Az 1.b, 1.c, 2.b és 2.c piacok esetén nem azonosítottam a piaci belépést akadályozó magas és tartós belépési korlátokat, ennek megfelelően ezen piacok esetén az első kritérium nem teljesül, a piacok tehát nem tekinthetők ex ante szabályozási szempontból érintetteknek.**

II.9.2. A hatékony versenyhez való közeledés

[290] A hatékony versenyhez való közeledés esete akkor áll fenn, ha az adott piacon a külső szabályozói beavatkozás megszüntetése esetén a piac az önszabályozó mechanizmusai révén a külső

¹⁰¹ Itt szóba jöhet más hálózatüzemeltető, illetve fizikai infrastruktúra tulajdonos fizikai infrastruktúrájának kereskedelmi alapú igénybevétele; más hálózatüzemeltető, illetve fizikai infrastruktúra tulajdonos fizikai infrastruktúrájához jogszabályi előírás alapján történő hozzáférés.

¹⁰² Ilyen lehet, ha nem áll rendelkezésre fizikai infrastruktúra, objektív műszaki vagy jogszabályi okok miatt nem építhető ki és más hálózatüzemeltető vagy fizikai infrastruktúra tulajdonos fizikai infrastruktúrájához való hozzáférésre sincs jogszabályi lehetőség (hozzáférés biztosítására vonatkozó kötelezettség alóli jogszabályi mentesülés esete áll fenn).

szabályozási beavatkozás célját a vizsgált időtávon belül elérné. Ennek megfelelően a hatékony versenyhez való közeledés vizsgálata során annak az áttekintése szükséges, hogy léteznek-e olyan piaci mechanizmusok, amelyek a verseny erősödésére utalnak, illetve csökkentik az előző pontban azonosított belépési korlát szerepét. A hatékony versenyhez való közeledés vizsgálata során nem statikus, hanem dinamikus szemléletben, előretekintő módon, a módosított zöldmezős megközelítés alkalmazásával kell eljárni.

- [291] A leírtak alapján tehát a hatékony verseny vizsgálata a belépési korlátok „mögött” kibontakozó piaci verseny vizsgálatát jelenti. A hatékony versenyhez való közeledés nem jelenti szükségszerűen azt, hogy a hatékony verseny a vizsgált szabályozási időszakban (az adott piacelemzés előretekintő időtávján) – a rendelkezésre álló piaci információk, bizonyítékok alapján – megvalósul, a hatékony versenyhez való közeledés már akkor megállapítható, ha a piaci folyamatokból arra lehet következtetni, hogy a hatékony verseny az előrelátható jövőben az adott piacon előírt ex ante szabályozás nélkül megvalósul.
- [292] Az ERG hármass kritériumrendszer alkalmazásával kapcsolatos iránymutatása a következő tényezők vizsgálatát javasolja a hatékony versenyhez való közeledés vizsgálata során:
- Piaci részesedések alakulása;
 - Árak alakulása, árazási gyakorlat;
 - A nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés;
 - Termék/szolgáltatási diverzifikáció;
 - Terjeszkedés akadályai;
 - Potenciális verseny.
- [293] A módosított zöldmezős megközelítésnek megfelelően az egyes szempontok vizsgálata során a jelen határozatban azonosított piacon korábban kirótt kötelezettségeket nem vettem figyelembe, ennek megfelelően a piaci helyzetet az azonosított piacon a korábbi piacelemzési határozatban kirótt kötelezettségeket figyelmen kívül hagyva elemeztem.
- [294] Mivel a piacok ex ante szabályozási szempontból való érintettségével összefüggésben vizsgálandó három kritérium közül az első az 1.b, 1.c, 2.b, 2.c piacok esetében nem teljesül, ezért a vizsgálatokat értelemszerűen csak az 1.a és a 2.a piacokra vonatkozóan végeztem el.

Piaci részesedések alakulása

- [295] Az 1.a és 2.a piacokon nyújtott szabályozott szolgáltatások igénybevétele az időszak végére gyakorlatilag megszűnt. A piacelemzéshez kapcsolódó adatszolgáltatásokban több szolgáltató is beszámolt kereskedelmi alapú hurokátengedés szolgáltatás nyújtásáról, az adatok vizsgálata alapján azonban megállapításra került, hogy a háttérben egyrészt **Üzleti titok**, más esetekben pedig valójában hálózatbérletről van szó. Ezekből a tranzakciókból a verseny hatékonyabbá válására megalapozottan következtetni nem lehet.

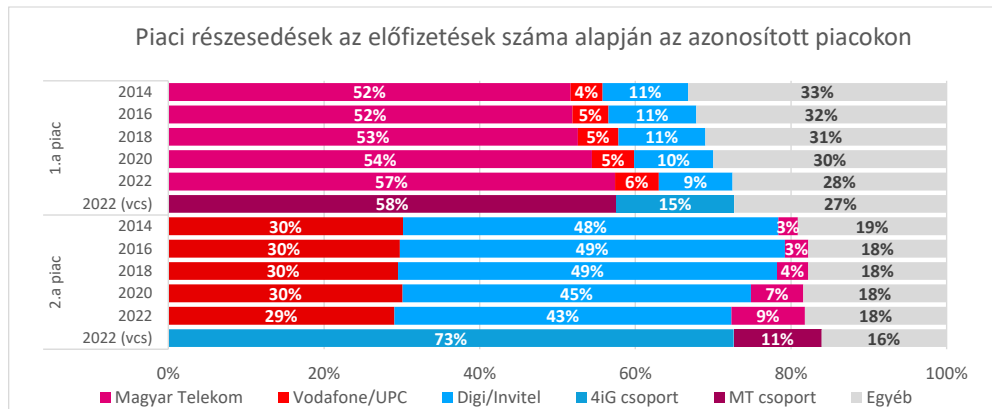
	Átengedett hurok száma (db)									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.a piac	2778	2180	1696	1385	849	756	690	14	0	0
2.a piac	191	207	228	230	328	38	0	0	0	0

5. táblázat: Szabályozott hurokátengedések száma az 1.a és 2.a piacokon, 2013-2022

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

- [296] A csak a tényleges nagykereskedelmi értékesítéseket figyelembe vevő piaci részesedés számítás ugyanakkor félrevezető, a piaci erőviszonyok megfelelő feltárása érdekében – az Explanatory Note

3.3. pontjában leírtakkal is összhangban – a belső teljesítmények figyelembe vételével számított piaci részesedések meghatározására is szükséges. Az így számolt piaci részesedéseket az 54. ábra mutatja be¹⁰³:

54. ábra: Piaci részesedések a belső teljesítmények figyelembe vételével az 1.a és 2.a piacokon

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

[297] Az ábra alapján megállapítható, hogy mindkét piacra a volt koncessziós szolgáltató magas és stabil piaci részesedése jellemző és – figyelembe véve, hogy a kihívó vállalatcsoport hálózati lefedettsége mindkét piacon jelentősen elmarad a volt koncessziós szolgáltatóétól (lásd 6. táblázat) – az előretekintő időtávon sem várható, hogy a piaci helyzetben érdemi változás következik be.

	Települési lefedettségek (lefedett/összes címhely a településen) átlaga		Címhelyek lefedettsége (lefedett/összes címhely a piacon)	
	MT csoport	4iG csoport	MT csoport	4iG csoport
1.a piac	73%	6%	78%	18%
2.a piac	24%	83%	28%	84%

6. táblázat: MT csoport és 4iG csoport hálózatának lefedettsége az 1.a és 2.a piacokon

Forrás: NMHH földrajzi felmérés adatszolgáltatás

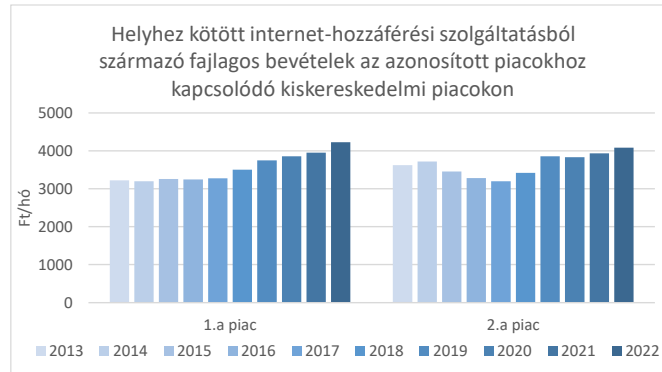
Árak alakulása, árazási gyakorlat

[298] Az 1.a és 2.a piacokon 2021-ig értékesített szolgáltatások döntő többségét a PC/17915-63/2017. számú határozat alapján, a jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltatók referenciaajánlataiban megajánlott hozzáférési szolgáltatások képezik. A jelentős piaci erejű szolgáltatók a szolgáltatást a határozatban előírt egységes költségalapú díjakon kötelesek nyújtani, a díjak tekintetében nem tehetnek különbséget a szolgáltatást igénybe vevő szolgáltatók között.

[299] A jelen határozatban azonosított nagykereskedelmi piacokon nyújtott szolgáltatásokra ráépülő kiskereskedelmi szolgáltatások – beleértve a vertikálisan integrált szolgáltatók belső teljesítéseit is – árait a jelen határozatban azonosított piacoknak megfelelő területeken a II.7.2.2.3.1. pontban vizsgáltam. Megállapítottam, hogy a szolgáltatók jellemzően nem alkalmaznak területileg eltérő árazást, erről **Üzleti titok**

¹⁰³ A szabályozott nagykereskedelmi szolgáltatások elhanyagolható és az időszak végére megszűnő igénybevétele miatt a módosított zöldmezős megközelítésnek megfelelően kiszámított részesedések gyakorlatilag megegyeznek a kiskereskedelmi piaci részesedésekkel, ezért a számítások során a kiskereskedelmi piaci részesedéseket vettem figyelembe.

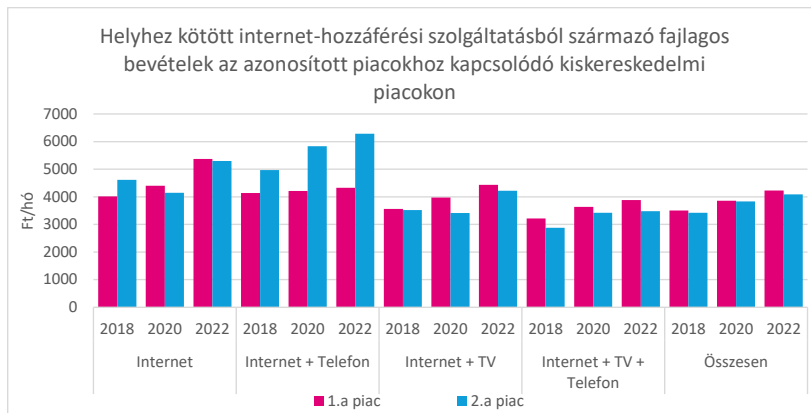
[300] A kiskereskedelmi szolgáltatásokból származó fajlagos bevételek eltéréseinek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a vizsgált időszak utolsó éveiben mindkét piacon növekedtek a fajlagos bevételek (ami áremelkedésre utal).

55. ábra: Helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatásból származó fajlagos bevételek az 1.a és 2.a piacokhoz kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon, 2013-2022¹⁰⁴

Forrás: NMHH piacelemzési adatbékérés

[301] A fajlagos bevételek alakulásával összefüggésben itt is fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a fajlagos bevételekben meglévő területi eltérésekben nemcsak a területileg esetlegesen eltérő díjak hatása, hanem az egyes igénybevételi jellemzőkben (pl. elérhető sáv szélesség, csomagban igénybe vett további szolgáltatások) meglévő területi eltérések, sőt az egyes területeken tapasztalható erőteljes előfizetői mozgások miatti összetétel változás hatásai is megjelennek. A csomagban történő értékesítés miatti eltéréseket a következő ábra mutatja be.

56. ábra: Helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatásból származó fajlagos bevételek az 1.a és 2.a piacokhoz kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon¹⁰⁵

Forrás: NMHH piacelemzési adatbékérés

[302] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a fajlagos bevételek alakulása 2018-tól kezdődően mindkét kiskereskedelmi piacon az árak – korábbi évekre nem jellemző – folyamatos emelkedésére utal.

Nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés

¹⁰⁴ 10 ezer előfizető feletti szolgáltatók adatai alapján (1.a piacon az előfizetések 88%-a, 2.a piacon az előfizetések 89%-a)

¹⁰⁵ 10 ezer előfizető feletti szolgáltatók adatai alapján (1.a piacon az előfizetések 88%-a, 2.a piacon az előfizetések 89%-a)

- [303] Az 1.a és 2.a piacokon és a kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon nyújtott szolgáltatások előállításához szükséges infrastruktúra kiépítése, illetve megkettőzése jelentős elsüllyedt költségekkel jár. Az infrastruktúra feletti rendelkezés, illetve az infrastruktúrához való hozzáférés ennek megfelelően kritikus fontosságú a verseny kialakulása, illetve fejlődése szempontjából. Az elsüllyedt költségek legjelentősebb részét a hozzáférési hálózat kiépítésének költségei teszik ki, ami azt is jelenti, hogy ez a hálózatrész tekinthető a legnehezebben megkettőzhető infrastruktúra elemnek. A piacra belépő, vagy a piacon már jelen lévő szolgáltató egy adott területen csak akkor vállalja az infrastruktúra megkettőzésével járó beruházási költségeket, ha kilátása van arra, hogy mind a beruházás egyszeri költségei, mind a szolgáltatásnyújtással kapcsolatosan folyamatosan felmerülő költségei megtérülnek az árbevételből.
- [304] A hatékony versenyhez való közeledés vizsgálata a belépési korlátok „mögött” kibontakozó piaci versenyre irányul, ennek megfelelően a nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzést a piacon már jelen lévő szolgáltatók szempontjából indokolt vizsgálni. Amennyiben a piacon már jelen lévő szolgáltatók képesek arra, hogy a nehezen megkettőzhető infrastruktúra kiépítésével vagy az ahhoz való hozzáféréssel további területekre kiterjessék a szolgáltatás nyújtását, akkor az a piaci verseny hatékonyságát növelheti.
- [305] A korábbiakban, a strukturális belépési korlátok vizsgálata során megállapítottam, hogy az elmúlt évtizedekben jelentős kiterjedésű párhuzamos hálózatok épültek ki és az ezeken a hálózatokon szolgáltatást nyújtó szolgáltatók jelentős piaci részesedésre tettek szert. A nehezen megkettőzhető infrastruktúrához való hozzáférés tekintetében a helyzet tehát országos szinten folyamatosan javult az elmúlt években, az 1.a és 2.a piacokon a párhuzamos vezetékes infrastruktúrával lefedett települések aránya ugyanakkor továbbra is alacsony (a települések többségén csak egy vezetékes hálózat található) és ennek megfelelően az átlagos szolgáltatószám is alacsony maradt (lásd 52. ábra). Megállapítható továbbá, hogy a – részben – nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevételével történő szolgáltatásnyújtás szerepe csekély, az infrastruktúrához való hozzáférést a hazai szolgáltatók jellemzően saját infrastruktúra kiépítésével biztosítják, kereskedelmi alapú nagykereskedelmi szolgáltatásokat a fizikai infrastruktúra hozzáférés, illetve a magasabb hálózati szintű átviteli kapacitás (pl. felhordó hálózati szolgáltatások) biztosítása érdekében vesznek igénybe.
- [306] A strukturális belépési korlátok vizsgálata során megállapítottam, hogy a saját infrastruktúra kiépítésével történő belépés esetén a piacra később belépő szolgáltató költséghátránya jelentős. A költséghátrány mértéke a nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevétele esetén – az ellenérték meghatározása során alkalmazott eljárástól függően – a saját infrastruktúra kiépítésével történő belépéshez képest alacsonyabb lehet, a saját kiépítésű hálózati szakaszokon azonban ekkor is jelentkezik. A piacon már jelen lévő – valamekkora kiterjedésű saját hálózattal, vagy hálózati hozzáféréssel már rendelkező – szolgáltatók esetében a költséghátrány mértéke kisebb, egy-egy újabb területre, vagy településre történő belépés esetén a nehezen megkettőzhető infrastruktúra kiépítéséhez kapcsolódó beruházási szükséglet kisebb, az új előfizetők bekapcsolásának fajlagos költsége egy új belépőnél jóval alacsonyabb, ami azt jelenti, hogy az infrastruktúra megkettőzése egy piacon már jelen lévő szolgáltató számára még abban az esetben is gazdaságos lehet, ha egy új belépő számára ez gazdaságosan nem megvalósítható. Az 1.a, 2.a piacokon a kisebb méretű, telepítési szempontból kedvezőtlenebb adottságú települések aránya magas, a népsűrűség alacsonyabb, a felhordó hálózati szakaszok kiépítése, illetve igénybevétele sok esetben nem valósítható meg gazdaságosan, ezen piacok településein a hálózat kiépítésének fajlagos költségei magasak, a méretgazdaságos működéshez és a beruházások megtérüléséhez szükséges hálózati kihasználtság elérése sok esetben a piacra később belépők számára nem lehetséges. A párhuzamos vezetékes infrastruktúrával lefedett települések alacsonyabb aránya (lásd 52. ábra) is arra utal, hogy az 1.a és a 2.a piacokon az infrastruktúra megkettőzése a települések többsége, tehát a piac nagyobb része

esetében még nagykereskedelmi szolgáltatások rendelkezésre állása és a fizikai infrastruktúra hozzáférést támogató jogszabályi környezet mellett sem gazdaságos még a piacon – más területen – már jelen lévő szolgáltatók számára sem.

- [307] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés az 1.a és 2.a piacokon jelentősen korlátozza a hatékony verseny kialakulását. Mivel a probléma háttérben elsősorban az 1.a és 2.a piacokra jellemző telepítési adottságok állnak, ezért nem valószínűsíthető, hogy az előrettekintő időtávon e helyzetben változás következik be.

Termék/szolgáltatási diverzifikáció

- [308] A szolgáltatási diverzifikáció azt a gyakorlatot takarja, amikor a szolgáltatók a piacon nyújtott szolgáltatásokat a versenytársaktól megkülönböztethető módon, pl. speciális csomagban, más szolgáltatásokkal együtt kínálják. A szolgáltatási diverzifikáció, mint versenyszempont vizsgálata ennek megfelelően több versenyző szolgáltató piaci gyakorlatának összehasonlító vizsgálatát jelenti.
- [309] A szolgáltatási diverzifikáció, mint vizsgálati szempont alapvetően a kiskereskedelmi piachoz köthető, a jelen határozatban azonosított nagykereskedelmi piacokon a kritérium kevésbé releváns. Alkalmazható ugyanakkor a szempont, amennyiben a szolgáltatási diverzifikáció képességét a nagykereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtók, vagy az oda belépni képes szolgáltatók viszonylatában vizsgáljuk. A szolgáltatási diverzifikáció lehetőségét a hálózati hozzáférés jellege alapvetően befolyásolja. Saját tulajdonú infrastruktúra esetén a szolgáltató teljes szabadsággal rendelkezik a szolgáltatások kialakítása során. Nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtásával történő szolgáltatásnyújtás esetén a hozzáférés igénybe vevője korlátozott ellenőrzéssel rendelkezik a hálózat (és a kiegészítő szolgáltatások és rendszerek) felett, ami csökkenti a kiskereskedelmi szolgáltatás differenciálásának lehetőségét. A szabadságfok az igénybe vett szolgáltatástól függ, fizikai infrastruktúra hozzáférés és felhordó hálózati szolgáltatás igénybevétele esetén a szolgáltatásdifferenciálás lehetősége kevésbé korlátozott.
- [310] A hazai piacra a korábban leírtaknak megfelelően a saját hálózaton történő szolgáltatásnyújtás a jellemző. Ez a szolgáltatási diverzifikáció mértékét is alapvetően befolyásolja, az elkülönült ajánlatok elérhetősége a hazai piacon erős összefüggést mutat az egyes hálózatok lefedettségével, egy adott területen tehát jellemzően annyi egymástól jól elkülöníthető¹⁰⁶ szolgáltatási ajánlat – ahol a szolgáltatási ajánlat alatt az egy adott szolgáltató által kínált szolgáltatásválaszték értendő – érhető el, ahány elkülönült hálózat van. (Ez a helyzet a jövőben változhat, a Hatóság információi alapján a legnagyobb hazai szolgáltatók tervezik, hogy a jelen határozatban azonosított szolgáltatási piachoz tartozó bitfolyam szolgáltatást, illetve annál több értéklánc elemet is integráló – az értékláncban a fogyasztókhoz közelebbi – hálózati szolgáltatásokat kereskedelmi alapon is nyújtanak a jövőben, ami a szolgáltatási diverzifikáció mértékét is növelheti.)
- [311] Ahogyan az előzőekben megállapítottam, az 1.a és 2.a piacokon a párhuzamos vezetékes infrastruktúrával lefedett települések aránya és az átlagos szolgáltatószám is alacsony (a települések többségén csak egy vezetékes hálózat található), ennek megfelelően a szolgáltatási diverzifikáció lehetőségei is behatároltak.

¹⁰⁶ Nem saját hálózaton nyújtott szolgáltatás esetén a szolgáltatásdifferenciálás lehetősége az átviteli közeg, az alkalmazott technológia és a sáv szélesség-kínálat oldaláról is erősen korlátozott lehet, a hálózati hozzáférést biztosító és a hálózati szolgáltatást nyújtó saját kiskereskedelmi szolgáltatásaihoz hasonló szolgáltatások kialakítását teszi lehetővé.

Terjeszkedés akadályai

- [312] A hatékony versenyhez való közeledés vizsgálata a belépési korlátok „mögött” kibontakozó piaci verseny vizsgálatát jelenti, ami magában foglalja a piacra később belépő szolgáltatók növekedését, piaci terjeszkedését akadályozó objektív korlátok meglétének vizsgálatát. Amennyiben a terjeszkedés akadályozott, illetve objektív felső korlátja van, az a piaci versenyt is alapvetően behatárolja.
- [313] Az 1.a és 2.a piacokon a szabályozott szolgáltatások igénybevétele megszűnt, a kereskedelmi alapú szolgáltatásnyújtás volumene elenyésző. Ebben az esetben is indokolt ugyanakkor a belső teljesítmények, ezen keresztül a kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon fennálló helyzet vizsgálata.
- [314] Korábban, a piaci részesedések vizsgálata során megállapítottam, hogy az elmúlt évtizedekben jelentős lefedettségű párhuzamos hálózatok épültek ki és az új belépők jelentős részesedésre tettek szert. Az 1.a és 2.a piacokon ugyanakkor a volt koncessziós szolgáltató továbbra is domináns szereplő. A háttérben elsősorban az egyes piacok eltérő keresleti és telepítési adottságai állnak (lásd a II.9.1. pontban a keresleti korlátokkal és a költségviszonyokkal kapcsolatban leírtakat), amely különbségek várhatóan tartósan fennmaradnak, a piaci terjeszkedés szempontjából kritikus infrastruktúrához való hozzáférés szempontjából tehát az 1.a és a 2.a piacok várhatóan a jövőben is kedvezőtlen helyzetben lesznek.
- [315] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az 1.a és a 2.a piacokon a terjeszkedés jelentős és tartósan fennálló akadályokba ütközik.

Potenciális verseny

- [316] Potenciális versenyről akkor beszélünk, ha egy lehetséges áremelkedés hatására hosszabb távon a piacra helyettesítő szolgáltatást előállító vállalkozások léphetnek be. Tehát a potenciális verseny a kínálati helyettesítés hosszabb távon történő megvalósulásának tekinthető. Egy ilyen hosszabb távú helyettesítésnek már a lehetősége is visszatarthatja a piacon lévő szolgáltatókat attól, hogy tevékenységüket a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül folytassák, így például elzárkóznak a szolgáltatás nyújtásától, vagy árakat jelentős mértékben megnöveljék (vagy jelentősen a kompetitív szint felett tartásuk). Ha egy piac hosszabb távon az új belépők által „megtámadható” piac, az a piacon jelen lévő szolgáltatók tevékenységét, a piaci erőfölénnyel való esetleges visszaélést már az adott piaci viszonyok között is korlátozhatja, ami természetesen a verseny hatékonyságára is hatással van.
- [317] A kínálati helyettesítés vizsgálata során megállapítottam, hogy nem azonosíthatók olyan vállalkozások, amelyek a szolgáltatások árának egy kismértékű (5-10%-os), de észrevehető és tartós emelkedése hatására belátható időn belül helyettesítő termékkel lépnének a piacra. Az Explanatory Note – a második kritérium vizsgálatával összefüggésben – kiemeli a mobil rádiótelefon-hálózaton nyújtott helyhez kötött szolgáltatásokat (FWA), mint amelyek képesek közvetett nyomást kifejteni a jelen határozatban azonosított, illetve a kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon szolgáltatást nyújtó szolgáltatókra. A helyettesítési vizsgálatok során megállapítottam (lásd II.4.2.2. pont), hogy a hazai piacon a mobil hálózatokon nyújtott internet-hozzáférés szolgáltatások nem tekinthetők a jelen határozatban azonosított piachoz tartozó kiskereskedelmi piacon nyújtott szolgáltatások helyettesítőjének, továbbá a kínálati helyettesítési vizsgálatok során megállapítottam (lásd II.5.2. pont), hogy a nagykereskedelmi helyettesítő szolgáltatás gazdaságos előállítása és nyújtása a költségek és – a három szolgáltatóból kettő esetében – az érdekeltség oldaláról korlátokba ütközik és ez a helyzet várhatóan az előretekintő időtávon sem változik.
- [318] A leírtak alapján a potenciális verseny sem az 1.a, sem a 2.a piacon nem járul hozzá a hatékony verseny kialakulásához.

Hatékony versenyhez való közeledés vizsgálatához kapcsolódó szempontok értékelése

- [319] A 7. táblázat a hatékony versenyhez való közeledés egyes kritériumai vizsgálatának eredményeit összefoglalóan mutatja be a jelen határozatban azonosított piacokon.

Kritériumok teljesülése	1.a. piac	2.a. piac
Piaci részesedések alakulása	nem	nem
Árak alakulása, árazási gyakorlat	nem	nem
A nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés	nem	nem
Termék/szolgáltatási diverzifikáció	nem	nem
Terjeszkedés akadályai	nem	nem
Potenciális verseny	nem	nem

7. táblázat: Hatékony versenyhez való közeledés vizsgálata az 1.a és 2.a piacokon

- [320] **A leírtak alapján megállapítottam, hogy a jelen határozatban azonosított 1.a és 2.a piacokon a verseny nem hatékony, a piacok ex ante szabályozási szempontból való érintettségével összefüggésben vizsgálandó három kritérium közül tehát a második kritérium teljesül.**

II.9.3. A versenyjogi (ex post) eszközök alkalmazásának elégtelensége

- [321] Az előzőekben ismertetett vizsgálatok alapján megállapítottam, hogy az 1.a és 2.a piacokon magas, a beépést megakadályozó belépési korlátok érvényesülnek, és hosszabb távon sincs esély a hatékony verseny irányába történő elmozdulásra.
- [322] Az Explanatory Note 2.2. (iii) pontja a következő szempontokat említi, amelyek alapján arra a következtetésre lehet jutni, hogy a versenyjog módszerei önmagukban nem elegendők. Ezek az esetek:
- piaci problémának megfelelő szabályozói beavatkozás összetett, bonyolult feladat;
 - ismétlődő és/vagy időigényes beavatkozások (vizsgálatok) elkerülhetetlenek;
 - a szabályozási környezet kiszámíthatósága kiemelkedő jelentőségű.

A feladat összetettsége

- [323] Az 1.a és 2.a számú piacok jelentős belépési korlátokkal jellemezhetők, a piacokra az elsüllyedt költségek magas szintje, a korábban belépő szereplő jelentős méretgazdaságossági előnye jellemző, a nehezen megkettőzhető infrastruktúrához való hozzáférés kritikus jelentőségű. Az ilyen szerkezetű piacokon potenciálisan felmerülő piaci torzulások részben strukturális jellegűek lehetnek, részben pedig a piac kínálati szereplőinek versenykorlátozó magatartásából fakadhatnak és érinthetik az árakat is. Szabályozás hiányában nem árjellegű és árjellegű versenykorlátozó magatartásformák is jelentkezhettek a piacokon. Nem árjellegű versenykorlátozó magatartásforma lehet többek között a hozzáférés megtagadása, az indokolatlan előírások, követelmények alkalmazása, az információk visszatartása, diszkriminatív felhasználása, minőségi diszkrimináció, árukapcsolás, késleltetési taktikák alkalmazása, míg a nem árjellegű magatartásformák közül a túlzó árazás, az árdiszkrimináció, a keresztfinszírozás, a ragadozó árazás egyaránt előfordulhat. A felsorolt lehetséges piactorzító magatartásformák előfordulásának lehetősége szükségessé teszi a hozzáférés biztosításával kapcsolatos, a szolgáltatásnyújtás műszaki, jogi és (kisebb részben) közgazdasági feltételeire kiterjedő egységes szabályok kialakítását. A hozzáférés megtagadásának, illetve az egyéb nem árjellegű versenykorlátozó magatartásformák előfordulásának megakadályozása érdekében a szabályozónak meg kell határoznia a hozzáférési kötelezettség részletes tartalmát, ami magában foglalja a kötelezően nyújtandó szolgáltatás(ok) pontos tartalmának előírását, a hozzáférési pontok kialakításával,

megszüntetésével, áthelyezésével, a hálózati szerződések kezdeményezésével, megkötésével, megszüntetésével kapcsolatos szabályok (beleértve az ajánlat visszautasítás lehetséges eseteinek rögzítését), valamint a hozzáférést igénybe vevők egyenlő elbánáson alapuló kezelésének feltételeit. Az információk visszatartásának, illetve diszkriminatív felhasználásának megakadályozása érdekében a szabályozónak ki kell alakítania a hozzáféréssel összefüggésben a partnerekkel kötelezően megosztandó, illetve közvéteendő információk körét, illetve a partnerek közötti együttműködés szabályait. E körben szükség lehet a szolgáltatásnyújtás részletes műszaki, jogi, közgazdasági feltételeit tartalmazó referenciaajánlat közzétételével kapcsolatos kötelezettséghez kapcsolódó szabályok, előírások megalkotására. Ez a komplex szabályozói beavatkozás speciális iparági ismereteket igényel, ami kiterjed a hozzáférési piac működésének, a hozzáférés műszaki megvalósítási lehetőségeinek és a hozzáféréshez kapcsolódó hálózati szerződések tartalmával és a hálózati szerződések megkötésével kapcsolatos speciális szabályok ismeretére. Az árjellegű versenykorlátozó magatartásformák előfordulásának megakadályozása érdekében szükségessé válhat a hozzáférési szolgáltatások alkalmazandó díjainak előírása. A díjak kialakításához – a vonatkozó ajánlásoknak megfelelően – komplex, a díjakat hálózatmodellezéssel és kapcsolódó költségszámítással kalkuláló mérnöki-közgazdasági modell kialakítására van szükség. Egyes szolgáltatások (jellemzően a kiegészítő szolgáltatások) díjai esetében indokolt lehet a szabályozó által előírt költségszámítási módszertan alkalmazásának előírása. A módszertan kialakításához a szolgáltatások nyújtásához kapcsolódó műszaki ismeretekre és a hírközlési szolgáltatások költségszámításával kapcsolatos tudásra, tapasztalatra van szükség.

[324] A felsorolt ismeretekre a versenyjog alkalmazása során általában nincs szükség, illetve, ha ilyen jellegű vizsgálatokat a versenyfelügyeleti ellenőrzés során végeznek is, arra általában valamely versenysérelem kivizsgálása menetében utólag, célszerűen jelentős külső erőforrások felhasználásával kerül sor, belső kompetencia hiányában. Ezzel szemben az elmúlt évtizedekben alkalmazott ex ante szabályozási eszközök részletes kidolgozása, időről-időre történő felügyelete és felülvizsgálata kapcsán az ágazati szabályozás során elkerülhetetlenné vált a szükséges ismeretek elsajátítása, és a több évtizedes tapasztalattal rendelkező ágazati szabályozás kisebb időigénnyel és rutinszerűen tudja megítélni a speciális iparági (műszaki, közgazdasági, jogi) ismereteket igénylő, a versenyfelügyelet során vagy jogvitás ügyek keretében felmerülő problémákat.

[325] **A leírtak alapján megállapítottam, hogy az 1.a és 2.a piacok esetében a továbbra is fennálló potenciális piaci problémáknak megfelelő szabályozói beavatkozás és ellenőrzés összetett, bonyolult feladat, amely speciális, ágazati jellegű műszaki-jogi-közgazdasági ismereteket igényel.**

Ismétlődő és/vagy időigényes beavatkozások (vizsgálatok) elkerülhetetlenek

[326] A szabályozói feladat összetettségének vizsgálata során megállapítottam, hogy a hozzáféréssel összefüggésben felmerülő lehetséges versenytorzító magatartásformák kezelése a szolgáltatásnyújtás műszaki, jogi és (kisebb részben) közgazdasági feltételeire kiterjedő egységes szabályok kialakítását teszi szükségessé. A szabályok ex ante szabályozás keretében történő kialakításának hiányában a versenyproblémák kezelésére csak versenyhatósági eljárás keretében kerülhet sor, amelyen keresztül – figyelembe véve, hogy az utólagos, ex post szabályozói beavatkozás során a versenyhatóság csak a vizsgált esetre vonatkozóan tehet megállapításokat, illetve róhat ki kötelezettségeket, a jövőbeli visszaéléseket megakadályozó általános szabályozási keret kialakítására nincs lehetősége – a szabályozás koherenciája, egységessége kevésbé lenne biztosítható. Továbbá a hozzáférési esetek száma miatt valószínűsíthető, hogy a versenyproblémákat csak folyamatosan ismétlődő ex post szabályozói beavatkozással lehetne – csak az adott vizsgált esetre vonatkozóan – kezelni. További problémát jelent a versenyhatósági beavatkozás időigényessége. Ex post

versenyszabályozás esetén ugyanis, amennyiben a verseny sérelme valószínűsíthető, a versenyhatóság megindítja vizsgálatát, amelynek során azonosítja az árut/szolgáltatást, meghatározza a releváns piacot, annak földrajzi határait, elemzi a piacot stb. Miután a versenyjog az egyes elektronikus hírközlési piacokra vonatkozóan részletes szabályokat nem tartalmaz, illetve a versenyhatóság nem rendelkezik ezekre vonatkozóan részletekbe menő, naprakész ismeretekkel, tapasztalatokkal, így a tényállás tisztázása, illetve általában a panasszal kapcsolatos jogi, műszaki, közgazdasági értékelés bonyolult, időigényes folyamat. A vizsgálat ideje alatt ráadásul a szolgáltató esetleges visszaélészerű gyakorlata a társszolgáltatók és az érintett fogyasztók számára továbbra is kárt okozhat. Ebből adódóan az ismétlődő, gyors és hatékony rendezést igénylő ár- és nem árjellegű problémák kapcsán felmerülő versenyfelügyeleti, illetve vitás ügyek versenyjogi vizsgálata, amelyen egy-egy szolgáltatónak a piacra lépése, illetve a piacon maradása múlhat, akár fél évet is igénybe vehet, és ezáltal nem jelenthet hatékony alternatívát.

[327] **A leírtak alapján megállapítottam, hogy az 1.a és 2.a piacok esetében a potenciális piaci problémáknak megfelelő szabályozói beavatkozás és ellenőrzés ismétlődő, időigényes feladatok végrehajtását igényli, amely hatékonyan az ex ante szabályozás keretében valósítható meg.**

A szabályozási környezet kiszámíthatósága

[328] A gazdálkodás feltételeinek, a piaci környezetnek a kiszámíthatósága elsőrendű fontosságú a piaci szereplők számára az üzleti tervezés szempontjából. Szabályozott piacok esetében a szabályozásnak kiemelt szerepe van a kiszámíthatóság megteremtésében. Ebben a tekintetben – bár a versenyjog általános jellegű – minden egyes eset megítélése egyedi, a vizsgált visszaélés bizonyításától és súlyosságától függő kimenetelű. Továbbá a versenyjog alkalmazása során önmagában az a tény, hogy valamely vállalkozó gazdasági erőfölénnyel rendelkezik még nem elegendő valamely kötelezettség kirovásához. Ehhez bizonyítani kell, hogy a gazdasági erőfölénnyel történő visszaélés megtörtént. Ezzel szemben az ex ante szabályozás részletes, egyes konkrét kérdések szintjén kiszámítható működési és megtérülési körülményeket határoz meg, valamint a jelentős piaci erővel való visszaélés bizonyítása az ex ante szabályozás keretei között nem szükséges, az erre való képesség megállapítása megalapozza a kötelezettség kirovását. Mindezek miatt az ex ante szabályozás lényegesen nagyobb biztonságot és kiszámíthatóságot jelent a piaci szereplők számára, mint a versenyjog általános szabályai által biztosított védelem.

[329] Szabályozott környezetben a szolgáltatók tisztában vannak vele, hogy amennyiben a hozzáférés biztosítása során nem az elvárt magatartást tanúsítják, úgy minden esetben számíthatnak a versenyprobléma rövid úton történő, hatékony kivizsgálására. Tekintettel arra, hogy ezzel minden szereplő előzetesen tisztában van, így az ennek megfelelően kialakult várakozásaik is visszatartó erőként hatnak és alakítják magatartásukat. Mindez azonban könnyen megváltozhat, amennyiben a piaci szereplők szembesülnek azzal, hogy a továbbiakban már nem vonatkozik rájuk az eddigi szabályozás.

[330] **A leírtak alapján megállapítottam, hogy az 1.a és 2.a piacok esetében a kiszámítható szabályozói környezet az ex ante szabályozáson keresztül alakítható ki hatékonyan.**

II.9.4. Érintett piacok

[331] **A hármas kritérium teszt elvégzése után megállapítottam, hogy a jelen határozatban azonosított 1.a és 2.a piacok szabályozási szempontból érintett piacnak tekintendők.**

[332] Megállapítottam továbbá, hogy az 1.b, 1.c, 2.b., 2.c piacok ex-ante szabályozási szempontból nem minősülnek érintett piacnak, ennek megfelelően ezen piacok esetén a 16/2020. NMHH rendelet 3. § (2) bekezdése alapján az érintett piacként való azonosítás megszüntetése indokolt.

III. PIACELEMZÉS, JELENTŐS PIACI ERŐVEL RENDELKEZŐ SZOLGÁLTATÓK AZONOSÍTÁSA

III.1. Jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításának menete (piacelemzés)

- [333] A piacmeghatározás eredményeként két elkülönült érintett piacot azonosítottam, ezért szükséges az érintett piacokra vonatkozóan a piacelemzés elvégzése és szükség esetén jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók kijelölése.
- [334] A jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató – összhangban az Eht. 62. § (4) bekezdésében foglaltakkal – az a vállalkozás, amely valamely érintett piacon, amelyen a gazdasági verseny nem hatékony, egyedül (**önálló erőfölény**) vagy más szolgáltatóval, szolgáltatókkal közösen (**közös erőfölény**) gazdasági erőfölényben van. A gazdasági erőfölény olyan gazdasági helyzet, amely lehetővé teszi, hogy a vállalkozás a tevékenységét a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül folytassa.
- [335] A vizsgálatok során első lépésben az önálló erőfölény, ezt követően a közös erőfölény vizsgálatára került sor.

III.2. Önálló erőfölény értékelése

- [336] Az Iránymutatások részletesen meghatározza azokat a szempontokat, amelyek az önálló erőfölény értékelése során relevánsak, ezek közül a szempontok közül a legfontosabb a piaci részesedések alakulása. Az Iránymutatásokban foglaltak szerint a nagyon magas (50% feletti) piaci részesedés – különösen, ha az tartósan fennáll – önmagában a jelentős piaci erő megléte bizonyítékának tekinthető, kivéve, ha különleges körülmények állnak fenn a piacon. Ilyen különleges körülmény lehet a kiegyenlítő vásárlóerő megléte, ami még jelentős piaci részesedés mellett is képes lehet az erőfölény ellensúlyozására. Az Iránymutatások magas, de 50% alatti piaci részesedés esetén a jelentős piaci erő megállapításához az érintett piac jellemzőinek strukturális értékelését írja elő, amelyhez az 58. pontban szempontokat is rögzít. A jelentős piaci erő megállapítására a releváns szempontok együttes figyelembevételével kell, hogy sor kerüljön. A szempontok a következők:

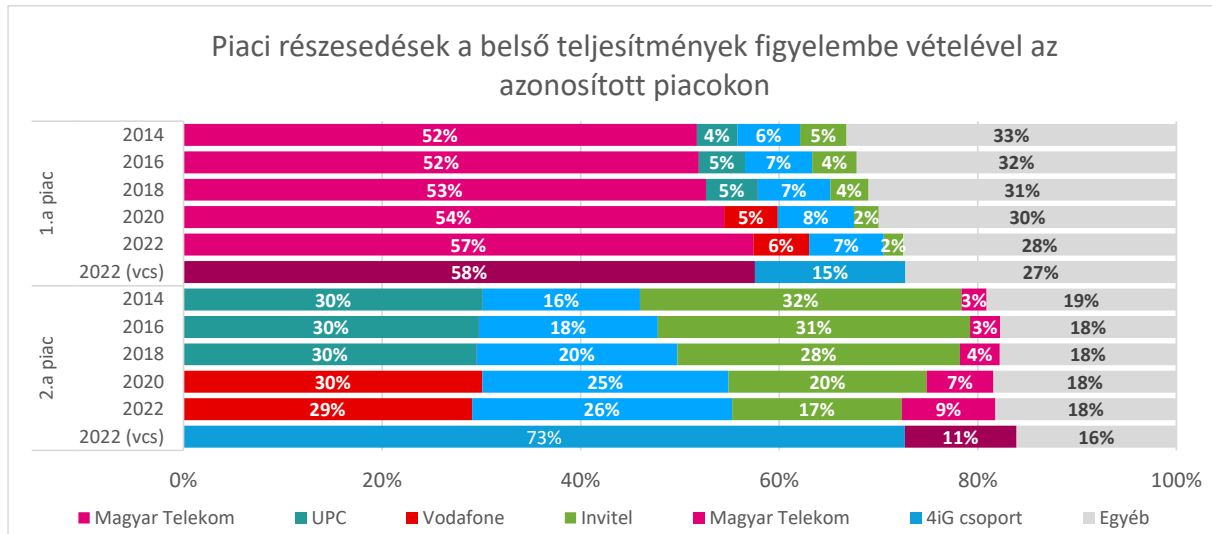
- belépési korlátok
- terjeszkedés akadályai
- a vállalkozás mérete
- ellenőrző szerep a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett
- technológiai előnyök vagy felsőbbrendűség
- a kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje
- könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz
- termék/szolgáltatási diverzifikáció
- közvetett és közvetlen hálózati hatás
- méretgazdaságosság
- választékgazdaságosság
- vertikális integráció
- fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat

- hosszú távú, tartós hozzáférési megállapodások
- kizorító jellegű magatartást lehetővé tevő szerződéses kapcsolatok
- a potenciális verseny hiánya

- [337] A leírtaknak megfelelően első lépésben a piaci részesedések alakulását vizsgáltam részletesen, ezt követően került sor a felsorolt szempontok vizsgálatára. A felsorolt szempontok eltérő relevanciával bírnak a jelen határozatban azonosított érintett piacok vizsgálata szempontjából. A teljesség igénye miatt a kevésbé releváns kritériumok vizsgálatával is foglalkoztam, amelynek során indokoltam, hogy miért tekintem e szempontokat az érintett piacok vonatkozásában kevésbé jelentősnek.
- [338] Ahogyan a korábbi vizsgálatok során, úgy a jelentős piaci erejű szolgáltató azonosítása során is a Tptv. 15. §-a szerint egy vállalkozáscsoportba tartozó szolgáltatókat egy piaci szereplőként vettem figyelembe.
- [339] A jelen határozatban azonosított érintett piacok nagykereskedelmi piacok, ugyanakkor az azonosított érintett piacokon tényleges tranzakcióra 2020 óta nem került sor. Annak érdekében, hogy a tényleges piaci erőviszonyokról képet kaphassak, a vizsgálatok során a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon – amelyre a szabályozás végső soron irányul – érvényesülő versenyt, illetve piaci erőviszonyokat is megfelelően vizsgáltam. Ez a megközelítés a nagykereskedelmi piaci viszonyok (tényleges tranzakciók hiánya) mellett lehetővé tette a kiskereskedelmi piac irányából érkező versenynyomás figyelembe vételét is.

III.2.1. Piaci részesedések vizsgálata

- [340] A piaci részesedések vizsgálatának kiemelt szerepe van a jelentős piaci erő megítélése szempontjából. A jelen határozatban azonosított nagykereskedelmi piacokon a szabályozott szolgáltatásként nyújtott hurokátengedések száma az időszak végére nullára csökkent (lásd 5. táblázat). A piacelemzéshez kapcsolódó adatszolgáltatásokban több szolgáltató is beszámolt kereskedelmi alapú hurokátengedés szolgáltatás nyújtásáról, az adatok vizsgálata alapján azonban megállapításra került, hogy a háttérben egyrészt **Üzleti titok**, más esetekben pedig valójában hálózatbérletről van szó. Ennek megfelelően ezen szolgáltatások igénybevételéből a nagykereskedelmi piac fejlődésére, hatékonyabbá válására, a piaci dinamika és a piaci erőviszonyok változására megalapozottan nem lehet következtetni.
- [341] A szabályozott nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevétele tehát az időszak végére megszűnt, ez alapján piaci részesedés nem számítható. A kiskereskedelmi piacról érkező versenynyomás figyelembe vételéhez a piacmeghatározáshoz hasonlóan ebben az esetben is szükséges a belső teljesítmények figyelembe vételével számított piaci részesedések meghatározására. A szabályozott nagykereskedelmi szolgáltatások folyamatosan csökkenő, majd 2021-re ténylegesen megszűnő igénybevétele miatt a módosított zöldmezős megközelítésnek megfelelően kiszámított részesedések megegyeznek a kiskereskedelmi piaci részesedésekkel, ezért a számítások során a kiskereskedelmi piaci részesedéseket vettem figyelembe. A számítások eredményét az 57. ábra mutatja be.

57. ábra: Piaci részesedések a belső teljesítmények figyelembevételével az azonosított piacokon

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekerés

- [342] Az ábrán feltüntetett piaci részesedések mindkét piacon a piacvezető vállalatcsoport kimagasló részesedését mutatják, az 1.a piacon az MT csoport, a 2.a piacon pedig a 4iG csoport piaci részesedése haladja meg jelentősen az 50%-ot. Az MT csoport piaci részesedése az 1.a piacon folyamatosan nő, 2022-re megközelítette a 60%-ot. A 4iG csoport 2.a piaci részesedése évről-évre kismértékben csökken (8 év alatt a jelenleg a csoporthoz tartozó szolgáltatók együttes részesedése 5%-kal csökkent), azonban 2022-ben még így is a csoporthoz tartozott az előfizetések 73%-a. A piaci részesedések időbeli alakulása alapján tehát – figyelembe véve a kihívó vállalatcsoport hálózati lefedettségét is (lásd 6. táblázat) – az előretekintő időtávon sem várható, hogy a piaci erőviszonyok jelentős mértékben változnak, az 1.a piacon az MT csoport, a 2.a piacon a 4iG csoport piaci részesedése várhatóan hosszú távon is jelentősen meghaladja az 50%-os értéket.
- [343] Az Iránymutatásokban foglaltak alapján (lásd feljebb) a nagyon magas (50% feletti) piaci részesedés – különösen, ha az tartósan fennáll – önmagában a jelentős piaci erő megléte bizonyítékának tekinthető. Ennek megfelelően megállapítottam, hogy **a piaci részesedések nagysága és megoszlása mind a két jelen határozatban azonosított érintett piac esetén valószínűsítik a jelentős piaci erő meglétét, az 1.a piacon az MT csoport, a 2.a piacon a 4iG csoport rendelkezik a jelentős piaci erő meglétét valószínűsítő piaci részesedéssel.**
- [344] A továbbiakban az Iránymutatásokban foglaltak szempontoknak megfelelően megvizsgálom, hogy fennállnak-e olyan különleges körülmények a piacon, amelyek még ilyen jelentős piaci részesedések mellett is képesek az erőfölény ellensúlyozására.

III.2.2. Iránymutatásokban meghatározott egyéb szempontok vizsgálata

Belépési korlátok

- [345] Magas és tartós belépési korlátokról egy adott piacon akkor beszélhetünk, ha a piac strukturális és/vagy jogi-szabályozási jellemzői nem teszik lehetővé a piacra való belépést. A kínálati helyettesítéssel kapcsolatos vizsgálatok (lásd II.5.2. pont) eredményeként megállapítottam, hogy a vizsgált piacon nem azonosíthatók jelentős jogi-adminisztratív piacra lépési korlátok. A strukturális belépési korlátok vizsgálata alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a hozzáférési hálózati infrastruktúra zöldmezős kiépítése jelentős költség- és időigényű, valamint jelentős kockázattal jár (és így a finanszírozási költsége is magasabb), így kizárható, hogy a keresleti helyettesítés eredményeként

azonosított szolgáltatások árának egy kismértékű (5-10%-os), de észrevehető és tartós emelkedése hatására kiépített hozzáférési hálózattal nem rendelkező vállalkozások rövid távon (1 éven belül) belépjenek a nagykereskedelmi szolgáltatási piacra. Az ex-ante kritériumok vizsgálata során (lásd II.9.1. pont) a jelen határozatban érintettként azonosított mindkét piac esetén magas és tartós belépési korlátokat azonosítottam. A leírtak alapján megállapítottam, hogy a belépési korlátok szintje egyik piacon sem korlátozza az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét.

Terjeszkedés akadályai

- [346] A terjeszkedés akadályainak vizsgálata a piacra később belépő szolgáltatók növekedését, piaci terjeszkedését akadályozó objektív korlátok meglétének vizsgálatát takarja. Amennyiben a terjeszkedés akadályozott, illetve objektív felső korlátja van, az a piaci versenyt is alapvetően behatárolja.
- [347] Az 1.a és 2.a piacokon a szolgáltatásnyújtás képességét és a piaci terjeszkedés lehetőségét alapvetően behatárolja a kritikus infrastruktúrához való hozzáférés. Az ex-ante kritériumok vizsgálata során megállapítottam, hogy az 1.a és 2.a piacok keresleti és telepítési szempontból kedvezőtlen adottságokkal rendelkeznek, ami a saját infrastruktúra gazdaságos kiépítését korlátozottan teszi lehetővé és ezt a hátrányt a szabályozott nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevétele sem képes ellensúlyozni. Ennek megfelelően a piaci terjeszkedés szempontjából mindkét piacon jelentős előnyben van a közel teljes hálózati lefedettséggel rendelkező piacvezető szolgáltató. Mivel a kedvezőtlen keresleti és telepítési adottságok várhatóan az előrettekintő időtávon sem változnak, ezért a piacvezető szolgáltató és a kisebb hálózati lefedettséggel és piaci részesedéssel rendelkező szolgáltatók piaci lehetőségeiben tapasztalható különbségek is várhatóan tartósan fennmaradnak.
- [348] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az 1.a és 2.a piacokon a piaci terjeszkedés jelentős és tartósan fennálló akadályokba ütközik, ennek megfelelően a piaci terjeszkedés lehetősége egyik piacon sem korlátozza az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét.

A vállalkozás mérete

- [349] A piaci erőfölény megítélésének fontos szempontja a vállalkozás mérete, a nagyobb méretből származó erőforrástöbblet, illetve az esetleges megtakarítások a piaci verseny különböző területein – termelés, beszerzés, pénzügy, értékesítés, marketing, K+F – lehetőséget teremtenek az előnyszerzésre. A nagyobb méretből származó alacsonyabb fajlagos ráfordítások valamennyi korábban felsorolt területen jelentkezhetnek és különösen a termelés – tehát a szolgáltatás előállítása, azaz a hálózat építése és üzemeltetése terén – jelentős versenyelőnyt biztosíthatnak a nagyobb vállalkozások számára.
- [350] A jelen határozatban vizsgált nagykereskedelmi piacok esetében az értékesített szolgáltatások mennyisége a kiskereskedelmi piaci volumenek töredéke, illetve a szabályozott szolgáltatások értékesítése az időszak végére meg is szűnt, a tényleges nagykereskedelmi tranzakciók alapján elvégzett vizsgálat ezért e szempont esetén is félrevezető képet adhat a tényleges piaci erőviszonyokról. A belső teljesítmények figyelembe vétele a kiskereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtó szolgáltatók figyelembe vételével lehetővé teszi a kiskereskedelmi piacról érkező versenynyomás értékelését. Ennek megfelelően a vállalkozás méretével kapcsolatos vizsgálatok során a kiskereskedelmi piacon jelen lévő vállalkozások méretét vizsgáltam.
- [351] A vállalkozások méretének vizsgálata során terjedelmi korlátok miatt nem elemeztem valamennyi, a kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon szolgáltatást nyújtó szolgáltatót (több száz szolgáltató), mivel

ezen szolgáltatókat illetően megállapítható, hogy döntően kis-, esetleg közepes méretű vállalkozásokról van szó, néhány százas, vagy néhány ezres nagyságrendű előfizetővel. Ezek a vállalkozások mind a bevételeket, mind az eszközállományt tekintve nagyságrenddel, vagy akár több nagyságrenddel kisebb méretűek, mint a piac legnagyobb méretű szereplői. A fentiekből következően elegendőnek tartottam csupán az azonosított érintett piacokon 3% feletti részesedést elért cégeket figyelembe venni, mivel a többi vállalkozás az erőfölény meghatározását nem befolyásolja. Az azonosított érintett piacokhoz kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon legjelentősebb, 3%-nál nagyobb piaci részesedéssel rendelkező szolgáltatók méretének jellemző mutatóit mutatja a 8. táblázat.

Piac	3% feletti szolgáltatók	Összes eszköz (millió Ft)	Tárgyi eszközök (millió Ft)	Saját tőke (millió Ft)	Személyi jellegű ráfordítások (millió Ft)	Hírközlési szolgáltatásból származó nettó árbevétel ¹⁰⁷ (millió Ft)	Értékesítés nettó árbevétele (millió Ft)	Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (millió Ft)
1.a	Magyar Telekom	1365365	391953	696093	69676		690955	121603
	Vodafone (4iG) ¹⁰⁸	541924	135912	437779	23217		240795	3345
	Digi (4iG)	74417	48846	48900	18406		92990	5843
	Tarr	18846	13831	12945	3322		13803	1487
2.a	Digi (4iG)	74417	48846	48900	18406		92990	5843
	Vodafone (4iG) ¹⁰⁹	541924	135912	437779	23217		240795	3345
	Magyar Telekom	1365365	391953	696093	69676		690955	121603

8. táblázat: Vállalkozások mérete, 2023

Forrás: Éves beszámolók, NMHH piacfelügyeleti adatszolgáltatás

A táblázat üzleti titkot tartalmaz.

- [352] A hazai szélessávú piac legnagyobb méretű szereplői az MT csoport és a 4iG csoport, e két vállalkozáscsoport (illetve az azokat alkotó vállalkozások együtt) a vállalkozásméret tekintetében minden dimenzióban közel egy vagy több nagyságrenddel meghaladja a többi piaci szereplő méretét.
- [353] Az 1.a, 2.a piacokhoz kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon a piaci erőviszonyokat erőteljesen befolyásolja, hogy az adott piacon a piacvezető, illetve a kihívók személyében milyen méretű vállalkozások versenyeznek egymással. E tekintetben megállapítható, hogy a legnagyobb piaci részesedésű kihívó (az 1.a piacon a 4iG csoport, a 2.a piacon az MT csoport) mindkét piacon a – kiemelkedő piaci részesedéssel (lásd 57. ábra) rendelkező – piacvezetőhöz hasonló méretű. A többi piaci szereplő mérete jóval kisebb, mint a két nagy vállalatcsoporté. A vállalkozásméret szempontjából tehát a piacvezető szolgáltató egyik piacon sincs kedvezőtlenebb helyzetben, mint a legnagyobb versenytársa, a többi piaci szereplővel szemben pedig a mérete erősíti az erőfölényes helyzetét.

¹⁰⁷ 7/2016. (X. 14.) NMHH rendelethez kapcsolódóan benyújtott adatszolgáltatásból származó (nettó) bevételi értékek

¹⁰⁸ Vodafone esetében a személyi jellegű ráfordítások, az értékesítés nettó árbevétele, az üzemi tevékenység eredménye értékei üzleti év váltás miatt a 2023.03.31.-2023.12.31. időszakra vonatkoznak.

¹⁰⁹ Vodafone esetében a személyi jellegű ráfordítások, az értékesítés nettó árbevétele, az üzemi tevékenység eredménye értékei üzleti év váltás miatt a 2023.03.31.-2023.12.31. időszakra vonatkoznak.

- [354] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a vállalkozás mérete, mint a piaci erőt befolyásoló szempont nem korlátozza az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét.

Ellenőrző szerep a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett

- [355] A helyhez kötött internet szolgáltatás nyújtásához szükséges infrastruktúra kiépítése jelentős elsüllyedt költségekkel jár, amelynek megtérülésére kisebb az esély, amennyiben az adott területen már korábban kiépült a szolgáltatás nyújtására alkalmas infrastruktúra. A nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti rendelkezés tehát jelentős versenyelőny forrása lehet. A nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés, mint vizsgálati szempont mind a jelen határozatban azonosított nagykereskedelmi piacok, mind a hozzájuk kapcsolódó kiskereskedelmi piacok esetében értelmezhető¹¹⁰.
- [356] A jelen határozatban azonosított piacok ex-ante szabályozási szempontból való érintettségének vizsgálata során a nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzést részletesen vizsgáltam (lásd II.9.2. pont). Megállapítottam, hogy az 1.a, 2.a piacokon a kisebb méretű, telepítési szempontból kedvezőtlenebb adottságú települések aránya magas, a népsűrűség alacsonyabb, a felhordó hálózati szakaszok kiépítése, illetve igénybevétele sok esetben nem valósítható meg gazdaságosan, ezen piacok településein a hálózat kiépítésének fajlagos költségei magasak, a méretgazdaságos működéshez és a beruházások megtérüléséhez szükséges hálózati kihasználtság elérése sok esetben a piacra később belépők számára nem lehetséges. A párhuzamos vezetékes infrastruktúrával lefedett települések aránya alacsonyabb, mint a többi jelen határozatban azonosított piacon, ami arra utal, hogy az 1.a és a 2.a piacokon az infrastruktúra megkettőzése a települések többsége, tehát a piac nagyobb része esetében még a szabályozott és kereskedelmi alapú nagykereskedelmi szolgáltatások rendelkezésre állása és a fizikai infrastruktúra hozzáférést támogató jogszabályi környezet mellett sem gazdaságos.
- [357] Az 1.a és 2.a piacokon teljes területre kiterjedő lefedettséggel csak a piacvezető szolgáltató rendelkezik, ami jelentős előnyt biztosít számára a versenytársakkal szemben¹¹¹. A párhuzamos hálózatok fejlesztésével kapcsolatos gazdaságossági szempontok várhatóan a jövőben sem változnak érdemben, ennek megfelelően az előzetekintő időtávon sem várható, hogy a piacvezetőéhez hasonló lefedettségű párhuzamos hálózatok épülnek ki az 1.a és 2.a piacokon.
- [358] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés az 1.a és 2.a piacokon hozzájárul az erőfölényes helyzet kialakulásához és nem valószínűsíthető, hogy az előzetekintő időtávon e helyzetben változás következik be.

Technológiai előnyök vagy felsőbbrendűség

- [359] Technológiai előny abban az esetben érvényesül, ha valamely érintett piacon olyan új technológia van jelen, amely valamely szolgáltató számára lehetővé teszi valamely szolgáltatás(ok) olcsóbb, hatékonyabb és/vagy magasabb szintű nyújtását. Ez a piaci előny tehát elsősorban több szolgáltató

¹¹⁰ Amennyiben a nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés érdemben nem korlátozza a belépést, az mind a nagykereskedelmi, mind a kapcsolódó kiskereskedelmi piaci belépésre lehetőséget ad és ez a lehetőség mind a nagykereskedelmi, mind a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon korlátozhatja a piaci erőt.

¹¹¹ Az 1.a és 2.a piacokon még a legnagyobb kihívók is csak töredékes lefedettséget voltak képesek elérni (lásd 6. táblázat).

viszonylatában értelmezhető. A jelen határozatban vizsgált nagykereskedelmi piacok esetében az értékesített szolgáltatások mennyisége a kiskereskedelmi piaci volumenek töredéke, illetve a szabályozott szolgáltatások értékesítése az időszak végére meg is szűnt, a tényleges nagykereskedelmi tranzakciókhoz használt technológiák alapján elvégzett vizsgálat ezért e szempont esetén is félrevezető képet adhat a tényleges piaci erőviszonyokról. A belső teljesítmények figyelembe vétele lehetővé teszi a kiskereskedelmi piacról érkező versenynyomás figyelembe vételét.

- [360] Az alkalmazott technológiák tekintetében jelentős átrendeződés zajlott le az elmúlt években, amelynek eredményeként az előfizetések döntő többsége nagy átviteli sebességet biztosító DOCSIS 3.x és xPON technológiájú hozzáférés. A jelen határozatban azonosított érintett piacokon, illetve a kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon a különböző technológiájú előfizetések megoszlását a következő ábra mutatja be.

58. ábra: Technológiák részesedése az előfizetésekből az 1.a és 2.a piacokon

Forrás: NMHH piacelemzési adatbekérés

Az ábra üzleti titkot tartalmaz.

- [361] A réz érpáras hálózatok szerepe mind az 1.a, mind a 2.a piacon egyre kisebb (10-20%), a hozzáférések többsége kábelmodemes hálózatokon, vagy fényvezető szálal hálózatokon (FTTH-GPON) kialakított hozzáférés. A piacvezető szolgáltató a rézkiváltás előrehaladása ellenére az alkalmazott technológiák tekintetében továbbra is kismértékű hátrányban van mindkét piacon, ami várhatóan az előrettekintő időtávon megszűnik.
- [362] A piacot a szolgáltatók és a beszállítók fejlesztéseinek köszönhetően a folyamatos technológiai fejlődés jellemzi, ami az átviteli sebességek folyamatos növekedésében is megjelenik. Az egyes technológiai megvalósítási módok adottságaiban ugyanakkor felfedezhetők különbségek, ilyen szempontból a réz érpáras hálózaton megvalósított, xDSL megoldások versenyhátrányban vannak a nagyobb átviteli sebességre képes kábelmodemes (DOCSIS 3.x) és a tisztán fényvezető szálal (FTTH) hozzáférési hálózatokkal szemben. Mindazonáltal a felsorolt technológiai megvalósítási módokhoz kapcsolódó műszaki megoldások, eszközök szabadon elérhetőek a piacon, önmagában tehát az egyes technológiák elérhetősége nem jelent belépési korlátot, vagy versenyhátrányt valamely piaci szereplő számára.
- [363] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a piacvezető szolgáltatók az alkalmazott technológia tekintetében mindkét piacon kismértékű hátrányban vannak, ez a hátrány azonban az előrettekintő időtávon a réz érpáras hozzáférési hálózatok kiváltásával várhatóan megszűnik. Az egyes technológiák

a szolgáltatók számára szabadon hozzáférhetőek, a technológiákhoz való hozzáférés tekintetében egyoldalú előnyök nem azonosíthatók a piacon. Ennek megfelelően a technológiai előnyök vagy felsőbbrendűség, mint piaci erőt befolyásoló szempont a piaci erőviszonyokat érdemben nem befolyásolja.

Kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje

- [364] Kiegyenlítő vásárlóerőről akkor beszélünk, ha valamely szolgáltatás vásárlója megfelelő érdekérvényesítő erővel rendelkezik ahhoz, hogy az eladó szolgáltatóra nyomást gyakoroljon az árai vagy más szolgáltatási feltételeinek meghatározása során. Ehhez az szükséges, hogy a szolgáltatás vásárlója, illetve a vásárló megtartása az eladó számára – akár az értékesítésből való részesedése, akár kereskedelmi fontossága miatt – fontos legyen és a vásárló számára rendelkezésre álljon egy vagy több helyettesítési lehetőség, amire az árak, vagy más szolgáltatási feltételek számára kedvezőtlen megváltozása esetén gyorsan, alacsony költségek mellett váltani tud (hiteles fenyegetés). A kiegyenlítő vásárlóerő érvényesüléséhez tehát a következő szempontok teljesülésére van szükség:
- a vásárló az eladó értékesítéseinek jelentős/fontos részét képviseli,
 - rendelkezésre állnak helyettesítési lehetőségek (akár a szolgáltatás saját előállítása is) a vásárló számára és ezekről jól informált,
 - a helyettesítés gyorsan, alacsony költségekkel megvalósítható.
- [365] Ahogyan korábban megállapítottuk, a jelen határozatban azonosított érintett piacokon az értékesített szolgáltatások mennyisége a kiskereskedelmi piaci volumenek töredéke, illetve a szabályozott szolgáltatások értékesítése az időszak végére meg is szűnt. A kiskereskedelmi piaci kínálatot döntően a vertikálisan integrált szolgáltatók – a nagykereskedelmi szolgáltatásoknak megfelelő – belső teljesítményre alapozott szolgáltatásai képezik. A leírtakból következően a nagykereskedelmi piacon a vásárlói oldalról semmiféle nyomás nem nehezedik a szolgáltatókra és az elaprózódott keresleti szerkezet, valamint a korlátozott helyettesítési lehetőségek miatt a kiegyenlítő vásárlóerőből fakadó nyomás a kiskereskedelmi piacon sem jelentkezik.
- [366] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a kiegyenlítő vásárlóerő egyik piacon sem korlátozza az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét.

Könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz

- [367] A hírközlési infrastruktúra – így a hozzáférési hálózati infrastruktúra – kiépítése jelentős beruházást igényel és a beruházások megtérülési ideje közép-, illetve hosszú távú, ennek megfelelően a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés meghatározó jelentőségű az infrastruktúrát fejlesztő szolgáltatók számára. A tőkepiacokhoz és pénzügyi forrásokhoz való könnyebb hozzáférést nagymértékben meghatározza az adott szolgáltató piaci részesedése, pénzügyi helyzete és jövedelmezősége, tulajdonosi háttere, stratégiája, valamint az ügyvezetés stabilitása és reputációja. A könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz, mint piaci előny elsősorban több szolgáltató viszonylatában értelmezhető. A jelen határozatban vizsgált nagykereskedelmi piacok esetében az értékesített szolgáltatások mennyisége a kiskereskedelmi piaci volumenek töredéke (illetve a szabályozott szolgáltatások tekintetében nulla), a tényleges nagykereskedelmi tranzakciókhoz használt technológiák alapján elvégzett vizsgálat ezért e szempont esetén is félrevezető képet adhat a tényleges piaci erőviszonyokról. A belső teljesítmények figyelembe vétele a kiskereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtó szolgáltatók figyelembe vételével ebben az esetben is lehetővé teszi a kiskereskedelmi piacról érkező versenynyomás értékelését.

- [368] A pénzügyi forrásokhoz való hozzáférést meghatározó tényezők közül jelen határozatban a szolgáltatók méretét, piaci részesedését, tulajdonosi hátterét és pénzügyi helyzetét vizsgáltam. A vizsgálatok során – ahogyan korábban is – az egyes azonosított piacokhoz kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon 3% feletti részesedést elért szolgáltatókat hasonlítottam össze.
- [369] A vállalkozás mérete a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférést is befolyásolja, hiszen nagyobb vállalkozás esetén egységnyi beruházás kisebb kitétséget és így kisebb kockázatot jelent, mint egy kisebb vállalkozás esetén. A nagyobb vállalkozásméret egyben több lehetőséget is kínál a tevékenységek diverzifikálására, ahol a több lábbon állás stabilitást biztosít a szélsőséges piaci mozgások esetén csökkentve a vállalkozás kockázatát. A szolgáltatók méretét feljebb már részletesen vizsgáltam. A 8. táblázat adatai alapján megállapítottam, hogy a méret, mint a piaci erőt befolyásoló szempont nem korlátozza az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét az 1.a és 2.a piacokon.
- [370] A piaci részesedésekben meglévő különbségek és a piaci helyzet szintén befolyásolhatják a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférést. Magas piaci részesedéssel, jelentős előfizetői bázissal rendelkező szolgáltatók esetében a meglévő előfizetők stabil cash-flow áramlást biztosítanak, míg egy a piacra később belépő – a kezdeti időszakban mindenképpen – alacsonyabb ügyfélbázissal rendelkező szolgáltató esetén a beruházás a magasabb kockázat miatt az iparági elvárt hozamszintnél valószínűleg csak rosszabb feltételekkel (vagy egyáltalán nem) finanszírozható. A piaci részesedések vizsgálata során az egyes szolgáltatókat az adott vállalkozás összpiaci részesedése alapján értékeltem¹¹² és ezek alapján vizsgáltam a piaci erőt az egyes azonosított piacokon. A vizsgálatok eredményét a következő táblázat mutatja be.

Piac	3% feletti szolgáltatók	Piaci részesedés	Helyhez kötött internet piaci részesedés		Hírközlés-piaci részesedés
		Előfizetések/hozzáférések alapján			Bevétel alapján
		2022*	2022*	2023**	2023***
1.a	MT csoport	57,6%	43,0%	42,3%	
	4iG csoport	15,1%	44,1%	41,4%	
	Tarr	7,7%	3,0%	3,0%	
2.a	4iG csoport	72,6%	44,1%	41,4%	
	MT csoport	11,3%	43,0%	42,3%	

*NMHH piacelemzési adatszolgáltatás – előfizetések száma alapján

**NMHH helyhez kötött piaci jelentésének adatai – hozzáférések száma alapján

***NMHH piacfelügyeleti adatszolgáltatás – Elektronikus hírközlési szolgáltatásból származó nettó árbevétel

9. táblázat: Összpiaci részesedések

Forrás: NMHH piacelemzési adatszolgáltatás, NMHH helyhez kötött piaci jelentésének adatai, Piacfelügyeleti adatszolgáltatás

A táblázat üzleti titkot tartalmaz.

- [371] Az MT csoport az 1.a piacon, a 4iG csoport a 2.a piacon kiemelkedő részesedéssel rendelkezik. A legnagyobb piaci részesedésű kihívó (az 1.a piacon a 4iG csoport, a 2.a piacon az MT csoport) mindkét piacon a piacvezetőhöz hasonló méretű. A többi piaci szereplő piaci részesedése mindkét piacon és a teljes piacon is jóval kisebb. Az MT csoport és a 4iG csoport összpiaci súlya kiemelkedő, a bevételek alapján a teljes elektronikus hírközlési piac 44,4 illetve 25,1%-a tartozik hozzájuk.

¹¹² A pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés esetén a jelen határozatban azonosított piacokhoz kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon elért piaci részesedések szerinti vizsgálat nem elegendő, mivel a pénzügyi/tőkepiaci forrásokhoz való hozzáférést a vállalkozás egészének piaci helyzete határozza meg.

- [372] A pénzügyi forrásokhoz való hozzáférést a vállalkozás tulajdonosi háttere közvetlenül és közvetve is jelentősen befolyásolja. A tőkeerős anyavállalattal, nemzetközi háttérrel rendelkező szolgáltatók helyzetét nemcsak az erősíti, hogy a kisebb tulajdonosi kockázat miatt lényegesen kedvezőbb feltételek mellett juthatnak hitelekhez a hazai piacon, hanem – tekintettel anyavállalatuk stabil pozíciójára – számukra a külföldi forrásbevonás lehetőségei is adóttak, mind a cégcsoporton belüli pénzügyi transzfer, mind a hitelfelvétel formájában. A nemzetközi gyakorlatban számos esetben előfordul, hogy a tőkeerős anyavállalattal, stabil tulajdonosi háttérrel rendelkező vállalatoknak lehetőségük van arra, hogy kedvező helyzetüket kihasználva azért vegyenek fel hiteleket, hogy azokkal – természetesen felárral – kisebb piaci alkuerővel rendelkező partnereiket, beszállítóikat finanszírozzák. Ezzel szemben a nemzetközi háttérrel nem rendelkező szolgáltatók számára a magasabb tulajdonosi kockázat miatt már nehezebb és költségesebb a külső pénzügyi erőforrások bevonása, még akkor is, ha egyébként vagyoni helyzetük stabil és jövedelmező gazdálkodást folytatnak.
- [373] A tulajdonosi háttér tekintetében az MT csoport van a legkedvezőbb helyzetben, mivel jelentős tőkeerővel rendelkező külföldi szakmai befektető, a Németországban piacvezető Deutsche Telekom AG többségi tulajdonában¹¹³ van. A 4iG csoport mögött közel kétharmados együttes részesedéssel az IG COM Magántőkealap és a Rheinmetall AG¹¹⁴ állnak.
- [374] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a tulajdonosi háttér – mint a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés lehetőségét és ezen keresztül a piaci erőt befolyásoló szempont – elsősorban az 1.a piacokon erősíti a piacvezető szolgáltató helyzetét.
- [375] A vállalkozások általános pénzügyi helyzete szintén alapvetően befolyásolja a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés lehetőségét. A 10. táblázat a jelen határozatban azonosított érintett piacokon, illetve a kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon jelen lévő jelentősebb vállalkozások pénzügyi helyzetét mutatja be a hivatalos cégszámítások alapján:

Piac	Szolgáltatók 3% feletti piaci részesedéssel	Összes eszköz (millió Ft)	Tárgyi eszközök aránya	Tőke-ellátottság	Likviditási mutató	Esedékességi mutató	Adósságfedezeti mutató	Összes bevétel (millió Ft)	Üzemi eredmény (millió Ft)	Arbevétel arányos nyereség	Adózott eredmény (millió Ft)	Tőkearányos nyereség
1.a	Magyar Telekom	1 365 365	29%	51%	0,68	24%	53%	714 728	121 603	18%	74 439	17%
	Vodafone (4iG)	541 924	25%	81%	1,65	11%	632%	249 650	3 345	1%	1 384	1%
	Digi (4iG)	74 417	66%	66%	1,66	16%	1788%	95 662	5 843	6%	5 565	12%
	Tarr	18 846	73%	69%	3,87	5%	0,00%	14 816	1 487	11%	1 710	11%
2.a	Digi (4iG)	74 417	66%	66%	1,66	16%	1788%	95 662	5 843	6%	5 565	12%
	Vodafone (4iG)	541 924	25%	81%	1,65	11%	632%	249 650	3 345	1%	1 384	1%

¹¹³ A Deutsche Telekom AG a részesedésével (2024.március végén 61,38%) megegyező szavazati joggal is rendelkezik. A piaci összértéke meghaladta a 85 Mrd EUR-t 2024.március végén, tulajdonosai között a Német Állam is képviselteti magát 30%-os részesedéssel.

¹¹⁴ Németországi bázisú nemzetközi védelmi ipari konszern, a piaci összértéke 2024.március végén 17 Mrd EUR volt.

Piac	Szolgáltatók 3% feletti piaci részesedéssel	Összes eszköz (millió Ft)	Tárgyi eszközök aránya	Tőke-ellátottság	Likviditási mutató	Esedékességi mutató	Adóssághfedezeti mutató	Összes bevétel (millió Ft)	Üzemi eredmény (millió Ft)	Árbevétel arányos nyereség	Adózott eredmény (millió Ft)	Tőkearányos nyereség
Magyar Telekom		1 365 365	29%	51%	0,68	24%	53%	714 728	121 603	18%	74 439	17%

10. táblázat: Fontosabb pénzügyi mutatók, 2023

Forrás: Éves beszámolók

- [376] A táblázat adatai alapján megállapítható, hogy azon vállalkozásokra jellemző az alacsonyabb tőkeáttétel, tehát a tőkeellátottság magasabb szintje, ahol a külső források bevonására nincs lehetőség közvetlenül a többségi tulajdonos szakmai befektető segítségével. Ezzel szemben az MT csoport 51%-os értéke közelíti a tagállami inkumbens szolgáltatókra jellemző uniós átlagot¹¹⁵.
- [377] A gazdálkodás jövedelmezősége tekintetében a vizsgált vállalkozások helyzete stabilnak tekinthető, mind az árbevétel, mind a tőkearányos nyereséget tekintve az MT csoportot kiemelkedő mutatók (18%, illetve 17%) jellemzik. A befektetők folyamatosan értékelik a vállalkozás teljesítményét a tőzsdei tranzakciókon keresztül, ami kihat a részvények árfolyamára is. Habár a Magyar Telekomhoz hasonlóan a 4iG is szerepel a tőzsdén az utóbbi időszakban lebonyolított felvásárlások és összeolvadások hatása még érződik a pénzügyi mutatóin, ami egyelőre nehezíti a tevékenységek összehasonlítását.
- [378] A vállalkozások általános pénzügyi helyzetével kapcsolatban összefoglalva megállapítható, hogy ugyan az MT csoporton kívüli vállalkozások pénzügyi helyzete is stabil, illetve gazdálkodási mutatóik is jónak minősíthetők, de az MT csoport pénzügyi mozgásterét, főleg a külső források bevonása tekintetében jóval nagyobb, így a gazdálkodási háttérből származó előny is tovább erősíti piaci pozícióját.
- [379] A vállalkozásméret, a piaci részesedések, a tulajdonosi háttér és a pénzügyi mutatók vizsgálata alapján megállapítottam, hogy a könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz, mint a piaci erőt befolyásoló szempont nem korlátozza az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét.

Termék/szolgáltatási diverzifikáció

- [380] A szolgáltatás diverzifikáció azt a gyakorlatot takarja, amikor a szolgáltatók a piacon nyújtott szolgáltatásokat a versenytársaktól megkülönböztethető módon, pl. speciális csomagban, más szolgáltatásokkal együtt kínálják. Amennyiben a versenytársak nem képesek hasonló csomagot előállítani, az lehetőséget teremthet a piaci előnyszerzésre.
- [381] A szolgáltatási diverzifikáció, mint vizsgálati szempont alapvetően a kiskereskedelmi piachoz köthető, a jelen határozatban azonosított nagykereskedelmi piacokon a kritérium kevésbé releváns. A belső teljesítmények figyelembe vétele ugyanakkor ebben az esetben is lehetővé teszi a kiskereskedelmi piacról érkező versenynyomás figyelembe vételét. A korábbiakban megvizsgáltam a piacon lévő

¹¹⁵ Az Európai Elektronikus Hírközlési Szabályozók Testülete („BEREC”) 2024. június 6-án közzétett, Európai Unió elektronikus kommunikációs szektorára vonatkozó WACC számítási módszertana („BEREC jelentés”) alapján ez 53,4% volt (39. oldal 6. táblázat).

szolgáltatók által alkalmazott technológiákat és megállapítottam, hogy a szolgáltatásnyújtáshoz szükséges technológiák – amelyek a nyújtható szolgáltatások körét is alapvetően meghatározzák – a szolgáltatók számára szabadon hozzáférhetőek, a technológiákhoz való hozzáférés tekintetében egyoldalú előnyök nem azonosíthatók a piacon. A szolgáltatók által alkalmazott technológiai megvalósítási módok a szolgáltatások kialakítása során széles mozgásteret biztosítanak, technológiai oldalról tehát nincs korlátja a szolgáltatás diverzifikációból fakadó versenynyomás kialakulásának.

- [382] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a szolgáltatási diverzifikáció, mint piaci erőt befolyásoló szempont a piaci erőviszonyokat érdemben nem befolyásolja.

Direkt és indirekt hálózati hatás

- [383] Direkt hálózati hatás esetében valamely termék/szolgáltatás hasznossága annál nagyobb valamely felhasználó számára, minél többen használják rajta kívül az adott terméket/szolgáltatást. Ez a hatás a kiskereskedelmi piacon és ezen keresztül a nagykereskedelmi piacon is növelheti az adott terméket/szolgáltatást nyújtó vállalkozás piaci erejét. A jelen határozatban azonosított piacokhoz kapcsolódó kiskereskedelmi piacon nyújtott szolgáltatás (internet-hozzáférés szolgáltatás) hasznossága a felhasználó számára alapvetően nem, vagy csak nagyon kismértékben függ attól, hogy a szolgáltatás más felhasználói a szolgáltatást mely szolgáltatótól veszik igénybe, ennek megfelelően a direkt hálózati hatás az 1.a és 2.a piacokon a piaci erőt érdemben nem befolyásolja.
- [384] Indirekt hálózati hatás esetében valamely termék/szolgáltatás nagyobb hasznossága az adott termék/szolgáltatás használatához szükséges további termék/szolgáltatás (pl. szoftver/hardver/eszköz) használatából származik. A jelen határozatban azonosított piacokhoz kapcsolódó kiskereskedelmi piacon nyújtott szolgáltatás (internet-hozzáférés szolgáltatás) igénybevételehez további termék/szolgáltatás nem szükséges, ennek megfelelően az indirekt hatásból származó piaci előnyszerzés nem értelmezhető az 1.a és 2.a piacokon.
- [385] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a direkt és indirekt hálózati hatás nem befolyásolja a piaci erőt az 1.a és 2.a piacokon.

Méretgazdaságosság

- [386] A méretgazdaságosság forrása a termelésnövekedés révén elérhető fajlagos költségcsökkenés. A méretgazdaságossági hatás azt takarja, hogy egy adott szolgáltatás kibocsátásának növekedésével a termelés átlagköltsége (egységnyi outputra jutó input) csökken. (Ez a fix költségekre vezethető vissza.) Minél nagyobb kezdeti beruházást igényel egy iparág, annál jelentősebb méretgazdaságossági hatások jelentkezhetnek. Amint azonban a kezdeti beruházások időben távolodnak, ez a hatás csökken.
- [387] A jelen határozatban vizsgált nagykereskedelmi piacok esetében az értékesített szolgáltatások mennyisége a kiskereskedelmi piaci volumenek töredéke, illetve a szabályozott szolgáltatások értékesítése az időszak végére meg is szűnt, a tényleges nagykereskedelmi tranzakciókhoz kapcsolódóan elvégzett vizsgálat ezért e szempont esetén is félrevezető képet adhat a tényleges piaci erőviszonyokról. A belső teljesítmények figyelembe vétele lehetővé teszi a kiskereskedelmi piacról érkező versenynyomás figyelembe vételét.
- [388] A méretgazdaságossági hatás a jelen határozatban azonosított piacok szolgáltatásai (illetve az azoknak megfelelő belső teljesítmények) esetében mindazon hozzáférési hálózati szakaszokon jelentkezik, ahol valamely hálózati elem vagy infrastruktúra elem több végpontot is kiszolgál. (Természetesen a méretgazdaságossági hatás a hozzáférési hálózat mellett más hálózati

szakaszokon, illetve a szolgáltatásnyújtás más területein /pl. kiskereskedelmi tevékenységek/ is jelentkezhetsz.) Ebből az is következik, hogy a méretgazdaságossági hatás mértéke alapvetően függ a bekapcsolt végpontok – tehát végső soron az előfizetők – számától.

- [389] Általánosságban megállapítható, hogy egy kisebb hálózati lefedettséggel, illetve előfizetőszámmal rendelkező szolgáltató a méretgazdaságosság tekintetében jelentős hátrányban van a nagyobb lefedettséggel és jelentősebb előfizetői bázissal rendelkező szolgáltatóval szemben. A méretgazdaságossági hátrány csökkenthető, ha a hálózat kiépítése egy meglévő, elsődlegesen más hírközlési szolgáltatás nyújtására kiépített hálózat továbbfejlesztésével történik, illetve ha a hálózat építése során lehetőség van egyes infrastruktúra elemek más vállalkozástól történő igénybe vételére¹¹⁶. Azonban a hátrány a nagyobb lefedettséggel, illetve előfizetői bázissal rendelkező szolgáltatóval szemben – ahol a fix költségek vagy azok nagy része is megtérült – ebben az esetben sem szüntethető meg teljesen.
- [390] Az 1.a, 2.a piacokon a kisebb méretű, telepítési szempontból kedvezőtlenebb adottságú települések aránya magas, a felhordó hálózati szakaszok kevésbé gazdaságosan építhetők ki, illetve vehetők igénybe, ezért ezen piacok településein a hálózat kiépítésének fajlagos költségei magasak, a méretgazdaságos működéshez és a beruházások megtérüléséhez szükséges hálózati kihasználtság elérése jelentős nehézségekbe ütközik. Az 1.a piacon az MT csoport, a 2.a piacon a 4iG csoport közel teljes hozzáférési hálózati lefedettséggel rendelkezik (lásd 6. táblázat), a piaci részesedésük kiemelkedő. A versenytársak hálózati lefedettsége jóval kisebb és a piaci részesedésük is jelentősen elmarad a piacvezető szolgáltatóétól a két piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi piacon. Mivel a hálózati lefedettséget meghatározó telepítési feltételek az előretekintő időtávon várhatóan nem változnak, ezért a piacvezető szolgáltató jelentős méretgazdaságossági előnye is fennmarad.
- [391] A leírtak alapján megállapítottam, hogy az 1.a piacon az MT csoport, a 2.a piacon a 4iG csoport jelentős méretgazdaságossági előnnyel rendelkezik, ami mindkét piacon jelentősen erősíti a piacvezető szolgáltató piaci erejét.

Választékgazdaságosság

- [392] A választékgazdaságosság hatása abból ered, hogy az egységnyi kibocsátásra eső költségek csökkennek annak következtében, ha ugyanazon vállalkozás egy termékét vagy szolgáltatását egy vagy több más termékkel, szolgáltatással együtt, közös termelési folyamatban állítja elő. A költségmegtakarítás abból származik, hogy e termékek és szolgáltatások esetében azonos eljárásokat, folyamatokat alkalmaznak. Hálózati infrastruktúrát igénylő szolgáltatások esetén jelentős választékgazdaságossági előnyt biztosíthat a szolgáltató számára az, hogy több szolgáltatását is alapvetően ugyanazt az infrastruktúrát igénybe véve nyújtja.
- [393] A jelen határozatban vizsgált nagykereskedelmi piacok esetében az értékesített szolgáltatások mennyisége a kiskereskedelmi piaci volumenek töredéke, illetve a szabályozott szolgáltatások értékesítése az időszak végére meg is szűnt, a tényleges nagykereskedelmi tranzakciókhoz kapcsolódóan elvégzett vizsgálat ezért e szempont esetén is félrevezető képet adhat a tényleges piaci erőviszonyokról. A belső teljesítmények figyelembe vétele ebben az esetben is lehetővé teszi a kiskereskedelmi piacról érkező versenynyomás figyelembe vételét.

¹¹⁶ Természetesen az infrastruktúra, vagy hálózati elem más vállalkozástól történő igénybe vétele csak akkor merül fel, ha az „épít vagy vásárol” lehetőségek közül az utóbbi a kedvezőbb

- [394] A választékgazdaságossági előnyök a jelen határozatban azonosított piacok szolgáltatásai (illetve az azoknak megfelelő belső teljesítmények) esetében elsősorban a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatás más helyhez kötött szolgáltatásokkal (televíziós szolgáltatás, telefonszolgáltatás), illetve mobil szolgáltatásokkal együtt történő értékesítésén keresztül realizálhatók. Ebben az esetben a szolgáltatásnyújtás költségei több szolgáltatás között oszlanak meg, ami jelentős versenyelőny forrása lehet.
- [395] A 11. táblázat a helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatást más szolgáltatásokkal együtt igénybe vevő előfizetések arányát és ezzel összefüggésben az igénybe vett szolgáltatások átlagos számát mutatja be.

	1.a piac			2.a piac		
	MT csoport	4iG csoport	Egyéb szolgáltatók	4iG csoport	MT csoport	Egyéb szolgáltatók
Helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatást más helyhez kötött szolgáltatással együtt igénybe vevő előfizetések aránya						
Helyhez kötött internet-hozzáférés szolgáltatást más helyhez kötött vagy mobil szolgáltatással együtt igénybe vevő előfizetések aránya						
Igénybe vett helyhez kötött szolgáltatások átlagos száma						
Igénybe vett helyhez kötött és mobil ¹¹⁷ szolgáltatások átlagos száma						

11. táblázat: Szolgáltatások együttes igénybevétele, 2022¹¹⁸

Forrás: NMHH piacelemzési adatszolgáltatás

A táblázat üzleti titkot tartalmaz.

- [396] A táblázatból megállapítható, hogy mind az 1.a, mind az 2.a piacon jelentős különbség van a piacvezető szolgáltató és a legnagyobb kihívó, valamint a többi szolgáltató között a szolgáltatások együttes igénybevétele tekintetében. Az MT csoport és a 4iG csoport esetében a több szolgáltatást tartalmazó előfizetések aránya jóval magasabb, az internet-hozzáférés szolgáltatást más helyhez kötött szolgáltatással együtt igénybe vevő előfizetések aránya a kisebb szolgáltatók esetében alacsonyabb. Hasonló különbségek azonosíthatók az igénybe vett szolgáltatások átlagos számában is. A mobil szolgáltatások együttes értékesítése tovább erősíti az MT csoport és a 4iG csoport piaci helyzetét (a mobil szolgáltatások együttes értékesítése az MT csoport esetében kimagasló).
- [397] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a választékgazdaságosság szempontjából a piacvezető szolgáltató egyik piacon sincs kedvezőtlenebb helyzetben, mint a legnagyobb versenytársa, a többi piaci szereplővel szemben pedig a választékgazdaságossági előnye erősíti az erőfölényes helyzetét.

Vertikális integráció

- [398] A vertikális integráció azt jelenti, hogy egy vállalkozás (esetleg több azonos érdekkörbe tartozó vállalkozás) az értéklánc különböző szintjein elhelyezkedő piacokon egyaránt jelen van. Az ilyen

¹¹⁷ A számítások során a mobil szolgáltatások – függetlenül az igénybe vett mobil szolgáltatások számától - egy szolgáltatás igénybevételeként került figyelembe vételre.

¹¹⁸ 10 ezer előfizető feletti szolgáltatók adatai alapján (1.a piacon az előfizetések 88%-a, 2.a piacon az előfizetések 89%-a)

szolgáltató a termelési folyamat különböző szintjeinek egy vállalkozáson belüli integrálása miatt képes a jobb árak elérésére (pl. eltérő belső és külső árak meghatározásával) és ebből fakadóan a piaci előnyszerzésre.

- [399] A hazai piacon az értékesített nagykereskedelmi szolgáltatások mennyisége a kiskereskedelmi piaci volumenek töredéke, illetve a szabályozott szolgáltatások értékesítése az időszak végére meg is szűnt, a piaci versenyre a saját infrastruktúrán történő szolgáltatásnyújtás a jellemző, a szolgáltatók az internet-hozzáférés szolgáltatás előállításának teljes folyamatát ellenőrzik, ezért a vertikális integrációból származó előnyszerzés szerepe a piaci versenyben kisebb.
- [400] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a vertikális integráció nem befolyásolja a piaci erőt az 1.a és 2.a piacokon.

Fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat

- [401] A meglévő forgalmazói és értékesítési hálózat mind az ügyfélmegszerzés, mind az ügyfélmegtartás költségei tekintetében jelentős piaci előny forrása lehet. A fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat, mint vizsgálati szempont elsősorban kiskereskedelmi piacok esetén értelmezhető, kevés szereplős nagykereskedelmi piacok esetén a szempont kevésbé releváns, illetve piaci előnyszerzésre kevésbé alkalmas.

Hosszú távú, tartós hozzáférési megállapodások

- [402] Egy kevés szereplős nagykereskedelmi piacon, ahol a megállapodások szolgáltatói tárgyalások eredményeként jönnek létre, a hosszú távú, tartós egyedi megállapodások alkalmasak lehetnek arra, hogy adminisztratív korlátként a versenytársak más szolgáltatókkal való együttműködési lehetőségeit, piacra lépési esélyeit jelentősen korlátozzák.
- [403] A hazai piacon a szolgáltatók jellemzően saját tulajdonú hálózaton nyújtják a szolgáltatást, a hosszú távú, tartós hozzáférési megállapodásokon alapuló szolgáltatásnyújtás nem jellemző, ennek megfelelően a vizsgálati szempont kevésbé releváns és nem befolyásolja a piaci erőt az 1.a és 2.a piacokon.

Kiszorító jellegű magatartást lehetővé tevő szerződéses kapcsolatok

- [404] A szolgáltatók közötti együttműködést megvalósító megállapodások (pl. hálózatmegosztás, közös beruházások) egyes esetekben alkalmasak lehetnek arra, hogy a versenytársak más szolgáltatókkal való együttműködési lehetőségeit jelentősen korlátozzák, vagy a versenytársak piaci lehetőségeit egyéb módon szűkítsék, végső esetben a versenytársak piacról való kiszorítását eredményezzék.
- [405] A hazai piacra a saját infrastruktúrán történő szolgáltatásnyújtás a jellemző, a jelen határozatban azonosított piachoz kapcsolódó kiskereskedelmi piaci szolgáltatások nyújtásához szükséges hálózatok fejlesztését, üzemeltetését a szolgáltatók a legtöbb esetben önállóan valósítják meg, a hálózatmegosztás, illetve a beruházások közös megvalósítása nem jellemző, a szolgáltatók – valamint a szolgáltatók és más hálózatüzemeltetők – közötti együttműködés jellemzően a fizikai infrastruktúrához (alépítmény, oszlopsor) való hozzáférés területén fordul elő. Bár ez utóbbi területen az elmúlt években több jogvitás eset is felmerült, azonban sem az esetek száma, sem a felmerült vitás kérdések tartalma nem utal arra, hogy a háttérben erőfölényes helyzetben lévő szolgáltató(k) kiszorító magatartása állna.

- [406] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a hazai piacon a kizorító jellegű magatartást lehetővé tevő szerződéses kapcsolatok nem jellemzőek, a vizsgálati szempont ennek megfelelően nem befolyásolja a piaci erőt az 1.a és 2.a piacokon.

A potenciális verseny hiánya

- [407] Potenciális versenyről akkor beszélünk, ha egy lehetséges áremelkedés hatására hosszabb távon helyettesítő szolgáltatást előállító vállalkozások léphetnek be a piacra. A potenciális verseny tehát a kínálati helyettesítés hosszabb távon történő megvalósulásának tekinthető. Egy ilyen hosszabb távú helyettesítésnek már a lehetősége is visszatarthatja a piacon lévő szolgáltatókat attól, hogy tevékenységüket a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül folytassák, így például elzárkóznak a szolgáltatás nyújtásától, vagy árakat jelentős mértékben megnöveljék (vagy jelentősen a kompetitív szint felett tartásák). Ha egy piac hosszabb távon az új belépők által „megtámadható” piac, az a piacon jelen lévő szolgáltatók tevékenységét, a piaci erőfölénnyel való esetleges visszaélést már az adott piaci viszonyok között is korlátozhatja.
- [408] A kínálati helyettesítéshez hasonlóan a potenciális verseny vizsgálata is a belépési korlátok és a potenciális belépők várható magatartásának vizsgálatát teszi szükségessé, a fő különbség az alkalmazott időtávban van, a potenciális verseny esetén a belépést nem rövid (1 év), hanem hosszabb időtávon kell vizsgálni.
- [409] A kínálati helyettesítéssel kapcsolatos vizsgálatok (lásd II.5.2. pont) eredményeként megállapítottam, hogy a vizsgált piacon nem azonosíthatók jelentős jogi-adminisztratív piacra lépési korlátok. A strukturális belépési korlátok vizsgálata alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a hozzáférési hálózati infrastruktúra zöldmezős kiépítésének jelentős költség- és időigénye, valamint jelentős kockázata, a valamilyen hozzáférési hálózati infrastruktúrával már rendelkező szolgáltatók – a hazai piacon ezek elsősorban a mobil rádiótelefon szolgáltatók – esetében pedig a költségoldali korlátok, valamint az érdekeltség hiánya miatt nem valószínűsíthető, hogy a nagykereskedelmi hozzáférés árának egy kismértékű (5-10%-os), de észrevehető és tartós emelkedése hatására rövid távon új vállalkozások lépnének a nagykereskedelmi piacra. A strukturális belépési korlátokkal kapcsolatban a kínálati helyettesítés során tett megállapítások hosszabb időtávon is érvényesek, mind a kapcsolódó költségviszonyok, mind a nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtásával kapcsolatos érdekeltség hiánya hosszabb távon is fennálló, belépést akadályozó tényezők, ami miatt hosszabb távon sem valószínűsíthető, hogy a nagykereskedelmi hozzáférés árának egy kismértékű (5-10%-os), de észrevehető és tartós emelkedése hatására új vállalkozások lépjenek az azonosított nagykereskedelmi piacokra.
- [410] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a potenciális verseny nem korlátozza az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét az 1.a és a 2.a piacokon.

III.2.3. Önálló erőfölény vizsgálatának eredményei

- [411] A következő táblázat az önálló erőfölény egyes kritériumai vizsgálatának eredményeit összefoglalóan mutatja be.

Érintett piac	1.a piac	2.a piac
Szolgáltató	MT csoport	4iG csoport
Piaci részesedés	50% feletti részesedés	50% feletti részesedés

Egyéb kritériumok	A kritérium piaci erőt növelő-e?	
Belépési korlátok	igen	igen
Terjeszkedés akadályai	igen	igen
Vállalkozás mérete	igen <i>(kisebb szolgáltatókkal szemben)</i>	igen <i>(kisebb szolgáltatókkal szemben)</i>
Ellenőrző szerep a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett	igen	igen
Technológiai előnyök vagy felsőbbrendűség	nem	nem
Kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje	igen	igen
Könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz	igen	igen
Termék/szolgáltatási diverzifikáció	nem	nem
Közvetett és közvetlen hálózati hatás	nem	nem
Méretgazdaságosság	igen	igen
Választékgazdaságosság	igen <i>(kisebb szolgáltatókkal szemben)</i>	igen <i>(kisebb szolgáltatókkal szemben)</i>
Vertikális integráció	nem	nem
Fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat	nem releváns szempont	nem releváns szempont
Hosszú távú, tartós hozzáférési megállapodások	nem releváns szempont	nem releváns szempont
Kiszorító jellegű magatartást lehetővé tevő szerződéses kapcsolatok	nem	nem
Potenciális verseny hiánya	igen	igen
A fenti kritériumok hatásának eredője	igen	igen

12. táblázat: Piaci erőt befolyásoló kritériumok összefoglaló értékelése

[412] A jelen határozatban azonosított érintett piacokon a fenti kritériumok vizsgálata alapján az 1.a piacon az MT csoport, a 2.a piacon a 4iG csoport jelentős piaci erővel rendelkezik.

[413] A kijelölés során valamennyi, a jelen határozatban azonosított érintett piacon, illetve kapcsolódó kiskereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtó szolgáltatót jelentős piaci erejű szolgáltatóként azonosítottam az alábbi indokok alapján:

- a vizsgálatok során a piaci szereplők körét a Tpv. 15. §-ára tekintettel határoztam meg, az erőfölényes helyzetben lévő szolgáltatók kijelölésére az összefonódások figyelembe vételével került sor, ennek megfelelően a kijelölés során is indokolt valamennyi, a vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozás figyelembe vétele;
- a közös irányítás lehetővé teszi a vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások magatartásának – akár a szabályozás elkerülését célzó – összehangolását, végső esetben fennállhat annak a kockázata, hogy a tevékenység átszervezésével a szabályozást vagy annak egy részét a vállalkozáscsoport elkerülje, a szabályozás megfelelő érvényesülése érdekében ezért szükséges valamennyi, a vállalkozáscsoportba tartozó, a jelen határozatban azonosított piacon, illetve a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtó szolgáltató kijelölése;
- a vállalkozáscsoportba tartozó valamely vállalkozás kisebb mérete, vagy kisebb piaci szerepe nem indokolhatja a jelentős piaci erejű szolgáltatóként történő azonosításának mellőzését, a vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások tevékenységében, piaci szerepében és piaci jelenlétében meglévő különbségeket a kötelezettségek meghatározása során indokolt figyelembe venni;
- a vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások közötti méret-, piaci részesedésbeli (stb.) különbségek JPE-azonosítás keretében történő kezelése és ennek következtében a kisebb

vállalkozások kijelölésének mellőzése jelentős, később nem reparálható szabályozási kockázatot (alulszabályozás) hordoz;

- a vállalkozáscsoporton belüli átalakulás, tevékenységáthelyezés, egyéb átszervezés esetén a kötelezettségek esetleges módosítása, a jogutódlás rendezése rövidebb idő alatt, kisebb szabályozási teherrel megvalósítható.

[414] A leírtaknak megfelelően a jelen határozatban a következő szolgáltatókat azonosítottam jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként:

- Az 1.a számú érintett piacon az MT csoportba tartozó következő vállalkozásokat:
 - Magyar Telekom Távközlési Nyrt.-t,
 - KalászNet Kábel TV Kft.-t;
- a 2.a számú érintett piacon a 4iG csoportba tartozó következő vállalkozásokat:
 - az AH Infrastruktúra Szolgáltató Zrt.-t,
 - az AH Média Kereskedelmi Zrt.-t,
 - D-Infrastruktúra Távközlési Kft.-t,
 - DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft.-t,
 - Invitech ICT Infrastructure Kft.-t,
 - Invitech ICT Services Kft.-t,
 - InviTechnocom Kft.-t,
 - Vodafone Magyarország Távközlési Zrt.-t.

III.3. Közös erőfölény vizsgálata

[415] Az Iránymutatások a közös erőfölény fennállásának feltételeit és a vizsgálatával kapcsolatos szempontokat a korábbi, 2022-es iránymutatásokban¹¹⁹ foglaltaktól eltérően – ahol a vizsgálandó szempontokat előzetesen rögzítette – az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatából kiindulva, konkrét jogesetekre hivatkozással rögzíti.

[416] Az Iránymutatások 65. pontja rögzíti a közös erőfölény meghatározását. A 65. pontban foglaltak alapján több – jogilag és gazdaságilag független – vállalkozás közös erőfölényben van, ha valamely piacon úgy jelennek meg vagy folytatják a piaci tevékenységüket, mintha egy egység lennének. A közös erőfölény megállapításához nem szükséges, hogy a felek között megegyezés, vagy más jogi kötelék legyen.

[417] Az Iránymutatások 66. pontjában foglaltak szerint közös erőfölény akkor áll fenn, ha a közös erőfölényben lévő valamennyi vállalkozás – anélkül, hogy külön megállapodást kötne, vagy a versenyjog szerinti összehangolt magatartást folytatna – az aktuális piaci viszonyokat felmérve felismeri a felek közös érdekelttségét, lehetségesnek, közgazdaságilag ésszerűnek és ennélfogva előnyösnek tartja a piaci magatartásának kialakítása során közös szabályok követését, annak érdekében, hogy az értékesítés során magasabb árakat legyen képes érvényesíteni és erre az aktuális és potenciális versenytársak, a vásárlók vagy fogyasztók sem képesek hatékonyan reagálni. A

¹¹⁹ 2002/C 165/03. számú iránymutatás

meghatározásból is következően tehát a közös erőfőlény megállapításához alapvetően három, egymásra épülő feltételnek kell teljesülnie (Iránymutatások 67. pont):

- A közös erőfőlényben lévő valamennyi vállalkozásnak képesnek kell lennie arra, hogy a többiek piaci magatartását és a közös magatartási szabályok betartását folyamatosan nyomon kövesse¹²⁰. Ennek a feltételnek a teljesüléséhez a piaci folyamatok résztvevő felek általi nagyfokú átláthatóságára van szükség.
- A hallgatólagos koordinációnak tartósan fenntarthatónak kell lennie, tehát a résztvevő feleknek érdekeltnek kell lenniük a közös magatartási szabályok betartására. A feltétel teljesüléséhez nélkülözhetetlen a megfelelő megtorló mechanizmusok megléte a közös magatartási szabályoktól való eltérés esetén, ami azt jelenti, hogy minden résztvevő félnek tisztában kell lennie azzal, hogy a piaci részesedés növelésére irányuló versengő magatartás hasonló reakciókat vált ki, ami miatt az akció nem válik jövedelmezővé.
- A jelenlegi és a jövőbeli versenytársak, a fogyasztók nem veszélyeztetik a közös magatartási szabályok alkalmazásától várható eredményeket.

[418] Az Iránymutatások 69. pontja szerint a tagállami szabályozó hatóságoknak azt kell vizsgálniuk, hogy a piaci szerkezet, a piaci folyamatok az előrettekintő időtávon hozzájárulnak-e a közös erőfőlény fenti feltételeinek teljesüléséhez.

[419] A jelen határozatban azonosított érintett piacok nagykereskedelmi piacok, ugyanakkor az azonosított piacokon tényleges tranzakciókra csak a szabályozott nagykereskedelmi szolgáltatások igénybevételéhez kapcsolódóan került sor. A vizsgálatok során kizárólag ezen tranzakciók, illetve a nagykereskedelmi szolgáltatást ténylegesen nyújtó szolgáltatók kizárólagos figyelembe vétele félrevezető lehet, az ilyen vizsgálat nem ad teljes képet a tényleges piaci erőviszonyokról. Ennek megfelelően – ahogyan az önálló erőfőlény vizsgálata során – ebben az esetben is a vizsgálatok során nemcsak a nagykereskedelmi piacon, hanem a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon érvényesülő versenyt, illetve piaci erőviszonyokat is megfelelően vizsgáltam. A kiskereskedelmi és nagykereskedelmi piac együttes vizsgálatának szükségességét rögzíti az Iránymutatások 77. pontja is, amely szerint a hallgatólagos megállapodás mechanizmusa nemcsak a nagykereskedelmi, hanem a kiskereskedelmi piacot is érinti.

[420] A jelen határozatban azonosított piacokon, illetve a kapcsolódó kiskereskedelmi piacokon a piaci szerkezet és a piaci folyamatok alapvetően nem kedveznek a közös erőfőlényes helyzetek kialakulásának. Bár mindkét piac közelíti az érettség állapotát, a piacon kínált szolgáltatások kevésbé komplexek, a piaci ajánlatok átláthatók a versenytársak számára, ami elméletileg ösztönözhetné a piaci szereplőket a magatartások összehangolására, de a piaci részesedésekben, a hálózati lefedettségben és – ezzel is összefüggésben – a költség szerkezetben és a méretgazdaságosságban meglévő különbségek olyan jelentősek, ami a versenytársak közötti hallgatólagos együttműködéseket kizárja. Megjegyzendő továbbá, hogy a hazai piacon a közelmúltban lezajlott jelentős tulajdonosváltások, amelyek a legnagyobb piaci szereplőket is érintették, a piaci szerkezetet, a piaci verseny jellegét alapvetően változtatták meg, ami a várható piaci magatartások megalapozott előrejelzését nem teszi lehetővé.

[421] A leírtak alapján megállapítottam, hogy a jelen határozatban azonosított piacok és a kapcsolódó kiskereskedelmi piacok szerkezete, jellemzői alapvetően nem kedveznek a közös erőfőlényes

¹²⁰ Önmagában nem elegendő tehát, ha a felek felismerik, hogy a közös szabályok követése valamennyi résztvevő számára előnyös, annak ellenőrzésére is kell eszközüknek lennie

helyzetek kialakulásának. Ennek megfelelően nem állapítottam meg közös erőfőlényt az érintett piacokon és nem azonosítottam közös erőfőlényben lévő szolgáltatókat.

IV. A PC/17915-63/2017. számú határozatban foglalt kötelezettségek alkalmazási feltételei, jogutódlás esetén alkalmazandó szabályok

- [422] A rendelkező részben rendelkeztem a jelen határozat közlésekor hatályos a PC/17915-63/2017. számú határozatban foglalt kötelezettségek további alkalmazásának módjáról és feltételeiről is az alábbiakra tekintettel:
- [423] A jelen határozat csak a szolgáltatási és földrajzi piacok meghatározásával, a piacok érintettségének vizsgálatával és a jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosításával kapcsolatos rendelkezéseket és indokolást tartalmaz, a jelen határozatban azonosított jelentős piaci erejű szolgáltatók tekintetében a kötelezettségek előírása, fenntartása vagy módosítása tárgyában a határozat egy későbbi időpontban kerül majd meghozatalra. A jelen határozatban 1.b, 1.c, 2b és 2.c számú piacokat nem azonosítottam érintett piacként.
- [424] Az Eht. 62. § (6) bekezdése akként rendelkezik, hogy: *„Amennyiben az Elnök a piacelemzés alapján egy, a piacelemzés megkezdésének időpontjában jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatónak minősülő szolgáltatót nem határoz meg jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként, határozatában megszünteti az ilyen szolgáltató jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként való azonosítását.”* Ennek megfelelően a PC/17915-63/2017. számú határozatban a „Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása” elnevezésű piacok érintett piacként való azonosítását és a Magyar Telekom, a Digi és a Vodafone jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként való azonosítását az 1.b, 1.c, 2.b és 2.c számú piacok tekintetében a jelen határozat rendelkező részében megszüntettem.
- [425] Az Eht. 63. § (4) és (5) bekezdése továbbá az alábbiakat tartalmazza:
- „(4) Amennyiben az Elnök megszünteti egy szolgáltató jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként való azonosítását, határozatában az ilyen szolgáltatót a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként való azonosítására tekintettel terhelő valamennyi kötelezettség alkalmazását megszünteti.*
- (5) Az Elnök a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatót terhelő kötelezettség módosításáról vagy megszüntetéséről rendelkező határozatában a módosításra, illetve megszüntetésre kerülő kötelezettséget a határozatban foglalt átmeneti ideig hatályban tarthatja. Az átmeneti idő hosszát az Elnök a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatót terhelő kötelezettségek kedvezményezettjei és a végfelhasználók számára szükséges fenntartható átmenet biztosításához szükséges idő, a végfelhasználók választási lehetősége, valamint a szabályozás szükséges időtartama alapján határozza meg. Az átmeneti idő meghatározásakor az Elnök egyedi feltételeket és értesítési határidőket állapíthat meg a jelentős piaci erejű szolgáltató és a kötelezettségek kedvezményezettjei között hatályban lévő, hozzáférésre irányuló hálózati szerződésekkel összefüggésben.”*
- Mivel a PC/17915-63/2017. számú határozatban a „Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása” elnevezésű piacok érintett piacként való azonosítását és a Magyar Telekom, a Digi és a Vodafone jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként való azonosítását az 1.b, 1.c, 2.b és 2.c számú piacok tekintetében a jelen határozatban megszüntettem, ezért az Eht. fenti 63. § (4) és (5) bekezdésből kifolyólag a jelen határozatban a PC/17915-63/2017. számú határozat rendelkező részének I. A)-D) pontja szerinti kötelezettségek alkalmazásának a jelen határozat szerinti 1.b, 1.c, 2.b és 2.c számú piacokhoz tartozó földrajzi területek vonatkozásában történő megszüntetéséről, és esetleges átmeneti időre történő hatályban tartásáról is rendelkezniem kellett.
- [426] Tekintettel arra, hogy a jelen határozat nem tartalmazza a kötelezettségek előírása, fenntartása vagy módosítása tárgyában foglalt rendelkezéseket, mivel az egy külön határozat tárgya lesz (amely határozat tartalmazni fogja az egyes kötelezettségek részletszabályait), ezért a PC/17915-63/2017. számú határozat rendelkező részének I. A)-D) pontja szerinti kötelezettségek hatályban tartási ideje is

ezen kötelezettségek részletszabályainak ismeretében határozható csak meg. Ennek megfelelően a jelen határozat úgy rendelkezik, hogy az 1.b, 1.c, 2.b és 2.c számú piacokhoz tartozó földrajzi területek vonatkozásában a PC/17915-63/2017. számú határozat rendelkező részének I. A)-D) pontja szerinti kötelezettségek az ott foglalt feltételek szerint és területi hatállyal továbbra is terhelik a PC/17915-63/2017. számú határozatban kijelölt jelentős piaci erejű szolgáltatókat és azok jogutódjait, és ezen kötelezettségek alkalmazását a kötelezettségek előírása, fenntartása vagy módosítása tárgyában meghozandó határozatban meghatározandó időpontig történő átmeneti hatályban tartásával szüntetem csak meg. Továbbá mivel a PC/17915-63/2017. számú határozatban a jelen határozat szerinti 1.b, 1.c, 2.b és 2.c számú piacokhoz tartozó földrajzi területeken túli egyéb földrajzi területeken is jelentős piaci erejű szolgáltató kijelölésére és kötelezettségek előírására került sor, ezért a rendelkező részben az egyértelműség érdekében rögzítettem, hogy ezen földrajzi területek tekintetében a PC/17915-63/2017. számú határozat rendelkező részének I. A)-D) pontja szerinti kötelezettségek az ott foglalt feltételek szerint és területi hatállyal továbbra is megfelelően terhelik a PC/17915-63/2017. számú határozatban kijelölt jelentős piaci erejű szolgáltatókat és azok jogutódjait.

- [427] Bár az Eht. 26. §-a és az Ákr. 11. §-a szabályozza a jogutódlást, azonban indokoltnak láttam jelen határozat rendelkező részében pontosan rögzíteni azt, hogy ezen jogutódlási szabályok a jelen határozat keretében hogyan érvényesülnek.
- [428] Így az Eht. 26. § (2) és (3) bekezdéseiben foglaltakat a jelen határozat rendelkező részének I. pontjában a határozat és az eljárás sajátosságainak megfelelően rögzítettem, figyelemmel arra is, hogy a jelen határozatban azonosított jelentős piaci erejű szolgáltatókat terhelő kötelezettségek kirovása, fenntartása vagy módosítása nem jelen eljárásban történik.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Elnökének PS/21406-37/2024. számú határozata indokolásához kapcsolódó függelék

1. Fogalommeghatározások

Alépitmény: Hírközlő kábelek földalatti befogadására épített minden létesítmény, pl. kábelvezető cső, kábelvezető blokk, kábelakna.

Bitfolyam hozzáférés (Eht. 188. § 10.): kétirányú, adott nagysebességű digitális hálózati szolgáltatás, amelynek során aktív hálózati eszközeinek átviteli kapacitását engedi át, illetve osztja meg az arra kötelezett szolgáltató az arra jogosult szolgáltatóval.

Előfizetői aggregációs pont: az újgenerációs hozzáférési hurok azon, az adott előfizetőhöz legközelebbi pontja, ahol a hozzáférési aggregációs pontból kiinduló, több előfizetőt ellátó szakasz (közös szakasz) szétválik az egyedi előfizetőket ellátó szakaszokra (előfizetői szakasz). Pont-pont felépítésű hozzáférési hálózat esetében az előfizetői aggregációs pont megegyezik a hozzáférési aggregációs ponttal.

Előfizetői hozzáférési pont (Eht. 188. § 25.): azon hálózati végpont, amelyen keresztül az előfizető, vagy felhasználó egy elektronikus hírközlő végberendezés fizikai és logikai csatlakoztatása révén hálózati funkciókat és a hálózaton nyújtott szolgáltatásokat vehet igénybe.

Előfizetői szakasz: az újgenerációs hozzáférési hurokhoz az előfizetői hozzáférési ponttól az előfizetői aggregációs pontig terjedő része, amely csak és kizárólag egyetlen előfizető ellátására szolgál.

Előfizetői szakasz átengedése: A hozzáférést biztosító szolgáltató tulajdonában lévő előfizetői szakaszhoz való hozzáférés biztosítása a hozzáférést igénybe vevő szolgáltató számára. Az átengedés nem vonja maga után az előfizetői szakasz tulajdonjogának megváltozását.

Felhordó hálózat: A felhordó hálózat a hírközlő hálózatnak azon szakasza, amely a hozzáférési aggregációs ponttól az első irányítási funkciót ellátó gerinchálózati csomópontig terjed. A hozzáférést igénybe vevő szolgáltató gerinchálózati csomópontját a hozzáférést nyújtó szolgáltató hozzáférési hálózatának valamely aggregációs pontjával összekötő hálózati szakasz is felhordó hálózatnak minősül.

FTTB (Fibre to the Building – Fényvezető szál az épületig): Olyan hozzáférési hálózat, melyben a fényvezető szál az előfizetői hozzáférési pontoknak helyt adó épületen – vagy épületegyüttes valamely épületén – belül, vagy annak külső falától 2 m-nél nem távolabb végződik és ehhez az előfizetői hozzáférési pontok nem fényvezető szállal csatlakoznak.

FTTC (Fibre to the Cabinet – Fényvezető szál a kabinetig): Olyan hozzáférési hálózat, melyben a fényvezető szál több, mint 2 méterre végződik az előfizetői hozzáférési pontoknak helyt adó épület(ek) külső falától és ehhez az előfizetői hozzáférési pontok nem fényvezető szállal csatlakoznak.

FTTH (Fibre to the home – Fényvezető szál a lakásig): Olyan hozzáférési hálózat, melyben az előfizetői hozzáférési pont fényvezető szállal van csatlakoztatva. Az előfizető nincs megkülönböztetve magán vagy üzleti, vagy más szempontból, így a „H” lehet lakás, iroda, telephely vagy bármilyen más helyiség, ahol az előfizető a csatlakozást igényli. (Ennek megfelelően ugyanerre szokás még alkalmazni az FTTP (Fibre to the Premises – fényvezető szál a helyiségig) rövidítést is.)

FTTH PON (FTTH Passive Optical Network - FTTH passzív optikai hálózat): olyan, a hozzáférési aggregációs pontot (OLT) és az előfizetői hozzáférési pontokat (ONT vagy ONU) összekötő pont-multipont FTTH hálózat, amelyben a jelek előfizetői hozzáférési pontokhoz való szétosztása passzív optikai eszközök segítségével történik.

FTTH-RFoG: Fibre to the home-Radio Frequency over Glass – Fényvezető szál a lakásig-rádiófrekvencia az üvegszálon keresztül (Fényvezető szál a lakásig, a lakáson belül rádiófrekvenciás átvitel koax kábeltelevíziós hálózaton)

FTTx (Fibre to the x – Fényvezető szál az x-ig): Összefoglaló rövidítés a részben vagy teljes mértékben fényvezető szálas hozzáférési hálózatokra, ahol az x bármelyik, a fényvezető szál előfizetőhöz közelebbi végpontját jelölő rövidítés lehet (pl. B, C, H). Jelen piaci határozat alkalmazásában nem tartoznak ebbe a körbe a koaxiális kábelben végződő, részben fényvezető szálas hozzáférési hálózatok, amelyek a HFC hálózat típusba tartoznak.

Gerinchálózat: Az elektronikus hírközlő hálózat központi része, a kapcsolási és irányítási funkciókat ellátó hálózati csomópontok és az ezek között összeköttetést biztosító átviteli utak rendszere a vezérlő és felügyeleti intelligenciával együtt.

GPON (Gigabit Passive Optical Network – Gigabites passzív optikai hálózat): FTTH-PON hálózaton alkalmazott átviteli technológia. Szabvány: ITU-T G.984.x.

Hálózatüzemeltető (Eht. 188. § 47.): a földgáz, a villamos energia, a távhő előállításával, termelésével, szállításával, elosztásával vagy átvitelével kapcsolatos szolgáltatások, a közvilágítás, a víziközmű-szolgáltatás, valamint a vasúti, közúti, hajózási, repülőtéri, más közlekedési szolgáltatások nyújtására szolgáló fizikai infrastruktúra tulajdonosa, illetve annak üzemeltetője, valamint a nyilvános elektronikus hírközlő hálózat üzemeltetője.

Helyi alhurok (Eht. 188. § 54.): a helyhez kötött nyilvános elektronikus hírközlő hálózatban alkalmazott helyi hurok egy olyan szakasza, amely egy előfizetői hozzáférési pontot összeköt egy koncentrációs ponttal vagy egy meghatározott köztes hozzáférési ponttal.

Helyi bitfolyam hozzáférés: olyan bitfolyam hozzáférés, ahol a hálózati eszköz alatt a helyhez kötött telefonhálózatban lévő, a helyi hurokhoz csatlakozó és annak forgalmát multiplexáló, illetve demultiplexáló eszköz (például DSLAM) értendő.

Helyi hurok (Eht. 188. § 55): a nyilvános helyhez kötött elektronikus hírközlő hálózatban valamely hálózati végpontnak a kábelrendezőig vagy azzal egyenértékű eszközig terjedő transzparens elektronikus hírközlési jelkapcsolatát biztosító fizikai útvonal.

Helyi hurok átengedése (Eht. 188. § 56.): a helyi hurok teljes átengedése és a helyi hurok részleges átengedése, amely nem vonja maga után a helyi hurok tulajdonjogának megváltozását.

Helyi hurok részleges átengedése (Eht. 188. § 57. alapján): a helyi hurokhoz vagy helyi alhurokhoz való hozzáférés biztosítása valamely jogosult szolgáltató számára, amely lehetővé teszi a hálózati infrastruktúra egy meghatározott részének, például a frekvencia egy részének vagy ezzel egyenértékű résznek a használatát.

Helyi hurok teljes átengedése (Eht. 188. § 58. alapján): a helyi hurokhoz vagy helyi alhurokhoz való hozzáférés biztosítása valamely jogosult számára, amely lehetővé teszi a hálózati infrastruktúra teljes kapacitásának használatát.

HFC hálózat (Hybrid Fibre-Coaxial (Network) – Optikai-koaxiális vegyes (hálózat)): Kábeltelevíziós hálózatokban alkalmazott, a fejállomástól optikai kábellel induló, az előfizetői hozzáférési pontban koaxiális kábelben végződő hozzáférési hálózat.

Hozzáférési aggregációs pont: A réz érpáras helyi hurokokat, illetve az újgenerációs hozzáférési hurokokat aggregáló pont. A hozzáférési aggregációs pont közvetlenül vagy felhordó hálózaton keresztül csatlakozik a szolgáltatást nyújtó szolgáltató gerinchálózatához. A réz érpáras esetében ez megegyezik

azzal a ponttal, ahol az MDF is található. Az újgenerációs hozzáférési hurkok esetében a hozzáférési aggregációs pont a hozzáférések optikai szakaszát végződtető OLT-nél, és a hozzá tartozó ODF-nél, vagy OLT funkciót is ellátó aktív eszköznél (pl. CMTS) található.

Hozzáférési hálózat: Az elektronikus hírközlő hálózat előfizetői hozzáférési pontjai és a hozzáférési aggregációs pont közötti hálózatrész.

Hullámhossz megosztás: Optikai szál átviteli kapacitásának átengedése a vivő fényhullámok spektrumának megosztása útján.

Internet-hozzáférés szolgáltatás (Eht. 188. § 67): ta nyílt internet-hozzáféréssel és az EU-n belüli szabályozott hírközlési szolgáltatásokra vonatkozó kiskereskedelmi díjakkal kapcsolatos intézkedések meghozataláról, továbbá a 2002/22/EK irányelv és az 531/2012/EU rendelet módosításáról szóló, 2015. november 25-i 2015/2120/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 2. cikkének 2. pontjában meghatározott szolgáltatás.

Kábelmodem: Olyan, kábeltelevíziós hálózathoz illesztett modem, mely alkalmas digitális jelek indítására és fogadására a kábeltelevíziós hálózaton belül.

Kábelmodemes hálózat: Olyan kábeltelevíziós hálózat, ahol az előfizetői szolgáltatás nyújtása az előfizetőnél elhelyezett kábelmodem segítségével történik.

Kábeltelevíziós hálózat: Olyan szélessávú elektronikus hírközlő hálózat, amely televíziós programokat és egyéb adatátviteli tartalmakat hordozó jeleket juttat el egy központi (fej)állomásról az előfizető vagy a felhasználó elektronikus hírközlő végberendezéséig, és esetenként vissz irányban, vezetékes átviteltechnikai közegen, általában optikai és/vagy koaxiális kábelen keresztül. A kábeltelevíziós hálózatok körébe tartoznak különösen a HFC és az FTTH-RFoG hálózatok.

Közeleli bitfolyam hozzáférés: A hozzáférési aggregációs pontban megvalósuló bitfolyam hozzáférés. A sodrott réz érpáras hozzáférési hálózatok esetében ez a hozzáférés megegyezik a „helyi bitfolyam hozzáférés” fogalommal.

L2 (Layer 2): az OSI referenciamodell 2. szintje.

L3 (Layer 3): az OSI referenciamodell 3. szintje.

L2 WAP (L2 Wholesale Access Product / L2 nagykereskedelmi hozzáférési termék): L2 szinten biztosított nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatás, a BEREC által kialakított terminológia szerint.

Mobil internet-hozzáférés szolgáltatás (Eszmr. 2. § (1) 12.): olyan rádiótávközlő hálózaton megvalósuló internet-hozzáférési szolgáltatás, amelyet a végfelhasználó a szolgáltatási területen belül mozgás közben is igénybe vehet.

Multicast: Olyan IP alapú adattovábbítási eljárás, ahol az információ átvitele a forrástól az arra feljogosított vevők csoportjához egyszeres adatátvitellel történik, ezért csak egyszeresen terheli a több vevőt érintő közös útszakaszokat. A multicast adattovábbítási eljárást az IETF RFC 1112 specifikálja.

Nagy sebességű elektronikus hírközlő hálózat (Eht.188. § 93. alapján): legalább 30 Mb/s adatátviteli sebességű, szélessávú hozzáférési szolgáltatások nyújtására képes elektronikus hírközlő hálózat.

Országos bitfolyam hozzáférés: Országos szintű átadási pontban megvalósuló bitfolyam hozzáférés.

OSI referenciamodell: Nyílt rendszerek összekapcsolási referenciamodellje (Open Systems Interconnection Reference Model). A Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (International Organization

for Standardization, ISO) által kialakított, a számítógépes, illetve telekommunikációs hálózatok működésének elvi rétegeit definiáló modell.

Oszlopsor: Hírközlő légekábelek függesztett vezetésére szolgáló oszlopok sora meghatározott nyomvonalon.

Pont-multipont újgenerációs hozzáférési hálózat (P-MP): olyan újgenerációs hozzáférési hálózat, ahol a hozzáférési aggregációs pontból az előfizetők felé kiinduló egy optikai szál egynél több előfizetői hozzáférési ponthoz biztosít összeköttetést.

Újgenerációs hozzáférési hálózat (Next Generation Access – NGA hálózat): Jellemzően részben, vagy egészben fényvezető szálak technológiát alkalmazó vezeték nélküli hozzáférési hálózat. A jelen határozat alkalmazásában az újgenerációs hozzáférési hálózatok az FTTx hálózatok, valamint a HFC hálózatok.

Újgenerációs hozzáférési hurok: Az újgenerációs hozzáférési hálózatban az előfizetői hozzáférési pontot a hozzáférési aggregációs pontban elhelyezkedő optikai rendezővel (ODF) összekötő hálózati szakasz.

xDSL (x Digital Subscriber Line = x típusú Digitális Előfizetői Vonal): Helyi hurokokon alkalmazott technológia, amely a helyhez kötött telefonhálózat részeként kiépített fémes sodrott réz érpárat alkalmassá teszi nagysebességű digitális adatátvitelre. Megjegyzés: A megnevezésben szereplő 'x' lehet például: A, S, SH, V. A megnevezés kiegészülhet egyéb jelekkel, mint pl. VDSL2, stb.

2. A Határozatban használt rövidítések feloldása

CMTS: Cable Modem Termination System – Kábelmodem végződtető rendszer.

DOCSIS: Data Over Cable Systems Interface Specification – Kábelhálózatos adatátviteli szolgáltatás interfész specifikációs szabványa.

DSL: Digital Subscriber Line – Digitális előfizetői vonal.

DSLAM: Digital Subscriber Line Access Multiplexer/Module – DSL hozzáférés multiplexere/modulja.

Eht.: 2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről

Eszmr.: 13/2011. (XII. 27.) NMHH rendelet az elektronikus hírközlési szolgáltatás minőségének az előfizetők és felhasználók védelmével összefüggő követelményeiről, valamint a díjazás hitelességéről

FTTB: Fibre to the Building – Fényvezető szál az épületig.

FTTC: Fibre to the Curb/Fibre to the Cabinet – Fényvezető szál az utcai elosztóig/járdáig. Fényvezető szál a kabinetig.

FTTH: Fibre to the home – Fényvezető szál a lakásig.

FTTH PON: FTTH Passive Optical Network – FTTH passzív optikai hálózat.

FTTHPMP: FTTH pont-multipont hálózat

FTTx: Fibre to the x – Fényvezető szál az x-ig, ahol az x bármelyik rövidítés lehet (pl. B, C, H).

FWA: Fixed Wireless Access – helyhez kötött vezeték nélküli hozzáférés

GPON: Gigabit Passive Optical Network – Gigabites passzív optikai hálózat.

HFC: Hybrid Fibre-Coaxial (Network) – Optikai-koaxiális vegyes (hálózat).

IP: Internet Protocol – Internet protokoll.

IPTV: Internet Protocol Television – Internet protokoll alapú, interaktív, digitális televízió.

ITU-T: International Telecommunication Union – Telecommunication standardization sector – Nemzetközi Távközlési Egyesület – Távközlési szabványosítási szektor.

MDF: Main Distribution Frame – Fő elosztó keret, a telefonközpont fő rendezője.

NGA: Next Generation Access – Újgenerációs hozzáférési hálózat.

ODF: Optical Distribution Frame – Optikai elosztó keret, a telefonközpont optikai kábeles rendezője.

OLT: Optical Line Terminal – Optikai végződtető berendezés.

ONT: Optical Network Terminal – Optikai hálózati végberendezés.

ONU: Optical Network/Node Unit – Optikai hálózati egység.

PON: Passive Optical Network – Passzív optikai hálózat.

VLAN: Virtual Local Area Network – virtuális helyi hálózat.

VoIP: Voice over Internet Protocol –IP alapú hangszolgáltatás.

WDM: Wavelength Division Multiplexing – Hullámhosszosztásos multiplexálás.

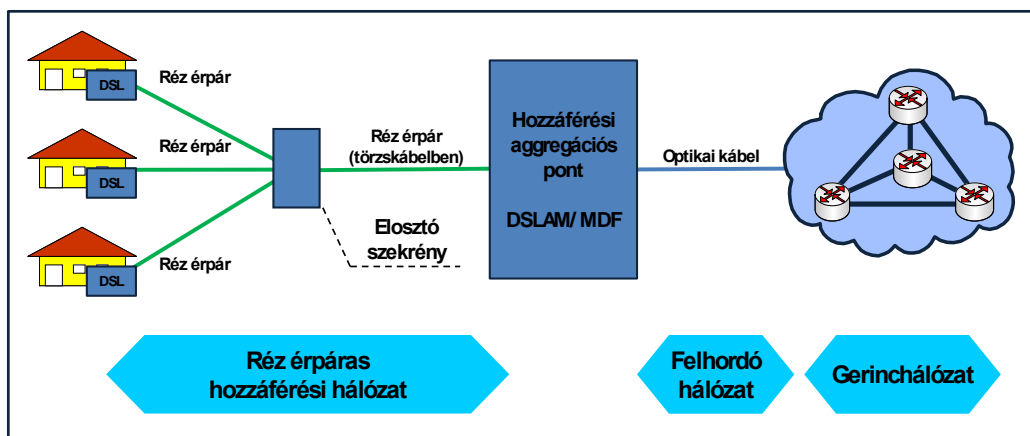
WLAN: Wireless Local Area Network – Helyhez kötött vezeték nélküli helyi hálózat.

xDSL: x Digital Subscriber Line = bármely típusú Digitális Előfizetői Vonal.

xPON: x Passive Optical Network –bármely típusú passzív optikai hálózat.

3. Szélessávú hozzáférési hálózatok

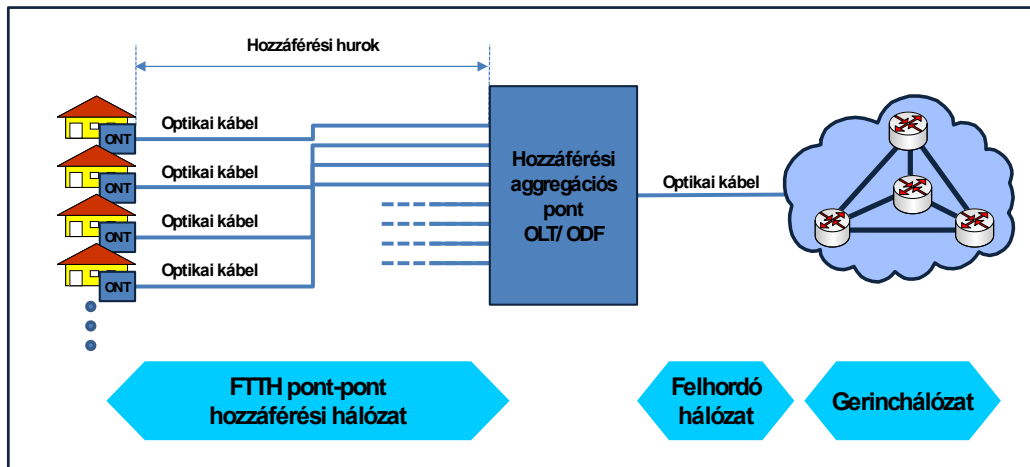
3.1. Réz érpáras hozzáférési hálózatok

A teljes hozzáférési hálózati szakaszon réz érpáras hozzáférési hálózatok pont-pont felépítésűek, a hozzáférési aggregációs pontból (helyi központ) az előfizetők felé kiinduló egy réz érpár egy előfizetői hozzáférési ponthoz biztosít összeköttetést. Az adatátvitel xDSL (Digital Subscriber Line) technológia alkalmazásával valósul meg.

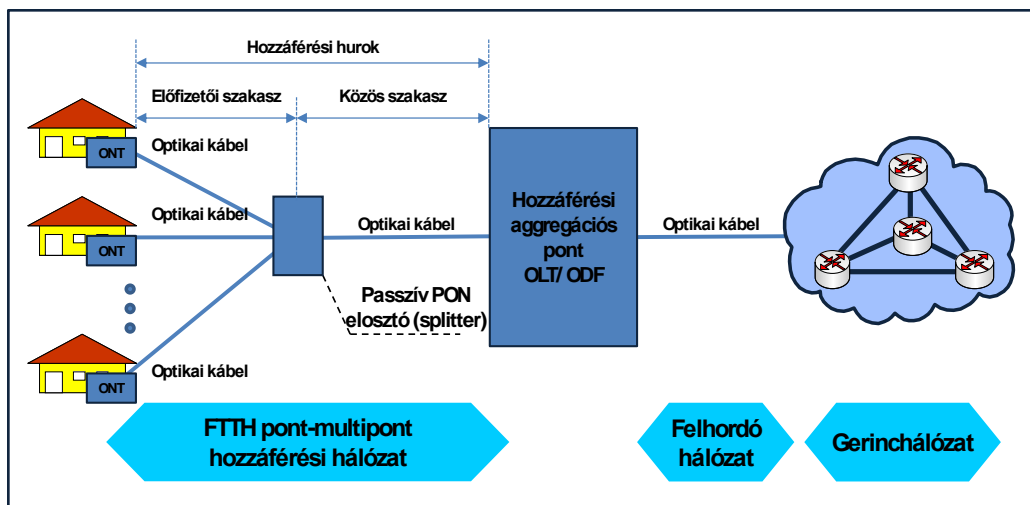
3.2. Újgenerációs hozzáférési hálózatok

3.2.1. FTTH pont-pont hozzáférési hálózatok

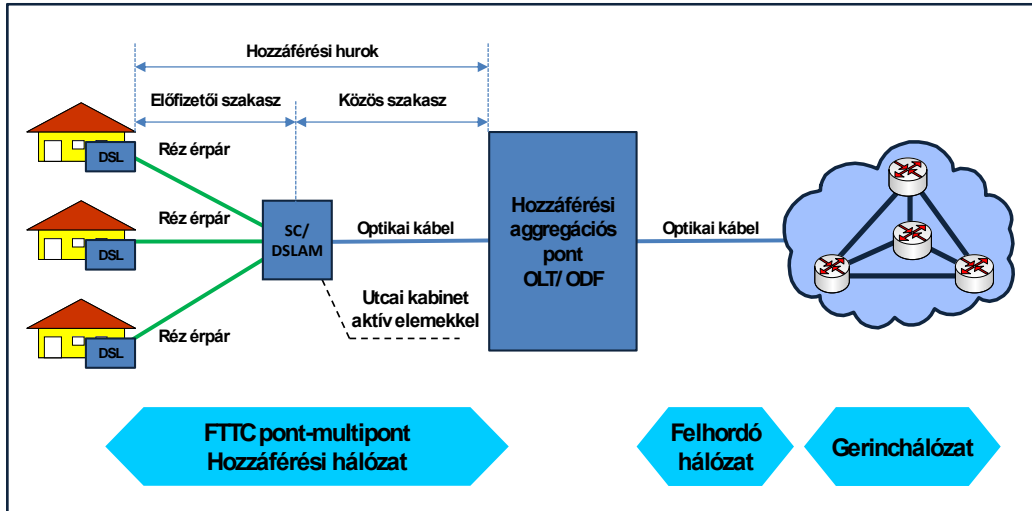
FTTH pont-pont hozzáférési hálózatok esetén a hozzáférési aggregációs pontból az előfizetők felé kiinduló egy optikai szál egy előfizetői hozzáférési ponthoz biztosít összeköttetést. A dedikált kapcsolatnak köszönhetően a fényvezető szál teljes kapacitása az előfizetőhöz rendelhető.

3.2.2. FTTH pont-multipont hálózatok

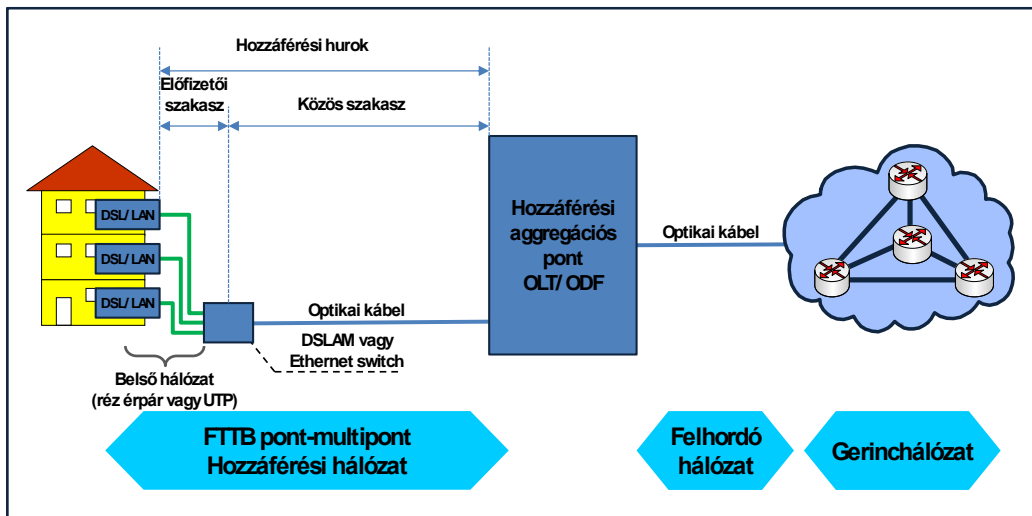
Az FTTH pont-multipont típusú hálózatok esetén az újgenerációs hozzáférési hurok közös szakaszán a fényvezető szál átviteli kapacitása megosztásra kerül a rákapcsolt előfizetői végberendezések között. Az ábra egy ilyen pont-multipont struktúrát, az FTTH hálózatnak a passzív optikai hálózattal (PON) való megvalósítását mutatja, ahol a hozzáférési aggregációs pontból induló optikai szálak az előfizetői hozzáférési pontok felé haladva passzív teljesítményosztókkal (splitter) kerülnek megosztásra több optikai szálra. Az előfizetői aggregációs pont az előfizetőhöz legközelebbi splitter, amelyhez külön optikai szállal csatlakoznak az előfizetői hozzáférési pontok. A hálózat topológiáját tekintve az FTTH pont-multipont hálózatok körébe tartoznak az FTTH-RFoG hálózatok is.

3.2.3. FTTC pont-multipont hálózatok

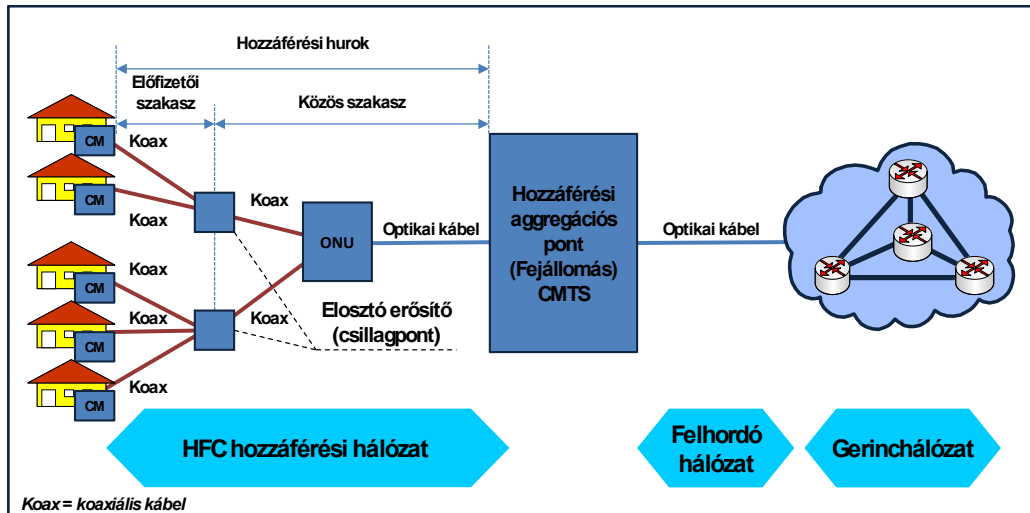
Az FTTC típusú, az előfizetői szakaszon – a PSTN hálózatban korábban telepített – sodrott réz érpáras hurkok felhasználásával kiépített hálózatok esetén a hozzáférési aggregációs pontból induló optikai szál az előfizetői épületektől több, mint 2 m-es távolságban elhelyezett eszközben (például DSLAM) végződik, ez az előfizetői aggregációs pont. Az előfizetői aggregációs ponthoz csatlakoznak sodrott réz érpárral az előfizetői hozzáférési pontok. A réz érpáras szakasz általában néhány száz méteres távolságot hidal át.

3.2.4. FTTB pont-multipont hálózatok

Az FTTB típusú hozzáférési hálózatok esetén a hozzáférési aggregációs pontból induló optikai szál az előfizetői épületben, vagy az előfizetői épülettől nem több, mint 2 m-es távolságon belül elhelyezett eszközben (például Ethernet switch, DSLAM) végződik, ez az előfizetői aggregációs pont. Az előfizetői aggregációs ponthoz csatlakoznak sodrott réz érpárral az előfizetői hozzáférési pontok. A réz érpáras szakasz általában néhány tíz méteres távolságot hidal át.

3.2.5. HFC hálózatok

A HFC típusú hálózatokban az előfizetői hozzáférési pontok koaxiális kábellel csatlakoznak a hálózathoz. HFC hálózatok esetében hozzáférési aggregációs pontból (CMTS) induló optikai szál az optikai hálózat végződtesítő egységben (ONU) végződik, ehhez csatlakoznak koaxiális kábellel, csillagponti elosztó erősítők közbeiktatásával az előfizetői hozzáférési pontok. Az előfizetői aggregációs pont az előfizetői hozzáférési pontokhoz legközelebbi osztási pont. A jelátvitel a DOCSIS (Data Over Cable Service Interface) szabványok szerint működő eszközökkel történik.

4. Hozzáférési szolgáltatások

4.1. Réz érpáras helyi hurok és alhurok teljes átengedése

4.1.1. A **réz érpáras helyi hurok teljes átengedése** esetén az előfizetői hozzáférési pontot és fő kábelrendezőt (MDF) összekötő fémes érpárt a hozzáférést nyújtó szolgáltató átengedi a hozzáférést igénybe vevő szolgáltatónak.

4.1.2. A **réz érpáras helyi alhurok teljes átengedése** esetén az előfizetői hozzáférési pontot a nagyelosztóval (CCC – Cross Connection Cabinet) összekötő helyi alhurkot a hozzáférést nyújtó szolgáltató átengedi a hozzáférést igénybe vevő szolgáltatónak.

4.2. Réz érpáras helyi hurok és alhurok részleges átengedése

4.2.1. A **réz érpáras helyi hurok részleges átengedése** esetén az előfizetői hozzáférési pontot és fő kábelrendezőt (MDF) összekötő réz érpár alapsáv feletti – még rendelkezésre álló – átviteli kapacitását a hozzáférést nyújtó szolgáltató átengedi a hozzáférést igénybe vevő szolgáltatónak.

4.2.2. A **réz érpáras helyi alhurok részleges átengedése** esetén az előfizetői hozzáférési pontot és a nagyelosztót (CCC) összekötő réz érpár alapsáv feletti – még rendelkezésre álló – átviteli kapacitását a hozzáférést nyújtó szolgáltató átengedi a hozzáférést igénybe vevő szolgáltatónak.

4.3. Pont-multipont újgenerációs hozzáférési hálózatok előfizetői szakaszainak átengedése

Pont-multipont újgenerációs hozzáférési hálózatok előfizetői szakaszainak átengedése esetén az előfizetői hozzáférési pontot és az előfizetői aggregációs pontot összekötő szakaszt a hozzáférést nyújtó szolgáltató átengedi a hozzáférést igénybe vevő szolgáltatónak.

4.4. *Bitfolyam hozzáférés*

4.4.1. **Közei bitfolyam hozzáférés** esetén a hozzáférést nyújtó szolgáltató a hozzáférési aggregációs pontban lévő aktív hálózati eszközei (pl. DSLAM, OLT-t tartalmazó berendezés, CMTS, stb) kapacitását átengedi, illetve megosztja a hozzáférést igénybe vevő szolgáltatóval.

4.4.2. **Országos bitfolyam hozzáférés** esetén a hozzáférést nyújtó szolgáltató országos szintű átadási pontban lévő aktív hálózati eszközei kapacitását átengedi, illetve megosztja a hozzáférést igénybe vevő szolgáltatóval.

4.5. *L2 nagykereskedelmi hozzáférés (L2 WAP)*

Az OSI referenciamodell szerinti 2. rétegben (Layer 2) megvalósított, a gyakorlatban Etherneten alapuló nagykereskedelmi hozzáférési szolgáltatás. Az L2 WAP szolgáltatás többféle műszaki tartalommal és eltérő hozzáférési szinteken (helyi, regionális, országos) alakítható ki.